

KULTURNÍ KLUB

INFORMAČNÍ ČASOPIS
ČECHŮ A SLOVÁKŮ
V RAKOUSKU

4

duben

2020

40. ročník

Pondělní promítání filmů ve spolupráci s Českým centrem a Velvyslanectvím ČR
v kině **Velvyslanectví ČR, Penzinger StraÙe 11-13, 1140 Wien**
Informace: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku

Vzhledem k vyhláÙení bezpečnostních opatření kvůli pandemii koronaviru je dočasné uzavřeno promítací sál českého velvyslanectví. Proto Vás ve Vašem vlastním zájmu žádáme, abyste se sami u organizátora přesvědčili, zda se ohláÙená akce koná.

Děkujeme za pochopení.

Redakce *Kulturního klubu*

V dubnu kvůli Velikonočnímu pondělí promítání odpadá.

Velikonoce, tedy oslavy zmrtvýchvstání Ježíše Krista, patří mezi křesťany vůbec k nejdůležitějším svátkům. Mezi širokou veřejností jsou pak tyto svátky spojeny především s lidovými tradicemi a symboly. K nim patří velikonoční beránek, natrhané kočky, malování vajec a mnohé další, hlavně ale také koleda. K neznámějším patří: „Hody, hody doprovody, dejte vejce malovaný, nedáte-li malovaný, dejte aspoň bílý, slepička vám snese jiný.“

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

přejeme Vám krásné prožití velikonočních svátků, užijte si svátky v poklidu a mějte radost ze všeho nového, co s jarem přichází.

Krásné Velikonoce! A především: Zůstaňte zdraví!

Výbor a redakce Kulturního klubu

Pondělí 11. 05. 2020 v 19:30

Haus Tugendhat (dokumentární film, 2013, 116 min., v německém jazyce)

Režie a produkce: Dieter Reifarth

Režisér a producent Dieter Reifarth v dokumentu prolíná rozhovory se členy rodiny Tugendhat, bývalými uživateli domu, historiky umění a restaurátory s historickými fotografiemi a filmovými záběry, z čehož vzniká mnohostranný životopis této budovy. Na pozadí politických katastrof 20. století film vypráví o osobní zkušenosti obyvatel a uživatelů unikátního domu, jehož krása a charisma zanechala hluboké stopy u několika generací. Na první pohled jde jen o příběh mimořádné stavby. Ve skutečnosti je dokument Dietera Reifartha o stavbě Miese van der Rohe tak epický a vzrušující jako román, který obsáhne celé jedno století.

Další předběžné termíny promítání v roce 2020: vždy druhé pondělí v měsíci,
tj. 08. 06., 14. 09., 12. 10., 09. 11. a 14. 12.

Začátek přestavení, pokud není uvedeno jinak, vždy v 19:30, prosincová pohádka v 18:00.

Změna programu vyhrazena.

Připravujeme tradiční májový koncert,

tento rok pod mottem „Česká pocta Beethovenovi“.

Mladí čeští umělci vystoupí s interpretací děl Ludwiga van Beethovena, Václava Jana Křtitele Tomáška, Jana Václava (Huga) Voříška, (Matěje) Josefa Rejchy a dalších.

Kdy: **čtvrtek 28. května v 18:30**

Kde: **Mramorový sál českého velvyslanectví**

Více o koncertu (a zda se koncert uskuteční) Vás budeme informovat v dalším čísle *Kulturního klubu* a na naší webové stránce: www.kulturklub.at.

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

přes veškerou naši snahu a kontrolu kalendáře může dojít u oznámených pořadů ke změně data nebo i ke změně programu. Bohužel, když se tuto skutečnost dozvíme na poslední chvíli, resp. někdy ani nedozvíme, nemáme již možnost provést jakoukoliv opravu. Např. Tamburášský spolek Adria účinkoval na koncertě Svazu amatérských hudebníků a spolků Rakouska (VAMO) v neděli 8. 3. 2020 v Divadelním sále Senior-ské rezidence Am Kurpark Oberlaa, ale nic jsme o tom nevěděli. Je to škoda, určitě by někdo z našich čtenářů akci navštívil a tamburáše podpořil. Pokud nějakou „čes-kou“ akci neotiskneme, není to naší vinou, prostě o ní nic nevíme nebo je oznámena bez nutného časového předstihu. Velice nás to mrzí, ale taková je skutečnost.

Podobně jsme se těsně před plánovaným promítáním dokumentu Sóló dověděli, že z preventivních důvodů (coronavirus) je české velvyslanectví i České centrum s okamžitou platností uzavřeno (prozatím na čtrnáct dní) pro všechny akce. Můžeme jen doufat, že se situace do května uklidní a bude zase možnost opět využívat kinosál na českém velvyslanectví.

Není to tak dlouho, co jsem četla článek otištěný ve čtrnáctideníku A2 s názvem Příklad Norsko. Proč se podpora kultury vyplatí. Článek mě natolik zaujal, že se domnívám, že by Vás mohl také zajímat. Proto jsem si dovolila několik vět z článku přetisknout:

„V Norsku panuje již sto šedesát let nevídaná politická shoda na tom, že živé umění ve všech jeho podobách je třeba podporovat a kultura má být dostupná každému bez rozdílu. Více než padesát let po svém zavedení je podpora tisku a cíl zajišťovat různorodý mediální trh stále jedním z pilířů norské demokracie. Za posledních sto šedesát let spolu norští politici v mnoha věcech nesoehlasili, ale na pár základních principech se shodnout dokázali. Pro norskou demokracii je tak kulturní a mediální rozmanitost nesporným přínosem, který ovšem něco stojí. Investice do kulturního sektoru, které se zpočátku zdají být kontroverzní, se přitom mohou ukázat jako velmi přínosné...“

Mohu pouze snít a doufat, že norská kulturní politika je také známa českým i rakouským politikům.

O dalších programech, které připravujeme, Vás budeme průběžně informovat v dalších číslech Kulturního klubu a na naší domácí stránce www.kulturklub.at.

Hezké posezení nad stránkami Kulturního klubu přeje

ing. Helena Baslerová

Obsah

Klub připravuje a podporuje	2
Editorial – Obsah – Impressum	3
Fejeton	4
Kalendář: duben – květen	5
Cirkevní kalendář	9
Kultura	10
Zajímavosti	36
Události	44
Ekonomika	47
Věda a technika	53
Správy ze Slovenska	63
Sokol & sport	69
Úvahy a postřehy	74
Z české a slovenské Vídně a okolí	77
Informace	87
Inzerce	93
Příloha	I-VIII

KULTURNÍ KLUB. Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku

Majitel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku

Vydavatel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku (ing. Helena Basler),
Mohsgasse 30/9, 1030 Wien

Redakční příprava a sazba: KLP – Koniasch Latin Press s. r. o., Praha

Tisk: Quatro print, a. s., Heršpická 6 (Moravská typografie), Brno

KULTURNÍ KLUB. Informationszeitschrift der Tschechen und Slowaken in Österreich

Medieninhaber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich

Herausgeber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
(Ing. Helena Basler), Mohsgasse 30/9, 1030 Wien

Verlagsort: 1030 Wien

Hersteller und Herstellungsort: KLP – Koniasch Latin Press s. r. o., Praha &
Quatro print, a. s., Brno, Tschechische Republik

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung und durch MZV ČR

Dotácia: Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí

Redakce: Mohsgasse 30/9, 1030 Wien,

mobil (od 10:00): 0043-0-664 97 33 764, fax: 0043-1-79 88 454

e-mail: info@kulturklub.at, www.kulturklub.at

Vedoucí redaktorka: ing. Helena Basler

Zástupkyně vedoucí redaktorky: Mag. dr. Marie Brandeis

Redakce: Mag. Pavlína Böhmová-Lössl, DI Gabriela Jakelic, Anna Křivanová

Technická redakce: Ing. Kurt Mattola, Mag. Richard Basler

Redakční kruh: Jan Brabenc, doc. dr. Martin Franc, Eva Kalinová, Michaela Kováčiková, dr. Marta Marková, Mag. Daniela Makový Nedas, Mag. Andrea Ozábalová, dr. Kweta Ozábalová, P. dr. Jiří Sindelář CSsR, DI Tomislav Vašíček, doc. JUDr. Marián Velický, CSc., ing. Jiří Zajíček, ThLic. Petr Záloudek

Fotografové: Mag. Richard Basler, Kurt Mattola, Mag. Eva Zemanová

Distribuce: Quatro print, a. s., Heršpická 6 (Moravská typografie), Brno

Fejeton Ludvíka Kavína

Předvánoční čas jsem strávil v Londýně. Měl jsem k tomu několik důvodů, snad tři nejdůležitější: zachtělo se mi pohnout se znalostmi angličtiny, chtěl jsem se na nějakou chvíli vzdálit střední Evropě, jak říkám svému domovu, a poznat na místě, co se děje kolem brexitu v Anglii, a v neposlední řadě mě lákala možnost vsáknout trochu kultury, především divadelní.

Téměř tři měsíce jsem strávil na různých místech hrabství Kent, v zemi, která je historicky velice úzce spjata s Evropou. Je to území od Londýna na jihovýchod až k moři, jeho břehy omývají mořské vody. Podle několika mých známých by měla být většina tamních obyvatel nakloněna členství v Evropské unii. A lidé, se kterými jsem se tam seznámil, byli většinou opatrní, nechtělo se jim o brexitu moc mluvit, ale když už se rozpovídali, byli vesměs proti jakémukoliv vzdálení se evropskému kontinentu. Někteří ovšem byli velmi kritičtí k tomu, co jsem se jim snažil vymluvit: tvrdili, že Evropská unie se snaží Velkou Británii ekonomicky „vymačkat“, že spolupráce s EU není výhodná. A taky měli výhrady ke značnému množství kontinentálních Evropanů, kteří se na jejich území v posledních desetiletích nastěhovali. Ti prý spoluzaviňují nezaměstnanost, a nejsou proto za „anglickým kanálem“ žádáni. Nemyslím si to. Viděl jsem především v ulicích Londýna obrovské množství lidí nejrůznější pleti a národností, myslím, že i to v Anglii kritizované množství přistěhovavších Poláků nijak zvlášť pracovní trh ve Velké Británii neoslabilo, už také proto, že hodně, snad i převládající množství migrantů z bývalé východní Evropy je především zaměstnáno v méně kvalifikovaných oborech, po kterých sami Britové nijak zvlášť netouží.

Občas v Rakousku mluvíme o tom, že „původní“, rodilí Rakušané trpí jakousi malostí, plynoucí z toho, že Rakousko kdysi bylo mocnářstvím a po rozpadu císařství se smršlo na dosti malou a ne příliš významnou zemičku. Žiju v Rakousku více než čtyřicet let a myslím, že před oněmi čtyřiceti lety část Rakušanů skutečně trpěla komplexem malosti, jistě méněcennosti. To se ovšem v průběhu desetiletí podstatně změnilo. Možná ke změně přispěla skutečnost, že už nejsme – především ve východní části Rakouska – jakýmsi slepým střevem Evropy, že se hranice otevřely na východ i na sever a dali spoustě obyvatel Rakouska možnost poznávat a komunikovat se světem nejen na západ a na jih, ale na všechny světové strany. V Anglii jsem nově vnímal, že Angličané jistě malostí trpí i dnes. Jakoby je neopustilo zklamání ze skutečnosti, že už nejsou jednou z nejvýznamnějších mocností tohoto světa, jakoby se i lidé z nižších společenských vrstev vnitřně užírali tím, že už nejsou oněmi pány různých částí světa, částí, které jim dříve patřily jako kolonie. A ještě k tomu mají cosi „nad sebou“, totiž Evropskou unii. A že nejsou s to se s tím tak jednoduše vnitřně vypořádat. A tento pocit jsem měl i z těch, kteří tvrdili, že budou ve volbách volit buď liberály, nebo labouristy, nebo dokonce zelené. Poslední parlamentní volby mně moje pocity z Angličanů potvrdily: překvapivě většina volila konzervativce, tedy Johnsona, a moji angličtí známí, i ti, kteří před volbami mluvili jasně proti odtržení se od EU a byli jasně kritičtí k ministerskému předsedovi, který toto odtržení tak tvrdě prosazoval, ti se ve své většině velice rychle vyrovnali s novou zřejmou politickou skutečností: Velká Británie opravdu a rázně opustí EU a bude hledat cesty, které podle jejích nynějších politických představitelů povedou k její „obnovené velikosti“. Mladí manželé, kamarádi, u kterých jsem posledních pár dnů před Vánocemi bydlel, jen s jistým smutkem konstatovali, že opravdu patří k malé bublině, která není svým přesvědčením v souladu s většinou, „ale co naděláme, nějak se s tím musíme vyrovnat...“

Upřímně musím přiznat, že jsem s mou angličtinou nepohnul k lepšímu tak, jak jsem si to přál. Chodil jsem tam dokonce do kurzu angličtiny, ale měl jsem pocit, že se v době kurzu nijak nelepší. A důvodů jistě bylo víc: nejsem už nejmladší a nemám takového „pamatováka“ jako dříve, ale možná ještě podstatnějším důvodem bylo, že v mém kurzu byli většinou Arabové a Tchajwanci. Výslovnost, akcent měli naprosto rozdílný, ale mně v obou případech cizí. A tak se stalo, že jsem často jen přemýšlel nad tím, co vlastně říkají, a unikalo mně, jaká látka se vlastně probírala. Do jiného kurzu jsem se přihlásit nemohl, protože škola mně jiný kurz nenabízela. Doučoval jsem se hlavně pokusy o rozhovory s rodilými Angličany a také tím, že jsem měl možnost navštěvovat zkoušky dvou divadelních souborů. To bylo pro mě balzámem. Bez nějakých velkých problémů jsem se skamarádil s herci a hlavně také jednou režisérkou, která byla také zvědavá na mé názory ke zkouškám. To bylo fajn. Chodil jsem asi měsíc na zkoušky kusu soudobé anglické autorky April de Angelis. Hra se jmenovala *After Electra*, pěkný dramatický kousek o generačním sporu. Hlavními představitelkami byla uznávaná malířka v pokročilém věku, v našich poměrech bych řekl aktivní „osmašedesátnice“, mladá zhruba v době Pražského jara, žijící velice svobodomyšlně, a její dcera, která touto matčinou svobodomyšlností trpěla a po její smrti začala pálit všechny její obrazy, v čemž jí přece jen zabránila matčina studentka, která si obrazů své učitelky velice vážila. Kromě spoluúčasti na zkouškách *After Electra* jsem také byl na několika zkouškách „pantomime“, což ovšem vůbec není pantomima, jak ji známe my, ale jakési prapůvodní muzikálové divadlo, jehož součástí jsou kabaret, tance, zpěvy a osnovou je často nějaké baladické či pohádkové téma. Vesměs se jedná o předvánoční kusy tak zvaných rodinných představení. Součástí je také komunikace s publikem (sály jsou natřískané, vstupenky není jednoduché dostat), a přestože se jedná o představení pro rodiny s dětmi, objevují se v průběhu kusu i velice oplzlé scény. Pro mě se zase jedná o rozdíl mezi kontinentem a Anglií: jednak se v Anglii považuje za „pantomimu“ něco jiného než na kontinentě, jednak jsem taky přesvědčený, že by nás, divadelníky v Rakousku nebo českých zemích, nenapadlo začlenit do představení pro rodiny (tedy taky pro děti) něco tak oplzlého, jako se to objevuje v anglických „pantomime“.

Ted' už jsem víc než dva měsíce zpět ve střední Evropě – doma – a kromě toho, že se pořád dozvídám nějaké novinky k tomu, jak nevypočitatelný je i nadále brexit, jsem samozřejmě informačně zahlcen především tím, co je pro nás aktuální: s napětím sleduji, jak si počínají sociální demokraté ve Vídni před blížícími se zemskými volbami, mám poněkud smíšené pocity z vládnutí nové rakouské vládní koalice, za neutěšený považuji stav politiky v České republice a veliký otazník před očima: jak se bude vyvíjet politická situace na Slovensku po právě proběhnuvších parlamentních volbách. A dosti strašný vývoj na iránsko-turecké hranici i coronavirus mě znepokojují. Ale to jsou témata pro možné příští fejetony.

Psáno 1. března 2020.

Vzhledem k vyhlášení bezpečnostních opatření (coronavirus) jsou v současnosti odvolány prakticky všechny akce, jsou zavřena muzea, nehraje opera ani divadla, nekonají se koncerty a je dočasně zavřeno České centrum i Slovenský inštitút ve Vídni. Proto Vás ve Vašem vlastním zájmu žádáme, abyste se sami u organizátora přesvědčili, zda se ohlášená akce koná.

Děkujeme za pochopení.

redakce Kulturního klubu

VÝSTAVY, FESTIVALY, KURZY

passim Brno předměstí Vídně (Stálá expozice umění 19. století v Moravské galerii v Brně)

7. července roku 1839 byl zahájen provoz na železniční trati Vídeň – Brno, což byl významný historický milník, který vedl k hospodářskému i kulturnímu propojení obou měst. První část nové expozice přibližuje na časovém půdorysu „dlouhého“ 19. století (1789-1914) umělecké vazby mezi moravskou a rakouskou metropolí. Jádrem expozice *Brno předměstí Vídně* je rozděleno do čtyř tematických okruhů: *biedermeier*, *historismus*, *folklorismus* a *secesní umění*. K vidění je například obraz *Jízda králů* od Jožky Uprky, paraván namalovaný Alfonsem Muchou, socha *Čert a Káča* od Ladislava Šalouna, židle Adolfa Loose nebo nábytek Josefa Hoffmanna. Ve speciálně koncipovaném grafickém kabinetu jsou k vidění zásadní kresby Ego-na Schieleho a Gustava Klimta.

Součástí nové expozice je také relaxační zóna s multi-mediální interaktivní hrou *Dobrodružství sběratele umění*, která vás seznámí s atmosférou Vídně konce 19. století i s osobnostmi, které tam tehdy žily.

Místodržitelský palác, Moravské nám. 1a, Brno

Otevřeno denně kromě pondělí a úterý od 10:00 do 18:00, ve čtvrtek do 19:00

do 03. 04. Drahotín ŠULLA DOČASNĚ UZAVŘENO

Drahotín Šulla (* 1932) patří k nejvýznamnějším představitelům slovenskej fotografickej scény. Výstava ukazuje rozsiahlu retrospektívu jeho takmer šesťdesiatročného diela. Vo svojich snímkach vytrvalo a presvedčivo zobrazuje poéziu všedného dňa, človeka v jeho najprirodzenejšom výraze, v zvečnení krásy prostého okamihu bytia. Tak ako je Šullova tvorba tematicky nesmierne rôznorodá, na druhej strane je zároveň jednoliata svojím fotografickým rukopisom. Vystavený súbor veľkoformátových čiernobielych fotografií prevedie návštevníka výstavy nenávratne stratenou realitou druhej polovice minulého storočia, ale ich výsostne humanistický odkaz je aktuálny dodnes. Drahotín Šulla sa doteraz na verejnosti prezentoval na 6 autorských výstavách a jeho fotografie boli súčasťou 39 medzinárodných a 53 celoštátnych výstav. V roku 1970 mu Medzinárodná federácia fotografického umenia udelila medzinárodný titul AFIAP, v roku 1987 získal Zlatý odznak Zväzu slovenských fotografov za mimoriadne záslužnú činnosť v prospech slovenskej fotografie. V roku 2019 získal Cenu ministerky kultúry SR za celoživotné dielo v oblasti fotografie. Kurátor: PhDr. Marián Pauer

Slovenský inštitút, Wipplingerstrasse 24-26, 1010 Wien

do 13. 04. *Im Raum die Zeit lesen. Moderne im mumok 1910 bis 1955 (Čas v prostoru. Moderna v mumoku 1910 až 1955)* DOČASNĚ UZAVŘENO

Moderna jako epocha? Jak to viděli umělci a kurátoři ve dvacátých letech? Výstava se váže na sbírku Ludwig, která se soustředí na modernu první poloviny 20. století. Porovnáním děl od dvacátých let do let padesátých je poznáván výtvarný vývoj od expresionismu přes futurismus, konstruktivismus a surrealismus až do časů moderny po roce 1945, a to ve všech evropských ohniscích modernismu, od Paříže přes Německo po střední Evropu, na příkladech známých umělců (Giacomo Balla, Willi Baumeister, Max Ernst, Alberto Giacometti, Florence Henri, Josef Hoffmann, Wassily Kandinsky, Paul Klee, Yves Klein, Oskar Koschka, **František Kupka**, René Magritte, Oskar Schlemmer, Max Oppenheimer, Pablo Picasso aj.).

Po: 14:00-19:00, út – ne: 10:00-19:00, čt: 10:00-21:00

MUMOK, Stiftung Ludwig Wien, Museumsplatz 1, 1070 Wien, www.mumok.at

do 13. 04. *Francouzské umění na přelomu 19. a 20. století* DOČASNĚ UZAVŘENO

Výstava představuje soukromou sbírku Artura a Hedy Hanloser-Buhler z let 1905-1936, jeden z velkých soukromých souborů francouzského umění, který obsahuje díla od dob pozdního impresionismu (Cézanne, Renoir, Toulouse-Lautrec) až po díla mladších autorů (van Gogh, Bonnard, Matisse). Do této skupiny jsou zařazena i díla švýcarského malíře Ferdinanda Hodlera, patřící spíše k umění secese a symbolismu. Přes 120 děl je doplněno zápůjčkami z muzeí v Bernu a Winterthuru. Výstava je ojedinělou možností poznat další roviny evropského umění na přelomu 19. a 20. století na exponátech, které nejsou běžně vystavovány. Tato sbírka se v Albertině sejde s dlouhodobou zápůjčkou sbírky Batliner s podobným časovým záběrem, doplněným o další etapy klasické moderny evropského umění.

Albertina, Albertinaplatz 1, 1010 Wien, www.albertina.at

do 13. 04. *Ohýbané dřevo, komplexně. Thonet a moderní nábytkový design* DOČASNĚ UZAVŘENO

U příležitosti 200. výročí vzniku světově známé firmy Thonet zve MAK – Muzeum užitého umění ve Vídni na cestu časem do světa nábytkového designu. Inovativní nábytek z ohýbaného dřeva od Michaela Thoneta patří k jedné z neúspěšnějších značek nábytku na světě.

V polovině 19. století se vydal německý truhlářský mistr Michael Thonet (1796-1871) z Boppardu u Rýna do Vídně a s velkým úspěchem se zde prosadil: v Rakousku zdokonalil svůj um a následně si nechal patentovat vyvinutou techniku ohýbání dřeva a založil tak největší nábytkářské impérium 19. století. Posledním průlomem se stala židle č. 14 vyrobená v roce 1859, jež je ztělesněním takzvaného kavárenského křesla. Novodobá technologie spočívající v ohýbání masivního bukového dřeva poprvé umožnila produkci nábytku v průmyslové výrobě. Židle č. 14 je dodnes jedním z nejprodávanějších kusů nábytku na světě a bezpochyby platí jako „klasik“ moderního nábytkového designu.

V roce 1861 byl v Bystřici pod Hostýnem zahájen provoz továrny na ohýbaný nábytek, dnes nejstarší svého druhu na světě. Její zakladatel Michael Thonet, jehož jméno nesla ve svém názvu, si toto místo ne zvolil náhodou. Obklopeno bylo bukovými lesy, které nabízely nejen dostatek materiálu pro výrobní proces, ale ušetřilo i nemalé výdaje

na transport či pracovní sílu. Do té doby neobvyklý systém průmyslové organizace práce, kdy se dělník specializoval pouze na jednu činnost, i unikátní technologie byly dalšími faktory, které pomohly židům z Bystřice k nižší ceně a expanzi do celého světa.

mak.at/en/thonet2019

MAK, Öffnungszeiten: Di 10:00-22:00, Mi-So 10:00-18:00

www.mak.at

01. 05. – 06. 09. *Andy Warhol Exhibits: A Glittering Alternative*

Od května 2020 představí v rámci dvou výstav vídeňské muzeum moderního umění mumok osobnost Andyho Warhola. Namísto prezentace dobře známého klasika se mumok podívá pomocí doposud nezveřejněných Warholových děl do zákulisí této ikony pop-artu a přiblíží Warholovu novátorskou schopnost coby kurátora výstav a umělce tvořícího instalace. *Andy Warhol Exhibits: A Glittering Alternative* přináší vhléd za umělcův veřejný image a dává do popředí doposud neprozkoumané aspekty Warholova světa. Proti sobě stojí dvě stránky jeho „dvojitě osobnosti“ – jednak ta hojně citovaná a inscenovaná, kterou zároveň společnost nepřijímá, jednak ta, která je ukryta před veřejností.

Mumok paralelně přichází s další výstavou ve znamení Warhola. *Raid the Icebox 1* je známo jako jeden z nejstarších příkladů sbírkové expozice, kterou Warhol kurátoroval a která se uskutečnila v letech 1969-1970 v Muzeu umění ve Škole designu na ostrově Rhodos. Tentýž kurátorský princip nyní aplikuje mumok formou netradiční prezentační strategie na významné historické sbírce Uměleckohistorického muzea Vídeň.

mumok, MuseumsQuartier Wien, Museumsplatz 1, 1070 Wien, www.mumok.at

do 10. 05. **Wilhelm LEIBL** DOČASNĚ UZAVŘENO
Muzeum Albertina se v rámci vlastní výstavy věnuje německému malíři Wilhelmovi Leiblovi (1844-1900), jednomu z nejdůležitějších zástupců realismu v Evropě. Výstava se zaměří na Leiblova díla, která se vyznačují nehezským vyobrazením člověka: smyslem jeho děl nebylo, aby byl model krásný, nýbrž aby byl „dobře viděn“. Přehlídka zapůjčených děl z Německa, Rakouska, Maďarska, Česka, Švýcarska a USA vznikla ve spolupráci s Kunsthaus Zürich. Albertina, Albinaplatz 1, 1010 Wien
www.albertina.at

do 01. 06. *Wir bitten zum Tanz. Der Wiener Cafetier Otto Pollak* DOČASNĚ UZAVŘENO

Café Palmhof se nacházelo na Mariahilferstraße 135 v 15. okresu a od roku 1919 je provozoval Otto Pollak (1894-1978) a jeho bratr Karl (1889-1943). Oba bratři učinili Palmhof oblíbeným místem setkání ve Vídni. Přes den sloužily prostory jako kavárna a večer se konaly koncerty, taneční zábavy a společenské akce. Např. v roce 1933 zde byla volba Miss Vídeň. Mnoho hudebníků, kteří hráli v Palmhofu, dnes zmizelo z povědomí, ač tehdy byli hvězdami. RAVAG (Radio Verkehrs AG) pořádal pravidelné přenosy z Palmhofu. V roce 1938 byla kavárna arizována. Rodina Pollakova nejprve uprchla na Moravu, Ottova a Karlova rodiště. V roce 1943 byla celá rodina deportována do Terezína. Otto Pollak jako válečný invalida (ztratil

během první světové války nohu) byl ušetřen další deportace, ale jeho bratr Karl skončil v Osvětimi, kde byl tři dny po příjezdu zavražděn. Otto a jeho dcera Helga Terežín přežili. Café Palmhof bylo restituováno na počátku padesátých let, ale Otto Pollak odmítl v této činnosti pokračovat. Dnes je v areálu supermarket.

Výstava přibližuje nejen příběh Café Palmhof, ale také životní osudy Otto Pollaka. Jeho život je příkladem židovské účasti na vídeňském kulturním a společenském dění. Dokumenty a předměty vystavené z pozůstalosti Otto Pollaka oživují jeho osobnostní a sociální prostředí a připomínají Vídeň, kterou Ludwig Hirschfeld popisuje ve svém turistickém průvodci *Was nicht im Baedeker steht* (1927).

Kurátoři: Theresa Eckstein a Janine Zettl

Ne – Pá 10:00-18:00

Jüdisches Museum Wien, Dorotheergasse 11, 1010 Wien, www.jmw.at

25. 06. – 04. 10. Mezinárodní umělecká přehlídka: *Vídeň 1909. Klimt, Schiele, Kokoschka a evropská avantgarda*

V roce 1909 se ve Vídni konal nejspektakulárnější výstavní projekt 20. století v Evropě. Na základě iniciativy skupiny umělců okolo Gustava Klimta se uskutečnila v místech dnešního vídeňského Koncertního domu Mezinárodní umělecká přehlídka. Architekt Josef Hoffmann navrhl výstavní haly, kde byla k vidění avantgardní díla rakouských umělců, jako byli Klimt, Schiele a Kokoschka, a to v kontextu děl evropských umělců Vincenta van Gogha, Lovise Corinthy nebo Edvarda Muncha.

Belvedere, Unteres Belvedere, Orangerie, Rennweg 6, 1030 Wien, www.belvedere.at

LEOPOLD MUSEUM

www.leopoldmuseum.org

od 16. 03. *Wien 1900: Aufbruch in die Moderne*

do 31. 08. **HUNDERTWASSER – SCHIELE: *Imagine Tomorrow***

Vídeňské Leopold Museum přichystalo ke 20. výročí úmrtí Friedensreicha Hundertwassera rozsáhlou výstavu prezentující jeho provázanost s dalším ikonickým vídeňským umělcem Egonem Schielem.

Friedensreich Hundertwasser: *Selbstbildnis*, 1951

Schiele: *Selbstbildnis mit hochgezogener nackter Schulter*, 1912
Photos: Leopold Museum Wien (Manfred Thunberg)

do 20. 04. **Deutscher Expressionismus. Die Sammlungen Braglia und Johanning**

KUNSTHISTORISCHES MUSEUM

10:00-18:00, Do 10:00-21:00

Maria-Theresien-Platz, 1010 Wien, www.khm.at

do 05. 07. **Beethoven bewegt**

BELVEDERE

www.belvedere.at

BELVEDERE 21

do 13. 04. Eva GRUBINGER: *Malady of the Infinite*

do 24. 05. Herbert BRANDL: *Exposed to Painting. Die letzten zwanzig Jahre*

UNTERES BELVEDERE

passim *Wiener Fürstenfiguren. Gotische Meisterwerke des Stephansdoms*

do 01. 06. *Into The Night. Die Avantgarde im Nachtcafé*

OBERES BELVEDERE

do 17. 05. *Der Meister von Mondsee*

KUNSTHALLE WIEN MQ

Öffnungszeiten: Di-So 11:00-19:00, Do: 11-21:00 Uhr

BA KUNSTFORUM

Öffnungszeiten: tägl. 10:00-19:00, Fr 10-20:00 Uhr

do 21. 06. *The Cindy Sherman Effect: Identität und Transformation in der zeitgenössischen Kunst*

STÁLÉ VÝSTAVY

Restituta – Glaube gegen NS-Gewalt UZAVŘENO

Hartmannngasse 7, 1050 Wien

<http://pzfb.at/gedenken>, www.restituta.at

První středa v měsíci 14:00-17:00

DOMMUSEUM AM STEPHANSPLATZ

Mi – So 10:00-18:00, Do bis 20:00

Stephansplatz 6, 1010 Wien

JEDNOTLIVÉ AKCE

01. 04. 18:00 Křest a prezentace nového CD: Adam PLACHETKA: *Zimní cesta*

Slovanská beseda, Drachengasse 3, 1010 Wien

VSL + Lumír + České srdce + ZÚ

04. 04. 17:00 Přednáška a beseda: doc. PhDr. Milan Hrdlička, CSc.: *Čeština mezi jazyky*

sál Slovanské besedy, Drachengasse 3, 1010 Wien

Akademický spolek, České srdce a Slovanská beseda

13. 04. Pravidelné promítání v kinosálu českého velvyslanectví kvůli církevnímu svátku odpadá.

18. 04. 14:00 Valná hromada Sokolské jednoty III/XI
ODLOŽENO

Drachengasse 3, 1010 Wien

18. 04. 17:00 Divadelní představení: Jan BRABENEC: *Radeckého pochod životem* ODLOŽENO

Hostuje Comica Economica Praha.

Divadelní sál školy Školského spolku Komenský, Sebastianplatz, 1030 Wien

23. 04. 19:30 Koncert: J. S. BACH: *Kantaten*

Hudební vedení: Rudolf Lutz, mj. účinkuje Hana BLAŽÍKOVÁ (*2. 12. 1980, Praha), česká sopranistka a harfenice, která se převážně věnuje interpretaci barokního a renesančního repertoáru.

Mozart-Saal – Wiener Konzerthaus, www.konzerthaus.at

03. a 07. 05. G. ROSSINI: *Guillaume Tell* (Adam PLACHETKA)

Wiener Staatsoper

07. 05. 19:30-21:00 Koncert: Marta TÖPFEROVÁ & Milokraj

Marta Töpferová (zpěv, cuatro, skladba) se svou nejnovější formací Milokraj (Stanislav Palúch – housle; Marcel Comendant – cimbalom; David Dorůžka – kytara; Peter Korman – basa) představuje český a slovanský folklór.

Marta Töpferová je jedna z nejzajímavějších zpěvaček a skladatelek své generace. Po mnoha letech v USA se vrátila do rodné země, aby založila projekt, který čerpá z jejich hudebních a kulturních kořenů. Podařilo se jí vytvořit sbírku autorských písní, které jsou inspirovány převážně moravským folklórem, ale i hudbou Latinské Ameriky, Španělska a jejím životem v New Yorku.

Info: <https://www.sargfabrik.at/Home/Programm-Detail/concert-id/40435>

Sargfabrik – Verein für integrative Lebensgestaltung, Goldschlagstrasse 169, 1140 Wien

08. 05. 19:00 Jarní koncert pěveckého spolku Lumír
Slovanská beseda, Drachengasse 3, 1010 Wien

10. 05. 10:00 Mezinárodní vzpomínková akce v bývalém koncentračním táboře Mauthausen

K 75. výročí osvobození Mauthausenu americkou armádou v duchu hesla „Menschlichkeit ohne Grenzen“ („Lidskost bez hranic“).

11. 05. 19:30 Dokumentární film: *Haus Tugendhat* (2013, 116 min., v německém jazyce)
Režie a produkce: Dieter Reifarth. Info viz str. 2.
Kinosál velvyslanectví ČR, Penzinger Straße 11-13, 1140 Vídeň
ČcV + KK

13. 05. DONIZETTI: Don Pasquale (A. PLACHETKA)
Wiener Staatsoper

15. 05. 19:00 Literární večer: *Milada Horáková*
Klubovna školy Komenský, Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Literární kroužek

16. 05. DONIZETTI: Don Pasquale (A. PLACHETKA)
Wiener Staatsoper

25. 05. – 01. 06. UNESCO Kulturerbe Rio Douro
inkl. „Stimmen-Fest der guten Laune“
Mit Tamara Trojani & Maestro Konstantin Schenk
Buchung und Beratung: Mader Reisen Vertriebs GmbH
Tel.: +43 1 3913910, www.maderreisen.at

KONCERTY

Wiener Konzerthaus, Lotringerstrasse 20, 1030 Wien
Tel.: +43 1 5125550
www.konzerthaus.at

INFORMACE

Podrobnosti a další programy naleznete v oddílech: *Sokol & sport, Z české a slovenské Vídně a okolí a Oznámení.*

POKRAČOVÁNÍ PROGRAMU PODPORY ČESKÉHO KULTURNÍHO DĚDICTVÍ V ZAHRANIČÍ

Více k danému tématu naleznete na webu Velvyslanectví ČR ve Vídni: <https://1url.cz/LMqbC>

THEATER ARCHE

Na místě Theater Brett se od 1. ledna 2019 nachází **Theater Arche** pod vedením Jakuba Kavína, staršího syna Ludvíka Kavína. **Theater Brett – Compagnie Brettschneider** ovšem nezanikl, ale existuje jako spolek, zabývající se divadlem a kulturou všeobecněji. Vede jej Ludvík Kavín spolu s mladším synem Lukášem. Veškeré adresy (pošta, e-mail, telefon) zůstávají zachovány.

ČESKÉ OZVĚNY / SLOVENSKÉ OZVENY

Der ORF bietet im 25-minütigen Magazin mit dem Titel *České ozvěny / Slovenské ozveny* Beiträge in Tschechisch und Slowakisch. *Ozvěny / Ozveny* wird **sechsmal im Jahr jeden zweiten Sonntag in den Monaten Februar, April, Juni, August, Oktober, Dezember um 13:05 Uhr in ORF2 Wien** gesendet.

Na přední straně obálky:

Jan ŠPÁLA: Věčný pohyb, 1956
K životu a dílu Jana Špály viz str. 16.

Na zadní straně obálky:

Alois BUBÁK: Letní odpoledne v krajině pohoří Jizerského, 1863 olej, plátno
Alois Bubák (20. 8. 1824, Kosmonosy u Mladé Boleslavy – 6. 3. 1870, Praha) – český malíř-krajinář a ilustrátor. K jeho životu a dílu viz str. 17.

SETKÁNÍ ČESKÝCH A SLOVENSKÝCH MAMINEK S DĚTMI

Pravidelně **každou středu v 15:00** v prostorách českého kostela na Rennwegu 63, 1030 Wien.
Jednota sv. Metoděje

DŮLEŽITÉ KONTAKTNÍ ADRESY:

ČESKÉ CENTRUM:

Herrengasse 17, 1010 Wien
tel.: 535 23 60

e-mail: ccwien@czech.cz

www.tschechischeszentrum.at

<http://wien.czechcentres.cz/cs/>

Více informací k jednotlivým akcím viz na webu ČC Vídeň

RAKÚSKO-SLOVENSKÝ KULTÚRNY SPOLOK a SLOVENSKÝ ŠKOLSKÝ SPOLOK SOVA

www.slovaci.at

e-mail: rsks@slovaci.at, sova@slovaci.at

Otto-Bauer-Gasse 23/11, A-1060 Wien

tel.: +43 1 596 13 15, fax: +43 1 595 57 99

sekretariát: Út 9:00-10:30, Št 18:00-19:30

Prehľad našich podujatí:

<http://www.slovaci.at/program.html>

SLOWAKISCHER SCHULVEREIN / SLOVENSKÝ ŠKOLSKÝ SPOLOK SOVA

www.slovaci.at/sova, e-mail: sova@slovaci.at

Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien

tel.: 596 13 15, fax: 595 57 99

Prehľad našich podujatí:

<http://www.slovaci.at/program.html>

SLOVENSKÝ INŠTITÚT

www.mzv.sk/sivieden, e-mail: si.wien@gmx.at

Wipplingerstr. 24-26, 1010 Wien

Tel./fax: +43 1 535 40 57

Für alle Veranstaltungen SI ist eine Anmeldung unter si.wien@gmx.at erforderlich

-----
Upozorňujeme, že i přes veškerou naši snahu a kontrolu kalendária může dojít u oznámených programů ke změně jejich data, resp. náplně. Bohužel, i když se tuto skutečnost dozvíme (ale někdy ani nedozvíme), nemáme již možnost provést jakoukoliv opravu. Změna programu vyhrazena.

Články podepsané autory nebo opatřené značkou nemusejí být vždy shodné s názorem redakce. Redakce neodpovídá za obsah čtenářských dopisů. Nevyžádané rukopisy a fotografie se nevracejí. Redakce si vyhrazuje právo krátit a upravovat zaslané články po stránce gramatické i stylistické.

Duchovní správci:	P. MMag. Peter Fiala, O.Cr. – P. Ing. Mgr. Václav Sládek, O.Cr. Tel.: +43 699 1265 9399, e-mail: peter.fiala@katholischekirche.at
Kancelář:	Mag. Miroslava Cinková, Salvatorgasse 12, 1010 Wien Tel.: +43 1 533 95 94 DW 214 F: DW 9214 E-mail: miroslava.cinkova@katholischekirche.at
Chrám Panny Marie am Gestade:	Salvatorgasse 12, 1010 Wien
Kostel Nejsvětějšího Vykupitele:	Rennweg 63, 1030 Wien
Klemens Maria Hofbauer klub:	Seitzergasse 5, 4. patro, 1010 Wien

POŘAD PRAVIDELNÝCH BOHOSLUŽEB V ČESKÉM JAZYCE A PROGRAM 2020		
NEDĚLE	08:30	mše sv. , chrám Panny Marie am Gestade, Salvatorgasse 12, 1010 Wien (vždy 30 minut před mší možnost svátosti smíření)
	09:30-12:00	setkání (agapé), Klemens Maria Hofbauer klub, Seitzergasse 5, 4. patro, 1010 Wien
	10:00	mše sv. , kostel Nejsvětějšího Vykupitele, Rennweg 63, 1030 Wien (možnost svátosti smíření vždy před či po mši svaté a po domluvě s P. Václavem Sládkem) Každý měsíc promítání filmu pro děti i dospělé v přesně daných termínech po mši svaté
STŘEDA	17:50	modlitba růžence, chrám Panny Marie am Gestade, Salvatorgasse 12, 1010 Wien
	18:30	mše sv. , chrám Panny Marie am Gestade, Salvatorgasse 12, 1010 Wien (vždy 30 minut před mší možnost svátosti smíření)
	19:00-22:00	Studentský pěvecký sbor a studentský klub, Salvatorgasse 12, 1010 Wien
1. a 3. PONDĚLÍ	19:00	modlitba růžence, kostel Nejsvětějšího Vykupitele, Rennweg 63, 1030 Wien
1. STŘEDA		biblická hodina, klášter redemptoristů, Salvatorgasse 12, 1010 Wien (pokud není uvedeno jinak)
2. a 4. PÁTEK	15:00	příprava biřmovanců pro školní rok 2019/20 na reálném gymnáziu Školského spolku Komenský
SOBOTA	09:30	příprava k 1. svatému přijímání v červnu 2020, Kreuzherrengasse 1, vždy v pevně daných termínech (bližší informace: P. Václav Sládek, O.Cr.)

Termíny mimořádných akcí 2020

04. 04. Rekolekce

Kde: Provincialát řádu Křižovníků s červenou hvězdou, Kreuzherrengasse 1, 1040 Wien, Karlsplatz
Vede: Dr. Ing. Ladislav Heryán, Th.D., SDB; vyučující na JABOK (Vyšší odborná škola sociálně pedagogická a teologická)

09:30-10:00 – příchod účastníků, občerstvení

10:00-11:00 – I. blok přednášky

11:00-11:30 – pauza na kávu

11:30-12:30 – II. blok přednášky

12:30-14:00 – oběd

14:00-15:00 – III. blok přednášky

15:00-15:30 – přestávka na kávu

15:30-16:30 – diskuse

Rekolekce budou ukončeny kázáním při nedělní mši svaté. Časy jsou orientační.

Přihlášky:

1) osobně u P. Václava Sládka, O.Cr.;

2) anebo na emailu: vaclav.sladek@katholischekirche.at.

Stravování: Během rekolekcí bude zajištěn oběd a pohoštění ke kávě či čaji. Příspěvek na stravu 10,- € bude vybrán při přihlášení se na rekolekce. Uzavírka přihlášek na rekolekce je 1. 4. 2020.

Velikonoce, Rennweg, kostel Nejsvětějšího Vykupitele
Květná neděle – 10:00, Zelený čtvrtek – 18:00, Velký pátek – 18:00, Bílá sobota – 22:00.

Boží hod velikonoční – 10:00, při mši svaté bude probíhat žehnání velikonočních pokrmů.

Pondělí velikonoční s nadílkou pro děti – 10:00.

09. 05. 18:00 Koncert v rámci Dne České farnosti a u příležitosti 75 let od konce druhé světové války

Program: skladby od A. Dvořáka, J. S. Bacha, G. F. Händela a dalších, účinkují: Zuzana Spót Balánová (soprán), František Macek (varhany). Vstupné dobrovolné.

Nejsvětější Vykupitel, Rennweg 63

17. 5. 10:00 Mše sv. na Rennwegu, celebruje pomocný biskup Mons. Václav Malý, po mši sv. agapé.

23. 5. 2020 Pouť do Šaštína a Kroměříže, mše sv. v bazilice Panny Marie Bolestné v 9:00, následuje májová pobožnost. Návrat ve večerních hodinách. Veškeré informace a přihlášky: 1) osobně u P. Václava Sládka, O.Cr., 2) anebo na emailu: vaclav.sladek@katholischekirche.at.

13. 6. 2020 Přednáška „Mariánská zjevení v Dehticích“, Kreuzherrengasse 1. Čas bude upřesněn.

VÝTVARNÉ UMĚNÍ

Katalánc, který obyčejnou čáru povýšil na umění

Ve výstavní síni Adolf Loos Apartment Gallery v pražském Mánesu bylo do 6. února možno vidět komorní prezentaci kreseb katalánského malíře Joana Miróa (1893-1983). Expozice se jmenovala *Práce na papíře* a ukázala tohoto výtvarného génia jako mistra kaligrafie.

Možná ho k tomu inspirovaly nástěnné malby pravěkých lovců v proslulé jeskyni Altamira nebo snad japonské tušové malby. Někdo mluví dokonce o inspiraci dílem hudebního skladatele Pierra Bouleze. Ano, všechny tyto odkazy lze v jeho dílech nalézt a odhalit. Ovšem pouze v případě, kdy přijmeme malířova pravidla hry – každý, kdo chce aspoň nahlédnout do říše podivuhodného kouzelníka s liniemi, musí akceptovat prostředky jeho estetického vyjadřování.

Na první pohled se toho na bělostné ploše papíru příliš neděje, ale čím víc se vnímavý pozorovatel dívá na všemožně se objevující a proplétající černé linky, tím víc ho začínají pohlcovat do sebe. Připomíná to zhmotnění výroku myslitele Friedricha Nietzscheho o tom, že když se díváme do propasti, také propast se dívá do nás. Divák má pocit, že po delším vhledu do světa Joana Miróa se stává jeho nedílnou součástí.

Díky tomu lze zjistit, že autor nepatří mezi klasické abstraktní tvůrce, ale daleko lépe se k němu hodí termín snová malba. Proto má blíže spíše k surrealistům a jejich vizím. Pod jeho rukou začínají na papíře zčistajasna ožít fantastní zvířata a rozvíjet se obří poupata. Některá připomínají smrtící čelisti masožravé květiny Adély z oblíbené komedie *Adéla ještě nevečeřela*.

Kulaté barevné body nad tímto dekadentním rájem rotují jako planety ve vesmíru a svítí jako temné hvězdy. Někde naopak připomínají dvojici světlých očí dravé šelmy ve tmě pralesa. Tak jako je tomu v případě akvatinty na papíře z roku 1967 *Partie de Campagne III*. Dominující zelená plocha je párána černými čarami ve všech směrech. Možná jsou to cesty, které vyvedou poutníka z tohoto podivuhodného výtvarného labyrintu.

Svět Joana Miróa je určitě zajímavý a leckdo se jím nechá ovlivnit a uhranout natolik, že se k němu bude stále vracet. (mk)

Portrét v Čechách pohledem dvou staletí

Kancelář prezidenta republiky, Správa Pražského hradu a Spolek výtvarných umělců Mánes společně připravily výstavu nazvanou *Portrét v Čechách pohledem dvou století*. Výstava představuje výběr z malířských a sochařských děl vzdálenější i nedávné minulosti s důrazem na slavná díla v kontextu pozoruhodných prací méně známých autorů a s ukázkami několika současných prací v tomto oboru.

Čísařská konírna představuje portrétní tvorbu od vrcholného klasicismu reprezentovaného nestorem české moderní portrétní tvorby Josefem Mánesem, jehož 200. výročí připadlo na letošní rok. Na Mánesovu tvorbu navazují jeho ideoví následovníci Mikoláš Aleš, Josef Brožík, František Ženíšek nebo Vojtěch Hynais.

V prvních desetiletích 20. století se přidávají k velké portrétní tradici čeští autoři inspirovaní především francouzskými vlivy, jako byli František Kupka, Joža Uprka, Jan Preisler, Miloš Jiránek, a představitelé české moderny Emil Filla, Antonín Procházka, Bohumil Kubišta, Jan Zrzavý, Otakar Kubín, Václav Špála, Alfréd Justiz a další. Samostatnými jedinci na domácí scéně jsou v té době Max Švabinský a Ludvík Kuba.

Z období surrealismu představuje expoziční dílo Jindřicha Štyrského, Toyen a jim příbuzné – Josefa Šímu, Aloise Wachsmanna, Adolfa Hoffmeistra. Dále jsou připomenuti autoři zrající v době války – Arnošt Paderlík, František Jiroudek, Josef Liesler, Karel Souček, Kamil Lhoták a další představitelé čtyřicátých až šedesátých let. Součástí výstavy je i několik prací z oblasti současného portrétního – především umělců z S. U. V. Mánes.

V průběhu věků vytvořili umělci tisíce portrétů a tato výstava může představit jen zlomek. Snahou pořadatelů bylo shromáždit a instalovat důstojný soubor exponátů dobře vystihující proměny forem, tvarů i materiálů podobizny posledních dvou staletí a prezentovat je v reprezentativních výstavních prostorách Pražského hradu.

K výstavě *Portrét v Čechách pohledem dvou staletí* byl vydán katalog a průvodce. (mk)

Ilustrace

Jan Šrámek s Veronikou Vlkovou byli jako jediní čeští autoři pozváni spolu s dalšími čtyřiasedmadesáti výtvarníky na výstavu v Boloni v rámci tamního mezinárodního veletrhu dětských knih. Expozice se poté z Itálie přesune postupně na řadu světových destinací.

Porotu zaujala jejich kniha *To je metro, čéčé!* (text napsala Milada Rezková), již loni vydala Paseka a která vypráví o pražském metru pomocí příběhu o chlapci, jehož podzemní drahou provází dědeček.

Cena Jindřicha Chalupského pro rok 2020 má pět finalistů

Porota do finále poslala i jednu dvojici a jedno umělecké uskupení, představilo se novinářům celkem devět mladých umělců do 35 let, jimž je cena určena. Účast skupin ve finále odráží trend, který se objevuje v uměleckém světě – umělci dávají přednost sdílené umělecké praxi před individuální prezentací, uvedla ředitelka Společnosti Jindřicha Chalupského Karina Kottová.

Ve finále 31. ročníku ceny pojmenované po významném kurátorovi a historikovi umění jsou Jakub Choma, dvojice Marek Delong a Anna Slama, Marie Tučková, Jiří Žák a skupina působící pod názvem Pracovní skupina pro výzkum mimosmyslové estetiky, kterou tvoří Jan Kolský, Vojtěch Márc, Matěj Pavlík a Peter Sit. Výstava finalistů se uskuteční na podzim ve Veletržním paláci, vítěz bude znám v prosinci.

Letošní finalista Choma porotu zaujal svými detailně propracovanými multimateriálovými instalacemi. Čtyřčlenná skupina několik let zkoumá dějiny československé psy-

chotroniky a psychoenergetiky. Slama a Delong tvoří instalace, které jsou multimediální, ale opírají se i o tradiční materiály a řemeslné postupy. Tvorbu Tučkové porota ocenila hlavně pro jej hluboký zájem o psychologii člověka ve světě modelovaném technologiemi a sociálními sítěmi. Žáka porota vybrala pro jeho specifický přístup k médiu pohyblivého obrazu. Raynerová podle poroty s razancí a odvahou učinila centrem svých prací závažné téma znásilnění.

JUBILEA

Milan Knížák slaví osmdesátiny

Prof. Milan Knížák, Dr.A., (* 19. 4. 1940), je český výtvarník, hudebník a performer, člen mezinárodního hnutí Fluxus. V letech 1990-1997 působil jako rektor Akademie výtvarných umění v Praze, od roku 1999 do května 2011 jako ředitel Národní galerie v Praze. V letech 1989-2015 byl

vedoucím Ateliéru intermediální tvorby na AVU.

Milan Knížák je umělec, který svými aktivitami zasahuje do mnoha uměleckých oborů i do oblastí ležících již mimo umění. Jeho umělecké aktivity, kterým se věnoval nebo věnuje, jsou velmi široké, zahrnují akce, výtvarné umění, hudbu, architekturu, design, módu, básně, fotografie. Spíše však než výčet oborů, do nichž zasáhl, nebo médií, kterých použil, je pro pochopení tvorby Milana Knížáka důležité, že v mnoha případech pracuje v několika oborech souběžně, že tyto obory a média vzájemně prolíná a tak vlastně prochází napříč širokou oblastí svých aktivit.

Mnohost i směšování aktivit a výrazových prostředků v tvorbě Milana Knížáka je dána jednak jeho osobním založením, jednak přesvědčením o hluboké vnitřní souvislosti sféry životních a uměleckých aktivit.

Knížákovo dílo je zastoupeno v mnoha prestižních veřejných sbírkách na celém světě.

Úryvek z rozhovoru v roce 2019 (www.milanknizak.com/aktuality/interview-s-milanem-knizakem-n45)

...kdy jsme se bavili o tom, jak si dnes spousta lidí myslí, že žijeme v nesvobodném režimu. Jako bychom se za desítky let komunismu ničím nepoučili. Nemáte tak trochu pocit, že nás proto zákonitě musí podobná forma totality v nejbližších desetiletích potkat?

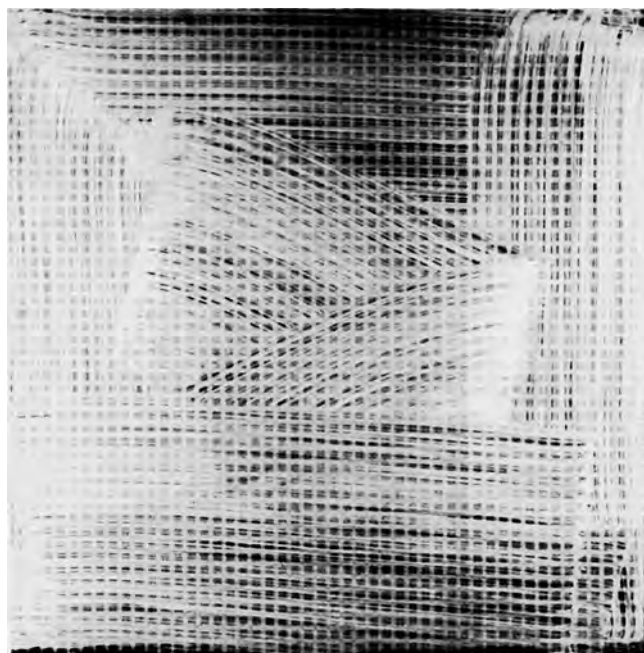
Kdybyste si přečetl mé texty, tak byste několikrát narazil na představu budoucnosti, kterou vidím jen v nějaké formě totality (bohužel i s jistou mírou dobrovolnosti). Zdá se, že lidé demokracii neumějí. Chtějí, aby za ně někdo rozhodoval, chtějí se zbavit odpovědnosti za vlastní život. Elity budou ještě elitnější (ale i zasutější), davy ještě manipulovatelnější. S ústy plnými demokracie vzhůru do totality! A současný stav naší společnosti, kde si velká část myslí, že fyzickými metodami se dostaneme k té „pravé“ demokracii, svědčí o úpadku obecné inteligence a o ztrátě pudu sebezáchovy.

Tomáš Rajlich (* 5. 3. 1940, Jankov)

Po studiu se zaměřil se na sochařství a velmi záhy se rozhodl pracovat v tendencích geometristu. V roce 1967 se na domácí umělecké scéně uvedl jako spoluzakladatel Klubu konkretistů – českého ekvivalentu skupiny Nul či Zero. O dva roky později se s jeho dílem seznámil zahraniční umělecký svět na výstavě *Sculpture Tchecoslovaque*, uspořádané v pařížském Musée Rodin. V roce 1969 se Rajlich po okupaci Československa sovětskou armádou rozhodl opustit vlast a usadil se v Nizozemí. Byl jmenován profesorem na Vrije Academie a za svou profesi si zvolil malířství. Než jeho dílo začalo být oceňováno v mezinárodním měřítku, byl přizván k účasti na průkopnických výstavách *Elementaire Vormen* (putovní výstava, 1975), *Fractures du Monochrome aujourd'hui en Europe* (Musée d'Art Moderne de la Ville de Paris, 1978), *Bilder ohne Bilder* (Rheinisches Landesmuseum Bonn, 1978) a na nejvýznamnější výstavu *Fundamental Painting* (1975) organizovanou amsterodamským Stedelijk Museem. Od roku 2010 Rajlich žije a pracuje v Praze a v Itálii poblíž Verony.

Pro jeho práci z počátečního období je charakteristický industriální výraz a modularita, jejichž hlavním poznávacím znamením je geometrický rastr, zatímco jeho zralá díla prozrazují komplexnější přístup ke klíčové myšlence, že obraz představuje entitu schopnou sebereflexe. Rajlichovy monochromní malby z nedávné doby zkoumají kombinaci neosobního, gestického a tvůrčí síly světla, jde o variace na intenzitu, zářivost a způsob provedení malby, přesto stále zůstávají věcnými obrazy. Umělcova citlivost vyzařuje z jemné modulace barvy jako materiálu na plátně; důraz je však kladen na barvu optickou a tvůrčí vlastnosti světla, které obrazovou plochu donekonečna proměňuje, stále zdůrazňujíc dvourozměrnost objektu. Pozornost se soustředí na obraz jako takový. Hra světla jednoduše obrazu propůjčuje vlastní život, který nikdy nepřestává dráždit divákovu vnímavost. Jsou to malby neustále revidující malířství.

Rajlichovo dílo je zastoupeno v mnoha prestižních veřejných sbírkách na celém světě.

Tomáš Rajlich: SE-3-G, 1974-1975, sítotisk

Petr Štembera (* 21. 1. 1945, Plzeň)

Patří mezi významné postavy českého akčního a konceptuálního umění. Byl jednou z vůdčích osobností pražského bodyartového okruhu a od roku 1970 zprostředkovával kontakt s důležitými reprezentanty akčního umění za železnou oponou i uvnitř sovětského bloku. Původně začínal abstraktní malbou, odkud však rychle přešel k zásahům do přírodního prostředí. Posléze proslul zejména bodyartem, tedy extrémními, fyzicky i psychicky náročnými zásahy do vlastního těla. Vystupoval v ČR i v zahraničí. Za svou tvorbu obdržel v roce 1977 spolu s Janem Mlčochem hlavní cenu na Bienále mladých v Paříži. Na pozvání Chrise Burdena působil v roce 1978 měsíc v USA. Kvůli své tvorbě byl několikrát vyslýchán Státní bezpečností ve věznici a vyšetřován v Bartolomějské na Praze 1. Od konce sedmdesátých let od vlastní umělecké činnosti postupně opouštěl. Důvodem byl pocit vyčerpání, ale i pocit trapnosti uměle riskantních akcí v souvislosti s reálným ohrožením signatářů Charty 77. V případě Petra Štembery sehrál svou roli i zájem o jiné psychofyzické aktivity, například orientální bojová umění.

V současnosti působí jako kurátor sbírky plakátů a obrazů v Uměleckoprůmyslovém muzeu v Praze (UPM).

Stefan Milkov (* 9. 3. 1955, Bohumín)

Stefan Milkov patří dnes již ke klasikům českého sochařství. Zapojil se do aktivit nově se rodící generace postmoderních umělců (například výstavy *Konfrontace*), jejichž hnutí vyústilo v založení skupiny Tvrdohlavých v roce 1987, jejímž byl zakládajícím členem. Ještě za studií vzniklo přátelství s Jaroslavem Rónou a Františkem Skálou (další členové Tvrdohlavých) a společně také začali organizovat výstavu, sice v rámci školního salonu, ale přeci jen odlišnou, a tak byla po zahájení zakázána.

Jeho přístup k tvorbě je postmoderní, ale je v něm skryt obdiv i ke klasickému modernímu sochařství první poloviny 20. století. Milkov vytvořil zvláštní jazyk, kde se prolíná ironie, humor a parodie (ovlivněné postmoderním citěním) s jakousi důstojností a úctou k starobylým symbolům, jejichž věčnou platnost Milkov nepopírá. Forma soch nezapře jeho studium klasické tradice, ale také dob archaického sochařství či vliv neevropských civilizací, odkud pramení hieraticky statická figurativnost. Vedle figurálních plastik vytváří Milkov také abstraktní sochy, v nichž jej zajímá zpracovávat různou tvarovost a vztahy mezi tvary. Někdy se prolne tato jednoduchá abstraktní forma i do figurálních děl. Sochy jsou často zjednodušeny, stylizovány do základních tvarů, někdy oscilujících mezi organickým a geometrickým tvaroslovím. Stefan Milkov nepostrádá monumentální citění a je autorem mnoha úspěšných realizací do veřejného prostoru.

Hudba byla vždycky součástí jeho života. Martin Němec jej např. pozval k výtvarné spolupráci na klip k desce *Responsium mortifera* – hudební koláži o Johance z Arku. Spolupráce pokračovala dál, během let 1992-1996 udělali asi osm nebo deset klipů.

V jeho těle koluje krev ne úplně česká. Jeho tatínek přišel po válce za prací do Čech z Bulharska a na severní Moravě se seznámil s maminkou, která žila v Bohumíně a měla polsko-německé kořeny.

Martin Pala: *Bôžik*, 2005, bronz

Akad. sochár Martin Pala (* 28. 4. 1975, Bratislava)

Martin Pala, syn známých výtvarníků-sklárov Štěpána a Zory, vyštudoval bratislavskou Školu úžitkového umenia na oddelení tvarovania dreva a rezbárstva. Navštevoval Vysokú umeleckú školu, oddelenie dizajnérskeho Rona Arada vo Viedni, a na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave študoval sochárstvo. V roku 1999 spolu s Ondrejom Zimkom mladším vytvorili v priestoroch starého mlyna v Stupave spoločný ateliér a zlievareň Tri kamene, v ktorom od tých čias spoločne tvoria.

„Moju tvorbu charakterizuje klasická metóda spracovania, nerobím inštalácie či videoprojekcie,“ povedal autor v súvislosti s názvom výstavy pre TASR. Doteraz vystavoval v Bratislave, v Paláci národov OSN v Ženeve, na Bienále plastiky malého formátu v Piešťanoch, tiež v Čadci a svoju tvorbu predstavil aj na výstavách 9. medzinárodného maliarskeho plenéru v Banskej Štiavnici, 12. medzinárodného a sochárskeho sympózia v dreve i na osobitnej výstave v Ríme, kde mu bola udelená Prémia Citto de Porto Sant Elpino. Sochár sa rád vracia k poetike rozprávok, dôkazom čoho sú i v Trnave vystavené diela ako *Zlatá ryбка*, *Orol mochovecký*, *Mravenisko* či *Hrnček var!* Matica slovenská práve za stváňovanie poetiky slovenských rozprávok a povestí a dôstojnú prezentáciu súčasného slovenského sochárstva udelila pred časom Palovi Prémium Kolumana Sokola pre mladých výtvarníkov.

Mgr. art. Jaroslav Drotár (* 27. 3. 1965, Humenné)

1988-94 VŠVU v Bratislave, odbor sochárstvo (prof. Juraj Meliš);
1992 študijný pobyt na Staatlichen Akademie der Bildender Künste in Karlsruhe u prof. Horsta Antesa;
1995 Cena Martina Benku;
2000 cena Slovenského olympijského výboru;
2010 cena rektora PU v Prešove.

Jaroslav Drotár sa vo svojej tvorbe venuje monumentálnej i komornej soche, plastike, objektu, grafike, fotografii a realizáciám pre verejný a sakrálny priestor. Žije a tvorí v Humennom, jeho tvorba je zastúpená v zbierkach doma

Jaroslav Drotár: *Synchrotron*, 2003, ocel

i v zahraničí. Drotárove objekty v sebe spájajú organickú formu s geometrickou vnútornou štruktúrou, jeho definovanie a vnímanie sochárskeho objektu ako organického tvora, alebo schránky rozvíja vnímanie rôznorodosti života v celej jeho šírke. Odkrývajú umelcovu fascináciu svetlom, prírodnými formami a zákonitostami, pričom na umelecké stvárnenie svojich vízií využíva nielen klasické sochárske materiály, ale často aj autorské a inovatívne kombinácie materiálov a postupov. Elementárny industriálny materiál – oceľový, bronzový alebo antikorový drôt priviedol k novému vnímaniu sochárskeho objektu.

Tomáš Polonský (* 21. 4. 1975, Bratislava) – maliar, sochár Najskôr študoval kamenosochárstvo na ŠUPke, potom sochárstvo na VŠVU a neskôr prešiel na fotku. Maliarom sa stal až v modranských vinohradoch. Jeho ateliér je plný

Tomáš Polonský: *Vietor*, 2003, kráľický pieskovec

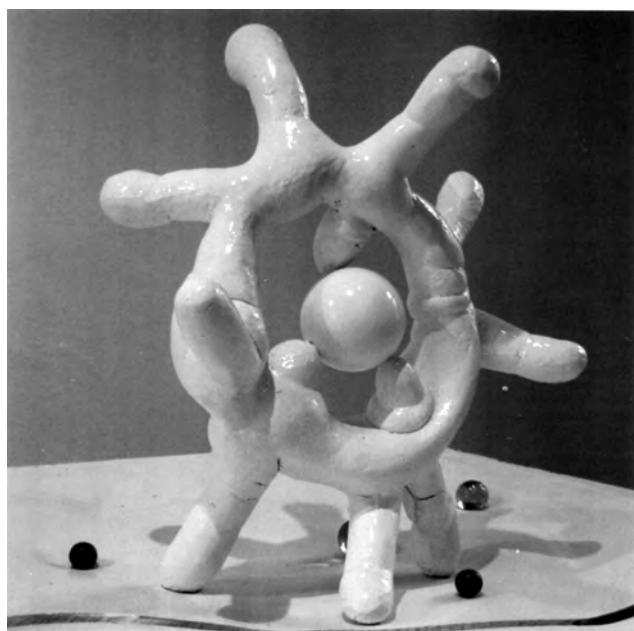
nádherných impresionistických obrazov z modranského plenéru. Tvorba Tomáša Polonského by sa dala charakterizovať ako realistická krajinomalba založená na svetle. „V Modranskom chotári maľujem od 90. rokov. Rád chodím na Staré hory, kde sa ešte zachovali pôvodné vinohradnícke budy, alebo na Folegrunty či Plázle. Plázle sú vinohradnícko-záhradkárská oblasť nad Modrou, ktorá ešte pripomína starobylé vinohrady. V minulosti totiž modranské vinohrady vyzerali ako malé záhrady,“ hovorí umelec o obľúbených miestach pre svoju tvorbu.

Tomáš je rodený Bratislavčan, ale do Modry často chodil ešte počas umeleckých štúdií do otcovho ateliéru. Bolo to kreatívne miesto, kde sa v 70., 80. a 90. rokoch stretávala silná umelecká generácia nielen z Modry, ale celého Československa, ba aj zo zahraničia. A kam tiež so záujmom chodili na kus reči rôzne modranské rázovité postavy. „Takéto prostredie bolo pre mňa inšpirujúce, no zároveň rušné, preto som chodil pracovať priamo do prírody, do vinohradov.“

Tomáša Polonského Modra uchvátila natoľko, že sa sem presťahoval a tvorí v otcovom ateliéri. „Do Modry ma prilákala príroda v okolí mesta a jeho malomestský ráz. To, že sa tu každý s každým pozná, ma neodradilo, práve naopak.“ Tomášov ateliér je zasadený priamo v historických hradbách a skrýva poklady otca aj syna, ktoré môžete počas roka vidieť na výstavách v Modre a okolitých mestách.

Mgr. art. Marek Ceglédý, Art.D. (* 23. 3. 1980, Banská Bystrica)

Popri štúdiu na Akadémii umení v Banskej Bystrici založil štúdio MIMESIS. V tom čase štúdio spolupracovalo s architektmi na atypických riešeniach interiérových celkov, prevažne v podobe grafických a reliéfnych úprav stien. Ako asistent na Katedre dizajnu nábytku a interiéru na Technickej univerzite vo Zvolene sa venoval práve tvorbe interiérového dizajnu. V spoločnosti zaoberajúcej sa príslušenstvom pre mobilné zariadenia získal skúsenosť s produktovým dizajnom, kde z pozície art directora viedol dizajnové oddelenie.

Marek Ceglédý: *Pantokrator*, 2007, polyuretán, sadra, sklo

Milan Struhárik: *Pôvabnice*, 2008, polychrómované drevo

Milan Struhárik (* 18. 3. 1935, Nové Mesto nad Váhom)
Štúdium: Vysoká škola umeleckého priemyslu v Prahe u prof. J. Wagnera, J. Kavana a J. Baucha (1955-1961), Vyššia škola umeleckého priemyslu v Bratislave u prof. A. Drexlera a L. Korkoša (1951-1955).

Akademický sochár Milan Struhárik, ktorý tento rok oslávil 85 rokov, je prvý spomedzi novomestských umelcov, ktorý zakotvil v rodnom meste. Práve tu dal podnet na vznik výtvarného odboru na bývalej LŠU, dnes ZUŠ. Ako výtvarný pedagóg tu pôsobil 45 rokov a vychoval mnoho výtvarníkov, ktorí úspešne pôsobia ako profesionálni výtvarní umelci či architekti po celom Slovensku aj v zahraničí. Popri pedagogickej činnosti nezanevrel ani na svoju vlastnú tvorbu. Od pražských štúdií sa venuje portrétu, aj keď táto časť tvorby je verejnosti menej známa. Napriek tomu portrétny reliéfy či busty môžeme nájsť nielen v tomto regióne, ale i v rámci celého Slovenska. Je tvorcom pamätníkov a búst Ludmily Podjavorinskej, Petra Matejku, J. Kréna, M. A. Bazovského, D. Š. Zámostského, ale i Vladimíra Roya či Gejzu Dusíka a mnohých ďalších významných osobností. Vo vedomí verejnosti je známy skôr ako sochár tvoriaci z dreva a bronzu, no okrem sochárskej tvorby sa venuje aj kresbe. V súčasnosti je aj členom Spolku výtvarníkov Slovenska.

Mgr. art. Dominik Monček (* 22. 3. 1970, Martin)

Venuje sa figurálnej a abstraktnej sochárskej tvorbe, úžitkovému umeniu v kovanom železe, realizáciám v sakrálnych priestoroch. Čerpá z kultúrneho a duchovného dedičstva predkov, ktoré sa snaží pretlmočiť do tretieho

tisícročia formou objektov v kameni, dreve či železe. Jeho diela sú výtvarne koncipované na využití historickej technológie v spojení so súčasným ideálom. Vo svojej tvorbe kombinuje záujem o figúru, sakrálnu tematiku i abstraktné tendencie v súčasnom sochárstve. Využíva k tomu predovšetkým materiál železa, ktorý v rôznych podobách ohýba, tepe, leští či patinuje.

VZPOMÍNKA

Václav Levý (14. 9. 1820 – 30. 4. 1870)

Václav Levý byl český sochař, zakladatel „moderního“ českého sochařství a učitel sochaře Josefa Myslbeka. V jeho díle se snoubí raně romantické a vlastenecky orientované plastiky s monumentálními a poetickými plastikami, které překračují dobový akademismus.

Provinciální poměry v Praze a neustálá soutěž o nové zakázky (především s bratry Maxovými) jej přiměla k tomu, aby se v roce 1854 ucházel o Klárovo římské stipendium, které obdržel. Římské období se stalo nejplodnější částí jeho života – vytvořil asi tucet plastik a řadu reliéfů. Tvořil zde pro české šlechtice, získával zakázky pro Vídeň (busta Františka Josefa I., alegorie *Artillerie* pro četnická kasárna, sochařská výzdoba Belvederu) a samozřejmě zanechal stopu i v Římě samotném (sochařská výzdoba kostelů Santa Maria dell'Anima, San Clemente). Jeho dílo, prodchnuté náboženským vytržením, zaujalo i papeže Pia IX.

Pro vleklé zdravotní problémy se rozhodl v roce 1867 vrátit zpět do vlasti. Praha jej přijala jako světově uznávaného sochaře a zahrnula jej řadou zakázek včetně výzdoby tympanonu chrámu sv. Cyrila a Metoděje v Karlíně nebo sochařské výzdoby katedrály sv. Víta v Praze. Bohužel sám byl schopen osobně ztvárnit pouze malou část zakázek a většinu z nich vytvořil ve spolupráci se svým nejlepším žákem Josefem Myslbekem, se kterým se seznámil již ve Vídni. Choroba postupovala, Václav Levý předčasně zemřel 29. dubna 1870. O tři dny později byl pochován na Vyšehradě do hrobu, kde již tři léta odpočíval jeho celoživotní přítel malíř Karel Purkyně.

Čeněk Vosmík (5. 4. 1860 – 11. 4. 1944)

Čeněk Vosmík byl sochař, který převážně působil v Praze. Vyučil kovářem v otcově dílně, poté navštěvoval zlatnickou školu, kde se naučil modelovat. Umělecké památky Prahy měly na mladého sochaře velký vliv, zaujat byl především barokními sochami a výzdobou Národního divadla. Podílel se na práci Antonína Pavla Wagnera pro Národní muzeum (tympanon a tři reliéfy v kameni) a na jeho dalších sochách. Na přelomu osmdesátých a devadesátých let 19. století se Vosmík natrvalo přestěhoval do Prahy, kde získal zakázky z počátku zejména sochařsko-kamenického charakteru. Realizoval sochy podle návrhů jiných umělců. Zakázky mu zajistily věhlas vynikajícího kamenosochaře, kterého v roce 1892 přizval ke spolupráci Josef Václav Myslbek. Vosmík provedl v kameni několik jeho prací, například sousoší *Slavoj a Zábaj* (1892) a sousoší *Šárka a Ctirad* (1895-1896) určené na Palackého most. Myslbekův styl se později stal stylovým východiskem pro mnoho samostatných děl Čenka Vosmíka. V roce 1900 získal čestné uznání na výstavě v Paříži za *Krista na poušti* (1897,

dnes v NG). Vytvořil četné práce s náboženskou tematikou a dekorativní práce pro architekturu, kde spolupracoval zejména s Josefem Fantou (Hlavní nádraží v Praze, Mohyla míru ve Slavkově u Brna, děkanský kostel a radnice v Klatovech).

Josef Čapek (28. 3. 1887, Hronov – 10. 4. 1945, koncentrační tábor Bergen-Belsen, přesné datum se neví jistě, zemřel pravděpodobně na tyfus)

Josef Čapek byl malířem, spisovatelem, grafikem, dramatikem, prozaikem a autorem próz pro děti, žurnalistou, výtvarným teoretikem a kritikem. Byl mnohostrannou osobností meziválečného období. Slovesné dílo Josefa Čapka se vyvíjelo v těsném vztahu k tvorbě výtvarné. Zpočátku psal s bratrem Karlem krátké prózy, které postupně dokumentují vývoj obou autorů v kontaktu s dobovými stylovými tendencemi – od secese přes novoklasicismus po kubismus. Rozsáhlou část díla Josefa Čapka tvoří studia, eseje a fejetony o umění.

Oba sourozenci Josefa Čapka – Karel a Helena – byli spisovatelé. Dětství prožil v Malých Svatoňovicích a v Úpici.

Josef Čapek studoval malbu a kresbu na Uměleckoprůmyslové škole v Praze a již za studií navázal kontakty s uměleckým a literárním světem. Rok pobýval studijně v Paříži. Po návratu do Čech byl kratší dobu redaktorem *Uměleckého měsíčníku*. Potom vstoupil do spolku Mánes a spoluredigoval jeho časopis *Volné směry*. Spolu s brat-

rem Karlem a s S. K. Neumannem se podílel na vydání generálního *Almanachu* na rok 1914. V období mezi válkami se vedle malířství, knižní grafiky a scénického výtvarnictví věnoval novinářské a literární činnosti. Pracoval v *Národních listech*, v letech 1921-1939 pak v *Lidových novinách*.

Vzhledem k tomu, že se intenzivně angažoval v protifašistickém zápase, byl již 1. září roku 1939 zatčen a vězněn v koncentračních táborech.

Symbolický hrob je v Praze na Vyšehradském hřbitově.

Eva Kmentová (6. 1. 1928, Praha – 8. 4. 1980, Praha)

Tvorba autorky zahrnuje sochy, kresby, objekty, instalace. V padesátých letech vytvářela figurální sochy těžící z kubistické tradice. Poté se v její tvorbě stupňovalo abstrahování sochařského tvaru a dostala se na území nefigurativního sochařství. V českém poválečném umění vynikla především prací s otisky a odlitky konkrétních předmětů, které skládala do reliéfů, často polychromovaných.

Otec Evy Kmentové František Kment byl profesorem řezbářské speciálky na Ústřední škole bytového průmyslu, matka Marie byla malířkou (porcelán, hedvábí). Eva Kmentová se v roce 1952 provdala za svého spolužáka Olbrama Zoubka. Společně podnikali cesty do zahraničí (Bulharsko, Rumunsko, 1958 Řecko, 1959 Egypt) a pracovali společně na veřejných zakázkách. Roku 1957 se stávají členy tvůrčí skupiny Trasa, ale z výstavy skupiny v Galerii Fronta roku 1959 jsou jejich sochy odstraněny z ideologických důvodů. Její možnosti vystavovat jsou však po okupaci a během normalizace vzácné a omezené na malé mimopražské galerie. V roce 1976 je vyznamenána udělením soukromé ceny Jiřího Koláře, ale je již vážně nemocná a se zhoršujícím se zdravotním stavem postupně opouští sochařskou tvorbu a soustřeďuje se na práci s papírem – koláže, kresby, papírové asambláže.

Realizovala i řadu zakázek pro architekturu a veřejné prostory.

Alén Karel Diviš (26. 4. 1900, Blatno u Poděbrad – 15. 11. 1956, Praha)

Alén Diviš studoval na uměleckoprůmyslové škole, poté odjel do Paříže, kde se vzdělával na École des Beaux-Arts, navštěvoval Kupkovy přednášky. V září roku 1939 byl jako politický vězeň uvězněn, následoval pobyt v koncentra-

Josef Čapek: *Lélio (Postava ženy)*, 1913, olej, plátno

Alén Diviš: *Halucinace*, 1941

ním, později integračním táboře, v roce 1941 se mu podařilo uprchnout a nastoupit na loď do New Yorku. Do Čech se vrátil až v roce 1948.

Tvorba Aléna Diviše byla úzce svázána s jeho životním osudem, v jeho díle lze vidět zážitky z uprchlických táborů a vězení, jimiž prošel. Halucinační vize z pařížské věznice malířsky vzkřísil v exilu primitivními kresebnými prostředky a materiály. Přiblížil se tak nadčasově art brut a informelu. Byl členem SVU Mánes a Cercle Francois Villon. Jeho originální dílo, které je zároveň alegorickou obžalobou jakéhokoliv totalitního systému, bylo postupně objeveno až v sedmdesátých letech 20. století.

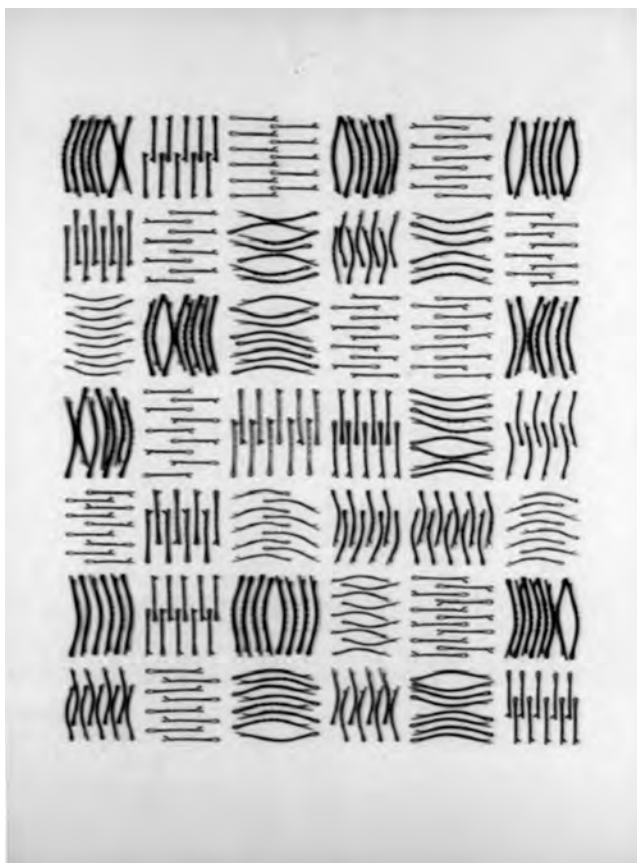
Jan Špála (16. 4. 1920 – 22. 9. 1970)

Po dlouhou dobu se vyrovnával se silným výtvarným vlivem svého otce Václava Špály, s jehož tvorbou ho spojuje podobný energický štětcový rukopis a výrazná barevnost. Průběžně se věnoval i krajinným námětům, byl fascinován nočními pohledy na krajinu ozářenou či lemovanou pásy veřejného osvětlení.

Běla Kolářová (roz. Helclová, 24. 3. 1923, Terezín – 12. 4. 2010, Praha) – fotografka, autorka asambláží a koláží

Pozornost vzbuzují nejen rané fotografické cykly, ale v neméně míře také asambláže anebo kresby vytvářené líčidly. Kolářová si dokázala po boku svého manžela Jiřího Koláře, který od čtyřicátých let představoval klíčovou osobnost české kulturní scény, uchovat svoji vlastní autenticitu. Neprošla výtvarnými

Běla Kolářová: Vzorek sponek, 1965, asambláž

školami, celou svojí osobností však byla orientovaná k tradici moderní evropské kultury. K výtvarné tvorbě přistupovala s originalitou a citlivostí vůči nejbanálnějším fragmentům každodennosti, se záměrem zapomenout na to, co bylo v umění už vykonáno. Jako jedna z mála českých umělců šedesátých let spojovala nesmírně jemnou reflexi světa s řádem geometrie a dodala tak své tvorbě univerzální, nadčasovou kvalitu.

Autorka se v šedesátých letech zúčastnila několika významných výstavních kolektivních projektů (*Křížovatka*, 1964; *Nová citlivost*, 1968; *Surrealismus a fotografie*, 1966-67 ad.), měla i svoji samostatnou výstavu v pražské Galerii na Karlově náměstí (1966). Spolu s Jiřím Kolářem a manželou Ságlovými se podílela na provokativní výstavě *Někde něco* ve Špálově galerii v roce 1969, která v Československu prorážela cestu konceptuálnímu projevu. V letech 1985-1999 žila s manželem v Paříži. Svoji tvorbu začala v Čechách soustavněji prezentovat až od počátku devadesátých let samostatnými výstavami většinou uspořádaných v mimopražských galeriích.

Jiří Bielecki (21. 8. 1929, Ostrava – 10. 3. 2000, Havířov) Malíř, grafik a tvůrce objektů Jiří Bielecki patřil k okruhu autorů, kteří počátkem šedesátých let začali rozvíjet konstruktivisticky zaměřenou tvorbu. Jeho dílo je součástí nového pojetí umělecké práce i nové představy o umělci, jež se na mezinárodní scéně začaly výrazně projevat koncem padesátých let a v letech šedesátých. Tyto názory se promítají ještě do hodnocení dobově aktuálních uměleckých tendencí, jako je abstraktní expresionismus nebo informel. Místo tradičně sdílených uměleckých hodnot a forem v podobě vyhraněného subjektivního přístupu k tvorbě, individuality a nenapodobitelnosti tvůrčího gesta, emocionality výrazu či hloubky psychického ponoru se konstruktivisté šedesátých let soustřeďují především na racionalitu, promyšlené koncipování uměleckého díla, nové materiály a experimentální postupy.

V českém uměleckém prostředí proto můžeme mluvit o nové citlivosti – otevření se současnému světu a s tím spojeným tvůrčím podnětům, zájmu o nové technicko-civilizační jevy a jejich strukturální principy. Zcela osobitého výtvarného výrazu dosáhl v gravitabilech, prostorových, obvykle zavěšených objektech z konce šedesátých let, z prořezávaných, různě barevných plastových fólií. Využíval také možnosti uvést lehký a elastický materiál do pohybu pomocí přirozené cirkulace vzduchu. S využitím průhledů skrze zavěšené objekty se mu podařilo rozehrát proměnlivý vztah světla a stínů a opticky a kineticky tak propojit gravitabilu s okolním prostorem. Objekty se v závislosti na uspořádání řezů, pod vlastní tíží gravitace a díky proudění vzduchu pohybují horizontálně i vertikálně, čímž divákovi nabízejí neustále nové pohledy na okolní prostor.

Patřil k prvním členům Klubu konkréťistů. Jeho tvorba se rozvíjela stranou hlavních výtvarných center, neboť pracoval na Havířovsku jako propagační grafik.

Ve své pozdější umělecké fázi se Jiří Bielecki věnoval tvorbě obrazů a objektů z kovu. Jednoduché, čisté kompozice plošných útvarů buduje z několika základních elementů. Ty poté pomocí seriálních a kombinatorických postupů rozehrává ve variacích jednotlivých motivů v různých řádech a rytmech.

Alois Bubák (20. 8. 1824, Kosmonosy u Mladé Boleslavy – 6. 3. 1870, Praha)

Alois Bubák byl český malíř-krajinář a ilustrátor. Studoval malbu na pražské akademii. Jeho učiteli se stali ředitel akademie Ruben a krajinář Maximilian Joseph Haushofer. I sám Bubák se zaměřil především na krajinomalbu. Známe byly například *Krajina nad Labem*, *Krajina pod Studničovem*, *Jezero Gosauské* a dvě malby z okolí Bad Ischlu. Obraz Holnavského rybníku si do svých sbírek pořídil Ferdinand I. Dobrotivý. Vedle tvorby olejomalb a akvarelů také vyučoval kreslení na pražské obchodní akademii a vyšší dívčí škole. Mnoha ilustracemi (letohrádek Hvězda, zámek Strakonice aj.) přispěl i do časopisů *Květy* a *Světovzor*.

Leopold Stephan (1826, Praha – 26. 3. 1890, Praha)

V letech 1843-1850 studoval na pražské Akademii v ateliérech Christiana Rubena a Maxe Haushofera, malířské vzdělání si doplnil v padesátých letech v krajinářské škole Andrease Achenbacha v Düsseldorfu. Roku 1864 pobýval v Mnichově, v roce 1889 v Tyrolích. Trvale žil v Praze, kde soukromě vyučoval krajinomalbě. Jeho romanticky pojaté a komponované krajiny se vyznačují pitoreskními motivy

Leopold Stephan: *Krajina s čápy*, 1859, olej, plátno

a výraznou barevností (ostrou zelení). Nejčastěji zobrazoval tyrolské hrady, stěny alpských ledovců, solnohradská jezera, skalnaté a lesní partie nebo záběr na krajinu v bouři. Náladové a neobvyklé scenérie vyhledával na Šumavě, jezdil za nimi k Turnovu, na Moravu, ale také na Slovensko do údolí Váhu u Trenčína.

ARCHITEKTURA

Stát prodal Havlovu vilu na Barrandově za 22 miliónů

Stát prodal vilu na pražském Barrandově, kterou navrhl architekt Max Urban pro Miloše Havla, strýce prvního českého prezidenta. Nový majitel koupil funkcionalistický dům v ulici Lumièrů v dražbě za 21,9 miliónu korun, uvedl server HlídacíPes.org. Dosavadním vlastníkem nemovitosti byl Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových (ÚZSVM), který nevyužívanou vilu získal v roce 2018 od Státního fondu kinematografie. Loni v srpnu úřad nabídl dům k prodeji za odhadní cenu 30 miliónů korun, kterou postupně snižoval na 21 miliónů. „Stavebně-technický stav je průměrný, s částečným vlivem zanedbané údržby,“ charakterizoval tehdy ÚZSVM stav domu. Vila se státu podařilo prodat v dražbě až na třetí pokus.

Funkcionalistická vila Lumièrů 41 na Barrandově byla postavena v letech 1931-1932 podle návrhu architekta Urbana, který navrhl také nedaleký objekt vyhlídkové restau-

Havlova vila na Barrandově

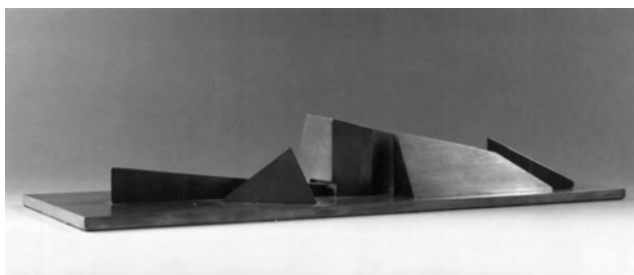
race Terasy Barrandov a budovu filmových ateliérů na Barrandově. Investorem vily byl podnikatel a filmový producent Miloš Havel. Později budova sloužila jako mateřská škola.

JUBILEUM

Stanislav Pícek (* 1945) – architekt, který aktivně pracuje pro pochopení smyslu Architektury.

V roce 1979 odešel z Československa a žil ve Spolkové republice Německo a později v Kanadě. „V Československu jsem se narodil. Osobní svobodu jsem získal v Kanadě. Osud mi požehnal tím, že mojí paní se stala belgická houslistka Edith Volckaert.“

V roce 1994 založil v Praze kancelář Satra Pícek Architects, v roce 2007 samostatný ateliér Pícek Architects. Je členem těchto organizací: Česká komora architektů, OBEC architektů, RAIC – Royal Architectural Institute of Canada, SCARB – Société centrale d'architecture de Belgique, L'Ordre des Architectes des Belgique. Je členem porot architektonických soutěží v ČR i v zahraničí (např. World In-

Stanislav Pícek: *Pangea – plovoucí kulturní centrum UNESCO*, 1978, model

lectual Property Organization – WIPO – součást OSN), členem státní zkušební komise při ČVUT (architektura, urbanismus) a UMPRUM (architektura, design).

Jeho architektura je zastoupena v Pompidou Centre v Paříži, v Uměleckoprůmyslovém muzeu v Praze a v Národní galerii v Praze ve Veletržním paláci.

VZPOMÍNKA

Ernst (Arnošt) Wiesner

Ve druhé polovině ledna letošního roku uplynulo 130 let od narození významného brněnského architekta Wiesnera, proto ansámbl Brno Contemporary Orchestra přichystal koncert věnovaný této významné osobnosti. Událost konaná 9. února 2020 nesla název „Po popukání pokání aneb Cesta do země zaslíbené“, přičemž podtitul „Requiem za Ernsta Wiesnera“ napovídá, kde se koncert uskutečnil – v brněnském krematoriu, v jednom z nejproslulejších Wiesnerových architektonických počinů.

Arnošt Wiesner byl velmi aktivní brněnský architekt v období mezi první a druhou světovou válkou. Jeho tvorba byla ovlivněna Adolfem Loosem, jeho puristické stavby nepostrádaly klasicizující vyváženost a monumentalitu a patřily ve své době k nejlepším v Brně. Po druhé světové válce pracoval ve Velké Británii, kde se věnoval především pedagogické činnosti na univerzitách v Oxfordu a Liverpoolu.

Narodil se 21. 1. 1890 v Malackách na Slovensku. Jeho rodiče pocházeli z Moravy. V letech 1908-1913 studoval na Vysoké škole technické a na Akademii výtvarných umění (u B. Ohmanna) ve Vídni. Po první světové válce působil jako samostatný architekt v Brně až do roku 1939, kdy emigroval do Velké Británie a zúčastnil se zahraničního odboje proti fašismu. Tam působil jako správce budov české exilové vlády a dohlížel na dostavbu poškozených objektů. Po válce se nakrátko vrátil do Brna a zjistil, že jeho dům byl pobořen, byt vykraden a plány, výkresy a písemnosti zničeny. V roce 1948 odešel kvůli politickému vývoji natrvalo do Anglie, kde působil jako docent na škole architektury univerzity v Oxfordu, později, až do své penze, na prestižní Škole architektury na univerzitě v Liverpoolu. Za svou práci byl odměněn prestižním vyznamenáním – titulem Master of Architecture. Jedinou větší architektonickou zakázkou v Anglii však byla stavba římskokatolické střední školy sv. Mikuláše v Liverpoolu.

Wiesnerovy kontakty s Brnem byly navázány až v polovině šedesátých let díky iniciativě arch. Bedřicha Rozehnal. Wiesnerovi byla udělena stříbrná medaile Univerzity J. E. Purkyně a čestný doktorát, významný teoretik architektury Zdeněk Kudělka o něm začal připravovat monografii. Rozvíjející se vztahy mezi liverpoolskou a brněnskou univerzitou architekta nadchly natolik, že zamýšlel věnovat Brnu ročně částku 1 000 liber jako stipendium pro studenty a pedagogy. Podobným účelům měl sloužit také jeho dům v Liverpoolu, který chtěl po své smrti věnovat na ubytování českých studentů. Slibně se rozvíjející spolupráci, stejně jako plánovaným návštěvám Brna, však učinila přítrž změna politického klimatu v roce 1968. K tomu se přidala nemoc, která upoutala architekta na invalidní vozík a které Wiesner definitivně podlehl 15. července 1971.

Josef Gočár

Jeden z nejvýznamnějších českých architektů 20. století Josef Gočár se narodil 13. března 1880 v Semíně u Přelouče. V roce 1903 začal Gočár studovat na Uměleckoprůmyslové škole v Praze, kde byl jeho profesorem Jan Kotěra. Už v průběhu studií navštívil Belgii, Holandsko a Německo, jejichž moderní architekturou se velmi inspiroval. Po dokončení studia v roce 1906 byl Gočár zaměstnán v Kotěrově ateliéru.

V roce 1908 si založil vlastní ateliér a stal se členem Sdružení architektů. Kromě profese architekta, urbanisty a designéra se Gočár angažoval již od mládí v mnoha uměleckých spolcích. Těsně po absolutoriu na Uměleckoprůmyslové škole se stal členem klubu Za starou Prahu a SVU Mánes, při kterém roku 1910 spoluzakládal Sdružení architektů. Zároveň byl činný v rámci uměleckoprůmyslového spolku Artěl.¹ V roce 1912 společně s Pavlem Janákem a Josefem Chocholou založil Pražské umělecké dílny² a o dva roky později spoluzaložil Svaz českého díla, jehož předsedou se stal roku 1923.

Po roce 1918 s nástupem první republiky se Gočár spolu se svým kolegou Pavlem Janákem zaměřil na vytvoření nového stylu architektury, který by oslavoval samostatnost Československa. Výsledkem této snahy se stal nový umělecký směr – tzv. rondokubismus, který do jisté míry vycházel z kubismu, vyznačoval se však kulatými rohy a českými

Josef Gočár: kostel svatého Václava v Praze-Vrsovicích, 1929-1930

Gočárův Dům U Černé matky Boží (1912)
je jedním z nejlepších příkladů kubismu v architektuře

lidovými motivy. Příkladem užití tohoto nového stylu pak byla budova Legiobanky v Praze.

Od poloviny dvacátých let 20. století se Gočár začal zabývat o funkcionalismus. V roce 1925 navrhl československý pavilon na výstavě v Paříži, za což byl oceněn několika vyznamenáními. Dále je nutné připomenout, že v roce 1927 byl Gočár zvolen členem České akademie věd a umění a byl také členem Ústavu pro stavbu měst při Masarykově akademii práce. Ve stejném roce se stal dopisujícím členem Královského institutu britských architektů. V letech 1927-1928 Gočár pracoval na projektu kostela sv. Václava v Praze Vršovicích na náměstí Svatopluka Čecha. Tato

stavba byla dokonalým příkladem Gočárova funkcionalismu a zároveň uvedla Gočára do jeho dalšího období – konstruktivismu. V tomto stylu také Gočár pokračoval ve svých projektech pro Hradec Králové a Pardubice a na mnoha drobných projektech v architektuře i interiérovém designu.

Gočárovi se dostalo také mnoha uznání. Roku 1926 byl jmenován rytířem francouzského řádu Čestné legie, v roce 1934 získal Katzovu cenu.³ Od roku 1924 Gočár působil jako profesor na pražské Akademii výtvarných umění, v roce 1928 pak byl zvolen jejím rektorem. Tuto funkci zastával do roku 1932. Po nacistické okupaci, kdy byly v roce 1939 uzavřeny vysoké školy, Gočár odešel do penze. Přestože nadále projektoval a účastnil se diskusí, nepodařilo se mu již realizovat žádnou významnou stavbu.

Roku 1995 mu byla udělena Zlatá pamětní medaile AVU in memoriam. V roce 2000 byl zvolen v odborné anketě největší osobností české architektury 20. století.

Josef Gočár zemřel 10. září 1945 v Jičíně a je pochován na pražském Slavíně.

Poznámky:

¹ Spolek Artěl fungoval mezi lety 1908-1934, jeho členská základna se víceméně shodovala se jmény zakládajících členů Sdružení výtvarných umělců Mánes. Tento spolek neměl vlastní dílny, návrhy uměleckořemeslných předmětů jeho členové zadávali konkrétním řemeslníkům. Hotové výrobky pak byly prezentovány na výstavách nebo ve vlastním obchodě Artělu.

² Josef Gočár, Pavel Janák a Josef Chochol stáli za vznikem Pražských uměleckých dílen (1912), inspirací jim byly Wiener Werkstätte. Chtěli výrobu nábytku povýšit v očích veřejnosti na umělecké řemeslo. Architekti navrhující pro Pražské umělecké dílny experimentovali s tvary i materiály nábytku a jiných užitkových předmětů. Tato instituce se pak stala hlavním výrobcem kubistického nábytku, který byl prezentován na výstavách kubistů vedle maleb a soch.

Svaz českého díla byl založen roku 1914, prvním předsedou se stal Jan Kotěra. Po přerušení činnosti za první světové války byl svaz znovuoobnoven roku 1920 a v této době mu předsedal Josef Gočár. Cílem spolku, ve kterém působili také např. Pavel Janák, Vratislav H. Brunner,

Josef Gočár: Legiobanka, 1919

Fr. Kysela nebo Dušan Jurkovič, bylo prosazovat kvalitní výrobky pro zařízení interiéru a využívat výtvarné návrhy ve výrobě. Svaz se účastnil různých výstav, ale také je sám pořádal, vydával rovněž literaturu o bydlení. Vzorovou prodejnu tohoto svazu byla Krásná jizba, která od roku 1936 sídlila v Domě uměleckého průmyslu na Národní třídě v Praze, jehož vlastníkem byl svaz. Vedoucím Krásné jizby byl např. malíř Emanuel Frinta nebo vynikající designér Ladislav Sutnar.

³ Cena Leopolda Katzeho byla udělována každoročně umělcům, který v posledních třech letech vytvořil vynikající umělecké dílo. Cenu udělovala Nadace Leopolda Katzeho, která vznikla z odkazu významného mecenáše umění, právníka Leopolda Katzeho (1854-1927).

Jan Letzel

Jan Letzel se narodil 9. dubna 1880 v Náchodě v rodině hoteliéra Jana Letzela a jeho ženy Valburgy. Studoval architekturu a byl jedním z nejlepších a nejmilejších žáků profesora Jana Kotěry. Letzelovým snem bylo působení v cizině a tam také začal svou tvůrčí práci.

Více než rok pobýval v Egyptě v místokrálovských službách, a tak dokonale poznal památky staroegyptského umění. Jeho hlavní touhou však

bylo Japonsko, kde také strávil plných třináct let (1907-1920). V letech 1922-1923 podnikal opět cesty do Japonska, tentokrát však za účelem česko-japonských styků. Tehdy také zažil jedno z největších zemětřesení a zážitek této přírodní katastrofy na něho silně zapůsobil. Jeho cesty mu umožnily poznat i Přední a Zadní Indii, Čínu a Severní Ameriku. V Japonsku působil nejprve jako asistent německé firmy E. de Lalande, později se stal společníkem této firmy. Po rozvázání pracovního poměru se spojil se známým českým inženýrem K. J. Horou. Tak vznikla firma Letzel a Hora, Architecture and Engineering Office. Po Horově odjezdu do Číny vedl Letzel tento závod sám.

Letzelovy práce v Japonsku byly opravdu velkolepé. Vyzdobil slavnostní síň německého císařství v Tokiu, projektoval kláštery Sacré coeur a Stella matutina, jezuitskou univerzitu, budovy Ústředního svazu japonských lékařů, obchodní muzeum v Ósace, hotely a mnoho jiných.

Jeho dílem byl i pavilon průmyslové výstavy v Hirošimě, který jako jediná stavba v centru města přečkal výbuch atomové bomby. Dnes tento pavilon slouží jako Muzeum míru a Bombe Dome. O jeho uchování pečuje společnost za starou Hirošimu – Orizuru Ne Kai. Na budově je umístěna pamětní deska, která hlásá, že dne 6. 8. 1945 v 8:15 explodovala atomová bomba přesně 570 m nad touto budovou. V tu chvíli celé město Hirošima lehlo popelem a stát zůstala pouze kostra této budovy.

Architekt Jan Letzel se po celou dobu své činnosti v Japonsku snažil stavět budovy takovým systémem, který by odolával co nejvíce zemětřesení.

Letzel však nebyl pouze stavitelem, ale i výtvarníkem. Malířstvím a modelováním se zabýval hlavně v období první světové války, kdy musel přerušit svou architektonickou činnost. Ačkoliv žil v Japonsku, zůstal vždy Čechem a krátce po získání československé státní samostatnosti působil v Tokiu jako první – neplacený – obchodní atašé československého vyslanectví. Jeho tvůrčí práci a záměry přerušila náhlá smrt. Zemřel dne 26. prosince 1925 v Praze. Pochován je v Náchodě.

Národní divadlo, model

Josef Schulz (11. 4. 1840 – 15. 7. 1917)

Josef Schulz studoval architekturu na pražské polytechnice a v letech 1861-1865 na Akademii výtvarných umění ve Vídni. V letech 1865-1868 byl asistentem Josefa Zítka na české polytechnice v Praze, poté podnikl velkou studijní cestu po Itálii v letech 1868-1870. Od roku 1870 má samostatný projektový ateliér v Praze. Současně od roku 1874 učí na zlatnické škole. Od roku 1878 je profesorem architektury na české technice v Praze. Je aktivním členem Spolku architektů a inženýrů. Po dokončení Rudolfinu je vyznamenán řádem Františka Josefa, jmenován dvorním radou a členem České akademie věd. V roce 1911 odchází do důchodu a angažuje se jako člen kuratoria Uměleckoprůmyslového muzea. Umírá 15. července 1917 v Praze, pohřben na vyšehradském hřbitově.

Josef Schulz patřil k neznámějším architektům české novorenesance. Byl bezprostředním spolupracovníkem a pokračovatelem Josefa Zítka při stavbě Rudolfinu a dokončení Národního divadla po požáru. Svě stěžejní dílo – Národní muzeum – postavil podle vzoru vídeňských muzeí a pařížského Louvru jako skutečně reprezentační (i když nepřilíhající funkční) národní monument. Svě dílo završil stavbou Uměleckoprůmyslového muzea v Praze. Byl všestranným architektem a designérem, i když vedle Zítkova génia poněkud schematickým a méně původním. Jeho hlavní stavby, na nichž spolupracovali i slavní sochaři a malíři tzv. generace Národního divadla, jsou však zejména v interiérech chloubou české architektury. Jako vynikající pedagog ovlivnil tvorbu celé generace svých žáků.

Ing. arch. Kamil Dvořák, DrSc.

DESIGN

Cenu za nejlepší český design může obdržet kolekce porcelánu *Večeře* nebo *Roura*

České prestižní ocenění Czech Grand Design pro nejlepší tvůrce uplynulého roku může získat 84 autorů, kteří jsou nominováni v osmi různých kategoriích. Jen jeden se ale stane Grand Designérem roku 2019. Mezi nominovanými letos nechybí kolekce venkovního nábytku Manta od Lucie Koldové, která byla vidět na posledním Designbloku.

Nominace nabízejí zajímavý výběr podařených výrobků za uplynulý rok od nábytku, hraček, bytových doplňků až po interaktivní učebnici na tablet. Obhájit titul z loňského roku může v soutěži designérka Lucie Koldová, která loni zvítězila s kolekcí křesel Chips Chair.

„Mezi letošními nominovanými jsou zcela nová jména. Například Luisa Bělohávková s kolekcí porcelánu *Večeře*. Velký úspěch zaznamenal letos také Jiří Krejčířík s kolekcí skleněných váz a stoly Eclecticism,“ uvedla u příležitosti představení nominovaných členka přípravného výboru a ředitelka Designbloku Jana Zielinski.

„Česká designérská scéna je inovativní a živá. Zároveň má své hvězdy, které jsou čím dál úspěšnější i v zahraničí,“ doplnila J. Zielinski.

V nominacích tak nechybí zvučná designérská studia, která už mají řadu ocenění na kontě.

Trofeje pro oceněné vytváří loni oceněná designérka Tereza Rosalie Kladošová. „Tereza se rozhodla si za ho-

norář na výrobu trofeje splnit sen – odjet do Jižní Ameriky poznat tamní kulturu a řemeslo. Vizuál letošního roku je snem a cestou za ním inspirován,“ uvedl Jiří Macek za přípravný výbor cen.

Finalisté letošního ročníku budou slavnostně odhaleni na vernisáži výstavy *Best of: 2019* v Galerii České spořitelny na adrese Rytířská 29, Praha 1, která 14. ročník cen doprovází. (mk)

Květa Pacovská bude uvedena do Síně slávy českého designu

Do Síně slávy českého designu vstoupí letos výtvarnice Květa Pacovská. Ocenění za celoživotní přínos oboru jí udělí organizátoři cen Czech Grand Design. Jednadvadesátiletá grafička, ilustrátorka a pedagožka Pacovská se tak připojí k osobnostem jako Bořek Šípek, Zdeňka Bauerová, Václav Cigler, Jan Kaplický nebo Jiří Šalamoun, kteří byli do Síně slávy uvedeni v předchozích letech.

Tvorba Květy Pacovské zahrnuje řadu rozličných forem od obrazů, prostorových objektů, kreseb, instalací až po experimentální autorské knihy. Její knihy byly často vydávány a oceňovány v zahraničí, malba a sochy Pacovské jsou vystaveny v muzeích a galeriích po celém světě. Od padesátých let se Pacovská věnuje knižní ilustraci. První knihy vytvářela a ilustrovala pro své syny.

VÝSTAVY

Kladno otevře muzeum věžových domů i ukázkový byt

Kladno otevře muzeum památkově chráněných věžových domů včetně ukázkového bytu. Do jeho vzniku přímo v jednom z věžáků se zapojila řada dobrovolníků i spolek Halda. Jde o první muzeum sídlištního celku v Česku, unikátní je objekt i tím, že v něm stále žijí lidé. Muzeum představuje příběh sídliště i jeho hlavního architekta, kterým byl Josef Havlíček. Město nechalo v jednom z věžových domů opravit vstupní halu včetně replik původních lamp, expozice o výstavbě je v suterénu, kde se promítá film se vzpomínkami pamětníků. Návštěvníkům je též přístupný kryt civilní obrany s dobovým vybavením a střešní terasa. Do atmosféry padesátých let minulého století zájemce vtáhne byt, kde jsou repasované původní vestavěné skříně i kuchyňská linka, dobový nábytek pochází od řady dárců. Interiér přesně kopíruje původní podobu bytu včetně oken i barev stěn, dveří i dalšího vybavení. Kladenské věžové domy, které patří městu, byly postaveny v padesátých letech minulého století. Jsou nemovitou kulturní památkou.

Muzeum Komenského otevřelo výstavní projekt *Nevěsty z jiných světů*

Muzeum Komenského v Přerově otevřelo velký výstavní projekt s názvem *Nevěsty z jiných světů – Cizinky v nás*. Výstava nahlíží očima žen do šesti historických období od

neolitu přes dobu bronzovou a stěhování národů až po raný středověk. Expozice propojí archeologii, historii, genderová studia a poodhalí tehdejší každodennost. Výstava návštěvníkům představí osudy několika žen, jejichž ostatky a vybavení hrobů pomohly odhalit jejich životní příběhy. „Jsem velmi rád, že linie výstav Muzea Komenského v Přerově věnovaná archeologii bude obohacena právě o tuto pozoruhodnou výstavu oživující a zpřítomňující osudy zajímavě zvolených typů našich silných a hrdinných ženských předkyň,“ uvedl ředitel muzea Radim Himmler. Svůj příběh bude návštěvníkům výstavy vyprávět Nevěsta z doby kamene, Sluneční dívka, Keltská Amazonka, Kráska ze severu, Dětská nevěsta a svatá Bathilda, matka tří franckých králů. Zájemcům nabídnou pohled do ženského světa dávných časů včetně řady každodenních detailů, jako byly domácí práce, odívání, šperky i péče o vlasy. Všechny rekonstrukce šatů vznikly pouze pro tuto výstavu. Důraz byl kladen také na přesnost replik oděvních doplňků a šperků.

Komenský v komiksu

„Můj život byl plný dobrodružství,“ říká Jan Amos Komenský na jednom z panelů výstavy, kterou v rámci národních oslav k 350. výročí úmrtí Učitele národů připravilo Národní pedagogické muzeum a knihovna Jana Amose Komenského. Výstava se jmenuje *Komenský v komiksu*, poprvé komiksovým způsobem představuje jeho životní příběh a dílo.

Expozice podle ředitelky Národního pedagogického muzea a knihovny J. A. Komenského Markéty Pánkové je zaměřena především na děti a mládež, ale nejen na ně. „Obrázky zachycují celý život Jana Amose Komenského, od dětství malého Jana přes nejproduktivnější léta až po stáří. Je tam vidět atmosféra doby, ve které žil, a co zrovna tvořil. Takže se jedná o velmi konstruktivní a inovativní pohled na to, jak by se mohlo učit o Komenském.“

O sepsání příběhu Učitele národů se postarala spisovatelka, scenáristka a lektorka Klára Smolíková. Komenského prožíval ve svém životě i řadu dramatických okamžiků.

Příběh Komenského života svými obrazy doprovodil komiksový ilustrátor Lukáš Fibrich. Práci na komiksu se věnoval osm měsíců. Aby byla kresba pro děti zajímavá, volil ilustrátor základní dřevorytovou techniku. Pro svou práci musel shromáždit řadu informací, nastudovat dobové realie i první vydání Komenského tisků.

Obrázky jsou přizpůsobené pro moderního diváka, ale reflektují zobrazovanou dobu.

Výstava *Komenský v komiksu* je součástí tříletého programu národních oslav výročí Komenského, které začaly loni v září v Pantheonu Národního muzea. Vedle letošního výročí úmrtí má projekt za dva roky připomenout také 430. výročí jeho narození. Do roku 2022 se tématu Komenského bude věnovat asi desítky akcí.

Za volební právo žen

Národní muzeum slaví 100. výročí přijetí Československé ústavy výstavou *Za volební právo žen* v Památníku na Vítkově. Výstava bude otevřena do 31. 1. 2021; v létě má památník otevřenou kavárenskou terasu s výhledem na celou Prahu.

www.nm.cz/program/vystavy/za-volebni-pravo-zen

LITERATURA

Souhvězdí Gulag Karla Pecky jako audiokniha

Podle slov Bohumila Hrabala korunní princ české prózy, politický vězeň, který strávil celá padesátá léta v komunistických lágrech, disident, chartista, ale především citlivý, vnímavý spisovatel s darem mimořádného talentu a brilantního jazyka, to všechno byl Karel Pecka. Neměl příliš mnoho příležitostí působit na výsluní oficiální české, resp. československé literární scény. Jeho díla vycházela pouze v období šedesátých let a pak po roce 1989. Přesto je jeho místo zásadní a nemělo by být opomíjeno.

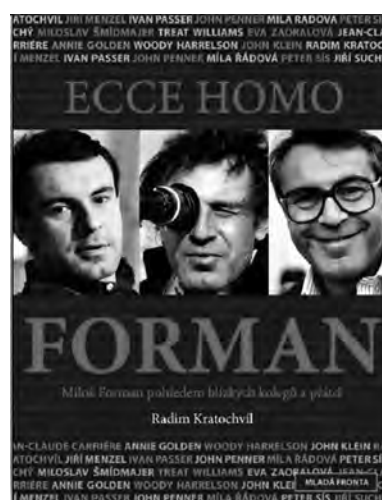
V roce 2018 nicméně bylo připomenuto velkorysým knižním výběrem *Souhvězdí Gulag Karla Pecky* a pod stejným názvem se docela nedávno objevil audioknižní výběr z výboru. Na ploše jedenácti hodin a dvou cédéček se Peckových povídek bravurně zhostili Miroslav Táborský a Lukáš Hlavica. První nosič obsahuje povídky, které psal autor v letech 1957-1959 jako vězeň na příbramském Bytízu. Jedná se o povídky právě z prostředí komunistických lágrů, velmi silné, hluboce lidské a bolestné svou neokázalou autenticitou. Zaznívají v podání prvního jmenovaného, Miroslava Táborského. Jako bonus je připojen pravdivý příběh *Spiknutí dobrodějů* z počátku devadesátých let, kdy štangasti hostince U Černého vola na pražských Hradčanech nejen zachránili svou hospodu před divokou privatizací, ale z jejího zisku ještě našetřili dětem ze sousední slepecké internátní školy na mikrobus. Ten zaznívá ústy Lukáše Hlavici.

Ten je pak také interpretem výběru z Peckových *Malostranských humoresek* na druhém disku. Autor je psal po svém přestěhování na pražskou Malou Stranu v roce 1979. Okouzující historky vycházejí z nerudovské poetiky, ale představují postavy a postavičky z doby o sto let pozdější, od umělců, podivínů, starousedlíků až po všudypřítomné estébáky. I tento nosič obsahuje závěrečný bonus. V podání Miroslava Táborského zaznívá absurdní povídka *Čtvrtý vítač*. Burleskní parodie inspirovaná návštěvou Johnnyho Cashe v Praze v roce 1978.

Souhvězdí Gulag Karla Pecky patří k opravdu mimořádným titulům na současném audioknižním trhu. (mk)

Ecce homo Forman: Miloš Forman pohledem blízkých kolegů a přátel

V nakladatelství Mladá Fronta vyšla zajímavá publikace, jejímž autorem je Radim Kratochvíl. Kniha přináší možnost seznámit se se slavným režisérem očima lidí, kteří měli to štěstí s ním spolupracovat, anebo s ním nějaký čas pobýt napříč dekadami celého jeho života.

Převážnou část tvoří vzpomínky Radima Kratochvíla, nevlastního bratra Petra a Matěje Formanů a syna herečky Věry Křesadlové-Formanové, na jejich více než třicetileté setkávání. Během té doby měl příležitost procestovat s ním západní Evropu na kolech a poznat díky tomu zajímavá místa, lidi i gastronomii, zažít zimní alpská dobrodružství

i oslnění Amerikou a americkým filmem s příležitostí sledovat Formana při práci ve střižně.

Mezi dalšími přispěvateli najdeme slavné hvězdy, lidi ze zákulisí známých projektů, ale i několik „obyčejných“ přátel. Ti všichni vyprávějí zajímavé, dosud neznámé příběhy doplněné unikátními a převážně dosud nezveřejněnými fotografiemi ze soukromých archivů, jež přibližují člověka Formana (odtud název *Ecce homo Forman*) tak autenticky a plasticky, až ve čtenáři vyvolávají dojem, jako by ho poznával osobně. Jejich vzpomínky se vztahují k různým životním etapám i společným projektům a vyprávění tak zavádí čtenáře od časů dětství a mládí, kdy se formovala Formanova osobnost, přes jeho české filmové začátky až ke slavnému americkému období, kdy se stal režisérem světového jména a držitelem dvou Oscarů za nejlepší režii.

(mk)

Alena Mornštajnová: *Tiché roky*

Jedna z nejoblíbenějších současných českých autorek Alena Mornštajnová (* 1963) přišla v minulém roce s dalším románem nazvaným *Tiché roky*. Vypráví v něm o tajemství rodiny, v níž vedle sebe lidé žijí, ale vlastně se vůbec neznají. A slova i mlčení jsou v něm nebezpečně jako zbraně.

A. Mornštajnová vystudovala angličtinu a češtinu na Filozofické fakultě Ostravské univerzity. Pracovala jako lektorka anglického jazyka a překladatelka, nyní se žije jako spisovatelka. Žije ve Valašském Meziříčí. Debutovala v roce 2013 románem *Slepá mapa*, druhý román *Hotýlek* vyšel v roce 2015. Především díky svému románu *Hana* z roku 2017 se Alena Mornštajnová stala jednou z nejoblíbenějších současných českých autorek. Román se v současnosti překládá do jedenácti cizích jazyků a získal několik ocenění. Národní divadlo v Brně již v minulém roce uvedlo jeho divadelní adaptaci, připravuje se i jeho filmová podoba.

Akademický spolek společně s Českým srdcem a Slovanskou besedou připravují na sobotu 3. října 2020 v 17:00 literární čtení a besedu se spisovatelkou Alenou Mornštajnovou v sále Slovanské besedy.

Cestopisem roku jsou *Prázdniny v Evropě* Ladislava Zibury

Hlavní cenu za nejlepší cestopis roku získal Ladislav Zibura s knihou *Prázdniny v Evropě*. Zároveň s ní zvítězil v kategorii nejpůjčovanější cestopis v českých knihovnách. Zibura tak navázal na loňský úspěch, kdy Svaz knihovníků vyhlásil jeho titul *Už nikdy pěšky po Arménii a Gruzii* nejvyhledávanějším cestopisným dílem. V kategorii cestopisná fotografie byla nejúspěšnější Jana Kašparová se snímkem *Midnight Fun Run*. Rozhlasovým počinem roku je Pocta Miroslavu Zikmundovi dramaturga Rádía Retro Tomáše Černého a režisérky Tani Smržové.

Druhý ročník udílení cen se opět konal na dobříšském zámku, kde Miroslav Zikmund s Jiřím Hanzelkou v roce 1951 psali své knihy po návratu z první velké cesty do světa.

Křest publikace *Ondřej Sekora. Mravenčí a jiné práce* v Moravském zemském muzeu

V Moravském zemském muzeu v Brně proběhl křest publikace *Ondřej Sekora. Mravenčí a jiné práce*. Knihu sepsanou Tomášem Prokúpkem vydalo nakladatelství Akropolis k výstavě, která v Brně trvá do konce června a jež je věnovaná 120. výročí Sekorova narození v minulém roce. Výpravná publikace je další snahou zmapovat celý Sekorův život a dílo, tentokrát včetně dosud nepublikované autorovy výtvarné tvorby.

Zemřel spisovatel Slabý, stál za komiksem o kocourovi Vavřincovi

Ve věku devětaosmdesáti let zemřel spisovatel, publicista, kritik a překladatel Zdeněk Karel Slabý, který mimo jiné stál za komiksovými příběhy pro děti o kocourovi Vavřincovi.

V roce 2010 získal cenu nakladatelství Albatros za celoživotní přínos dětské literatuře.

Zdeněk Karel Slabý spolu s manželkou Dagmar Lhotovou byl také autorem příběhů o kocourovi Vavřincovi a jeho přátelích, které do podoby komiksu zpracovávala malířka Věra Faltová. Komiks se ke čtenářům poprvé dostal v roce 1967, historicky tak předešel podobně laděný a známější *Čtyřlístek*. Vedle dětské literatury se Slabý věnoval hudební publicistice. Je autorem publikace *Hudba černá a bílá* o historii jazzu nebo spoluautorem dvoudílné encyklopedie experimentální hudby *Svět jiné hudby*.

VZPOMÍNKA

Ljuba Štíplová (30. 4. 1930 – 24. 9. 2009)

Ljuba Štíplová byla česká scenáristka, spisovatelka a básnířka, autorka knížek pro děti. Její pseudonym byl původně Miloš Štípl, což je jméno jejího manžela. Pod svým jménem psala od roku 1963. Byla jedna z autorské dvojice příhod postavicek legendárního *Čtyřlístku* a autorkou námětů k mnoha Večerníčkům.

Ludvík Kundera (22. 3. 1920 – 17. 8. 2010)

Ludvík Kundera byl český básník, dramatik, prozaik, překladatel z němčiny, editor, literární historik, člen Sdružení Q. Byl synovcem klavíristy a hudebního vědce Ludvíka Kundery a bratrancem spisovatele Milana Kundery. Byl spjatý s avantgardními směry, především surrealismem.

Jiří Wolker (29. 3. 1900 – 3. 1. 1924)

Jiří Wolker (celým jménem Jiří Karel Wolker) byl český básník, představitel tzv. proletářské poezie, člen Literární skupiny a Devětsilu. V předtuše své brzké smrti si napsal vlastní epitař: „Zde leží Jiří Wolker, básník, jež miloval svět, a pro spravedlnost jeho chtěl se bít, dřív však než mohl srdce své k boji vydat, zemřel mlád dvacet čtyři let!“

Vladimír Holan (16. 9. 1905 – 31. 3. 1980)

Vladimír Holan byl básník, autor reflexivní lyriky, epiky a lyrizovaných próz, překladatel. Jeho tvorba je pro svou filozofickou hloubku i volbu jazykových prostředků čtenářsky náročná, patří k vrcholným dílům české poezie.

Alois Jirásek (23. 8. 1851 – 12. 3. 1930)

Alois Jirásek byl český prozaik, dramatik a tvůrce historického realistického románu. Celý život pracoval jako učitel dějepisu na gymnáziu, nejprve v Litomyšli a poté v Praze. Dílo Aloise Jirásky je umístěno do časového rozmezí od dob mystických (*Staré pověsti české*) až do 19. století. Upíná se především k době husitské, pobělohorské a k národnímu obrození. V květnu 1917 stál Jirásek spolu s J. Kvapilem v čele Manifestu českých spisovatelů. Manifest si kladl za cíl přimět české poslance k hájení národních zájmů.

Šebestián Hněvkovský (19. 3. 1770 – 7. 6. 1847)

Šebestián Hněvkovský byl český národní buditel a básník spjatý s prvopočátky novočeského básnictví za národního obrození. Hněvkovský byl vedle A. J. Puchmajera iniciátorem a významnou osobností první novočeské básnické školy.

DIVADLO

100 let loutky Spejbla

K letošnímu 100. výročí vzniku loutky Spejbla vydá pražské Divadlo Spejbla a Hurvínka nahrávku, na které se populární postavička představí v podání čtyř generací interpretů. Divadlo také na letošek plánuje premiéry nových her pro nejmenší i pro dospělé diváky.

Výběrová nahrávka *Ať žije Spejbl!* navazuje na alba *Ať žije Mánička!* z roku 2018 nebo *Ať žije Hurvínek!* z roku 2016. Spejbl se na CD představí v podání zakladatele divadla Josefa Skupy i jeho žáka Miloše Kirschnera. Současný interpret Spejbla a Hurvínka Martin Klásek přidá kromě stávajících scének také novou nahrávku. Na desce zazní i hlas Ondřeje Láznovského zastupujícího čtvrtou generaci loutkových interpretů.

Divadlo Spejbla a Hurvínka pro své příznivce připravilo i víkendové zážitkové workshopy. V červnu scéna plánuje premiéru interaktivního představení pro nejmenší děti *Žeryčku, Hop!* Hurvínkův pesek v něm při obyčejné procházce do parku zažije dobrodružství ve světě nad zemí, kde žijí ti, co umí létat.

Spejblovy 100. „narozneniny“ divadlo připomene také říjnovou premiérou hry *Hotel Spejbl*. Představení pro dospělé diváky vychází z původního projektu textaře Robina Krále a hudebníka Jana Lstibůrka *Blázinec* z roku 2012, který mapuje nejrůznější psychické poruchy.

Loutku Spejbla vyrobil v letech 1919-1920 plzeňský řezbář Karel Nosek údajně podle náčrtku Josefa Skupy. Datum Spejblova divadelního debutu není přesně známo. Stalo se tak ale někdy na podzim 1920 v Řemeslnické besedě v Plzni. Spejbl tehdy vystoupil jako partner oblíbeného plzeňského Kašpárka v představu dětského představení.

Později vyřezal Noskův synovec Gustav další postavičky, a to Hurvínka a Máničku. Na začátku sedmdesátých minulého století přibyla do loutkové rodinky paní Kateřina alias bábinka. Podle návrhu Zdeňka Juřeny ji vyřezal Ivan Moravec.

JUBILEA

Karel Smyczek

Režisér, scenárista a herec Karel Smyczek oslavil 31. března 2020 sedmdesátiny. Na svém kontě má několik divácky velmi oblíbených filmů a seriálů. Největší popularitu mu přinesla v osmdesátých letech tvorba pro mládež, mimo jiné seriál *Třetí patro*, na svou dobu odvážný snímek o fotbalových výtržnících *Proč?* či kultovní komedie *Sněženky a machři*. Z pozdější doby patří k nejnámějším pohádkám *Lotrando a Zubejda* či seriály *Bylo nás pět*, *Místo nahoře* a *Dobrá čtvrť*.

Karel Smyczek, který je spolu s Michaelem Kocábem podepsán i pod experimentálním hraným dokumentem *Pražákům, těm je hej* (1990), se narodil 31. března 1950 v Mělníce. Vyrůstal ale ve Slaném, kde odmala hrál ochotnické divadlo. U filmu debutoval už v devíti letech jako herec v „bondovce pro děti“ *Zpívající pudřenka*. Vystudoval režii na pražské FAMU a v roce 1979 natočil svůj první celovečerní film *Housata*. Často režíroval pro televizi,

mj. seriály *Případy detektivní kanceláře Ostrozrak* či *To jsem z toho jelen*, nebo filmy *Vše pro firmu* a *Romeo, Julie a tma*. Trochu opomíjené, ale divácky i kritikou ceněné je jeho drama *Krajina s nábytkem* (1986), téměř v zapomnění pak upadla jeho satira na komunistický režim *Nemocný bílý slon*, již připravoval před sametovou revolucí a dokončil v roce 1990.

Jitka Molavcová

Herečka, zpěvačka, spisovatelka, muzikantka a moderátorka Jitka Molavcová slaví tento rok dvojí jubileum: jednak oslaví kulaté narozeniny a dále si připomene, že je to už padesát let, kdy poprvé vystoupila v pražském divadle Semafor po boku svého jevištního partnera Jiřího Suchého.

Jitka Molavcová, Jiří Šlitr a Jiří Suchý

Narodila se 17. března 1950 v Praze, od sedmi let se učila německy a domluví se i rusky, trochu anglicky a francouzsky. Je absolventkou grafické školy, hraje na kytaru, klavír, saxofon, zpívá a recituje v latině, francouzštině, němčině i galštině, umí na středověké hudební nástroje (psalterium, kantele, trumšajt, loutna, lyra). V roce 1970 vyhrála pěveckou soutěž Talent 70, od téhož roku působí v divadle Semafor jako partnerka Jiřího Suchého.

Mimo Semafor excelovala v hlavní roli muzikálu *Hello, Dolly!* (cena Thálie), na další Thálii byla navržena za svůj výkon v úloze Smrti ve středověké disputaci Jana ze Žatce *Oráč a smrt*, pro Národní divadlo nastudovala pod vedením režiséra Miloše Formana roli tety z Liverpoolu v jazzové opeře *Dobře placená procházka*.

Martin Dejdár (* 11. 3. 1965, Vysoké Mýto)

Martin Dejdár vystudoval pražské DAMU. Po studiích v roce 1987 nastoupil do studia Ypsilon. Netrvalo dlouho a Dejdár se spolu s Jiřím Lábusem a Oldřichem Kaiserem stal jednou z hlavních postav „Ypsilonky“. Hostoval i v jiných divadlech, mj. v Realistickém divadle.

Do diváckého podvědomí se dostal především díky mnoha filmovým rolím, pro které byl vybrán

díky svému charismatu a temperamentnímu projevu. Ve filmu debutoval již v roce 1985 v povídkovém snímku *Zelená léta*. Velkou charakterní roli mu nabídl Miloslav Luther v šestidílném seriálu o českých emigrantech podle námětu Pavla Kohouta s názvem *Konec velkých prázdnin*.

Snad nejlepší herecký výkon ale podal ve filmovém muzikálu *Šakalí léta* (1993), kde ztvárnil hlavní roli výstředně oblečeného mladíka Bejbyho, který je úplně posedlý rokenrolovou muzikou. Neméně přesvědčivý výkon podal ve filmu *Učitel tance* (1994), za nějž získal prestižní cenu Český lev 2005 za nejlepší herecký výkon v hlavní roli. Filmové tvorbě se občas věnuje i v pozici producenta, takto se podílel na koprodukčním *Panství* či *Eliška má ráda divočinu*.

Kromě herectví využil svůj nezaměnitelný hlas i pro dabing. Svůj hlas propůjčil postavičce Barta Simpsona v americkém animovaném seriálu *The Simpsons*, dále např. myšákovi ve filmu *Myšák Stuart Little*. Martin Dejar je také známým moderátorem.

VZPOMÍNKA

Miloslav Šimek (7. 3. 1940 – 16. 2. 2004)

Miloslav Šimek byl český komik, humorista a spisovatel. Působil sedmatřicet let v divadle Semafor, autorsky spolupracoval s Jiřím Grossmannem. Podle něj Šimek také pojmenoval divadlo, které založil v roce 1990. V posledních letech spolupracoval na televizním politicko-satirickém pořadu se Zuzanou Bubílkovou.

Scénky a skeče dvojic Šimek – Grossmann a Šimek – Krampol se dočkaly vydání v knižní podobě a na řadě zvukových nosičů. Společné nahrávky s Jiřím Grossmannem byly oceněny platinovou deskou.

K. M. Walló (27. 6. 1914 – 1. 4. 1990) – režisér, scenárista, básník a dramatik

K. M. Walló, vlastním jménem Ladislav Walló, byl český režisér, scenárista, spisovatel, překladatel, písňový textař a dabingový odborník, který je považován za zakladatelskou osobnost českého dabingu, otec dabingové režisérky a spisovatelky Olgy Walló.

Jaroslav Vojta (27. 12. 1888 – 20. 4. 1970)

Představitel lidových postav se srdcem na dlani pocházel ze slavné herecké rodiny otce Aloise Vojty-Jurného. I jeho sourozenci, bratr Adolf a sestra Hermína, se věnovali divadlu, nicméně zdaleka nedosáhli věhlasu svého bratra. Otčovým druhým sňatkem „přibyly“ do rodiny Vojtovy velmi slavné tety – herecké legendy tehdejší doby – Terezie Brzková, Marie Spurná a Otýlie Beníšková.

Od roku 1906 ochotnil v brněnském Bratrstvu, prošel tvrdou školou kočovných společností a než začal hrát na Vinohradech, hostoval v Plzni a v Brně. Stálé angažmá v letech 1925-1959 mu poskytla jeho milovaná „Zlatá kaplička“ – Národní divadlo, kde byl svým prostým a srdečným zjevem předurčen k rolím přímých a poctivých sedláků, starostů nebo řemeslníků, zahrál si i několik sluhů božích. Dodnes si umíme ihned vybavit jeho neopakovatelný hlasový projev, který je i dnes velmi vděčným námětem současných bavičů-imitátorů a stejně legendární jsou jeho pověstné vtipy, které často „zvojtíl“.

I v seniorském věku hrával tento bard ND nejen na prknech znamenajících svět, ale účinkoval i v rozhlase a v televizi.

Budoucím generacím zanechal vzpomínkovou knihu *Cesta k Národnímu divadlu* a svůj medailon *Jaroslav Vojta, herec čistého srdce* sám komentoval. Zahrál si v několika desítkách českých filmů, většinou šlo o rázovité, zemité a bodré muže z lidu. Snad nejznámější filmovou rolí Jaroslava Vojty se stala dodnes populární postava strašlivého loupežníka Sarky-Farky z filmu *Hrátky s čertem*.

Raoul Schráníl (24. 3. 1910 – 20. 9. 1998)

Představitel milovníků a gentlemanů z prvorepublikových filmů se narodil v Mostě, v rodině právníka JUDr. Rudolfa Schráníla. Z Mostu nejprve Schránílovi přesídlili do Vídně, po ukončení první světové války se přestěhovali do Prahy. Raoul Schráníl byl angažován do Divadla Vlasty Buriana.

Před filmovou kamerou se objevil poprvé v životopisném filmu *Milan Rastislav Štefánik* režiséra Jana Svítáka. První větší rolí se ale stala postava Švalbenšvance ze Slavínského filmu *Vdávky Nanyňky Kulichovy*. Raoulova hvězda rychle zazářila a brzy se stal jedním z nejčastěji obsazovaných českých herců.

Když si v roce 1939 otevřela své vlastní divadlo herečka Anna Sedláčková, angažovala do nového souboru i Raoula, který zde setrval do roku 1941.

Po osvobození republiky v roce 1945 přišlo ovšem velké rozčarování. Raoul hrál především „frakmeny“ – lékaře, právníky, důstojníky, syny továrníků. Tyto typy rolí byly ovšem v poválečné době naprosto nepoužitelné a k nepotřebě, protože se zcela změnila nejen organizace filmové výroby, ale také představy o vhodných filmových námětech a muže ve fracích vystřídali dělníci v montérkách.

Schráníl dva roky působil jako konferenciér zábavních estrád. Po únoru 1948 získal angažmá ve Vesnickém divadle, ve filmu se objevil v této době jen zřídka (např. v Krškových filmech *Mladá léta* a *Stříbrný vítr*).

Pak kvůli obvinění z pokusu o emigraci strávil tři čtvrtě roku ve vyšetřovací vazbě pankrácké věznice. Po propuštění z vazby nemohl na návrat na divadelní prkna ani pomyslet. Vystřídal několik profesí – stavěl Stalinův pomník na Letné, dělal konferenciéra ve varieté, vrtal studny u Mariánských Lázní. Později se vrátil do Vesnického divadla, které se v roce 1959 přejmenovalo na Státní zájezdové divadlo, a v jeho souboru vydržel až do jeho zrušení v roce 1962. Byl postupně angažován v divadlech v Mladé Boleslavi, Ostravě a pak se vrátil do Prahy. Nepodařilo se mu získat angažmá v souboru Národního divadla, byl ale přijat do jeho náborového oddělení a stal se kulturně-propagačním referentem.

Později se objevil ještě v mnoha filmech, ve kterých ztvárnil především epizodní role.

KINEMATOGRAFIE

Zapomenutá Františka Plamínková

Před nedávnem odvysílala Česká televize velmi zajímavý dokument Zuzany Zemanové pod názvem *Zapomenutá Františka Plamínková*. Snímek byl výpovědí o životě pozoruhodné osobnosti, novinářky, učitelky a političky, která se narodila před 135 lety a ve své zemi již prakticky upadla v zapomnění.

Františka Plamínková byla statečnější a odvažnější než leckeří muži. Přednášela v Evropě i USA, sdílela masarykovské ideály, učila, psala, bojovala za důstojné postavení žen. Díky ní bylo právě před 100 lety v ústavě ČSR zakotveno volební právo žen.

Jako první Češka vystoupila s projevem před spojenými národy, přijal ji prezident Roosevelt, vystupovala na desítkách kongresů v evropských zemích i v USA. Františka Plamínková byla bez nadsázky žena světového formátu. Postavení žen její doby je z dnešního pohledu nepředstavitelné. Nejen společenské normy, ale také právo jim vyhradilo pozice občanů druhé kategorie. Ženám bylo upíráno právo studovat, volit, rozhodovat o svém životě, a dokonce i vlastních dětech. To vše se Plamínková rozhodla změnit bez ohledu na to, že vděk a slávu za to rozhodně neskázela. Změnu rolí nepřijímali lehce muži, ale ani všechny ženy. Neúnavně prosazovala základní práva, která odstartovala změnu postavení žen a jejich proměnu v nezávislé bytosti. Velkého vítězství dosáhla v roce 1920, právě před sto lety, kdy bylo v československé ústavě zakotveno volební právo pro všechny bez rozdílu pohlaví. Tím ale její mise neskončila. Podílela se na vytvoření mnoha dalších zákonů, a to nejen těch, které ženám pomohly získat nezávislost. Nelehké práci obětovavla osobní život, nestala se manželkou ani matkou. Byla to žena, která neuhnula před nikým a před ničím a za své pevné morální postoje nakonec zaplatila cenu nejvyšší.

Po Mnichovu cíleně nevyužila možnosti zachránit se odchodem do zahraničí a svůj konec zpečetila nepřijetím nabídky na záchranu života, když odmítla veřejně odsoudit atentát na Heydricha. V roce 1942 byla popravena. Přesto se na tuto mimořádnou ženu, která pohnula dějinami, takřka zapomnělo. Film *Zapomenutá Františka Plamínková* Zuzany Zemanové připomíná její dramatický osud.

(mk)

Kritici dali cenu pro nejlepší film roku 2019 snímku *Staříci*

Čeští filmoví kritici vybrali jako nejlepší film minulého roku road movie *Staříci* s Jiřím Schmitzerem a Ladislavem Mrkvíčkou v hlavních rolích. Hraný debut Ondřeje Provozníka a Martina Duška o pomstě a spravedlnosti získal kromě nejvyššího ocenění také cenu za nejlepší režii a pro herce Jiřího Schmitzera. Ceny české filmové kritiky byly předány

v pražském Divadle Archa a ocenění dostalo šest snímků. Filmový debut Jiřího Havelky *Vlastníci*, odehrávající se na rozhádané domovní schůzi bytových vlastníků, proměnil dvě nominace – za scénář a pro herečku Terezu Ramba. *Nabarvené ptáče* Václava Marhoulu bodovalo v kategorii Audiovizuální počin, kde kritici ocenili kameru Vladimíra Smutného. Drama uvedené v soutěži benátského festivalu sleduje drsný osud malého chlapce během druhé světové války.

Loutkový film *Dcera* od Darji Kaščejevojové, který vypráví o křehkém vztahu rodičů a dětí, nominovaný na Oscara, je nejlepším snímkem mimo klasickou kinodistribuci.

Cenu pro objev roku získal Bohdan Karásek za svůj debut, vztahovou tragikomedii ze života třicátníků *Karel, já a ty*. Nejlepším dokumentem se stala road-movie o cestě otce a syna *Dálava* v režii Martina Marečka.

Ceny české filmové kritiky se letos udílely podesáté. Součástí večera bylo jako ohlédnutí za třiceti lety svobodné porevoluční kinematografie v Česku, respektive Československu, vyhlášení výsledků hlasování kritiků o nejlepší domácí film z let 1990-2019. Vítězem se stal oscarový titul Jana Svěráka *Kolja* z roku 1996, druhá příčka patří snímku *Kouř* z roku 1991 režiséra Tomáše Vorla a třetí místo kritici přirklí filmu Věry Chytilové *Dědictví aneb Kurvahošigutntág* z roku 1992. Celá tato desítka nejlepších českých filmů zahrnuje až na dva snímky z devadesátých let. Výjimkou a mladšími mezi nimi jsou jen *Pouta* Radima Špačka na šestém a *Protektor* Marka Najbrta na devátém místě, oba z roku 2009.

Ceny české filmové kritiky organizuje Sdružení českých filmových kritiků, které aktuálně zahrnuje 52 lidí, kteří posuzovali 55 hraných, animovaných a dokumentárních filmů.

(mk)

Před rokem zemřel král pohádek a komedií Václav Vorlíček

5. února měl první výročí úmrtí jeden z nejlepších českých režisérů Václav Vorlíček. Poprvé zabodoval filmem, *Kdo chce zabít Jessii?*, dnes již kultovní komiksovou komedií. Mezinárodní slávu získal natočením pohádky *Tři oříšky pro Popelku*.

Už jako malý miloval Václav Vorlíček film i divadlo a pravidelně chodil do kina. Ale stejně tak trávil spoustu času v přírodě a byl členem skautského oddílu. Jeho vedoucí byl i scenárista, a tak se již jako mladý ocitnul před kamerou (*Na dobré stopě*, 1948) a získal první kontakty. Když se poprvé nedostal na FAMU, začal vypomáhat v barrandovských ateliérech. Po absolutoriu se tam vrátil a zůstal až do důchodu. Jeho učitel a rádce Martin Frič (1902-1968) mu řekl, že má velký dar humoru, ať se toho drží. A on ho poslechl.

Se scenáristou Milošem Macourkem († 75) se potkali v roce 1961 ve vlaku cestou na první ročník zlínského filmového festivalu a stali se z nich celoživotní přátelé a parťáci. Vorlíček věděl, jak postavit dobrý film, co bude fungovat a jak lidi rozesmát. Macourek oplýval fantazií a nebál se riskovat. Triky, které používali ve filmech, uznával i Hol-

lywood. Možnost zahraničního působení ale padla v roce 1968 kvůli normalizaci. Spolupráce s Milošem Macourkem začala filmem *Kdo chce zabít Jessii?* (1966, ve filmu zazářila Olga Schoberová jako Jessie a použití komiksových ilustrací Káji Saudka bylo revoluční) a pokračovala až do jeho smrti v roce 2002.

Václav Vorlíček byl pyšný na to, jakému filmovému žánru se věnuje. Nikdy netoužil točit velká dramata a umělecké snímky. Chtěl lidi bavit a dařilo se mu to. O filmových komediích říkal, že je to náročná a krásná disciplína, ale miloval rozdávat smích. S Milošem Macourkem neváhali přepsat spoustu stran scénáře kvůli dobrému fóru. K nejlepším patří komedie *Pane, vy jste vdova!* (1971) a *Což takhle dát si špenát* (1977). Dalším z klenotů je komedie *Jak utopit Dr. Mráčka aneb Konec vodníků v Čechách* (1975).

Dnes si v Čechách málokdo dovede představit Vánoce bez Popelky. Každoročně ji vidí desítky miliónů diváků, milují ji v Německu i v Norsku. Původně měla Popelku hrát Jana Preissová, ale byla těhotná, a tak roli nabídl Liibuši Šafránkové. Ta měla výhodu, že uměla jezdit na koni i bez sedla. Vorlíček prosadil i obsazení Heleny Růžičkové († 67) v roli Droběny. Díky jejímu komediálnímu talentu, kdy si prince poponese při tanci v náručí jako kořist, je tato scéna nezapomenutelná.

Dalšími slavnými pohádkami jsou *Princ a Večernice* (1979) a *Jezerní královna* (1998). Velký úspěch měl Vorlíček i s propojením našeho a pohádkového světa v *Dívce na koštěti* (1972) a v seriálu *Arabela* (1980-1981).

Se spoustou herců pojilo Vorlíčka dlouholeté přátelství a mnozí mu vděčí za to, že se díky jeho filmům proslavili. Většina kolegů na něj vzpomíná jako na člověka, kterého si vážili a který je hodně naučil. Až na jednoho – Jiří Menzel jej kdysi nazval podřadným režisérem a zaslíval mu, že mu vzal Popelku.

Nabídku točit *Tři oříšky pro Popelku* dostal opravdu nejdříve oscarový režisér. Vadila mu ale koprodukce s východním Německem a některými komunistickými papaláši – byl vnímán jako problematický. Režie se nakonec ujal Václav Vorlíček a natočil nejlepší českou filmovou pohádku všech dob.

V roce 2017 Václav Vorlíček převzal na Mezinárodním filmovém festivalu Karlovy Vary cenu za umělecký přínos české kinematografii a vyšla mu kniha *Pane, vy jste režisér*. V roce 2018 si užil premiéru muzikálové verze *Tři oříšky pro Popelku* (v režii Filipa Renče), kde sklídl dlouhý potlesk. To, že má rakovinu plic, jen málokomu přiznal, a velmi si přál natočit ještě jednu pohádku. Mělo jít o *Zlatovlásku*, ale nepodařilo se sehnat finance. Václav Vorlíček nakonec nemoci 5. února 2019 podlehl. (mk)

Festival krátkých filmů Praha rozdál ceny

15. ročník Festivalu krátkých filmů Praha již zná všechny své vítěze. O ceny letos soutěžilo přes 130 nejlepších a nejzajímavějších krátkých filmů z pětaticeti zemí světa.

15. ročník Festivalu krátkých filmů Praha uspořádali organizátoři Mezinárodního filmového festivalu Karlovy Vary, odehrával se od 22. do 26. ledna 2020 a cenu pro nejlepší film Národní soutěže získal snímek *Vyměnila jsem si směnu* režiséra Luboše Kučery. Porota ve složení Stefan Arsenijević (režisér a scenárista, Srbsko), Tristan Priimägi (novinář, Estonsko) a Lubica Orechovská (producentka,

Slovensko) ocenila to, „že film mistrně zvládá rytmus, tón i dialog a zároveň diváka vtáhne díky poutavé ústřední ženské postavě obklopené ansámblem magorů“.

Národní porota se rozhodla také udělit Zvláštní uznání, a to filmu *Jiří pes uprchlík* v režii Tomasze Wińského. „Film je absurdní, hravý a přitom psychologicky přesvědčivé komorní drama o touze a zneužívání moci.“ Film zároveň získal cenu diváků.

Do letošní mezinárodní soutěže bylo vybráno pětadvacet filmů z dvaadvaceti zemí světa. Tříletná porota rozhodla, že hlavní cenu získal snímek *Sbalím se a jdu* (Mbabazi Sharangabo, Rwanda). Porota na třidvacetiminutovém snímku ocenila především „že bez tragičnosti zobrazuje truchlení jako nedílnou součást života. Prostřednictvím intimního a zvědavého stylu dovedně zkoumá možnosti jazyka filmu a ukazuje, že kreativita a přátelství dokážou uzdravovat.“

Zvláštní uznání poroty bylo uděleno čínskému filmu *Co vlastně víš o Měsíci a vodě* režisérky Jian Luo. Porota cenu udělila, protože snímek „poeticky a bez moralistického odsudku zpracovává intimní téma. Prostřednictvím vizuálně poutavých okamžiků se film vyrovnává s osamělostí a nejistotou, spojenou s překonáváním traumatu“.

Cenu diváků si letos odnáší francouzský režisér Fabrice Bracq za snímek *Město burek* o Sulejmanovi a Lejle, kteří se právě vzali a slíbili si věrnost v dobrém i zlém. (mk)

Barokní srdce Evropy – od zámků po Boží muka, výpravny seriál o barokní krajině a památkách z nezvyklých úhlů

Česká republika je obecně velmi bohatá na historické památky a na barokní obzvlášť. Z baroka se toho dochovalo dost na to, aby si leckde mohli připadat jako v barokní krajině. Českou a moravskou barokní architekturu a krajinu přibližují ve svém novém dokumentárním cyklu tvůrci oceňovaného projektu *Krajinou domova*.

Dokumentární seriál o českém a moravském baroku na ploše jedenácti dílů představí nejen nejznámější barokní památky v Čechách, ale především méně známá místa, která jsou často ještě zajímavější než slavné turistické cíle. Díky využití speciální natáčecí technologie diváci uvidí barokní krajinu doslova v pohybu. Komentářem provázejí Tatiana Dyková a Vojtěch Dyk.

Seriál se natáčel po dobu tří let ve všech krajích Čech, ale také na mnoha zajímavých lokacích po celé Evropě. Diváci mají možnost srovnání českého baroka s italským, rakouským, německým, španělským nebo francouzským, ale i ruským či estonským. Velké množství časoměrných a leteckých záběrů umožňuje proniknout k baroku tak, jak to doposud nebylo možné. „Odkrývá se tak důvtip architektů, osvětlení šlechticů i šikovnost prostých lidí,“ řekl k tomu režisér Petr Krejčí.

Zámek v Buchlovicích a zámecká vodní zahrada v Holešově

Géniem mezi barokními architekty, který svým dílem dokázal, že lidská představivost, vůle a pracovitost se mohou dotknout hvězd, byl Jan Blažej Santini-Aichel, který šel vlastní cestou a byl inspirací mnoha jeho kolegům, a je jí dodnes. Dokázal svou fyzickou nedostatečnost proměnit na výhodu. Neunesl sice ani kamenické kladivo a velmi špatně chodil, zato měl dar prozíravé mysli a odhodlání překonat všechny překážky na cestě, kterou si zvolil. Byly mu svěřovány velmi složité úkoly, ale také drobné stavby všelijakých kaplí. Ve všech jeho realizacích je osobitost Santiniho nepřehlédnutelná. Ať je to klášter v Plasech nebo Želivi, kaple v Mladoticích či Panenských Břežanech nebo kostel v Obyčtově. Santini je navíc autorem svérázného hybridního druhu architektury – tzv. barokní gotiky. Stavbami, jako je slavný kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře, katedrálou v Sedleci nebo klášterem v Kladrubech, se zapsal do dějin světové architektury. (mk)

Film *Zátpek*

Film, který je věnován nejen sportovnímu, ale i životnímu příběhu jednoho z největších světových atletů všech dob, je před dokončením. Premiéra filmu je plánována v srpnu příštího roku.

Snímek vzniká v koprodukcii s Českou televizí, Barrandovem, slovenskou produkcí a soukromými producenty. „Film se připravoval celkem sedm let. Mezitím se vyvíjel scénář, který si žádal úpravy. Původní natáčení se proto odsunulo a zároveň bylo zapotřebí zajistit dofinancování projektu,“ řekla producentka.

Příběh Emila Zátopka, muže, který na olympiádě v roce 1952 získal tři zlaté medaile a zároveň ve všech těchto disciplínách dosáhl světových rekordů, se stal legendou o nezlomné síle vůle, která dodnes inspiruje sportovce na celém světě.

Mezi nimi je i australský rekordman Ron Clarke, který v roce 1968 v Mexiku navzdory očekáváním promarnil pravděpodobně poslední šanci na olympijskou medaili. Ten v době rekonvalescence propadne pochybám o smyslu vlastní kariéry a rozhodne se vydat za Emilem Zátopkem, jehož bezmezně obdivuje.

Film věnovaný osobnosti několikanásobného olympijského vítěze Emila Zátopka točí režisér David Ondříček podle scénáře, na kterém spolupracoval s Janem P. Muchowem a Alicí Nellis.

Dějová linka rozhovoru Rona Clarka s Emilem Zátopkem retrospektivně vrací diváka do stěžejních momentů atletova sportovního i soukromého života a dohromady se spojuje v komplexní portrét muže, jenž neztrácí tempo ani poté, co jeho poslední závod skončí.

„Životní příběh Emila Zátopka je pro mě obrovskou výzvou,“ řekl režisér David Ondříček. „Je to téměř klasický příběh outsidera a v podstatě ne příliš talentovaného sportovce. Zároveň je to příběh člověka s ohromnou vůlí a touhou vyhrávat, zarputilého a nezlovního, který se stal legendou. Osamělého, přemýšlivého běžce a zároveň veselého mlukvy, který touží po obdivu. Atletička s obrovskou touhou porazit své soupeře a pak jim láskyplně věnovat zlatou medaili.“

Do hlavních rolí Emila a Dany Zátopkových obsadil režisér herce Václava Neuzila a Marthu Issovou. Oba představitelé museli projít náročnou sportovní přípravou. Vác-

Dana a Emil Zátopkovi

lava Neuzila připravoval trenér Jan Pernica, Marthu Issovou trenér hodů oštěpem Rudolf Černý, několik tréninků měla i s dvojnásobnou olympijskou vítězkou a trojnásobnou mistryní světa Barborou Špotákovou.

„Nechci hrát Emila Zátopka jako nějaký idol, ikonu. Měl v sobě ohromnou vůli jít za štěstím a udělal všechno proto, aby se cítil svobodný. Pro mě je to normální člověk – tvrdohlavý, svérázný, vtipný a strašně houževnatý. Svobodu, kterou mu bůh poskytoval, si doslova vydřel,“ říká o titulní postavě herec Václav Neuzil, který pro film prochází i fyzickou proměnou – maskéři mu vyholili část vlasů, vytvořili umělé „kouty“ a upravili tvar uší.

„Dana a Emil Zátopkovi jsou pro mě hrdinové a považuji za strašně důležité připomenout si, že jsme měli v naší historii takovéhle velké hrdiny,“ dodává Martha Issová.

Ve vedlejších rolích se objeví herci Robert Mikluš, Filip Březina, Jiří Šimek, Peter Nadásdi, Jiří Rendl. Kameramanem filmu je Štěpán Kučera, architektem Jan Vlasák, kostýmní výtvarnicí Kateřina Štefková. Jan P. Muchow, který se autorsky podílel na scénáři, složil k filmu hudbu společně s Beatou Hlavenkovou, která je autorkou hudby již k předchozímu Ondříčkovu mezinárodně oceňovanému projektu *Dukla 61*. (mk)

Šarlatán Trojan má trailer

Trailer nabízí snímek Agnieszky Holland *Šarlatán* s Ivanem Trojanem v hlavní roli. Byl inspirován osudem léčitele Jana Mikoláška.

„Byla to asi nejsložitější postava, jakou jsem kdy ve filmu hrál. Zvláštní a velmi rozporuplná. Mikolášek je během jedné scény schopen sympatie získat a hned je zase ztratit,

a to se obrátí třeba třikrát. Což může být pro diváka velmi zajímavé," popsal Trojan svou postavu.

Potřebu ukázat léčiteli i v mladším věku vyřešila režisérka Agnieszka Holland prostě – využila Trojanova syna Josefa, který je také herec.

„Mikolášek prožívá významný vnitřní svár a je to velice komplikovaná osobnost. Jeho emoční vypětí je velké, a tak bylo nutné, aby se do něj člověk opravdu hodně ponořil a pochopil, co je vlastně zač," svěčil se Josef. „Práce s Agnieszkou Holland byla nepředstavitelně intenzivní, pro mě jako osmnáctiletého kluka to byla obrovská herecká příležitost a škola mít možnost natáčet s tolika skvělými profesionály.“

Scénář sepsal Marek Epstein. Léčitelova asistenta a životního partnera hraje slovenský herec Juraj Loj. „František je mladý muž, který přišel hledat práci, a jeho odvaha, sebejistota a chuť žít ho určitým způsobem předurčily k tomu, aby se stal pomyslným pilířem v životě Mikoláška," řekl Loj.

Premiéru *Šarlatána* uvedl Berlínský filmový festival 27. února. (mk)

Film *Dcera* Darji Kaščejevové má cenu z festivalu Sundance

Český snímek *Dcera* režisérky Darji Kaščejevové zvítězil na americkém festivalu nezávislých filmů Sundance v kategorii krátkometrážních animovaných filmů. Festival, u jehož zrodu stál herec a režisér Robert Redford, je považován za největší přehlídku nezávislé filmové produkce ve Spojených státech.

Film *Dcera*, který vypráví beze slov o vztahu dcery a otce, získal už loni v září v konkurenci více než 1 600 filmů z celého světa studentského Oscara a předtím si jeho tvůrci odvezli mimo jiné dvě ceny z největšího festivalu animovaných filmů na světě ve francouzském Annecy. Byl nominován i na cenu Americké filmové akademie Oscar.

Česká filmová a televizní akademie (ČFTA) letos nominovala animovaný film Kaščejevové i na Cenu Magnesia za nejlepší studentský film roku 2019, která se jako nestatutární cena uděluje v jedné z kategorií filmových a televizních cen Český lev.

Hlavní cenu si letos na festivalu Sundance v kategorii krátkých filmů odnesl francouzsko-marocký snímek *So What If the Goats Die (A co když kozy zemřou)* režisérky Sofie Alaouiové, který vypráví o osudech mladého horského pastevece.

Třiatřicetiletá studentka pražské FAMU Darja Kaščejevová použila při tvorbě filmu *Dcera* metodu ruční kamery používané v hraném filmu. Výroba trvala asi rok a půl, autorka sama čtyři měsíce vyráběla kulisy a loutky a čtyři měsíce animovala. Technika, kterou zvolila, je časově náročná, za den vznikne třeba jen osm sekund filmu.

Film *Dcera* se nyní podle slov Kaščejevové promítá ve Spojených státech na několika festivalech a je i součástí programu Animation Show of Shows. Mezi dalšími akcemi, na něž se v dohledné době chystá, jsou festival Anima v Bruselu či Tricky Women ve Vídni. V českých kinech uvede snímek *Dcera* na jaře společnost Aerofilms v rámci pásma animovaných filmů FAMU.

Sundance je největší festival nezávislých filmů v USA, svým významem je přirovnáván k trojici největších festiva-

lů v Cannes, Benátkách a Berlíně. Letos na program vybírali pořadatelé snímky z 15 100 zaslaných přihlášek.

Češi uspěli na Sundance už v minulých letech. V roce 2016 byl na festivalu uveden krátký film *Furiant* režiséra Ondřeje Hudečka, který získal cenu za režii. V roce 2012 měl na festivalu premiéru v mezinárodní soutěžní sekci film Bohdana Slámy *Čtyři slunce*. (mk)

Oscary vyhrál *Parazit*, Brad Pitt i hrdina *Jokera*, Česko neuspělo

Poprvé v historii vyhrál Oscary neanglicky mluvený film, jihokorejský *Parazit*. Ceny získali také herci Brad Pitt a Joaquin Phoenix, z hereček Renee Zellwegerová a Laura Dernová. Ze dvou českých zástupců ani animovaná *Dcera* ani Nora Sopková za výpravu *Králička Jojo* své nominace neproměnily.

Berlinale

V Berlíně proběhl 70. ročník mezinárodního filmového festivalu. O hlavní cenu – Zlatého medvěda – se utkalo osmnáct filmů, mimo jiné i německo-česko-iránský snímek *Zlo neexistuje*.

Česko bylo na Berlinale zastoupeno koprodukčním snímkem *Služebníci* slovenského režiséra Ivana Ostrochovského, taktéž koprodukčním filmem *Frem* slovenské režisérky Viery Čákanyové a v neposlední řadě i dramatem polské režisérky Agnieszky Hollandové *Šarlatán*, v němž hlavní roli ztvárnil Ivan Trojan. V sekci Berlinale Classics byl také uveden poválečný film Alfréda Radoka *Daleká cesta*. *Red. pozn.:* Zlatého medvěda získal na 70. festivalu Berlinale snímek *Zlo neexistuje*, který natočil iránský tvůrce Mohammad Rasoulof. Vítězný povídkový projekt vznikl v německo-česko-iránské koprodukci. Režisér omezený režimem si pro cenu nemohl přijet.

Český lev 2020 – výsledky

Na Oscara nominované *Nabarvené ptáče* nejvíce zapůsobilo na českou akademii a slavnostní večer ovládlo v devíti kategoriích. Film *Vlastníci* s největším počtem nominací (celkem 12) nakonec ukořistil pouhé tři Levy. *Staříci* si odnesli dvě ceny za herce v hlavní i vedlejší roli. Nejlepším seriálem roku se podle předpokladu stal hláškami napěchovaný *Most!* Nezapomnělo se ani na studentskou *Dceru*. Nejlepší film: *Nabarvené ptáče* – producent Václav Marhoul

Nejlepší dokumentární film: *Dálava*

Nejlepší režie: *Nabarvené ptáče* – Václav Marhoul

Nejlepší ženský herecký výkon v hlavní roli: *Vlastníci* – Tereza Ramba

Nejlepší mužský herecký výkon v hlavní roli: *Staříci* – Jiří Schmitzer

Nejlepší ženský herecký výkon ve vedlejší roli: *Vlastníci* – Klára Melišková

Nejlepší mužský herecký výkon ve vedlejší roli: *Staříci* – Ladislav Mrkvička

Nejlepší scénář: *Vlastníci* – Jiří Havelka

Nejlepší kamera: *Nabarvené ptáče* – Vladimír Smutný

Nejlepší střih: *Nabarvené ptáče* – Luděk Hudec

Nejlepší zvuk: *Skleněný pokoj* – Pavel Rejholec, Viktor Ekrt

Nejlepší hudba: *Hodinářův učeň* – Ivan Acher, Michal Novinski

Nejlepší filmová scénografie: *Nabarvené ptáče* – Jan Vlášák

Nejlepší kostýmy: *Nabarvené ptáče* – Helena Rovná

Nejlepší masky: *Nabarvené ptáče* – Ivo Strangmüller

Cena Magnesia za nejlepší studentský film – nestatutární cena: *Dcera* – Daria Kaščejevo

Nejlepší televizní film nebo minisérie: *Vodník* – Viktor Tauš
Nejlepší televizní seriál: *Most!* – Jan Prušinovský, Petr Kollečko, Michal Reitler

Nejlepší filmový plakát – nestatutární cena: *Nabarvené ptáče* – Roman Mrázek

Cena filmových fanoušků – nestatutární cena: *Ženy v běhu* – režie Martin Horský.

Film *Past* vypráví dramatický osud herečky Jiřiny Štěpničkové

Film *Past* režiséra Viktora Polesného vypráví dramatický příběh herečky Jiřiny Štěpničkové, která se stala obětí akce komunistické tajné policie. Snímek, který se zaměřuje převážně na období její nezdařené emigrace na Západ, uvedla Česká televize 16. února. V hlavní úloze slavné herečky, která se na začátku padesátých let pokusila překročit státní hranice a strávil

kvůli tomu deset let v komunistickém vězení, se představila Zuzana Stivínová. Tvůrci zdůraznili, že nejde o dokument, ale o umělecké dílo natočené podle knihy Šárky Maixnerové *Past*.

V padesátých letech požadovali tvrdý trest pro Štěpničkovou někteří její kolegové. Na prezidenta Antonína Zápotockého se s žádostí o udělení milosti pro Štěpničkovou obrátili někteří představitelé české kultury, mimo jiné režisér Martin Frič, výtvarník Jiří Trnka nebo herci Ladislav Pešek, Jaroslav Průcha, Jaroslav Marvan, Bohuš Záhorský, Zdeněk Štěpánek, Dana Medřická a Jaroslav Vojta. Štěpničková (1912-1985) byla po dvoudenním procesu odsouzena v prosinci 1952 k patnácti letům vězení. Nakonec jí byl trest snížen na deset let. Téměř celých deset let strávila v pardubické věznici, podmíněné propuštění přišlo dva měsíce před prezidentskou amnestií v roce 1960. „Máma se o tom, že byla při pokusu o útěk vlákaná do pastí, dozvěděla až po rehabilitaci,“ řekl herec Jiří Štěpnička, který se zúčastnil projekce. Vzpomínal také na to, jak se v dětství naučil třeba propašovat své mamince hřebínek do vlasů do vězení, kam mohl na návštěvu čtyřikrát ročně.

Film připomene malíře Muchu a jeho vliv na dnešní umění

Kombinací hraného a dokumentárního filmu, jehož tvůrci vycházeli hlavně z dosud nepublikované korespondence, deníků a autobiografie, bude snímek *Svět podle Muchy*. Život světoznámého výtvarníka chce v nových souvislos-

tech ukázat režisér Roman Vávra. Premiéru bude mít film na jaře letošního roku a oslaví tak 160. výročí Muchova narození, které připadne na 24. července.

Muchův věhlas se zrodil hlavně díky spolupráci s hereckou hvězdou Sarah Bernhardtovou, malíř se ovšem na vrcholu úspěchu rozhodl opustit Paříž, aby pro svůj národ doma vytvořil *Slovanskou epopej*. Jeho dílo, které bylo podle některých historiků umění anachronismem už v době svého vzniku, dodnes inspiruje tvůrce po celém světě. „K vyprávění příběhu nám posloužily Alfonsovy vzpomínky, které ke konci života sepsoval na malé lístečky a které kvůli jeho úmrtí, ale i následným dějinným turbulencím nikdy nebyly publikovány. Na podnět ženy Marie je začal s odstupem téměř dvaceti let zpracovávat jejich syn spisovatel Jiří Mucha,“ uvedl režisér Roman Vávra.

Dokument *V síti* varuje mladistvé před sexuálními predátory

Dokument Víta Klusáka a Barbory Chalupové *V síti*, který je šokující výpovědí o zneužívání dětí na internetu, bude součástí osvětové kampaně ve školách. Premiéru v kinech měl dokument 27. února. Materiály natočené dokumentaristy prověřili pražští kriminalisté a podezírají devět lidí z přečinu pokus o navazování nedovolených kontaktů s dítětem, za což hrozí až dva roky vězení, uvedl mluvčí pražské policie Jan Daněk. S policisty tvůrci spolupracovali od začátku natáčení, radili se s nimi, uvedla výkonná producentka filmu Pavla Klimešová. „Předali jsme jim i natočené materiály. Víme, že na základě nahrávek už proběhlo pár obvinění a někteří útočníci byli už i odsouzeni v rámci zkráceného řízení,“ dodala.

Celovečerní dokument *V síti* je experimentem, který otevírá tabuizované téma zneužívání dětí na internetu. Tři dospělé herečky s dívčím vzezřením Tereza Těžká, Anežka Pithartová a Sabina Dlouhá se přihlásily na sociální síť, aby v přímém přenosu prožily zkušenost dvanáctiletých dívek on-line. Setkaly se s věcmi, které zaskočily i filmaře. Oslovili je sexuální predátoři vyhledávající nedospělé dívky a od nevinné konverzace přecházeli k výzvám ke svlékání, masturbování a zasílání choullostivých fotografií. V některých případech je divák svědkem vydírání, kdy dívkám vyhrožují, že fotografie zveřejní na internetu. Tři herečky během deseti dnů kontaktovalo prostřednictvím sociálních sítí 2 458 sexuálních predátorů.

Proběhl festival La Película, program zahájilo drama *Matka*

Aktuální španělskou filmovou tvorbu i latinskoamerické tvůrce a filmy zaměřené na historii Kuby nabídl 15. ročník festivalu La Película. Zahájení patřilo tvůrčímu a partnerskému páru. Herečka Marta Nietová a režisér Rodrigo Sorogoyen představili osobně film *Matka*, psychologické drama o ženě hledající ztraceného syna. Nietová získala za hlavní roli na loňském benátském festivalu cenu pro nejlepší herečku. Sekce nazvaná Současný španělský film vedle snímku *Matka* uvedla sedmi cenami Goya ověřený film Pedra Almodóvara *Bolest a sláva*, který kandidoval na Oscara v kategoriích Zahraniční celovečerní film a herec v hlavní roli (Antonio Banderas), nominace ale neproměnil.

VZPOMÍNKA

obrázek: Tomáš Holý

Tomáš Holý (17. 3. 1968 – 8. 3. 1990)

Byl nejznámější českou dětskou filmovou hvězdou své doby. Na filmovém festivalu v Monte-Carlu v roce 1979 jej porota nazvala nejlepším dětským hercem od dob Shirley Templové.

Tomáš Holý jako dítě a v dospělosti

Josef Šváb-Malostranský (16. 3. 1860 – 30. 10. 1932) –

první český filmový herec, spisovatel a nakladatel, kabaretiér, písničkář, režisér a scenárista.

Se svou kulaťoučkou postavou, vykulenýma očkama a bodrým úsměvem vynikl v rolích dobrosrdečných chlapíků, často třeba sluhů nebo farářů. Působil též v proslulé Malostranské besedě, založené roku 1868. V osmdesátých letech 19. století se stal po-

pulárním, takřka lidovým komikem. Přispíval do humoristických časopisů *Švanda dudák*, *Kopřivy*, *Humor* a *Dob-*

rá kopa. Sám v letech 1911-1931 vydával *Český kabaret* (později *Švábův český kabaret*), kde vycházely noty k populárním šansonům a kupletům a také zde byla zaznamenána některá čísla *Červené sedmy*.

Josef Šváb-Malostranský byl opravdu muž činu a zřejmě málokdy si nechal ujít nějakou významnou kulturní událost. Chlubil se, že byl prvním Čechem, jehož hlas zaznamenal Edisonův fonograf. Stalo se tak na Jubilejní výstavě v roce 1891. Když se dozvěděl, že se bude v Čechách točit hraný film, samozřejmě chtěl být zase první, jehož umění bude tímto způsobem zvěčněno. A tak začala jeho krátká, nicméně slavná spolupráce s průkopníkem české kinematografie Janem Kříženeckým.

Inženýr Jan Kříženecký, vášnivý fotoamatér, zakoupil přímo od firmy bratří Lumièrů kinematograf, aby mohl při příležitosti pražské Výstavy architektury a inženýrství roku 1898 natočit a také promítat první české filmy. Kromě jakýchsi filmových aktualit (*Polední výstřel na baště sv. Tomáše* apod.) to byly tři v Národním filmovém archivu dodnes uchované výstupy Josefa Švába-Malostranského: *Dostaveníčko ve mlýnici* (známé též jako *Švábovo zmařené dostaveníčko*), *Výstavní párkař a lepič plakátů* (známo též pod názvem *Pražský párkař a lepič plakátů*) a *Smích a pláč* (neboli *Sólový výstup pana Švába*). Josef Šváb-Malostranský byl jejich autorem a hlavním protagonistou. Nejednalo se o snímky nijak originální, vlastně vypadaly podobně jako díla v počátcích většiny národních kinematografií. Prvenství a nadšení, s jakým byly natáčeny, se jim však upřít nedají.

Po prvních Kříženeckého pokusech následovala několikaletá přestávka české kinematografie. Ale kolem roku 1907 se začalo opět točit a brzy se k filmu vrátil i Josef Šváb-Malostranský. Hrál asi v padesáti němých snímcích, především vedlejší komické úlohy. Když na přelomu let 1929 a 1930 dorazil do českých zemí zvukový film, stal se Josef Šváb-Malostranský opět jedním z prvních Čechů, kteří si v něm vyzkoušeli hrát, když dostal roli ve snímku *Když struny lkají*. Dlouho si však zvukového filmu neužil, protože záhy po jeho vzniku zemřel. Měl ale spolehlivou pokračovatelku – svoji neteř Zitu Kabátovou. Jeho posledním filmem byla roku 1932 komedie *Kantor Ideál* s Anny Ondrákovou v hlavní roli.

FOTOGRAFIE

Zemřela fotografka Staša Fleischmannová

Ve věku 100 let zemřela 30. ledna 2020 fotografka Staša Fleischmannová. Informoval o tom její syn, český velvyslanec v Paříži Michel Fleischmann.

Staša Fleischmannová provozovala v pohnutých letech 1938-1949 se sestrou fotografický ateliér Oko na

pražské Národní třídě. Portrétovaly například Karla Čapka, francouzského básníka Andrého Bretona či Julia Fučíka.

Fleischmannová a její sestra Olga (později provdaná Housková) se narodily 24. září 1919 do rodiny zakladatele kabaretu Červená sedma, slavného zpěváka a později manažera nakladatelských domů první republiky Rudolfa Jílovského. Staša vystudovala Státní grafickou školu v oboru fotografie. S prvním manželem Bedřichem Sternem, který v roce 1943 zahynul v koncentračním táboře v Osvětimi, měli syna a později známého fyzika Jana. V roce 1946 se vdala podruhé za spisovatele a diplomata Iva Fleischmana, se kterým v roce 1969 společně emigrovali do Francie. V sedmdesátých a osmdesátých letech tvořila Fleischmannová ceněné koláže, vystavovala v Paříži a v Bruselu.

(mk)

HUDBA

Zemřela Eva Pilarová

Ve věku osmdesáti let zemřela zpěvačka Eva Pilarová. Byla jednou z nejvýraznějších českých zpěvaček druhé poloviny 20. století. Poslední rozloučení se kvůli opatření proti šíření koronaviru nemohlo konat.

Pilarová se narodila 9. srpna 1939 v Brně. Od dětství se věnovala zpěvu, zpočátku studovala operní zpěv na JAMU, ale u opery neústála a v šedesátých letech se začala prosazovat v divadle Semafor po boku legendární dvojice Jiří Suchý a Jiří Šlitr. V té době také účinkovala s Waldemarem Matuškou a Karlem Štědrým v Divadle Rokoko. Její dlouhá pěvecká kariéra zahrnuje celou řadu známých hitů.

Její soprán s rozsahem tří oktáv a perfektní pěvecká technika jí umožňovaly pohybovat se přirozeně v různých žánrech od popu k jazzu a swingu. Nezapomenutelný je ovšem její *Montiho čardáš*, rychlá skladba původně napsaná pro houslové virtuosity, která je velice náročná na rytmickou přesnost i intonaci.

V době normalizace nemohla kvůli emigraci svého prvního manžela Milana Pilara a druhého Jaromíra Mayera zpívat na západě. Aby mohla vystupovat vůbec, podepsala v roce 1977 Antichartu. Za to se po letech omluvila.

Pro Pilarovou psali písně Karel Svoboda či Bohuslav Ondráček. Vydala řadu desek, napsala několik kuchařek a zabývala se i fotografováním. Měla několik fotografických výstav, také i ve Vídni. Ráda cestovala, zejména si zamilovala Ameriku. Zpěv pro ni ale byl a je vždy na prvním místě.

Od roku 1984 je jejím třetím manželem tanečník Jan Kolomazník. Z prvního manželství má syna Milana. V roce 2009 jí tehdejší prezident Václav Klaus udělil Medaili Za zásluhy.

Projekt Zemětřesení znovu oživil odkaz zpěváka Jiřího Schelingerova

Když třicetiletý zpěvák Jiří Schelinger v roce 1981 v Bratislavě tragicky zahynul skokem do Dunaje, zbyly po něm skladby, které zamýšlel vydat na albu *Zemětřesení*. Po některých z nich, spolu s pár již zveřejněnými, sáhli v roce 1993 členové projektu Zemětřesení.

Ve fanouškovské anketě Černá vrána do jedné super-skupiny vybrání Aleš Brichta, Miloš Doležal, Vlasta Henych a Štěpán Smetáček je vydali na desce *Zemětřesení*. A byli úspěšní.

Po šestadvaceti letech světlo světa spatřilo album *Zemětřesení 2*. Jsou na něm další tři nevydané písně ze zamýšleného Schelingerova alba, čtyři už vydané a tři nové, opatřené texty Františka Ringo Čecha. Napsal je pro Schelingera na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let. Zásadní obměnou prošla sestava kapely. Post zpěváka Aleše Brichty zaujal Mladen Djelmo a místo baskytaristy Vlasty Henycha Miloš Doležal junior. Oba se výrazně přičinili o to, že je deska kompaktní, více než ta první. Slabší stránkou jsou některé texty. Vrcholem alba jsou nicméně syté rockové kousky. Kromě barvitějšího zvuku a lepších instrumentálních výkonů je tu mnohem sevřenější dramaturgie než prvním albu.

Spirituál kvintet se po šedesátileté kariéře rozloučí v pražské Lucerně

Skupina Spirituál kvintet uzavře svoji šedesátiletou hudební kariéru v pražské Lucerně. Kapela s obtížemi sestavuje program vystoupení, protože vzhledem k množství jejich písní budou muset některé z těch, na které by rádi upozornili, vynechat. „Od loňského léta, kdy jsme začali dávat najevo, že se blíží konec Spirituál kvintetu, jsme měli vyprodané koncerty. Na nich jsme si ověřili, že nás dojmá, když se do zpěvu zapojí celý sál,“ řekl zakládající člen Spirituál kvintetu Jiří Tichota.

Nejstarší československá folková skupina Spirituál kvintet byla založena v roce 1960 jako mužské kvarteto. „Neměli jsme žádné kariérní sny, bavilo nás hrát a zpívat si něco jiného, než jsme mohli v té době slyšet od jiných, a na svá vystoupení jsme se proto sami opravdu těšili. To, že na ně brzy začali chodit i jiní mladí lidé, jsme považovali za nevidané štěstí. Že tohle štěstí nás má navíc provázet dalších šedesát let, jsme tenkrát samozřejmě netušili a překvapuje nás to všechny i dnes,“ řekl Tichota.

Věra Martinová slaví šedesátku

Jedná se o ženu, jež je některými hudebními odborníky občas označována jako nejlepší zpěvačka v oblasti country music v České republice a je titulována lichotivým přívlastkem první dáma country music. Zpěvačka, kytaristka, producentka a malířka Věra Martinová se jako Věra Šolínová narodila 2. února 1960 v Opočně. Po absolutoriu konzervatoře působila až do roku 1982 jako zpěvačka v Orchestru Gustava Broma. V roce 1982 se stala členkou dívčí country kapely Schovanky. Po pětiletém působení u Schovank se vydala na vlastní sólovou uměleckou dráhu. Jistým zlomem v její kariéře byl nejen odchod ze zavedených Schovank na sólovou dráhu, ale především nazpívání hitu *Malý dům nad skálou*, a to už pod jménem Věra Martinová. Hitová série pokračovala písničkami *Až na vrcholky hor* (1987) či *Dala jsem lásku řekám* (1988) a debutovým albem *Dál jen vejdi* (1989).

Vlastní countryovou kapelu Gram založila Věra Martinová v roce 1987. Kromě této skupiny natočila také desku se sestavou svých hudebních přátel. Alby *Zvláštní způsoby* (1996) a *Příběhy* (1998) se první dáma naší country music přiklonila – také díky spolupráci s první dámou našeho folku Pavlínou Jišovou – ke komornější a folkově laděné hudbě. Návratem ke kořenům by se pak dala nazvat znovu obnovená spolupráce se Schovankami, jejímž výsledkem je album *Svět je plnej různých řečí* (2002, produkce Věra Martinová) a stejnojmenné koncertní turné (2003).

Příležitostně vystupuje Věra Martinová také sólově jen s kytarou, většinou však se svými přáteli a blízkými. Bicí v této sestavě hraje její manžel Jaroslav Petrásek, vokály

zpívá její sestra Lenka Slavíková, na baskytaru hraje Alexej Charvát a na housle a kytaru Luděk Lerst.

V posledních letech se Věra Martinová stala hvězdou mnoha letních folkových festivalů.

Kromě muziky se Věra Martinová také věnuje filmování, natočila cestopis o Austrálii a Novém Zélandu, a především malování olejů.

Vyšlo jí celkem jedenáct desek, z nichž je několik zlatých a jedna platinová. Bydlí v domě za Prahou, kde chová psy. K jejím zálibám patří literatura, tenis, příroda a lyžování.

Zemřel Jan Vyčítal

Ve věku sedmasedmdesáti let zemřel jeden z průkopníků české country a zakládající člen skupiny Greenhorns Jan Vyčítal. Veřejnosti byl známý nejen jako zpěvák, kytarista a textař, ale i jako karikaturista a autor kreslených vtipů.

K trampskému způsobu života jej inspirovaly knihy Jaroslava Foglara. Líbil se mu skauting, příroda a všecko, co souviselo se zakázanou Amerikou. Trampská kytara ho přivedla až ke kariéře profesionálního hudebníka. Za normalizace si za svou prostořekost vysloužil zákaz umělecké činnosti.

Mnohé jeho písničky vešly do zpěvníků a dodnes trampové zpívají jeho *Oranžovej expres*, *Pivní džíp*, *Cadillac*, *Rovnou, tady rovnou*, *Blízko Little Big Hornu*, *Červenou řeku*, *Blues Folsomské věznice*, *Když náš táta hrál* a další.

Vyčítalovo jméno znali také čtenáři satirického časopisu *Dikobraz*. Pro tento a další časopisy dodával kreslený humor. Po roce 1968 nesměl několik let publikovat, tvořil proto pod pseudonymy. Později se jeho obrázky na stránky novin a časopisů vrátily, vedle toho ilustroval řadu knih.

Vyčítal se narodil v Praze na Pankráci, vystudoval obor propagační grafika na střední výtvarné škole. Poté začal pracovat ve výtvarném oddělení Československé televize a rychle se prosadil jako karikaturista a výtvarník s typickým rukopisem.

V roce 1965 spoluzaložil skupinu Greenhorns, která se za normalizace musela povinně přejmenovat na Zelenáče. Skupinu dál vedl i přesto, že v osmdesátých letech to nemohl dělat oficiálně, protože neměl hudební vzdělání. Pro Greenhorns, kteří hráli hlavně americké tradice a hudbu tamních hvězd country, psal většinu textů. Mnohé z amerických lidovek převyprávěl pro české posluchače a staly se z nich hity. Zpíval je on sám a Michal Tučný či Josef Šimek. Některé texty napsal Vyčítal například i Haně Zagorové nebo Věře Martinové.

V USA zemřel český hudebník Ivan Král, hrál s Patti Smith i Davidem Bowiem

Ve Spojených státech zemřel český hudebník Ivan Král, bylo mu jednadsmadesát let. Uznávaný baskytarista a kytarista hrál s hvězdami jako Iggy Pop, Patti Smith, David Bowie či s kapelou Blondie. V šedesátých letech minulého století emigroval do USA, v devadesátých letech se začal vracet do rodného Česka a stal se vyhledávaným producentem a koncertním umělcem. Vydal zde několik sólových alb a produkoval desky kapely Lucie nebo zpěvačky Anety Langerové. Král je mimo jiné autorem hitu *Dancing Barefoot*, který se dočkal sedmdesáti předělávek od

Ivan Král

různých interpretů včetně U2, Pearl Jam nebo Johnnyho Deppa a prestižní časopis *Rolling Stone* jej zařadil mezi 500 nejlepších písní všech dob.

Král ve Spojených státech žil od roku 1966, kdy následoval své rodiče pracující ve službách OSN. V sedmdesátých letech zažil v New Yorku dobu, kdy se zde rodil punk a garážová hudba. V osmdesátých letech složil hudbu pro několik filmů, například *Subway Riders* a *Bistro*. V poslední době žil v Michiganu. Z Králových sólových alb vydaných po sametové revoluci v Česku mělo zřejmě největší úspěch to první, *Nostalgia* z roku 1995 s hitem *Winner Takes All*. Loni před koncem roku vyšla kniha *Neuvěřitelný Ivan Král*, kterou spolu s ním napsal hudební novinář Honza Vedral.

Hudebník Ivan Král podle své partnerky Cindy Hudsonové podlehl rakovině. Jak uvedla, nejnovější Královo české album *Smile* má brzy vyjít. Letos má také vyjít Králův životopis v angličtině pod titulem *Bloc, Shock, Rock*.

Collegium 1704

Druhou polovinu své koncertní sezóny otevře soubor Collegium 1704 v Rudolfinu provedením oratoria Alessandra Stradelly *San Giovanni Battista*. Příběh sv. Jana Křtitele státého na prosbu Salome, napsaný v roce 1675, soubor poprvé nastudoval předloni pro Salcburský festival, po pražské premiéře ho dále předvede i v Drážďanech a Amsterdamu.

Opera Monument

Přímo na objednávku souboru opery Národního divadla Brno vzniklo dílo *Monument* inspirované tragickým osudem sochaře Otakara Ševce, autora Stalinova pomníku na pražské Letné. Monumentu se říkalo „fronta na maso“ a měl to být hold vzdaný J. V. Stalinovi. Ironií osudu byl dokončen až dva roky po jeho smrti a nedlouho předtím, než bylo odhaleno, že Stalin byl nejen diktátor, ale i masový vrah.

„Není to dokument. Jde o volnou inspiraci, která má všechny atributy antické tragédie. Autor největšího monumentu, který má oslavovat největšího diktátora

a masového vraha, v době, kdy probíhají politické procesy a kdy proběhla měnová reforma, která spoustu lidí ožebračila, spáchá před dokončením sebevraždy. Ale nedal jsem tam žádná jména, jen vztahy a situace," popsal libreto opery jeho tvůrce David Radok, který se ujal i režie a je také autorem scény. Autorem hudby je skladatel a dirigent Mariko Ivanovič.

Podle kritiků je *Monument* angažované dílo, které se neutápí v banálním odsuzování historických událostí nebo laciném antilevičáctví. Kontakt s mocí i nabízenými výhodami představuje dostatečně silné lákadlo, aby si z něj jedině vypěstoval svoji soukromou diktaturu. I ve společnosti, která umožňuje svobodné rozhodování bez přímých následků, naznačuje vyznění opery. Opera končí likvidační sochy, která se na scéně nikdy neobjeví. Ohlušující detonace a oslepující záblesk na chvíli vyděsí a ochromí přihlížející dav. Ten se pak s hudbou vydává na pochod – není v něm ani smutek, ani budovatelské nadšení, jen jakási chmurná předtucha, že cesta vždy nemusí být cílem.

Premiéra osmdesátiminutové opery byla 7. února 2020 v Janáčkově divadle v Brně.

Zemřela dlouholetá sólistka Janáčkovy opery Zdenka Kareninová

Ač pocházela z Prahy, největší část svého uměleckého života Zdenka Kareninová (1930-2020) spojila s brněnskou operou, již byla členkou dvaadvacet let. Její cesta za operou začala studiem na konzervatoři a později na AMU. Působila jako sólistka Armádního uměleckého sboru a jejím prvním divadelním angažmá bylo Jihočeské divadlo v Českých Budějovicích.

V Brně nejdříve hostovala, roku 1967 se stala členkou souboru a brzy jednou z nejobsazovanějších sólistek. Pro svůj krásně zbarvený hlas s velkým rozsahem byla vynikající představitelkou nejen rolí českého repertoáru, z nichž vzpomeňme alespoň její Libuši, Vendulku v *Hubičce*, Miladu v *Daliborovi*, Anežku ve *Dvou vdovách* Bedřicha Smetany či Šárku ve stejnojmenné opeře Zdeňka Fibicha. A samozřejmě řada janáčkovských postav, ať to byla Jenůfa, Kostelnička, Káta Kabanová nebo Emilia Marty. Její doménou však byly i role světového repertoáru – její oblíbená Aida, Alžběta v *Donu Carlosovi* či skvělá Leonora ve *Fideliovi*. S brněnským jevištěm se rozloučila v roce 1989 rolí Anežky ve *Dvou vdovách*, ale své zkušenosti dál předávala mladým pěvcům na JAMU a později na pražské DAMU. V roce 2015 obdržela Cenu Thálie za celoživotní mistrovství v oboru opera.

VZPOMÍNKA

Karel Jernek (31. 3. 1910 – 22. 6. 1992)

Karel Jernek byl jednou z nejvýraznějších režisérských osobností českého operního divadla druhé poloviny 20. století. Již během studia dějin literatury a hudby a také estetiky na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy režíroval v pražském Švandově divadle na Smíchově. Od roku 1935 začal spolupracovat s činohrou pražského

Národního divadla. V roce 1939 přijal angažmá v Brně jako činoherní režisér, nicméně jeho první režii zde byla Smetanova *Prodaná nevěsta* s dirigentem Rafaelem Kubelíkem. Od té doby se Karel Jernek věnoval především operní režii. V letech 1946 a 1947 režíroval ve Velké opeře 5. května Pucciniho *Bohému* a *Toscu*. Po řadě angažmá (Slovenské národní divadlo v Bratislavě, Liberec, pražské Divadlo na Vinohradech, Olomouc, Plzeň, Pardubice) působil od prosince 1960 trvale v Národním divadle v Praze, kde se zapsal nejen jako režisér širokého dramatického repertoáru, ale rovněž jako překladatel a upravovatel operních libret.

I po svém odchodu ze svazku s Národním divadlem v roce 1985 s operním souborem ND dál spolupracoval. V roce 1985 režíroval ve Smetanově divadle Pucciniho *Madama Butterfly* a v roce 1988 Verdiho *Rigoletta* (obě inscenace převzala posléze nově vzniklá samostatná Státní opera Praha, na repertoáru dosud). Pro Smetanovo divadlo vytvořil sedmadvacet operních režii, mnohé z nich dosáhly více než 200 repríz (Verdiho *La traviata* z roku 1959 s Marií Tauberovou, Verdiho *Don Carlos* z roku 1960, dnes už legendární Verdiho *Nabucco* z roku 1965, Čajkovského *Eugen Oněgin* z roku 1969). Památné je i Jernekovo režijní zpracování Straussovy *Elektry* (1961), Cikkerova *Vzkříšení* (1962), Šostakovičovy *Kateřiny Izmajlovové* (1965) či Janáčkovy opery *Z mrtvého domu* (1966), s níž opera Národního divadla opakovaně úspěšně hostovala v zahraničí.

Karel Jernek dosáhl významných úspěchů také v zahraničí, mj. ve Vídeňské státní opeře (1965, Šostakovič: *Kateřina Izmajlova*), milánské La Scale (1966, Janáček: *Z mrtvého domu*), Buenos Aires (1968, Janáček: *Káta Kabanová* – první uvedení na jihoamerickém kontinentě) a v Antverpách (1973, Janáček: *Věc Makropulos*). Na většině inscenací spolupracoval se svou druhou ženou, uznávanou kostýmní výtvarnicí Olgou Filipi.

Václav Jan Tomášek (17. 4. 1774 – 3. 4. 1850)

Český hudební skladatel Václav Jan Tomášek Tomášek se brzy stal vyhledávaným učitelem klavíru v měšťanských i šlechtických rodinách. Současně začínají do světa s úspěchem pronikat jeho skladby. O zdokonalení Tomáškovy klavírní hry se nejvíce zasloužil časlavský rodák Jan Ladislav Dusík, který po dvacetiletém pobytu v cizině přišel roku 1804 do Prahy a uspořádal tu úspěšný koncert. Po osudovém seznámení se Tomášek snaží ze společného přežívání skladeb odpozorovat vše potřebné. Hodiny strávené s Dusíkem nabyly časem pro Tomáška významu „mistrovské školy“. Po dokončení studia velmi váhal nad dalším směřováním svého života. Volbu mezi kariérou právníka, nebo hudebníka mu usnadnil hrabě Jiří August Buquoy, který mu v roce 1806 nabídl celoživotní zabezpečení, pokud vstoupí do jeho služeb jako hudebník a skladatel. Ve smlouvě se zavazuje, že Václavu Janu Kříteli Tomáškoví poskytne volný byt, stravu, dříví a světlo, dále pak roční plat 400 zlatých za to, že skladatel jej bude doprovázet na jeho cestách, bude vyučovat jeho děti hudbě, dále mu předá první opisy všech skladeb, které složí, a také, že bude organizovat a připravovat koncerty hraběcích hudebníků. Hrabě se sympatiemi sledoval a podporoval české kulturní snahy a Tomáškoví nechal naprostou tvůrčí svobodu. Vše, co Tomášek později napsal o dlouhé době strávené ve šlechtických službách (do roku 1824), dokazuje úctu,

na níž byl založen vztah tohoto mecenáše a umělce. Hrabě financoval i jeho léčení v lázních, když onemocněl dnou, a po odchodu do důchodu mu poskytl doživotní rentu. Léta strávená pod střešou malostranského paláce a letních sídel na Červeném Hrádku u Jirkova a na Nových Hradech v jižních Čechách znamenala nejplodnější období jeho tvůrčí činnosti.

V roce 1820, kdy komponoval *Requiem*, dostal dopis od Goetha, v němž mu básník děkuje za zaslání básně na jeho básně. Tomášek zhudebnil celkem čtyřicet básní. Tento svůj dávný sen se odvážil realizovat až ve svých jednačtyřiceti letech. Tyto básně vynesly Tomáškovu zcela právem všeobecné uznání, které bylo umocněno setkáním se samotným Goethem v Chebu v roce 1822. Na básníkovu přání mu Tomášek zazpíval několik písní a zvláštního uznání se mu dostalo při písni *Touha Mignon*. Goethe projevil s Tomáškovým pojetím naprostý souhlas: „Vy jste porozuměl této básni. Nemohu pochopit, jak Beethoven a Spohr mohli tak naprosto špatně chápat tuto báseň tím, že ji komponovali.“

Po odchodu ze služeb hraběte Buquoye založil Tomášek v Praze vlastní hudební ústav zaměřený na klavír a skladbu, který dobře konkuroval pražské konzervatoři i varhanní škole. Obrovskou devizou, která mu získávala věhlas a uznání, byla systematická výuce hry i v teoretické přípravě, která byla založena na dlouholetém studiu, zkušenostech a také vzácné schopnosti vyučovat. Mezi jeho žáky patřili mj. Jan Hugo Voříšek, Alexandr Dreyschock, Julius Schulhoff, Ludvík Ritter z Rittersdorfu, Eduard Hanslick, August Wilhelm Ambros i budoucí ředitel pražské konzervatoře Jan Bedřich Kittl.

Václav Jan Tomášek byl nepřehlédnutelnou osobností své doby. Nejen svou mohutnou, urostlou postavou a charismatickým zjevem, ale hlavně svojí inteligencí, uměním a v neposlední řadě i vlastenectvím. Velmi dobré přátelství jej pojilo s předními osobnostmi národního obrození – především Františkem Palackým, dále Václavem Hankou, Josefem Krasoslavem Chmelenským, Václavem Aloisem Svobodou, Františkem Ladislavem Čelakovským a dalšími. Jeho dům se stal vyhledávaným salonem špiček pražské vědy a kultury. Stýkal se s Josephem Haydnem a Ludwigem van Beethovenem, ale i Johannem Wolfgangem Goethem.

Žádný z vynikajících světových virtuosů té doby, který zavítal do Prahy, se neopomenul u Tomáška ohlásit a s jeho uznáním zahájit své koncerty v Čechách. Tak se připomíná návštěva Kláry Schumannové, Richarda Wagnera, Hectora Berlioze a dalších. Ne nadarmo se mu říkalo pražský hudební papež. Stal se jakousi žijící legendou české hudby. Byl čestným členem mnoha zahraničních hudebních společností. Podle vlastního životopisu, který začal psát v sedmdesáti letech, byl členem nizozemského Hudebního spolku pro zvelebení umění hudebního, dopisujícím čestným členem Společnosti sv. Anny ve Vídni, čestným členem německého National-Verein für Musik und ihre Wissenschaft, čestným členem dalších hudebních spolků ve Vídni, Innsbrucku, Pešti, Budíně a Lvově. V nedávné době byly objeveny rovněž další Tomáškovy dosud neznámé varhanní skladby.

Tomáškovu hudební dílo čítá na 120 titulů. Jeho tvorba předznamenala vývoj nové generace umělců. Na Tomáškovu písňovou tvorbu navázal zejména Bedřich Smetana.

Tomášek zemřel 3. dubna 1850 v Praze. Je pochován na historickém Malostranském hřbitově v Praze 5 – Košířích. Na pomníku s velkou Davidovou lyrou má vytesáno své životní heslo: „Jen pravda je diadémem umění.“

Eduard Haken (22. 3. 1910 – 12. 1. 1996)

MUDr. Eduard Haken byl český operní pěvec-basista, od srpna roku 1941 dlouholetý člen opery Národního divadla v Praze, manžel herečky ND Marie Glázrové.

Eduard Haken v roli Vodníka

V pražském Národním divadle se stal Haken jednou z nejvýraznějších a nejvýznamnějších uměleckých osobností své doby. Jeho bas se vyznačoval krásnou barvou, objemným tónem, velkým rozsahem od syté znějících profundních hloubek až po barytonové výšky a jedinečnou pěveckou technikou. Kromě jedinečného hlasu na jevišti vynikal štíhlou postavou, skvělým hereckým projevem a charismatem. Nejčastěji zpíval Kecal v *Prodané nevěstě*, ale nejoblíbenější rolí byl Vodník z *Rusalky*. Obě dvě role se staly vzory pro generace operních zpěváků, stejně jako řada dalších velkých Hakenových pěveckých partů převážně ve vážných polohách, ale jedinečný byl i v komických rolích. In memoriam mu byla udělena Cena Thálie 95 za celoživotní mistrovství.

4. 4. 1875 se v Praze konala premiéra symfonické básně *Vitava*, druhé z cyklu *Má vlast* Bedřicha Smetany.

1. 3. 1895 Národní divadlo uvedlo premiéru opery Zdeňka Fibicha *Bouře*.

1. 3. 1895 Národní divadlo uvedlo premiéru opery Zdeňka Fibicha *Bouře*.

Před 95 lety se uskutečnil první přímý rozhlasový přenos

Tehdejší posluchači stanice Radiojournal slyšeli operní představení z Národního divadla. A to *Dvě vdovy* od Bedřicha Smetany. Mikrofon z prvního přímého přenosu stále existuje. Najdete ho v Národním technickém muzeu. V divadle musely být dvě telefonní linky. Přes jednu se vysílalo, přes druhou se dorozumíval hlasatel, technik a vysílač ve Strašnicích. Tehdejší šéfredaktor rozhlasu Miloš Čtrnáctý později vzpomínal, jak o povolení živého vysílání žádal ředitele Národního divadla Karla Šafařoviče. „Poslouchal mě trpělivě. Až když jsem se mu zmínil, že se dočkáme doby, kdy v každé domácnosti bude přijímač, přerušil mě dotazem: A budou pak ještě lidi chodit do divadla? Když ho budou mít doma? Budou, zvolal jsem přesvědčeně, neboť žádný přenos nemůže nahradit bezprostřední dojem z umělcova díla. Pan ředitel mluvil něco o újmě, která by mohla vzniknout Národnímu divadlu. Ale nakonec přece vyřkl: nemám žádných námitek.“ Později v roce 1925 rozhlas živě odvysílal taky koncert České filharmonie, bohoslužbu a projev prezidenta Masaryka.

Něco z historie: Hořice v Podkrkonoší – Trubičky od Napoleona

Zajímavou výpravou za českými dobrotami, z nichž některé mají i ochranné známky, je určitě ta do Hořic v Podkrkonoší. Jedině v katastru tohoto města s přilehlými obcemi se smějí vyrábět oblíbené Hořické trubičky. S jejich vznikem je spojena zajímavá legenda.

Ta praví, že Napoleon Bonaparte trpěl v době svého tažení do Ruska žaludečními potížemi a jeho osobní kuchař mu proto pekl tenké dietní oplatky z proseté pšeničné mouky jen s trochou mléka, žloutku, oleje, cukru a soli. Kuchař pak sdělil recept paní Líčkové (při návratu přes české země po porážce v Rusku v roce 1812) jako odměnu za své ošetřování. Nápad se sypáním a stáčením oplatek do trubiček se prý zrodil až pak v Hořicích.

Další legenda tvrdí, že tento kuchař, jako mnoho jiných francouzských vojáků té doby, už v Čechách zůstal a výrobou této pochoutky si začal přivydělávat.

Každopádně první historické zmínky o Hořických trubičkách se datují skutečně do roku 1812, kdy se v rodině paní Líčkové začaly vyrábět pro rodinné oslavy. Později se v Hořicích přidalo mnoho dalších cukrářů. Po roce 1948 byly dílny největších výrobců znárodněny a po roce 1990 některé rodinné firmy výrobu obnovily. V roce 1993 podle evidence živnostenského úřadu vyrábělo hořické trubičky dokonce pětadvacet výrobců v Hořicích a okolních obcích.

(mk)

„Osahejte“ si výstavu v muzeu na Smíchově

Národopisné muzeum na Smíchově umožňuje slabozrakým a nevidomým návštěvníkům seznámit se s tradiční a lidovou kulturou. Stálá expozice se jmenuje *Tradiční lidová kultura dotykem* a přibližuje několik témat, která jsou spojena s životem předků českého lidu na vesnici.

Hmatová expozice vznikla v muzeu v Letohrádku Musaion v rámci projektu Strážci paměti: 200 let muzejnictví v České republice. Osahat si kuchyňské pomůcky nebo třeba čočku, fazole, bylinky a ošatku ale mohou všichni návštěvníci.

V prostoru expozice jsou umístěny masky na oči, se kterou si mohou všichni návštěvníci projít výstavu hmatem a přiblížit si tak svět nevidomých a slabozrakých návštěvníků. Kromě toho je možné se zaposlouchat do tradičních lidových písní nebo poznat model dřevěného trojdílného čtyřprostorového domu vesnického typu. Součástí expo-

zice je i doprovodný katalog *Tradiční lidová kultura dotykem* v Braillově písmu a černotisku.

Další národopisnou expozicí muzea na Smíchově je *Česká lidová kultura*. Díky ní mají návštěvníci možnost poznat nebo alespoň nahlédnout prostřednictvím vystavených exponátů do každodenního i svátečního života předků, kteří žili na českém, moravském a slezském venkově v 18., 19. a první polovině 20. století. Expozice je rozdělena do tří tematických částí.

V první části se návštěvníkům představuje každodenní život v dané době. Vystaveny jsou výrobky a pracovní nástroje lidových řemeslníků a zemědělců, jako je například keramika, ale také unikáty spojené se svátečním časem a duchovní kulturou. Je možné vidět lidové kroje i umění s tím spojené.

Druhá sekce představuje lidové zvyky, výroční obyčejy a obřady tradičního zemědělského roku všech čtyř ročních období – na jaře masopust a Velikonoce, v létě a na podzim letniční slavnosti nebo dožínky a v zimě přibližuje zvyky mikulášské, adventní a vánoční.

Poslední část výstavy *Česká lidová kultura* se věnuje lidskému životnímu cyklu – tedy narození, smrti, svatbě a také rodinné obřadnosti, jež je s průběhem lidského života spojena.

(mk)

Božena Němcová: Smutná kráská hledala celý život naplnění

Tmavovláská s velkýma očima se jemně usmívá, venku zurčí potok prohánějící se údolím. Barunka kráčí svěží trávou se svou babičkou. V předtuše smutku si do svého nitra zaznamenává každý okamžik štěstí – tak vypadá sedmnáctiletá Barunka Panklová v podání sochařky Marie Uchytlové, kterou zná celý svět jako autorku dětského pomníku v Lidicích.

Božena Němcová, jejíž jméno se psalo kdysi do školních sešitů hned vedle slova Babička, se narodila před dvěma sty lety. Její velké zádumčivé oči, které však nenechaly nikoho chladným, spatřily světlo světa ve Vídni 4. února 1820. Toho dne se rozběhl tvůrčí příběh se smutným koncem. Jako kdyby Božena Němcová potvrzovala, že velký talent musí být vykoupěn neštěstím. Zemřela v jednačtyřiceti letech. V chudobě a bez lásky, po níž celý život toužila.

Při vyslovení jména české spisovatelky většina z nás pokývá uznale hlavou na znamení, že ji zná. Dokonce se možná rozpomeneme na pocity, které v nás četba *Babičky* vyvolala. Možná si vybavíme i některou spisovatelčinu pohádku, jež se z dnešní perspektivy ochranního přístupu k dětem může zdát krutá. Na jejím konci je ale vždy poučení.

Je to podobné jako s Tomášem Garrigue Masarykem († 87). Každý zná jeho jméno, ale málokterý otevřel jeho spisy. Proniknout hlouběji a porozumět totiž vyžaduje čas. Proto se chytáme útržků, senzací nebo nenáročného zobečňování.

Dětství spisovatelky, která spolu s Karlem Havlíčkem Borovským, Josefem Kajetánem Tylem nebo Karlem Jaromírem Erbenem patřila k nejvýraznějším osobnostem české literatury ve čtyřicátých a padesátých letech předminulého století, nezačalo šťastně. Vyrůstala v chudých poměrech v rodině služky a panského kočího. Její původ je dodnes zahalen rouškou tajemství, které jako by se odráželo

Božena Němcová s dětmi (zleva: Jaroslav, Karel, Hynek, Teodora)

v její tváři. Stále se objevují názory, že mohla být nemanželskou dcerou vévodkyně Kateřiny Zaháňské. Kněžny, která vystupuje v nejslavnějším autorčině díle.

Na ratibořickém panství vévodkyně Zaháňské pracoval otec malé Barunky (jméno Božena přijala spisovatelka až v dospělosti) jako štolba, matka docházela do zámecké prádelny. Když se za rodinou přistěhovala babička Marie Magdaléna Novotná, které bylo pětapadesát let, dívka zažívala šťastné roky. Byla to právě babička, jež dívku ovlivnila a na niž Božena v dospělosti s láskou vzpomínala.

Slavný pomník *Babička s dětmi* vytvořil ve dvacátých letech 20. století Otto Gutfreund a lze ho nalézt v Babiččině údolí u České Skalice. Ztvárňuje literární postavy: babičku, její čtyři vnoučata a rodinné psy Sultána a Tyrla.

Mladé dívky, zvláště z chudých rodin, v době, kdy Barunka dospívala, mohly o vzdělání jen snít. Čekal je brzký sňatek. Barunka vyhověla přání rodičů a v sedmnácti letech se provdala za Josefa Němce, který byl téměř dvakrát tak starý jako ona. Byla mu celý život vděčná, že si ji vzal i bez věna. Od vévodkyně Zaháňské prý jako svatební dar dostala dva páry stříbrných náušnic.

Co se materiální stránky týkalo, byl Němec dobrá parťák. Pracoval jako komisař finanční stráže a byl přesvědčeným vlastencem. Díky svým projevům češství byl úřady sledován a často služebně překládán. Proto se rodina, do níž se narodily čtyři děti, mnohokrát stěhovala. Manželství, alespoň podle dobových svědectví a Boženiných dopisů přátelům i rodině, nebylo od počátku šťastné. Například v jednom dopise své sestře Adéle spisovatelka napsala: „Vdala jsem se jednak z vlastního nerozumu, jednak z dobře míněného přemlouvání matčina a Němcova. Jak krásným, jak nádherným představovala jsem si žítí po boku milovaného muže, leč ten život mně určen nebyl. Zbyla mi jediná vášeň – láska k mým dětem, a pro tu jsem trpěla výsměchy, všechny sprostoty, pro tu obětovala jsem i otroctví.“

Otroctvím pravděpodobně svůj svazek nenazývala jen před sestrou nebo před přáteli, ale také před dětmi. V jednom dopise své matce oponuje dcera Dora: „Vždyť ty sis vlastně celý život mohla dělat, cos chtěla! Dobrá, dřív jste se s tátou harcovali z místa na místo. Pak se ti to už ale začalo zajídat. A jak táta odešel do Uher, zůstalas sama v Praze. S těmi svými přáteli. A táta tě nechal! I když na to lidi koukali moc divně. Žena má přeci jít za svým mužem, ne?“ Slovo přátel bylo v korespondenci podtrženo.

Mezi řádky je z dopisů Boženy Němcové, které vyšly i knižně, cítit nevyřčené. Toužila po své osobní svobodě. V kontextu své doby byla feministkou. V časech, kdy se nikdo nepozastavoval nad tím, že by život ženy mohl mít i jiný rozměr než jen manželství a mateřství, vysedávala za stolem s archem papíru a sepisovala příběhy. Diskutovala o politice. Byla vlastenkou. Zajímala se o společenské a politické dění. Scházela se s mnoha přáteli. Hledala ještě jiné cesty života, než ty předepsané.

A právě přátelé hráli v životě Boženy Němcové významnou úlohu. Udržovala kontakt s Karlem Havlíčkem Borovským. Po jeho internaci v Brixenu šířila jeho satirické postřehy, jakkoli to bylo nebezpečné. V Praze patřila spisovatelka do úzkého kruhu českých vlastenců. Vlastenectví a s ním spojené pronásledování způsobovala rodině nemalé potíže. Němcová byla v tomto ohledu nesmírně statečná. Svě názory se nebála říkat nahlas a těžce se vyrovnávala s opatrným vlastenectvím měšťáků, kteří, když šlo do tuhého, dokázali rychle změnit názor. Aby ran osudu nebylo málo, v roce 1853 zemřel na tuberkulózu prvorozený syn Hynek, což spisovatelku těžce zasáhlo.

V každém životě, jakkoli je těžký, jsou i světlé chvílky. Božena Němcová je jistě prožívala u psaní, s nímž utíkala do krásnějších světů a příběhů. Příjemné okamžiky zažívala i mezi přáteli, spisovateli, vlastenci, intelektuály. Byla okouzující, chytrá, nápaditá. Když vstoupila do společnosti, všichni se obraceli k ní. „Nevím, v čem spočívalo hlavní kouzlo, zdali ve skvělých barvách, neb ve výrazu tváře. Nevím, ale jisto jest, že byla okouzující, úchvatná,“ vzpomínala později spisovatelka Karolína Světlá.

Jestli měla milence? Ano, měla. Útěchu hledala například v náručí básníka Václava Bolevíra Nebeského. Seznámili se na vlasteneckém báli na Žofíně a sblížili se na výletě do Šáreckého údolí. Nešlo jen o fyzickou přitažlivost. Zamílovali se. Intenzivní vztah trval krátce. Ukončil ho mladý básník, který v soužití s vdanou matkou čtyř dětí neviděl perspektivu.

Božena Němcová nadále toužila a svoji touhu vyznala manželovi v dopise. „Tělo moje jste měli, činy moje, moji upřímnost, ale touhy moje šly do dále, kam, tomu jsem sama nerozuměla. Toužila jsem, chtěla jsem to prázdné místo v srdci něčím vyplnit a nevěděla čím. Měla jsem ctiatele nejednoho, – jeden měl ducha, který mne zaujal, onen tělo, ten srdce, onen rozum, ale konečně jsem přeče v nich neviděla, po čem jsem toužila: Muže, před nímž bych se ráda kořila.“

Touhu po naplnění vypisovala. Promítala do svých příběhů svoje zidealizované představy a přitom trpěla. Božena Němcová nebyla světice, za kterou by ji někteří rádi měli. Nebyla kamennou tváří sochy, jak ji později zobrazovali umělci, ani strnulým výrazem portrétu, jak ho známe nyní, bylo to skutečné ženské srdce, jež si přálo a toužilo. Hledejme skutečnou Boženu Němcovou mezi řádky jejích knih. Anebo společně s nimi zapomeňme na její těžký osud a zkusme snít o krásnější době, v níž rozčesává bílé vlasy své laskavé babičce a dívá se na stříbrný splav očima dívky, v jejímž světě přichází muž, láska a naplnění.

Božena Němcová je pohřbena na Vyšehradském hřbitově v Praze. Krásný náhrobek nechal v roce 1869 zřídit Americký klub dam.

(mk)

Zajímavosti: Joy Adamsonová

Málo se ví, že autorka knižního bestselleru Joy Adamsonová se narodila v roce 1910 v Opavě jako Friederike Victoria Gessnerová a v malém domku v ulici Na Rybníčku, který má dnes číslo popisné 46, žila až do svých dvanácti let. Na jednu stranu zažívala šťastné chvíle, když trávila letní a podzimní měsíce s příbuznými v rodinné vile Friederike v osadě Seifenmühle – Na Stoupách na břehu řeky Moravice. Na druhou stranu bylo její dětství poznamenáno neshodami v rodině. Vila, která se nacházela nedaleko Kružberské přehrady, existovala až do roku 1933, kdy shořela. Hledání lásky se stalo hlavním smyslem života Joy Adamsonové, bylo ale často provázáno komplikovanými partnerskými vztahy a nakonec vyústilo ve velmi neobvyklý vztah s lvicí Elsou.

Joy vychodila v Opavě obecnou školu a pak ji rodiče zapsali do Německého dívčího gymnázia v Zacpalově ulici. Absolvovala jen první ročník, ve druhém po rozluce rodičů odešla za babičkou do Vídně. I potom ale pravidelně jezdila na prázdniny.

Její cesty skončily, když se vdala a přestěhovala se do Keni. Pak již nikdy do své rodné země nezavítala.

V autobiografickém románu *Volání divočiny* vysvětluje, že údolí Seifenmühle bylo zaplaveno a vznikla přehradní nádrž. S tím zmizela i většina jejích šťastnějších vzpomínek na dětství. (mk)

Zajímavý život Růženy Svobodové

Spisovatelka Růžena Svobodová (1868-1920), od jejíhož úmrtí uběhlo právě sto let, se nikdy neocitla v literárním sousedství takových žen jako Božena Němcová nebo Karolina Světlá. Přesto se mladá generace děvčat na přelomu 19. a 20. století těšila na její knihy. Vystupovaly v nich totiž samostatné a aktivní mladé slečny, tolik odlišné od jejich matek. Autorčina díla tak rychle mizela z knižních pultů.

Již s menším nadšením přijímali Růženu Svobodovou její přátelé. Měli ji rádi a vážili si jí, ale nevyznali se v ní – střídala nálady, chovala se exaltovaně, propadala depresím i nadšením. Citová nevyrovnanost se u ní projevovala už od dětství.

Narodila se jako Růžena Čápková 10. července 1868 v Mikulovicích u Znojma. Otce Jana Čápa Růžena velmi milovala, pracoval jako správce premonstrátského panství a byl to velkorysý muž, demokrat. K matce Elišce měla spisovatelka již vztah složitější. Bigotní uzavřená žena považovala výchovu dětí za svou nejsvětější povinnost.

V roce 1874 se Čápkovi přestěhovali do Prahy, kde otce jmenovali generálním ředitelem premonstrátských statků. Rodina se usadila ve vnitřním dvoře Strahovského kláštera. Za šest let otec zemřel. Eliška ovdověla v sedmatřiceti se čtyřmi dětmi ve věku od pěti do dvanácti let, z nichž Růžena byla nejstarší. Matka musela opustit Strahov a přestěhovat se do zastrčené Všehrdovy ulice. To znamenalo prudký společenský sestup. A své dceři doporučovala jediné – především se dobře vdát, což dívku rozhodně neaplněovalo nadšením.

Růžena milovala knihy a toužila po studiu, ale Eliška ostře vystupovala proti jejím emancipačním snahám. Vzdělání podle ní znamenalo jen vratký předstupeň k manželství.

Růža vzpomínala na svou učitelku v dětství, která neustále četla, což Jan Čáp oceňoval, kdežto „maminka jí zase čtení zazlívá, neboť dopouští se největší oškřivosti, jaké je žena schopna. Čte totiž dopoledne.“

Přesto Růžena vystudovala v letech 1881-1883 Vyšší dívčí školu ve Vodičkově ulici. V roce 1885 se spřátelila s právníkem Janem Smrtem. Právě ten se matce zalíbil coby potencionální ženich. Růžena se ale sňatku bála a závaznému slovu se vyhýbala – připravovala se v roce 1886 na zkoušky z francouzštiny, aby se mohla stát vychovatelkou. A také se konečně osamostatnit. Začala soukromě učit a také pracovat jako spolupracnice – na statku v Novém Dvoře u Pacova a v Hodově u Ouval ji péče o cizí rodinu vyčerpávala a ubíjela.

V roce 1887 se seznámila se svým budoucím manželem Františkem Xaverem Svobodou – sedmadvacetiletým úředníkem Městské spořitelny pražské, ale také spisovatelem a dramatikem, známým mezi literární veřejností. Tolerantní, veselý muž měl rád ženy a vychutnával si jejich společnost. Do brunetky s modrozelenými očima se zamiloval. O budoucím manželovi si Růžena zapsala do deníku: „Nemohu milovat svého muže. Tělesné lásky jsem neschopna. Nejvášnivější objetí mladého muže nechá mne úplně chladnou, sotva je strpím – z útrpnosti. Duševní láska musí zahynout ve všedním životě manželství. Svoboda jest líný, miluje ženy a rád se s nimi baví. Bude-li on mým mužem, budeme velice nešťastní.“ Bylo jí tehdy devatenáct. Nakonec ale o životě se Svobodou uvažovat začala. Svoji práci vnímala jako únavnou a bezcennou, toužila po literárních úspěších a zajištěné postavení jí mohlo poskytnout slušné zázemí pro vlastní tvorbu.

Rozešla se definitivně se Smrtem a pomalu se sbližovala s Františkem Xaverem. I tak ale uvažovala věčně, když ji Svoboda v Hodově navštěvoval: „K čemu jest to všechno? Mohu-li být bez Svobody celý týden, proč sem jezdí v neděli? Nepřemýšlím o žádném štěstí v manželství.“

Nakonec se přece jen stala Svobodovou ženou, v Praze, v karmelitském kostele Panny Marie Vítězné. Po svatbě se manželé několikrát stěhovali, aby se nakonec usadili v rozlehlém bytě Pod Bruskou u Starých zámeckých schodů. Tady se paní domu nadchla pro evropský životní styl a založila si vlastní salon. Navštěvovali je mnozí umělci a literáti – mezi jinými básník Antonín Sova, spisovatel Vilém Mrštík či kritik František Václav Krejčí. Radost ale Růžena kazila povinností pečovat o domácnost – vaření se jí protivilo a úklid ji otravoval. Řídit rodinný život spisovatelku nebavilo. Svoboda coby úředník neměl velký plat, ale jako bývalý starý mládenec se nehodlal v ničem uskrovnovat. A vzhledem k tomu, že Růžena neuměla hospodařit, tak poslední dny v měsíci manželé hladověli. Toužila po „duchovním splynutí“. Manželova laskavost ji rozčilovala, navíc se jí zdálo, že si nemají co říci: „Chápu, že lidé, kteří si rozumějí, si nemají co povídat, poněvadž sotva jeden otevře ústa, ten druhý ví vše, dokonce co první chtěl říci.“

Jednou exaltovaně napsala malířce Zdence Braunerové: „Svět mne bolí, má rozmilá, sprostota mne kruší. Je jí tolik kolem. A samý nízký pocit, samé tělo, maso, osobní historie a hrůza pozemskosti.“ To ovšem zaskočilo Braunerovou, která si jako svobodná a živočišná žena vybírala své partnery sama a „masu“ ráda podlehla.

F. X. Svoboda se hysterickým citovým výlevům své ženy bránil tím, že se přimkl k přátelům jako příjemný, spoko-

Růžena Svobodová

jený a vyhledávaný společník. Navíc jej obklopovaly četné ctitelky, se kterými rád žertoval a na které Růžena žárlila. Nechápala, že Svobodovi vadí její rozmarnost, záchvaty chladu a odmítání sexu. Výhodisko z této situace viděla v psaní. Její díla, tvořená v duchu moderního psychologického realismu, byla prostoupena iluzí o lásce v „souznění duší, ale ne těl“. Potvrdilo to i její přátelství s kritikem, spisovatelem a novinářem Františkem Xaverem Šaldou, důsledně platonické. Ten navštívil poprvé Růženin salon v roce 1893. Měl pověst impertinentního a nesnášenlivého člověka, takže se zpočátku jeho pozvání hostitelka bránila. Poté ji ale okouzlit a nabídl mu přátelství. Ten, zaskočen její spontánností, souhlasil. Začala jejich umělecká spolupráce – on jí radil se psáním, ona dychtivě naslouchala. Nahradil jí to, co v manželství postrádala. Je třeba ovšem podotknout, že právě díky Svobodově trpělivosti nedocházelo doma k vážným krizím, navíc jí poskytoval finanční zázemí – mohla často pobývat na venkově. Měla nemocné srdce a manžel si toho byl vědom. Láska k Šaldovi ji ale přesto překvapila. Neočekávala, že může něco takového vůbec cítit.

S malířkou Zdenkou Braunerovou se Růžena Svobodová spřátelila v letech 1897-1898. Cílevědomá a sebevědomá Zdenka patřila k tomu malému počtu žen, přijímanému muži jako rovnocenní partneři. Obě umělkyně se navštěvovaly, Svobodová zajížděla do Roztok, kde Zdenka bydlela. Růžena ji seznámila i s F. X. Šaldou. Padli si do noty, sedli si a spisovatelka začala žárlit. Rozchod obou přítelkyň se

blížil. V roce 1899 Šalda těžce onemocněl. Staraly se o něj obě. Přesto jejich přátelství skončilo.

Svobodová se zamilovávala ale i do dalších mužů i žen, což potvrzuje její chování k herečce Haně Kubešové (Kvapilové). Zнала ji od roku 1891 a divadelní umělkyně se k ní zpočátku chovala dost upjatě, ale nakonec své chování změnila. Kvapilová se tak přiřadila k dalším Růženiným nešťastným láskám. Spisovatelka ji neustále ujišťovala o tom, jak ji „vždy milovala“ a v polovině devadesátých let 19. století si stěžovala: „Ty jsi barevné okno, jímž jsem se naučila dívat do světa. Ty nevíš, ani tušené nemáš, poněvadž jsi se vzdalovala Kubešové a stávala se Kvapilovou.“ Narážela tím na skutečnost, že se herečka vdala v květnu 1894 za dramatika a režiséra Jaroslava Kvapila. Ten nebyl přátelstvím manželky se Svobodovou nijak nadšený. Stýkaly se ale spolu dál na jiné úrovni až do hereččiny předčasné smrti v roce 1907.

Růžena Svobodová nikdy nezažila lásku v pravém smyslu toho slova. Hledala tedy uplatnění především na poli literárním. Za první světové války pracovala jako předsedkyně dětského odboru organizace České srdce, který pomáhal hladovějícím chudým dětem v Praze.

Poslední přítelkyní Růženy Svobodové byla spisovatelka Božena Benešová, se kterou se seznámila v roce 1902 na Pustevnách. O rok později s ní podnikla cestu do Itálie. Benešová byla vdaná za železničního úředníka, s nímž měla jednoho syna. V manželství ale nebyla spokojená a nakonec se rozvedla. S Růženou se stýkala až do konce jejího života – Růžena Svobodová zemřela na Nový rok 1920. Je pohřbena na vyšehradském Slavíně. (mk)

Ministr Zaorálek definitivně stvrdil památkovou ochranu Hadích lázní

Ministr kultury Lubomír Zaorálek definitivně potvrdil památkovou ochranu teplických Hadích lázní. Znovu tak změnil rozhodnutí svého předchůdce Antonína Staňka, který vloni krátce před svým odchodem z funkce odňal chátrající klasicistní stavbě v památkové zóně lázeňského města status kulturní památky. Rozkladová komise podle něj podpořila jeho původní rozhodnutí z loňského prosince, které znamenalo, že Hadí lázně zůstanou památkou. Proti němu se majitel lázní odvolal. Proti rozhodnutí ministra jako druhoinstančního orgánu se odvolat nelze.

Objekt lázní patří podnikateli Jaroslavu Třešňákovi, který měl původně v plánu ho opravit a provozovat v něm lázně. Návrhy na rekonstrukci však odmítli památkáři, protože podle nich spočívají v praktickém zbourání budovy a stavbě nové. Klasicistní budova byla kulturní památkou od roku 1958, svému původnímu účelu přestala po několika přestavbách sloužit na přelomu tisíciletí.

Na Staroměstském náměstí začala stavba repliky mariánského sloupu

V centru Prahy na Staroměstském náměstí začala stavba repliky mariánského sloupu. Její autor Petr Váňa novinářům na místě řekl, že staveniště o rozměrech 7,5 x 7,5 metru bylo ohrazeno a předáno stavební firmě. Ihned začala s odstraňováním dlažby a desky připomínající původní sloup. Před zahájením stavby místo také obhlédli archeologové. Nyní budou pracovníci pokračovat v odkrývání

původních základů, které podle sochaře sahají do zhruba dvoumetrové hloubky. Sloup má být hotov v polovině září.

„Je zajímavé, že tam pravděpodobně někde bude původní zakládací kámen z roku 1650, pod kterým by měla být zakládací listina,“ uvedl sochař. Dodal, že historicky cenný artefakt by se měl nacházet zhruba v hloubce půl metru mezi původními základovými kameny. Budou celé odkryty, očištěny a prozkoumají je archeologové, načež na ně bude umístěna základová deska nového sloupu. „Na ní teprve budeme moci dát kameny nového sloupu,“ doplnil sochař.

Původní sloup ze 17. století svrhl dav v roce 1918, protože v něm viděl symbol habsburské monarchie. O jeho návratu se diskutuje od devadesátých let. Zastánci obnovy jej považují za symbol a vzpomínku na obránce Prahy za třicetileté války a významné barokní umělecké dílo. Podle odpůrců jde o symbol habsburské nadvlády a netolerantní rekatolizace země.

Prostory Národního muzea je nově možné si prohlédnout na internetu

Prostory zrekonstruované historické budovy Národního muzea si lze nově prohlédnout prostřednictvím služby Street View v internetových mapách Google. Uživatelé se přitom podívají i do míst, která jsou pro veřejnost nepřístupná, mohou se projít pod známým plejtvákem nebo si v detailu prohlédnout busty a sochy Panteonu Národního muzea. Uvedli to zástupci společnosti Google. Google pro Street View nasnímal atrium, hlavní vstup, schodiště, nepřístupné 2. patro, Panteon a kupoli. Některé části budovy Národního muzea byly pro technologii Street View nasnímány v noci, virtuální návštěvníci tak uvidí i to, jak vypadá Národní muzeum po soumraku.

V Česku jsou takto virtuálně zpřístupněny mimo jiné všechny české památky UNESCO, řada hradů a zámků i přírodních krás, ale i trasa Jizerské 50, dnes již zrekonstruovaný byt Jaroslava Foglara v původním stavu nebo Muzeum Járy Cimrmana v Jizerských horách. Mezi nejnavštěvovanější místa na Street View v České republice patří zahrady Pražského hradu, město Český Krumlov nebo centrum Prahy.

Pozvánka na výlet – Horní Planá

Přicházející jaro láká čím dál víc, aby člověk opustil teplo svého příbytku a vydal se na nějaký výlet do přírody, který může být navíc spojen i s nějakým zajímavým místem. Takové místo lze nalézt třeba v Horní Plané, rodišti Adalberta Stiftera.

Adalbert Stifter, též Vojtěch Stifter (23. října 1805, Horní Planá – 28. ledna 1868, Linec), byl česko-rakouský spisovatel, malíř a pedagog, který je dodnes známý svou kritikou vyhocených vztahů mezi národy a svým vztahem k šumavské přírodě.

Expozice tohoto slavného šumavského spisovatele byla slavnostně otevřena před šedesáti lety v jeho rodném domě v Horní Plané, kde strávil bezstarostné mládí, které se tak intenzivně promítlo do jeho pozdější literární tvorby. Stifterův rod žil v tomto domě již od doby kolem roku 1660. Majitelé hospodařili na statku, ale hlavně se živilo jako tkalci, pláteníci a obchodníci se lnem a přízí.

Horní Planá – rodný dům Adalberta Stiftera

Do 19. století se v domě vystřídalo šest generací Stifterova rodu.

Po smrti otce Adalbert rodný dům opustil a odešel studovat, avšak na svůj domov a Šumavu nikdy nezapomněl. Do konce roku 1904 dům zůstal ve vlastnictví členů Stifterovy rodiny a v roce 1910 jej zakoupila obec Horní Planá. Krátce po požáru v roce 1934 byla zahájena rekonstrukce a pak začaly přípravy na zřízení památníku.

V současné době je v něm dvojjazyčná expozice *Adalbert Stifter a rodný kraj*, která mapuje život a dílo „básníka Šumavy“. Je možné tady nalézt řadu dokumentů, fotografií a citátů spojených s dějinami domu, města a památných míst v okolí. Životopisná část se věnuje Stifterovu rodu a událostem, které měly zásadní vliv na jeho osobnost a díla. V atriu je možné si prohlédnout stálou výstavu *Ze břehů staré Vltavy* o době před vznikem Lipenské přehrady. (mk)

Marionety se vrátily po desítkách let do staré vlasti

Poprvé po dlouhých desítkách let a zatím jen v šeru depozitáře se „dřevěný král předvedl v šarlatovém šatu zase v české zemi“. S celým svým dvorem přicestoval z ciziny a nyní odpočívá pečlivě zabalený vedle deseti transportních beden a čeká na svou první výstavní premiéru. Moravskému zemskému muzeu (MZM) se podařilo doplnit své sbírky nákupem kočovného marionetového divadla české provenience, pocházejícího přibližně ze začátku dvacátých let 20. století, s loutkami z konce 19. století – jen samotná oboustranná opona představuje vzácný umělecký unikát.

Na nákup v zahraničí získalo muzeum, které se vědecky dějinami divadel zabývá, dotaci 1,9 miliónu korun, což byla zhruba desetina celkové ceny. Získání unikátu, po jehož osudu, přesné době vzniku nebo cestách po různých majitelích a podobně budou muzejníci teprve pátrat, provázal napínavý příběh. Mnoho nechybělo a historická vzácnost skončila u soukromého sběratele v cizině.

Divadlo se objevilo k prodeji už v prosinci 2004 v aukci v Německu. A už tehdy projeví odborníci z MZM o nebývalé velkoryse vybavený soubor původem z Čech zájem, ale stát muzejníky do aukce nepustil. Divadlo, o které byl mimořádný zájem mezi sběrateli, tehdy získal jiný majitel a ten se ho rozhodl loni prodat. Ovšem vyřízení dotace trvalo byrokratické mašinérii velmi dlouho, a tak i když byl zahraniční majitel divadla, který ho předváděl v rozlehlé vyčištěné stodole, rozhodnut prodat dílo Čechům,

aby se vrátilo do země, kde vzniklo, nakonec k tomu málem nedošlo.

Po téměř ročním čekání už dal skoro přednost jinému zájemci z řad sběratelů, kterých bylo hned několik. Doslova za pět minut dvanáct se nákup podařilo realizovat až loni na konci roku. „Jedná se o ucelený a velmi zachovalý soubor, který obsahuje všechny podstatné elementy – portál, dekorace, rekvizity, loutky,“ uvedl Jaroslav Blecha, ředitel Uměnovědného muzea MZM.

Jak doplnil, divadlo vytvořil Antonín Sucharda, tedy suchardovská dílna v Nové Pace, loutky Jindřich Adámek z Dobrušky a scénu a dekorace Jan Vysekal z Kutné Hory. Bez nadsázky monumentální divadelní soubor představuje veškeré vybavení jako portál, Vysekalem signovanou oponu, dekorace, loutky, rekvizity, náhradní kostýmy loutek, flašinet, transportní a konstrukční bedny. Divadlo má rozměry 8 × 4 metru, dekorace (zadní prospekty) cca 4,5 × 1,6 metru, dvacítká loutek vysokých zhruba 90 cm bez vodicích drátů. Dekorace jsou malované klišovými barvami.

Loutky jsou tradiční marionety – řezbované, omalované a kostýmované. Hlavní součásti divadla doplňuje ještě obsažný soubor asi 600 kusů rozličných náhradních kostýmů loutek, rekvizity a další drobné příslušenství.

Stejně unikátními je třicítka dekorací, rozměrné zadní prospekty s mnoha rozličnými scenériemi. Doložitelný autor těchto malovaných součástí divadla, český malíř Jan Vysekal z Kutné Hory, byl příslušníkem významné umělecké rodiny.

„Samo proscénium (forbína) představuje exkluzivní objekt. Má neobvykle velký rozměr a je umně malováno na plátně klišovými barvami. Je vybaveno oboustranně malovanou oponou s výjev – na jedné straně Apollón na slunečním voze a múzy, na druhé straně panorama Prahy v popředí s českým lvem. Jde skutečně o velmi vzácnou památku, jejíž cena nejen historická, ale i sběratelská je nesmírná,“ popsal vzácnost, která čeká na vystavení Jaroslav Blecha.

Město nyní hledá prostory, kde by unikát po důkladné prohlídce a konzervaci, třebaže jsou jeho součástí v dobrém stavu, mohl být dlouhodobě vystaven. Nejprve to bude jen část divadla, ovšem zájem muzea je získat prostory pro vystavení celého unikátu, jaký nemá v Evropě a možná ani ve světě obdoby. (mk)

Nesnadné návraty ukradených památek

Před dvaceti lety proběhla ve Washingtonu konference, na níž se poprvé v širším mezinárodním měřítku diskutovalo o otázce uloupeného umění a kulturní devastaci v období 1933-1945. Případ unikátního hebrejského iluminovaného rukopisu z Mikulova ale ukazuje, že vrátit památku je i poté někdy skoro nemožné.

V září 2010 obdrželo Židovské muzeum e-mailovou zprávu z Los Angeles, v níž pisatel žádal o názor na rukopis, který jak uvedl, pocházel z majetku jeho rodiny. Podle přiložených náhledů muzeum okamžitě poznalo vzácný židovský rukopis, který se ztratil během druhé světové války.

Rukopis s názvem *Kicur ma'avar Jabok (Přechod řeky Jabok)* si nechali roku 1722 pro potřeby svého spolku zhotovit představení pohřebního bratrstva Židovské náboženské obce v Mikulově. Kompilát na 37 pergamentových listech sestává z hebrejských modliteb za nemocné, umíra-

Přechod řeky Jabok na předválečné fotografii

jící a zemřelé a z modliteb pronášených při návštěvě hřbitova. Hlavní liturgický text je doplněn o instrukce v jidiš a dále o 12 ikonograficky zajímavých iluminací. Titulární list rukopisu obsahuje mj. jména objednavatelů. Tento rukopis zhotovil jeden z předních představitelů tzv. moravské písařské školy a je tudíž mezi památkami svého druhu jedinečný. Mikulov byl po staletí duchovním, kulturním a politickým centrem moravských Židů a od poloviny 16. století do roku 1851 také sídlem moravských zemských rabínů.

Písemně doloženým faktem je, že rukopis byl v roce 1935 zapůjčen právě založenému Ústřednímu židovskému muzeu pro Moravu a Slezsko se sídlem v Mikulově. Již v květnu 1938 bylo rozhodnuto, že vzhledem k rostoucímu napětí v pohraničí budou vzácné židovské památky z Mikulova převezeny a přechodným místem, před přesunem do Prahy, se stala brněnská židovská obec. V té době byly likvidovány všechny židovské obce a spolky mimo Prahu a schylovalo se k zahájení hromadných deportací Židů z protektorátu do ghatt v Lodži a Terezíně. Pražská obec, od března 1939 pod přísným dohledem takzvané Ústředny pro židovské vystěhovalectví – později přejmenované na Ústřednu pro úpravu židovské otázky –, byla de facto jedinou institucí z předválečné struktury organizace židovského života, kterou nacisté zachovali. Majetek židovských korporací byl v roce 1942 svážen do Prahy, kde zástupci židovské obce jednali s nacistickou správou o znovu obnovení v roce 1940 uzavřeného Židovského muzea – k tomu na konci roku 1942 došlo. Proč povolili a o jaký záměr usilovali nacisté, není známo, židovští odborníci a zástupci obcí měli naproti tomu jasný záměr: zachránit židovské památky, což se jim skutečně podařilo. Do takové situace přišla jako první zásilka židovských rituálií z Brna, jehož součástí měl být i rukopis *Přechod řeky Jabok*, který se ale podle archivních záznamů v zásilce nenacházel.

Snímky, které dostalo v roce 2010 Židovské muzeum z Los Angeles, doprovázel text, jehož pisatel tvrdil, že knížka původně náležela jeho babičce Ruth Joklové, která ji do USA přivezla, když po roce 1968 společně s dcerou a zetěm, budoucími rodiči držitele, emigrovala z tehdejšího Československa. Rukopis měla babička získat těsně po válce jako jedinou vzpomínku na své zavražděné příbuzné, konkrétně na jistého rabína Alberta Schöna, manžela její sestry, prostějovského rodáka, jenž na začátku okupace

působil jako rabín v Brně. Z jakých pohnutek si mladý duchovní právě tento útlý svazek přisvojil patrně přímo vyjmutím z jedné z mikulovských beden na brněnské obci, se už nikdy nedozvíme. Schön, odeslaný se svojí mladou ženou 31. března 1942 transportem z Brna do Terezína, měl podle rodinné tradice ještě před deportací rukopis u někoho uschovat a ten jej pak předal Ruth Joklové, tehdy ještě Nassauové. Druhá verze, poněkud méně pravděpodobná, hovoří o tom, že rabín rukopis propašoval do terezínského ghetta a tam je před nástupem transportu do Osvětimi zanechal u svých rodičů, kteří Terezín přežili a rukopis předali Ruth jako památku na její zavražděnou sestru. Na první pohled jde o smutný příběh plný tragických okolností.

Největší záhadou je otázka, jak a proč se rukopis dostal do rukou rabína Schöna. Ještě závažnější otázky však vzbuzuje poválečné jednání Ruth Joklové. Rodačka z jižní Moravy musela chápat, že rukopis je spolkovým majetkem, viz titulární list rukopisu, který obsahuje jména objednavatelů. Je tedy velmi zvláštní, že se nikdy nepokusila knížku vrátit mikulovské židovské obci, a to tím spíše, že ta byla v roce 1945 obnovena a existovala až do roku 1948, kdy opět zanikla.

Tak jako v jiných případech znovu objevených předmětů z majetku českých a moravských židovských obcí, i v tom požádalo Židovské muzeum v Praze bezprostředně po identifikaci rukopisu na podzim 2010 o jeho vydání s odůvodněním, že jediným právoplatným vlastníkem knihy, jež nikdy nepřestala být majetkem mikulovské židovské obce, je Federace židovských obcí coby právně uznaná nástupnická organizace.

V první fázi se muzeum snažilo o dosažení dohody přímo s držitelem, avšak ten ani chvíli neuvažoval o tom, že by vzácnou památku vrátil, kam patří. Naopak, jak se záhy ukázalo, svěřil rukopis newyorské pobočce Sotheby's, kde měl být vydražen s tím, že jeho předpokládaná cena byla odhadnuta na 160 tisíc dolarů. Když se aukční síň dozvěděla, že se jedná o pohřešovanou památku, rukopis bez upozornění stáhla z nabídky a uvědomila o tom držitele. Ten neváhal okamžitě přijet z Los Angeles, aby věc osobně převzal. A to v podstatě jen pár desítek hodin předtím, než byl Sotheby's doručen oficiální dopis, jímž Židovské muzeum v Praze požádalo o stažení předmětu z prodeje a jeho bezodkladné vydání.

V rámci své bleskové návštěvy New Yorku se držitel rukopisu poprvé a naposledy osobně setkal také s kurátorkou Židovského muzea s tím, že rukopis vydá, pokud za to obdrží polovinu odhadní ceny. Právě toto ovšem bylo ze strany muzea i federace odmítnuto jako nespravedlnost vůči jiným držitelům předmětů, kteří v obdobných případech bez podmínek uznali restituční nároky.

Kancelář státního zástupce pro jižní newyorský okres, kam bylo jednání postoupeno, do dnešního dne neučinila žádné kroky, které by vedly k vyřešení případu smírnou cestou nebo zabavením věcí a následným projednáním nároků na její vydání do ČR u amerických federálních soudů. Nepomohla ani intervence velvyslance České republiky v USA.

Kauza mikulovského rukopisu jasně ukazuje, že ušlechtilá, avšak právně nezávazná prohlášení na mezinárodních fórech jsou jedna věc, zatímco věc zcela jinou představují skutečná řešení konkrétních případů. Ta často narážejí na řadu překážek, nejen právních, ale také bohužel na lidskou chamtivost.

Olomoucké muzeum přiveze po Věstonické venuši keltskou hlavu

Vlastivědné muzeum v Olomouci podniklo mnohá rozsáhlá bezpečnostní opatření. Po Věstonické venuši byl do muzea za dohledu ozbrojené policejní eskorty přivezen originál opukové hlavy Kelta ze Mšeckých Žehrovic, jednoho z nejvýznamnějších archeologických objevů na území České republiky. Do Olomouce byl převezen z Národního muzea v Praze. Originál byl pro svou unikátnost a křehkost materiálu vystavován výjimečně.

Archeologická výstava se připravovala dva roky. Muzeum expozicí záměrně navázalo na předchozí výstavu Věstonické venuše; podařilo se mu tak v krátké době představit na jednom místě dva nejvýznamnější archeologické artefakty nalezené na území České republiky.

Transport mimořádně cenného archeologického artefaktu i jeho vystavení podléhalo podle ředitele muzea výjimečným bezpečnostním opatřením srovnatelným se zabezpečením Věstonické venuše, která byla vystavena na přelomu listopadu a prosince loňského roku. „Pro svou unikátnost je tento předmět k vidění pouze výjimečně, a to převážně v zahraničí. Národní muzeum ji zapůjčuje velice sporadicky. Olomoucká keltská výstava byla doplněna o předměty z archeologické sbírky Vlastivědného muzea v Olomouci,“ doplnil ředitel muzea. Jednalo se o zbraně, ukázky keramiky, mince, šperky a jiné předměty denní potřeby, které návštěvníkům přiblíží život v mladší době železné.

Zástupci muzea zaznamenali v tomto případě obdobný zájem návštěvníků jako o Věstonickou venuši. Originál nejstarší keramické sošky na světě si tehdy během dvanácti

dnů přišlo prohlédnout kolem 20 000 návštěvníků. Obrovský zájem byl především o víkendech, kdy před muzeem vznikaly dlouhé fronty. Muzeu bylo po dobu výstavy otevřeno v pondělí i v úterý, kdy je běžně přes zimu zavřeno.

Opuková hlava Kelta ze Mšeckých Žehrovic pochází z mladší doby železné. Nejcenější keltskou plastikou v Evropě objevil místní horník 19. května 1943 při chytání zloděje písku v obecní pískovně. Třebaže se podle odborníků podobných plastik našlo v Evropě několik desítek, žádná z nich není esteticky zpracovaná do takových detailů jako tato. (mk)

Pivní oratorium autora Jana Kučery bylo uvedeno v Obecním domě

Koncert Symfonického orchestru hl. m. Prahy FOK v zaplněném Obecním domě se stal oslavou piva. Program věnovaný fenoménu chmelového nápoje vyvrcholil *Pivním oratoriumem*. Jeho autor Jan Kučera celý večer dirigoval. Role vypravěče textů mistra Jana Husa či Bohumila Hrabala se zhostil Jiří Lábus. Součástí večera ve znamení nejoblíbenějšího alkoholického nápoje v Česku byl bonus ke každé vstupence v podobě malého piva zdarma.

„*Pivní oratorium* je jakousi hudební poctou našemu národnímu nápoji, a to ve formě vážné i odlehčenější. S nadsázkou řečeno, chtěl jsem tak trochu pivo rehabilitovat před vínem, coby zdánlivě výhradním nápojem intelektuálů. Pivní společnost máme tendenci spojovat s něčím pokleslým až vulgárním, mluvíme s opovržením o pivním humoru, o pivním břichu, ale to si ten nápoj nezaslouží,“ uvedl autor skladby Kučera. „Sbíral jsem několik let texty o pivu vhodné ke zhudebnění a většina jich je ze 16. století. Je zde i text z Římského rituálu, kapitola Svěcení piva. Ale je tam i poloha nadsázky a humoru,“ dodal. Na závěr koncertu si publikum společně s orchestrem zazpívalo lidovou skladbu *Kde je sládek*.

Národní muzeum i bez expozic loni navštívil milión lidí

Po měsíční provozní přestávce 1. března 2019 opět otevřelo své brány Národní muzeum v Praze a poprvé byl návštěvníkům umožněn i vstup do kupole budovy.

Objekty Národního muzea v loňském roce navštívilo 1 125 637 lidí. Největší podíl na tom má opravená historická budova na Václavském náměstí, do které zavítalo téměř 800 000 lidí. V historické budově jsou od jejího otevření stále jen dočasné výstavy, stálé expozice se ještě připravují.

Národní muzeum se rekonstruovalo tři a půl roku, zavřené bylo sedm let a generální oprava stála 1,8 miliardy korun. Výstavní prostory se díky ní rozšíří o 30 procent. Muzeum již během stavby avizovalo, že s otevřením samotné opravené budovy nestihne otevřít stálé expozice. Původně je odložilo na rok 2019, později na polovinu letošního roku.

Znovuotevření budovy přilákalo v říjnu 2018 mnoho zájemců, kteří stáli před budovou dlouhé fronty. Do konce roku 2018 byl vstup zdarma. Dnes je možné do historické budovy a nové budovy koupit společný lístek za 200 korun a rodinný za 350 korun, který opravňuje v pěti dnech také ke vstupu do dalších objektů NM. Zájemci tak mohou navštívit i České muzeum hudby, Národní památník na Vít-

kově, Národopisné muzeum, Muzeum Antonína Dvořáka, Muzeum Bedřicha Smetany, Lapidárium Národního muzea a Náprstkovo muzeum. Na některé výstavy se ale platí vstupné zvlášť, třeba na výstavu o faraonovi Tutanchamonovi, která skončila nedávno, bylo vstupné 320 korun, rodinné 520 korun. Do kupole v historické budově se kupují časové vstupenky a základní vstupné je za 50 korun.

Národní muzeum nabízí sedmkrát ročně volný vstup, většinou ve svátky nebo při různých akcích. Od 1. března zavedlo celoroční volný vstup do všech svých objektů pro děti a mládež do 15 let. „Zvýšené náklady na tento projekt Národní muzeum uhradí ze zisků ze svých obchodních aktivit,“ uvedl generální ředitel Národního muzea Michal Lukeš.

O úmyslu zavést volný vstup alespoň do stálých expozic státních muzeí a galerií po vzoru těch západoevropských, mluví čeští ministři kultury již mnoho let. Narazí však vždy na argumenty jejich ředitelů, že zisk ze vstupného chtějí nahradit vyšším příspěvkem od státu na svůj provoz. V případě Národní galerie Praha jde třeba o desítky miliónů korun. (mk)

V Pasohlávkách montují nejdelší tobogán v ČR, bude mít 242 metrů

V akvaparku v Pasohlávkách dělníci montují tobogán, který bude podle vlastníků nejdelším v Česku a bude se po něm jezdit i do kopce. První návštěvníci by se po něm měli svést už v červnu, kdy má být stavba hotová, řekl marketingový ředitel Aqualandu Moravia Tomáš Svoboda. Tobogán za 40 miliónů bude měřit 242 metrů. Jednotlivé díly se vyráběly v Kanadě a poté se přepravovaly do Evropy. Akvapark se v posledních letech stal nejnavštěvovanější turistickou atrakcí Jihomoravského kraje, ročně do něj přichází více než 700 000 lidí. Otevřený je od roku 2013, zabírá plochu devíti hektarů.

V Česku chybí řemeslníci, mladí nestačí nahrazovat důchodce

Navzdory nárůstu zájmu o některé učební obory v posledních letech je v Česku čím dál méně řemeslníků. Starší odcházejí do důchodu a mladí je nestačí nahrazovat. Zatímco před dvěma lety chybělo v ČR kolem 300 000 řemeslníků, nyní je to přibližně 400 000. Jejich nedostatek souvisí mimo jiné s demografickým vývojem. Vyučení lidé proto často mohou očekávat nadprůměrné příjmy. ČTK to řekl ředitel pražské Střední odborné školy Jarov Miloslav Janeček. Podle něj chybí řemeslníci prakticky ve všech odvětvích. Například ve stavebnictví je velká poptávka po zednících, svářečích, tesařích, instalatérech, soustružnících, truhlářích, malířích a lakýrnících. „Absolutně největší je v současné době nedostatek takzvaných střechařských profesí, tedy klempířů a pokrývačů,“ řekl Janeček. Nedostatek lidí na trhu práce podle něj způsobilo několik faktorů. Jednak je důsledkem toho, že do důchodu začíná odcházet početnější starší generace. Zároveň je dán tím, že v posledních dvaceti letech vlivem demografického vývoje ubylo středoškoláků a na přelomu tisíciletí navíc klesl zájem o učňovské školství. Sehnat kvalitního řemeslníka proto v současnosti trvá i několik měsíců.

Lidé v karanténě kvůli koronaviru budou mít nárok na nemocenskou

„Za porušení karantény hrozí podle zákona o ochraně veřejného zdraví pokuta až tři milióny korun,“ řekl premiér Andrej Babiš. Lékař bude oprávněn karanténu prodloužit, dodal Babiš. Současně vyzval zaměstnavatele, aby zaměstnancům vycházeli vstříc a domluvili se s nimi na práci z domova. Stát je podle Babiše připraven obratem vytvořit programy pro kompenzaci ztrát podnikatelů v souvislosti s opatřeními, které kvůli koronaviru vyhlásil.

HK navrhuje bezúročně úvěry firmám již od 50 000 Kč

Hospodářská komora vyzývá vládu, aby umožnila okamžitý přístup firem postižených nouzovým stavem k bezúročným úvěrům již od 50 000 Kč s odkladem splátek o minimálně jeden rok. Vláda dala možnost podnikatelům žádat o bezúročně půjčky od půl miliónu korun. Jak uvedl prezident komory Vladimír Dlouhý, stravovací zařízení, sportoviště, hudební a společenské kluby, mezinárodní přepravci atd. se podle něj nyní ze dne na den ocitnou bez příjmů, ale zároveň musí hradit výdaje související s podnikáním a mzdové náklady za své zaměstnance. „Je jasné, že velká část zaměstnavatelů to nemůže ekonomicky zvládnout. Lze očekávat, že po skončení koronavirové nákazy tyto firmy opět budou životaschopné, nicméně v přechodném období by pravděpodobně zanikly,“ dodal.

ČR udělá maximum pro začátek jednání o rozšíření EU

Česko udělá maximum pro to, aby Evropská unie za měsíc zahájila přístupové rozhovory se Severní Makedonií a s Albánií. Obě země splnily nutné podmínky, řekl ministr zahraničí Tomáš Petříček (ČSSD) po jednání se severomakedonským protějškem Nikolou Dimitrovem. Podle Dimitrova je třeba posunout vztahy s EU na novou úroveň poté, co Severní Makedonie ztratila celé desetiletí kvůli sporu o název země. Evropská rada původně měla o zahájení přístupových rozhovorů rozhodnout už loni v říjnu, především kvůli nesouhlasu Francie ale toto rozhodnutí nepadlo. Česko dlouhodobě podporuje rozšíření EU o země západního Balkánu.

CVVM: Zeman je v kontaktu s lidmi, ale nedbá o důstojnost úřadu

Prezident Miloš Zeman je podle většiny Čechů v kontaktu s občany a zná jejich problémy, plní také funkce, které mu svěřuje ústava. Většina lidí se ale domnívá, že špatně dbá o důstojnost prezidentského úřadu, negativní hodnocení převažuje i u toho, jak Zeman reprezentuje zemi v zahraničí. Vyplyvá to z lednového průzkumu Centra pro výzkum veřejného mínění Akademie věd ČR (CVVM).

O tom, že je Zeman v kontaktu s občany a zná jejich problémy, je přesvědčeno 59 % dotázaných. Pozitivně hodnotí naplňování ústavních funkcí 55 % lidí. Kladná hodnocení převažují i u toho, jak prezident ovlivňuje vnitropolitický život – Zemana v této oblasti podporuje 49 % lidí, opačný názor má 43 %. Nejhůř lidé hodnotí to, nako-

lik dbá Zeman o vážnost a důstojnost prezidentského úřadu. Negativně to vnímá 56 % lidí, kladně prezidenta hodnotí 41 %. Podle 51 % dotázaných Zeman také špatně reprezentuje Česko v zahraničí. Polovina dotázaných negativně hodnotí i to, jak Zeman funguje jako autorita u veřejnosti, opačný názor má 43 % lidí.

V porovnání s předchozími prezidenty Václavem Havlem a Václavem Klausem hodnotí lidé výrazně lépe to, nakolik je Zeman v kontaktu s běžnými občany. Havel byl nejlépe hodnocen v tom, jak reprezentuje Česko v zahraničí, u Klause lidé oceňovali, jak dbá na vážnost prezidentského úřadu.

Počet cizinců s trvalým či přechodným pobytem v ČR loni stoupl

V loňském roce pobývalo v Česku 595 881 cizinců s trvalým nebo přechodným pobytem, meziročně o 28 950 více. Nejčastěji šlo o Ukrajince, Slováky a Vietnamce. Vyplyvá to ze zprávy o migraci za poslední čtvrtletí roku 2019, kterou na svých stránkách zveřejnilo ministerstvo vnitra. Z evidovaných cizinců má přechodný pobyt téměř polovina, zbytek má pobyt trvalý. Polovina cizinců, kteří mají povolení k přechodnému pobytu, o něj žádala kvůli zaměstnání. Následovalo sloučení rodiny, studium a podnikání. Česká republika loni udělila 61 azytlů a 86 doplňkových ochran.

ČSÚ: V Česku se loni ubytovalo rekordních 22 miliónů hostů

V českých hotelech, penzionech či kempech se loni ubytovalo rekordních téměř 22 miliónů hostů, což bylo o 3,5 procenta více než předloni. Počty hostů rostly již sedmým rokem za sebou. Rekordní byl loňský rok také z hlediska počtu strávených nocí v hromadných ubytovacích zařízeních, kterých bylo přes 57 miliónů. Vyplyvá to z údajů Českého statistického úřadu. Návštěvnost z hlediska počtu příjezdů i přenocování se zvýšila takřka ve všech krajích. Pouze na Vysočině došlo k mírnému poklesu počtu přenocování o 0,4 procenta.

V ubytovacích zařízeních se v loňském roce ubytovalo o něco více domácích hostů než zahraničních. Meziročně se domácí návštěvnost zvýšila o 4,4 procenta na 11,1 miliónu hostů. Nejvíce zahraničních hostů loni opět přijelo ze sousedního Německa, ubytovaných jich byly dva milióny. Za Němci následovali stejně jako předchozí rok Slováci a Poláci. Naopak se za celý loňský rok snížila návštěvnost z Číny a Jižní Koreje.

Lex Babiš platí beze změn, Ústavní soud zamítl návrhy prezidenta i poslanců

Ústavní soud (ÚS) zamítl návrhy prezidenta Miloše Zemana a poslanců ANO na zrušení části zákona o střetu zájmů přezdívané lex Babiš. Členové vlády tak nadále nemohou provozovat rozhlasové a televizní vysílání a vydávat periodický tisk. Norma zároveň znemožňuje firmám, v nichž mají členové kabinetu nejméně čtvrtinový podíl, aby se ucházely o veřejné zakázky, nenárokové dotace a investiční pobídky. Podle většiny ústavních soudců zákon neodporuje ústavě a sleduje veřejný zájem na férovém vedení politické soutěže. „Ekonomická moc může přispět k zís-

kání moci politické, která potom může být zpětně synergicky využita k posílení moci ekonomické, například získáním veřejných zakázek nebo omezováním konkurence," stojí v nálezu.

V nálezu také zaznívá, že volby v demokratickém právním státě mají být řádně vedenou soutěží o důvěru voličů, nikoli o ovládnutí státu za účelem využití či dokonce zneužití jeho kapacit a zdrojů vítězem voleb. Stát není podnik, stojí výslovně v nálezu. Podle ÚS je povinností právního státu vytvořit veřejnému funkcionáři takové podmínky, aby mohl svou funkci řádně vykonávat, ale také zamezit tomu, aby svěřenou moc mohl využívat k prosazování vlastních zájmů. ÚS také řekl, že zákon o střetu zájmů je dostatečně obecný, netýká se jen premiéra Andreje Babiše (ANO). Podobně jako premiéra limituje tisíce dalších veřejných funkcionářů. Novela zákona vstoupila v platnost v roce 2017 i přes odpor hnutí ANO a veto prezidenta.

Předsedou senátu se stal Miloš Vystrčil (ODS)

Nový šéf Senátu Miloš Vystrčil (ODS) chce, aby horní komora byla ústavní pojistkou, hlídačem exekutivy a kotvou, která zajistí pevné postavení Česka. Zlepšit plánuje spolupráci s Poslaneckou sněmovnou. Novinářům to řekl po vyhlášení výsledků hlasování o nástupci zesnulého předsedy Senátu Jaroslava Kubery (ODS), ve kterém získal 52 hlasů. Jeho protikandidáta Jiřího Růžičku (za STAN a TOP 09) volilo 21 senátorů.

Miloš Vystrčil se chce ohledně případné cesty senátorů na Tchaj-wan nejprve radit s odborníky, se senátory i s dalšími ústavními činiteli. Na tiskové konferenci řekl, že se cestě nebrání, ale že je třeba jednat v zájmu českých občanů. Cestu senátorů na Tchaj-wan plánoval Vystrčilův předchůdce, zesnulý předseda Senátu Jaroslav Kubera (ODS).

Babiš: Pokud ANO prohraje sněmovní volby, odejdu z politiky

Pokud hnutí ANO prohraje v parlamentních volbách, jeho předseda a nynější premiér Andrej Babiš odejde z politiky. Řekl to v rozhovoru na serveru Blesk.cz. Zároveň zopakoval své dřívější prohlášení, že s cílem donutit ho politiku opustit vznikl i zákon o střetu zájmů, jehož soulad s českým právním řádem potvrdil Ústavní soud. Zákon zakazuje členům vlády vlastnit periodický tisk a omezuje přístup firem, ve kterých mají nejméně čtvrtinový podíl, k dotacím a veřejným zakázkám.

Nový ombudsman Křeček

Novému ochránci práv Stanislavu Křečkovi se pokusili jeho odpůrci zabránit ve vstupu do úřadu ombudsmana v Brně. V kanceláři mu agendu předala jeho předchůdkyně Anna Šabatová. Křeček v reakci na protesty novinářům řekl, že demokratické volby se musí respektovat. „Na druhou stranu to připoutá pozornost k tomu úřadu, což je dobře. Řada lidí

ani nevěděla, že tady je a co dělá, tak teď už to všichni vědí. To je pro ten úřad jedině dobře. Pro demokratický nátěr tohoto státu to dobré není," uvedl jednaosmdesátiletý ombudsman Křeček.

Ráno na schodech do budovy stála dvacítká odpůrců. Sešli se na popud novináře Jakuba Patočky, který k tomu vyzval na sociální síti. „Jsou momenty, kdy je zapotřebí říct dost. A jestliže se má stát šéfem této instituce, která má chránit občanská a lidská práva pán, který říká, že neví, co to je diskriminace, který šíří lži konspiračních webů plancených z Ruska, tak to znamená, že společnost přestává být schopna formulovat a hájit svoji základní ústavní priority," řekl ČTK Patočka. Podporovatelů Křečka bylo asi deset, zabrali místo na chodníku před budovou. Křečkovi podporovatelé drželi v rukou cedule například s nápisem: „Vážený pane Křečku, přejeme vše nejlepší v nové práci ombudsmana.“

Křeček, který byl kandidátem prezidenta Zemana, se složením slibu ujal funkce veřejného ochránce práv.

CVVM: Důvěra ve většinu ústavních institucí mírně vzrostla

Důvěra obyvatel k většině ústavních institucí v lednu v porovnání s posledním loňským měsícem lehce vzrostla. Výjimkou byl prezident Miloš Zeman, kterému stejně jako v prosinci věřilo 51 procent lidí. Mírný pokles důvěry znamenali jen krajší hejtmani. Vyplývá to z průzkumu, jehož výsledky zveřejnilo Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM). Nejdůvěryhodnějšími dlouhodobě zůstávají starostové a obecní zastupitelstva. Senátu v lednu důvěřovalo 39 procent respondentů, také důvěra v Poslaneckou sněmovnu vzrostla o dva procentní body na 38 procent. Stejný nárůst důvěry jako Sněmovna zaznamenala vláda, a to na 46 procent. S politickou situací bylo v lednu spokojeno 23 procent občanů, o dva procentní body více než v prosinci. Podíl nespokojených klesl o čtyři procentní body na 38 procent. V průzkumu odpovídalo mezi 11. a 22. lednem 1 052 lidí ve věku od 15 let.

V Ostravě se otevře centrum pro cizince

Ostrava otevře počátkem března centrum pro cizince. Určeno bude těm, kteří ve městě či regionu žijí nebo do něj na delší dobu přijíždějí. Takzvané Expat centrum Ostrava má cizincům a také jejich rodinám pomoci například s hledáním bydlení, zdravotní péčí, vzděláváním či výběrem volnočasových aktivit. Ostrava chce centrum vyzkoušet v pilotním ročním provozu. Cizinci v něm získají informace v angličtině a v budoucnu i v dalších jazycích.

Nabídka pomoci cizincům s češtinou a integrací

S češtinou a integrací chtějí v České Lípě pomoci stovkám dělníků, kteří pracují v místních podnicích, a také jejich dětem. Do projektu za 1,8 miliónu korun, na který radnice žádá dotaci, se zapojilo sedm škol a dalších organizací. Cílem projektu je zlepšit soužití a vzájemné vztahy mezi cizinci a majoritní společností ve městě a také odstranit problémy v komunikaci a adaptaci jejich dětí ve školách. V česko-lipských základních a mateřských školách se podle mluvčí

vzdělává zhruba 360 dětí, které neumí česky nebo rozumí jen s velkými obtížemi. Většinou jde o Mongoly. Kromě nich žije ve třetím největším městě Libereckého kraje kolem 2 500 cizinců, kteří jsou na tom s češtinou mnohdy ještě hůř než jejich děti.

„Děti cizinců mají povinnost po příjezdu do naší země chodit do školy, to ukládá zákon. Bohužel zákon už vůbec nemyslí na to, aby dal těmto dětem čas se náš jazyk naučit. Zbytečně tak vznikají nepříjemné situace mezi cizinci a majoritní společností. V rámci tohoto projektu jim tak chceme situaci usnadnit a samozřejmě pomoci i cizincům, kteří se mnohdy nacházejí v opravdu velmi těžké situaci,“ řekla starostka Jitka Volfová (ANO). Hlavní aktivitou projektu bude výuka českého jazyka. Projekt počítá i se vzdáváním pedagogů, využitím překladatelských služeb pro tlumočení mezi rodiči a školou. V plánu jsou také kulturní akce, na kterých by měli lidé možnost poznat historii a kulturu Mongolů.

Paní Lisa Miková dostala německý Kříž za zásluhy

Česka Lisa Miková na německém velvyslanectví v Praze převzala státní vyznamenání Kříž za zásluhy, které jí udělil německý prezident Frank-Walter Steinmeier. Sedmadesátiletá žena, která přežila koncentrační tábor v Osvětimi, ocenění získala za snahu o smíření mezi Čechy a Němci a za dlouhodobé předávání svých vzpomínek mladé generaci. Kříž za zásluhy je nejvyšším vyznamenáním, které Spolková republika Německo uděluje za snahu o obecné blaho.

Zemřel Luboš Dobrovský

Ve věku sedmaosmdesáti let zemřel 29. ledna v Praze disident a bývalý ministr obrany Luboš Dobrovský. V čele resortu byl v letech 1990-1992. Byl také kancléřem Václava Havla a významným novinářem. V letech 1996-2000 byl velvyslancem v Rusku.

Luboš Dobrovský se narodil v roce 1932 v Kolíně. Pracoval v Československém rozhlasu, v roce 1968 se podílel na podzemním vysílání rozhlasu. Byl členem KSČ, v roce 1970 ze strany vystoupil. Byl signatářem Charty 77. V té době pracoval jako myč oken a topič. Publikoval v samizdatových tiskovinách a také je redigoval. Po sametové revoluci se stal mluvčím Občanského fóra a jeho kariéra politika a diplomata začala stoupat. Nejprve byl náměstkem na ministerstvu zahraničí, pak se stal ministrem obrany. V letech 1992-1996 vedl kancelář prezidenta Václava Havla a následně se stal

českým velvyslancem v Ruské federaci. V roce 2002 obdržel z rukou prezidenta Řád Tomáše Garrigua Masaryka.

Luboš Dobrovský byl i překladatel, překládal z ruštiny a polštiny. V posledních letech byl nezávislým komentátorem a analytikem v oblasti bezpečnosti a mezinárodních vztahů. (mk)

Federace židovských obcí podala trestní oznámení kvůli antisemitské knize

Federace židovských obcí (FŽO) podala trestní oznámení kvůli prodeji knihy *Jedovatá houba*, kterou lze koupit na internetu. ČTK to řekl tajemník FŽO Tomáš Kraus. Kniha Ernsta Hiemera z roku 1938 je antisemitskou knihou pro děti. V ČR ji vydalo nakladatelství Guidemedia, které dříve vydalo projevy Adolfa Hitlera a čelilo kvůli tomu obžalobě ze schvalování genocidy a podpory hnutí směřujícího k potlačení lidských práv a svobod. Loni ho Nejvyšší soud obžaloby zprostil. „Je to mezera v zákoně a pokusíme se prosadit změnu do novely trestního zákoníku,“ řekl Kraus. „Po hrncích s portréty Adolfa Hitlera nakladatelství Naše vojsko je tato publikace dalším výsměchem obětem šoa. Obracíme se na orgány státní správy s naléhavou žádostí, aby bylo okamžitým opatřením zabráněno šíření textu hrubě hanobícího rasu, národ a přesvědčení,“ uvádí FŽO na svém webu.

Trestní zákon, který je účinný od roku 2010, stanovuje tresty několikaletého vězení za hanobení národa a rasy stejně jako za podněcování k nenávisti vůči skupině osob. Předchozí trestní zákon za trestný čin označoval i podporu a propagaci hnutí, které směřuje k potlačení práv a svobod člověka i hlásání národnostní, rasové, náboženské či třídní zášti. Nakladatelství Naše vojsko tak může třeba prodávat hrnky s portrétem Hitlera a dalšími vrcholnými představiteli nacismu.

Loni policie evidovala méně extremistických trestných činů

Za loňský rok zaznamenala policie 170 trestných činů s extremistickým podtextem, o devět méně než předloni. Objasněno bylo 96 z nich. Ministerstvo vnitra to uvedlo ve zprávě o extremismu za druhé pololetí roku 2019. Nejčastěji, v 61 případech, zaregistrovali policisté trestné činy podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka, projev sympatií k takovému hnutí nebo popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidy. Úmyslné ublížení na zdraví motivované extremismem zaznamenala policie v pěti případech, tři z toho objasnila.

V Česku se ve druhém pololetí loňského roku dále zvyšovala intenzita nenávistných projevů. Své aktivity obnovili někteří neonacističtí aktivisté. Anarchisté a komunisté naopak procházejí obdobím stagnace. Podle zprávy dále štěpila společnost tradiční témata, objevila se ale i nová témata. Zpráva zmiňuje například kauzu kolem sochy sovětského maršála Ivana Koněva v Praze 6. Podle zprávy kauza ukázala, že dřívější ideologičtí oponenti mohou nalézt v některých případech společné téma. Proti odstranění sochy společně demonstrovali dogmatictí komunisté, příslušníci domobran, zástupci dezinformačních médií, protimigranští a protimuslimští aktivisté i bývalí neonacisté.

Schodek rozpočtu stoupl na 27,4 miliard, jde o nejhorší únorové číslo od 1993

Schodek státního rozpočtu ke konci února stoupl na 27,4 miliardy korun z lednových osmi miliard korun. Loni v únoru vykázal rozpočet schodek 19,9 miliardy korun. Informovalo o tom ministerstvo financí. Letošní únorový výsledek je nejhorší od roku 1993, vyplývá z údajů na stránkách ministerstva financí. Dosud byl nejvyšší schodek státního rozpočtu za únor v roce 2003, a to 24,94 miliardy Kč.

Tržby v maloobchodě hodnotí analytici kladně, letos růst zpomalí

Vývoj maloobchodních tržeb v loňském roce lze i přes mírné zpomalení v závěru roku hodnotit kladně, míní analytici. Spotřeba domácností podle nich táhne růst české ekonomiky. Tržby v maloobchodě bez aut se loni zvýšily meziročně o 4,8 procenta, rostly tak šestým rokem, předloni to bylo o 4,9 procenta. Letos očekávají ekonomové kvůli pomalejšímu zvyšování mezd zpomalení tempa růstu maloobchodních tržeb, a to až ke třem procentům.

Nadále podle hlavního ekonoma ING Jakuba Seidleira platí, že dynamika maloobchodních tržeb v Česku patří mezi ty vyšší ze zemí Evropské unie a ve srovnání s průměrem zemí EU je dvojnásobná. Souvisí to s nadále přehřátým trhem práce v tuzemské ekonomice a pokračujícím solidním růstem mezd, podotkl. Situace domácností zůstává podle analytiků příznivá, nicméně domácnosti naznačují snahu více spořit, a to kvůli rostoucím obavám ohledně budoucího ekonomického vývoje. To by mohlo vést k mírně slabší dynamice maloobchodu. Na zpomalování útrat domácností se podle ekonoma UniCredit Bank Jiřího Paura podepisuje jak vyšší inflace, tak klesající tempo růstu nominálních mezd, ačkoli se míra nezaměstnanosti nadále drží na minimech.

Průmysl loni po pěti letech klesl, obchod i stavebnictví rostly

Průmyslová výroba v Česku se loni meziročně snížila o 0,4 %, klesla tak po pěti letech. Zatížil ji útlum průmyslu v západní Evropě a především v Německu, ale také celní spor USA a Číny či brexit. I přes zpomalení v Německu a Číně se ale dařilo českému obchodu, který loni zvýšil přebytek o 50 miliard na 149 miliard korun. Letošní obchod podle analytiků loňský nepřekoná, růstu vývozu i dovozu bude bránit zhoršení ekonomických podmínek ve světě a třeba i vliv šířícího se koronaviru na růst čínské ekonomiky. Trojici statistických dat završuje stavebnictví, které loni třetím rokem rostlo, a to o 2,4 %. Stavební firmy v Česku zahájily loni stavbu 12 491 bytů v bytových domech, meziročně o 72 % více. Byl to nejvyšší počet od roku 2008. Nejvíce jich bylo v Praze, kde počet zahájených staveb stoupl více než dvojnásobně. Rodinných domů se v Česku loni začalo stavět o čtyři procenta více než před rokem.

Elektronická evidence tržeb by letos měla přinést 15 miliard korun

Elektronická evidence tržeb (EET) by měla letos do veřejných financí přinést 15,2 miliardy korun, z toho 2,4 miliard

dy korun souvisí s rozšířením EET na obory, které jí dosud nepodléhaly. Za roky 2017 až 2019 vyčíslilo ministerstvo financí přínos EET zhruba na 33 miliard korun. Informovala o tom ministryně Alena Schillerová (za ANO). V roce 2021 by měla EET přispět podle ministerstva do rozpočtu 19,2 miliardy korun, z toho rozšíření o další obory 6,4 miliardy. V roce 2022 by to mělo být 20,5 miliardy korun, z toho rozšíření 7,7 miliardy Kč. Rozšíření EET se bude týkat například řemeslníků, advokátů, účetních, lékařů a taxikářů. Podle ministerstva by se to mělo vztahovat zhruba na 300 000 podnikatelů.

Evidence začala platit 1. prosince 2016 pro restaurace a ubytovací zařízení. Od března 2017 je povinná pro podnikatele ve velkoobchodu a maloobchodu. EET je přitom zaměřena na přijímání plateb v hotovosti, upozornila Schillerová. Podle dostupných informací je aktuálně do EET zapojeno 192 000 podnikatelů, kteří dosud evidovali zhruba 13 miliard účtenek.

EK kvůli koronaviru uvolní pravidla o rozpočtech a státní pomoci

Evropská komise (EK) co nejdříve umožní členským státům Evropské unie poskytovat pomoc odvětvím zasaženým koronavirem. Brusel je také připraven uvolnit rozpočtová pravidla zemím, které kvůli šířící se nákaze čelí hospodářskému propadu. Oznamovali to místopředsedové komise Margrethe Vestagerová a Valdis Dombrovskis, kteří spolu s předsedkyní Ursulou von der Leyenovou představili plán na zmírnění ekonomických dopadů viru. EK podle své šéfky hodlá mobilizovat investice v objemu 37 miliard eur (963 miliard Kč). O vstřícnost už požádala Itálie, která je v Evropě nejvíce zasaženou zemí a přijala nejdrastičtější omezení s velkými dopady na ekonomiku. Firmy podnikající například v cestovním ruchu či dopravě, které se dostanou do velkých problémů kvůli zrušeným cestám, se podle Vestagerové budou moci obrátit na státy s žádostí o pomoc, která je běžně v rámci pravidel o hospodářské soutěži nepovolená.

Spolupráce Sazka Group a ÖBAG

Sázková společnost Sazka Group ze skupiny KKCG miliardáře Karla Komárka uzavřela dohodu o spolupráci s rakouským státním holdingem ÖBAG. Díky ní se stane většinovým majitelem loterijní společnosti Casinos Austria, nad kterou tak bude mít kontrolu. Sazka Group a ÖBAG sdělily, že se mimo jiné domluví na svých zástupcích ve správní a dozorčí radě Casinos Austria. „Uzavření dané dohody mezi akcionáři zajistí, že jak Sazka Group, tak ÖBAG budou spolupracovat v partnerském duchu s cílem zvýšit hodnotu Casinos Austria AG a Austrian Lotteries,“ uvedl výkonný ředitel Sazka Group Robert Chvátal.

Sazka Group je už teď největším akcionářem Casinos Austria s podílem přes 38 procent. Díky dohodě s holdingem ÖBAG její podíl vzroste na více než 50 procent. ÖBAG má v Casinos Austria podíl 33,2 procenta. V rámci dohody se vzdal opce na část podílu, který v Casinos Austria vlastní společnost Novomatic. Ta se už v prosinci dohodla, že svůj podíl 17,2 procenta prodá Sazce. Pokud se svých opcí na podíl firmy Novomatic vzdají i menší akcionáři, získá Sazka v Casinos Austria přes 55 procent.

Sazka Group a ÖBAG dále uvedly, že jejich společným cílem je připravit Casinos Austria (CASAG) na vstup na burzu do roku 2023. „Oba akcionáři zcela jasně podporují myšlenku uvedení CASAG na akciový trh, což by společnost posunulo na novou úroveň. Vzorem je pro nás Francie. Hlavní akcionáři vnímají tento krok jako silný závazek vůči managementu, kterým chtějí nadále zvyšovat hodnotu CASAG,“ uvedl výkonný ředitel ÖBAG Thomas Schmid.

Sazka Group je jednou z největších celoevropských loterijních společností, kromě Česka a Rakouska působí také v Itálii, Řecku a na Kypru. Dceřiná společnost Sazka je nejstarší loterijní firmou v Česku s dominantním podílem na trhu loterijních her typu Sportky nebo Eurojackpotu.

ÖBAG má v současné době podíl v jedenácti společnostech: OMV AG, Österreichische Post AG, Telekom Austria AG, CASAG, BIG, APK Pensionskasse, GBK-Bergbau, IMIB, SCHOELLER-BLECKMANN GmbH a FIMBAG. Verbund AG, který je kotovaný na burze, spravuje ÖBAG pro rakouské ministerstvo financí. (ČTK)

Výstaváři přijdou o 450 miliónů kvůli rušení zahraničních akcí

České výstavářské firmy přijdou kvůli rušení zahraničních veletrhů kvůli koronaviru o 450 miliónů korun, krize tohoto průmyslu se dotkne desítek tisíc lidí. Výstaváři budou žádat o pomoc vládu. Po jednání krizového svazu Asociace výstavářských firem ČR (AVF), která zastupuje stovku firem, to novinářům řekl jeho předseda Jiří Carda. „Situace je pro velkou část našeho sektoru likvidační. Za jeden týden bylo v zahraničí zrušeno přes 100 akcí, na kterých měli zakázky. Je to jako když zpomalíte ze stovky na nulu, jako když narazíte do zdi,“ konstatoval Carda. Zdůraznil, že propad odvětví nenastal zaviněním majitelů firem, na podobnou situaci se nedá připravit. „Je to ale prakticky likvidace celého odvětví, jaro je vrcholem naší výstavářské sezóny,“ dodal Carda. Výstavářství je podle něj exportní obor, který zaměstnává desítky tisíc lidí.

Tržby maloobchodu v lednu stouply o 4,9 procenta

Tržby v maloobchodu bez prodeje aut letos v lednu meziročně stouply o 4,9 procenta, tedy stejně jako podle aktualizovaných údajů loni v prosinci. Oznámil to Český statistický úřad (ČSÚ). Maloobchodní tržby tak rostou nepřetržitě každý měsíc už od června roku 2014. Nejvíce v lednu rostly opět tržby e-shopů. „Tradičně nejvyšší tempo růstu vykazaly internetové obchody, dvouciferným tempem rostly i tržby prodejen s výrobky pro domácnost,“ sdělila ředitelka odboru statistiky služeb ČSÚ Marie Boušková. „Naopak meziroční pokles zaznamenaly prodejny se sportovními, kulturními a rekreačními potřebami. Důvodem může být nezvykle teplé počasí a zhoršené podmínky pro zimní sporty,“ doplnila.

Ocenění Podnikatel roku získal zakladatel Kiwi.com Oliver Dlouhý

Vítězem ocenění EY Podnikatel roku za loňský rok se stal zakladatel a spolujednatel společnosti Kiwi.com Oliver Dlouhý. Prodejce letenek Kiwi.com patří mezi nejúspěš-

nější české startupy se zákazníky po celém světě. Výsledky organizátoři vyhlásili v pražském paláci Žofín. Poradenská firma EY (dříve Ernst & Young) pořádá soutěž ve světě od roku 1986. Aktuálně se koná téměř v šedesáti zemích, v Česku letos podvacáté. Dlouhý bude v červnu reprezentovat Českou republiku na světovém finále soutěže v Monte Carlu. Oliver Dlouhý založil současnou firmu Kiwi.com pod názvem SkyPicker.com v roce 2012 jako vyhledávač levných letenek. Nyní je jeho firma globálním prodejcem letenek, Dlouhý by ale chtěl, aby se stala globálním virtuálním dopravcem. Kiwi.com zaměstnává po světě 2 800 lidí, hlavní sídlo ale má v Brně. Denně zpracuje 100 miliónů vyhledávání a její tržby v roce 2018 dosáhly 28 miliard korun a zisku 111 miliónů korun. Loni v červnu koupil většinový podíl akcií americký fond General Atlantic.

ČNB zvýšila úrokové sazby, základní stoupla na 2,25 procenta

Bankovní rada České národní banky zvýšila úrokové sazby. Základní úroková sazba, od níž se odvíjí úročení komerčních úvěrů, stoupla o 0,25 procentního bodu na 2,25 procenta. Informovala o tom mluvčí centrální banky Markéta Fišerová. Jde o první zvýšení sazeb od loňského května. Analytici očekávali, že ČNB ponechá úrokové sazby beze změny. ČNB zvýšila také lombardní sazbu, a to o 0,25 procentního bodu na 3,25 procenta. Lombardní sazba je procentuální sazba, za kterou si obchodní banky mohou půjčit u centrální banky peníze proti zástavě cenných papírů. Diskontní sazbu, na kterou jsou například navázána penále za nesplácené úvěry nebo neuhrazené daně, rada zvýšila o 0,25 procentního bodu na 1,25 procenta.

Od sazeb centrální banky se odvíjejí úroky bankovních vkladů a úvěrů. Podnikům vyšší úroky přinášejí dražší úvěry na investice a provoz, domácnostem zase dražší půjčky na bydlení.

Podíl úspor na národním důchodu je v ČR 3. nejvyšší v Evropě

Míra úspor domácností je v české ekonomice poměrně vysoká, s podílem na hrubém národním důchodu téměř 29 procent zaujímá ČR mezi ostatními evropskými státy třetí příčku. Největší oblibě se v ČR těší netermínované vklady, poprvé po šesti letech vzrostl také objem termínových vkladů. Nejméně rostly úspory domácností v investičních fondech, informovala ČTK společnost NN Investment Partners.

Češi drží svoje rezervy nejčastěji na běžných účtech, které nenesou prakticky žádný úrok, naopak z jejich úspor postupně ukrajuje inflace. V prosinci vzrostla inflace v ČR meziročně na 3,1 procenta. K jejímu pokrytí běžné účty (spořicí účty, termínované vklady atd.) nestačí a jen tak stačit nebudou.

Podle zprávy Světové banky české domácnosti investují pouze 19 procent peněz do akciových fondů, zatímco smíšené fondy tvoří 40 procent a dluhopisové 35 procent. Až 51 procent majetku drží Češi v hotovosti nebo na bankovních účtech. Nejvýraznější rozdíl je znát na penzijních produktech, kde mají Češi naspořeno třináctkrát méně než průměrný Evropan.

Zahraníční podnikatelé koupili nejméně českých firem za šest let

Zahraníční podnikatelé loni koupili 3 366 českých firem, což je o 3,4 procenta méně než v roce 2018 a nejméně za posledních šest let. České firmy nejčastěji kupovali Ukrajinci (897) a Slováci (690), s výraznějším odstupem následovali Maďaři (192), Rumuni (186) a Rusové (170). Informovala o tom společnost Bisnode.

MMR: Objem hypoték loni klesl o 35 miliard na 176 miliard korun

České banky poskytly v roce 2019 lidem 75 500 hypotečních úvěrů za 175,6 miliardy korun. Proti předchozímu roku to bylo o 21 700 hypoték a 35 miliard korun méně. Vyplývá to z dat zveřejněných na stránkách ministerstva pro místní rozvoj. Hypoteční trh se podle expertů loni vyrovnával s přísnější regulací České národní banky a zaznamenal nejhorší výsledky za pět let. Podle limitů platných od října 2018 by dluh žadatele o hypotéku neměl překročit devítinásobek ročního čistého příjmu a na splátku dluhu by měl vynakládat maximálně 45 procent měsíčního čistého příjmu. Zároveň platí doporučení, aby banky neposkytovaly hypotéky nad 90 procent ukazatele LTV (poměr výše úvěru k hodnotě zástavy) a omezily i hypotéky nad 80 procent.

Rok 2019 tak byl podle ČNB silně ovlivněn tzv. efektem předzásobením v roce předchozím. V období po ohlášení nových příjmových limitů platných od října 2018 totiž skokově vzrostl objem nově uzavřených hypotečních smluv. O to méně se jich pak podle centrální banky zákonitě poskytlo v období následujícím, tedy v první polovině roku 2019. Ve druhé polovině loňského roku se objemy skutečně nových hypotečních úvěrů postupně dostávaly na běžné úrovně předchozích let.

Ekonomika ČR dál zpomaluje, podle analytiků kvůli situaci ve světě

Růst české ekonomiky loni dále zpomaloval. Podle analytiků za tím stálo hlavně oslabení ekonomické aktivity v cizině. Zvyšování českého hrubého domácího produktu (HDP) v roce 2019 snížilo tempo z předloňských 2,8 procenta na 2,4 procenta. Růst zpomalil i v posledním čtvrtletí loňského roku, a to z 2,5 procenta ve třetím čtvrtletí na 1,7 procenta. Zvolňování růstu ekonomiky bude podle ekonomů pokračovat i letos. Ačkoli dnešní odhad HDP může být později mírně revidován, růst ekonomiky v závěru roku 2019 bude patřit mezi nejslabší za poslední roky, což je důsledek slabší ekonomické aktivity v zahraničí, uvedl analytik ING Bank Jakub Seidler.

Navzdory zpomalení růstu si ale česká ekonomika loni vedla lépe než Evropská unie jako celek, uvedl Vladimír Kermiet z Českého statistického úřadu. Ekonomika eurozóny v loňském roce vzrostla podle Eurostatu (statistického úřadu EU) jenom o 1,2 procenta, tedy nejpomaleji za šest let. V loňském čtvrtém čtvrtletí meziročně zpomalil kromě růstu českého hospodářství i růst polské a maďarské ekonomiky. Meziroční inflace se bude i v dalších měsících pohybovat výrazně nad třemi procenty, klesat by měla začít až v druhé polovině roku. Vyplývá to z reakcí analy-

tiků na údaje o lednové inflaci. Podle ekonomů se tak ve světle dnešních čísel o inflaci jeví jako adekvátní rozhodnutí České národní banky zvýšit úrokové sazby. Meziroční růst spotřebitelských cen v lednu zrychlil na 3,6 procenta z prosincových 3,2 procenta. Jde o nejvyšší meziroční růst cen od března 2012. Růst inflace ovlivnilo hlavně zdražování potravin, alkoholu a bydlení.

TPCA v Kolíně investuje 180 miliónů eur, najme 1 000 lidí

Automobilka Toyota Peugeot Citroën Automobile (TPCA) chce v Kolíně kvůli výrobě nového modelu Toyota Yaris investovat 180 miliónů eur (asi 4,5 miliardy Kč), postaví tři nové haly. Sehnat musí 1 000 nových zaměstnanců, až čtyři stovky z nich by mohly dočasně přijet z Indie, uvedl server SeznamZpravy.cz, kterému informace sdělil ředitel TPCA Robert Kiml. V TPCA v současnosti pracuje 2 400 lidí. Kvůli hybridnímu pohonu, který se bude do Yarisu montovat, je nutné ve speciálním režimu skladovat baterie.

(SeznamZpravy.cz)

Pražské letiště pokračuje v růstu, v lednu odbavilo 1,05 miliónu lidí

Pražské letiště i letos pokračuje ve zvyšování počtu cestujících, v lednu odbavilo 1,05 miliónu pasažérů, což je meziročně o 7,4 procenta více. Letiště Praha to oznámilo na twitteru. Letiště je v současnosti už na hraně své kapacity, za rok 2019 odbavilo rekordních 17,8 miliónu cestujících. I letošní leden je pro letiště dílčím rekordem, dosud přes něj v prvním kalendářním měsíci víc než milión lidí nescetovalo. Největší nápor cestujících je tradičně v létě, loni v srpnu letiště odbavilo 1,99 miliónu pasažérů. Lednovou statistiku zřejmě neovlivnila ani současná opatření nastavená kvůli šíření nového koronaviru v Číně.

Velvyslanec USA varoval poslance před digitální daní

Americký velvyslanec v Česku Stephen King zaslal členům rozpočtového výboru české Poslanecké sněmovny dopis, ve kterém označil zvažovanou digitální daň za diskriminační. Podle serveru iHNED.cz, který o dokumentu informoval, King poslance varoval i před možným zavedením odvetných opatření ze strany USA. Daň, jejíž návrh sněmovní výbor projednává, by se vztahovala na velké internetové firmy v Česku. Týkat by se měla předních světových společností jako Google, Facebook, Amazon či Apple.

King v dopise českým poslancům označil sedmiprocentní sazbu za mimořádně vysokou, uvádí iHNED.cz. „Navíc, jak jsem již sdělil předsedovi vlády panu Andreji Babišovi a dalším ministerským úředníkům, Spojené státy si ponechávají právo přijmout příslušná opatření na obranu našich inovačních firem, což by mohlo zahrnovat odvetná opatření,“ uvedl podle serveru King. Digitální daň by se podle návrhu ministerstva financí měla vztahovat na internetové firmy v ČR s globálním obratem nad 750 miliónů eur (asi 19 miliard korun), které budou mít v tuzemsku roční obrat za uskutečněné zdanitelné služby minimálně 100 miliónů korun. Do státního rozpočtu by daň měla přinést zhruba pět miliard korun ročně.

Ministr Havlíček chce snížit počet kontrol podnikatelů

Vicepremiér a ministr průmyslu a obchodu Karel Havlíček (za ANO) chce snížit počet kontrol podnikatelů. Mělo by být víc společných kontrol živnostenských úřadů a České obchodní inspekce (ČOI), čímž by celkový počet kontrol podnikatelů klesl. Havlíček to řekl na setkání se zástupci živnostenských úřadů. Podnikatelé by podle něj také měli mít od příštího roku možnost společného odvodu za zdravotní a sociální pojištění a daň z příjmu. Cílem je snížit zatížení podnikatelů. Podle Hospodářské komory se snížením četnosti kontrol vyřeší jen polovina problému.

Havlíček uvedl, že ČOI ročně uskuteční 30 000 kontrol a živnostenské úřady 40 000. Zhruba 1 000 kontrol je provedeno společně. Ministr uvedl, že nyní v extrémním případě může na jednoho podnikatele přijít za rok kolem třiceti kontrol. Hospodářská komora považuje podle jejího mluvčího Miroslava Dira za problém kromě počtu kontrol rozdílný výklad zákonů kvůli nejednoznačnému znění. „Faktem je, že ani dozorové orgány dnes nevědí, kolik povinností musí podnikatelé plnit. Když si živnostník vyvedne živnostenský list, již v tu chvíli musí vůči státu plnit na 780 povinností. Jediným místem, kde se podnikatelé uceleně dozví, které povinnosti mají podle zákonů plnit, je přítom vloni v květnu spuštěný Právní elektronický systém, který vyvinula Hospodářská komora České republiky,“ uvedl Dír.

Koronavirus může snížit české HDP jako při měnové krizi

Koronavirus, který postupně zasahuje další státy Evropy, může způsobit pokles české ekonomiky podobný situaci při propuknutí měnové krize v eurozóně v letech 2012 a 2013. ČTK to řekl ekonom a výkonný ředitel finanční skupiny Starteepo František Bostl. Česko je nejvíce ekonomicky závislé na Německu, Francii, Itálii a Británii. Ochromení některé z těchto ekonomik by tak mělo rozsáhlé ekonomické následky nejen pro celou Evropu, ale logicky i na ČR jako její nedílnou součást, uvedl Bostl. Připomněl, že zmíněné čtyři ekonomiky představují více než 50 procent celkového exportu ČR.

Schodek agrárního zahraničního obchodu byl loni znovu nejhorší

Schodek agrárního zahraničního obchodu loni meziročně stoupl o více než 13 procent na rekordních 47,2 miliardy korun, když v roce 2018 schodek činil 41,7 miliardy korun. Údaje uvedlo na svém webu ministerstvo zemědělství, které ale upozornilo, že se prohlubování schodku zpomalilo. „Znovu se ukázalo, že se nedaří omezovat agrární dovoz zpravidla dražších výrobků s vysokou přidanou hodnotou včetně masa, masných i mléčných výrobků. Dále se nedaří více navyšovat agrární export ani zlepšovat strukturu agrárního zahraničního obchodu, a to navzdory přijaté rozvojové strategii resortu MZe ČR, rozšiřované síti agrárních diplomatů v řadě zemí světa a dalším opatřením,“ okomentoval pro ČTK výsledky Zemědělský svaz ČR.

Hlavní příčinou záporného schodku je záporné saldo u masa. „U této komodity dlouhodobě zůstává absolut-

ně nejvyšší záporné saldo ze všech agrárních komoditních skupin a v roce 2019 překonalo rekordních 25,5 miliardy korun. To je ale zcela opačný vývoj než v EU, kde je saldo zahraničního obchodu masem kladné,“ uvedl svaz. Nejvíce se do ČR dováží vepřové, pak drůbeží a pak hovězí maso. ČR nejvíce agrárního zboží vyváží na Slovensko, pak do Německa a Polska. Ze třetích zemí pak do Ruska, Číny a Japonska. Nejvíce se vyváží cigarety, přípravky používané k výživě zvířat nebo pekařské zboží. Dovoz je nejvyšší z Německa, Polska a Nizozemska, ze třetích zemí pak z Číny, USA a Turecka. Dováží se právě vepřové maso, také pekařské zboží, ale i třeba sýry a tvaroh.

Z Lovosic po dlouhém čekání vyplul říční tanker do Nizozemska

Na dlouhou cestu k novému majiteli z Lovosic vyrazil říční tanker, který pro zákazníka v Nizozemsku vyrobili loni v loděnicích firmy Barkmet ve Lhotce nad Labem. Tankery jsou dva, první spustili na vodu už loni v červnu, druhý v prosinci, dál ale plout nemohly kvůli nedostatku vody v Labi.

V loděnicích Barkmet vyrobili loni dva říční tankery dlouhé 86 metrů a bezmála 12 metrů široké. Každý z nich uveze zhruba 2 500 metrů krychlových nákladu. Rozvážet budou v Nizozemsku jedlé oleje do vnitrozemí.

Nedostatek vody v Labi komplikuje plavbu na Labi směrem do Německa už pět let. Ministerstvo dopravy loni uvedlo, že bude dál prosazovat stavbu jezu v Děčíně, který by hladinu zvedl. Projekt, který by podle rejdařů výrazně zvýšil splavnost Labe, brzdí především spory kvůli vlivu stavby na okolní krajinu.

Životní minimum se po osmi letech zvýší na 3 860 korun měsíčně

Životní minimum se od 1. dubna zvedne o 13,2 procenta. Dosáhne 3 860 korun měsíčně. Existenční minimum pak bude činit 2 490 korun měsíčně. Po jednání vlády o tom informoval vicepremiér Jan Hamáček (ČSSD). Nejnižší uznaná částka pro život se využívá pro stanovení dávek, alimentů či nezabavitelného minima. Návrh ministerstva práce a sociálních věcí podle Hamáčka reaguje na růst cen. Ministerstvo práce o růst usilovalo od poloviny roku 2018. Minimum se zvýšilo naposledy v lednu 2012 o devět procent. Od té doby se ceny zvedly o 13,2 procenta, uvedlo ministerstvo práce a sociálních věcí. Nařízení má podle předkladatelů pomoci například rodičům či seniorům. Například rodiče s pětiletým a osmiletým dítětem mají nyní minimum 9 850 korun. Po zvýšení by to mohlo být 11 140 korun. U samotného otce či matky se čtyřletým dítětem by se částka ze 4 880 korun mohla dostat na 5 520 korun. Dvojice důchodců by měla místo 5 970 pak 6 750 korun.

Částka, kterou exekutor nesmí strhnout dlužníkovi, se zvýší

Částka, kterou exekutor nesmí strhnout dlužníkovi z jeho mzdy, se zvýší. Lidem v exekuci nebo v insolventci tak zůstane měsíčně více peněz než dosud. O schválení nařízení vlády informovala ministryně financí Alena Schillerová (za

ANO). Minimální nezabavitelná částka má vzrůst z 6 608 na 7 434 korun. Změny podle autorů nařízení pomohou nejvíce dlužníkům s nízkými příjmy a dlužníkům s dětmi. Podle Schillerové zmírní motivaci dlužníků přecházet do sedé ekonomiky.

Schválenou změnu zkritizovala Česká asociace věřitelů. Poukázala na to, že zvýšení nezabavitelné částky bude mít negativní dopady pro věřitele, protože povede k jejich nižšímu uspokojení, případně k výraznému prodloužení doby splácení dluhu. „Na rozdíl od zákonodárců se nedomnívám, že by tato změna dokázala ve větší míře motivovat občany, kteří se vyhýbají splácení a pracují načerno, k návratu do legálního systému,“ uvedl ve vyjádření zasláném ČTK prezident asociace Pavel Staněk. „Místo skokového navýšení bychom z tohoto hlediska více uvítali změnu principu výpočtu nezabavitelné částky, která by narůstala úměrně dlužníkovu příjmu. Díky tomu by byl dlužník motivován svůj příjem zvyšovat, na čemž by vydělal on i jeho věřitel,“ doplnil Staněk.

Autisté: Další výzvou je chráněné bydlení a pracovní místa

Vznik chráněného bydlení a porozumění na trhu práce je další výzvou pro zlepšování života lidí s poruchami autistického spektra (PAS), pokrok je již ve vzdělání a zdravotní péči. Informace zazněly na tiskové konferenci k Mezinárodnímu dni Aspergerova syndromu. Ten je formou autismu, jež se často pojí s vysokým IQ a silným zájmem o jedno téma, potíže jsou naopak v komunikaci a oblasti emocí. Lidí s různými PAS žije v Česku asi 200 000, často bez diagnózy.

Babiš chce jednat s Rusnokem o hypoteční politice bank

Premiér Andrej Babiš (ANO) chce jednat s guvernérem České národní banky Jiřím Rusnokem o hypoteční politice bank s ohledem na dostupnost bydlení. V rozhovoru na serveru Blesk.cz uvedl, že vysoké ceny bytů a drahé nájmy považuje za problém, regulované nájemné ale nevidí jako cestu k řešení situace. Podle něj se už v minulosti ukázalo, že lidé regulaci obcházel. Banky se podle Babiše obávají realitní bubliny, a proto požadují vyšší zajištění hypoték. Premiér ale uvedl, že banky musí u hypoték nést riziko podnikání. „ČNB je nezávislá, ale je skutečně potřeba, aby banky měly svoji strategii a byly vstřícné vůči lidem,“ řekl. Podle premiéra je zásadní budovat dostupné byty pro mladé rodiny. Hlavní roli by v tom podle premiéra měla mít města. Apeloval na ně, aby využila vládní program Výstavba s dotacemi a úvěry na sociální a dostupné byty. Zároveň zmínil možnost daňového zvýhodnění pro pořízení prvního bydlení, které by se nevztahovalo na nákup investičních bytů.

Ztráta bydlení u tisícovky lidí s dluhy z dětství či samostatných rodin připraví rozpočty státu, krajů a obcí ročně zhruba o čtvrt miliardy korun. Bezdomovectví a nejisté bydlení mají dopad na zaměstnanost a školní docházku. Klesá příjem z odvodů, naopak rostou výdaje na dávky, sociální služby, zdravotní péči či řešení kriminality. Vyplývá to z analýzy Agentury pro sociální začleňování. Podle ní by k úsporám těchto nákladů přispělo sociální bydlení.

Analýza Platformy pro sociální bydlení a organizace Lumos ukázala, že v roce 2018 v bytové nouzi bylo v Česku 54 000 domácností. Žily v provizorním bydlení, nevyhovujícím bytě či byly bez domova. Týkalo se to 83 000 lidí, z nich bylo 20 500 dětí. Polovina rodin a jednotlivců ve vážné bytové tísní se nacházela ve čtrnácti městech. Problém s bytovou nouzí naopak téměř neměla víc než polovina území republiky. Podle agentury výzkumy už prokázaly, že ztráta bytu či nejisté a nevhodné bydlení dopadá na školní docházku a prospěch dětí.

Maláčová letos navrhne reformu důchodů

Ministryně práce a sociálních věcí Jana Maláčová (ČSSD) se neshodne ve věci případného navyšování věku odchodu do důchodu s předsedkyní důchodové komise Danuší Nerudovou. Ministryně prosazuje takzvanou technickou variantu důchodové reformy, která je jedna ze zvažovaných. Šéfka komise prosazuje stejnou, ale uvažuje o prodloužení věku do důchodu. Maláčová je proti, uvedla v debatě *Otázky Václava Moravce*. Dodala, že do léta chce předložit paragrafované znění jedné z variant reformy.

„Předložím takovou důchodovou reformu, která je v souladu s programovým prohlášením vlády. V tuto chvíli na legislativním rozpracování odborníci MPSV pracují,“ uvedla ministryně. Řekla, že do léta by chtěla předložit již paragrafované znění jedné z variant reformy. „Rýsuje se nám dohoda napříč politickým spektrem o technické variantě. Sociální demokracie ale podporuje spravedlivou variantu,“ uvedla.

Ve spravedlivé a technické verzi by základní důchod činil 30 procent průměrné mzdy, v úsporné 22 procent. V prvních dvou by tak všichni senioři a seniorky měli teď jistých 10 500 korun, ve třetí 7 740 korun. Zásluhová část by měla zůstat stejná jako dosud, tvrdí ministryně i šéfka komise, rektorka brněnské Mendelovy univerzity Nerudová.

Nemocenské pojištění skončilo loni po 10 letech v minusu 3 mld. Kč

Nemocenské pojištění se loni poprvé po deseti letech propadlo do minusu. Schodek dosáhl tří miliard korun. Vyplývá to z údajů České správy sociálního zabezpečení (ČSSZ). Na nemocenských odvodech úřad vybral 35,86 miliardy korun a na nemocenských dávkách vyplatil 38,89 miliardy. Nejvyšší přebytek nemocenského za poslední roky byl v roce 2012, kdy dosahoval 5,6 miliardy korun. Od té doby se postupně ztenčoval. Předloni činil 630 miliónů korun. Vyplacená suma roste rychleji než vybraná. Předloni úřad vedle nemocenské či mateřské začal vyplácet totiž i otcovskou a dlouhodobé ošetřovné.

Od roku 2008 do loňska byl systém nemocenského pojištění v deficitu jen dvakrát. Kromě minulého roku se do červených čísel dostal v krizovém roce 2009. Tehdy schodek činil 2,7 miliardy korun.

Průzkum: Většina lidí by chtěla ve stáří zůstat doma

Sedm z deseti Čechů a Češek by rádo ve stáří zůstalo doma a dostávalo potřebnou péči ve svém prostředí. Pro odchod do domova pro seniory či jiného zařízení by se rozhod-

la necelá čtvrtina dospělých. Z nich víc než polovina by to udělala proto, že neví o jiných možnostech péče, či nechce zůstat svému okolí na obtíž. Ukázal to průzkum, jehož výsledky představili zástupci Institutu sociální péče (ISP). Průzkum je součástí projektu Žít doma, který má přispět k posílení pečovatelské služby.

Průzkum: Kvůli dvojí kvalitě nakupuje každý sedmý Čech v cizině

Dvojí kvalitu potravin považuje za problém 77 procent Čechů, zhruba každý sedmý kvůli tomu nakupuje v zahraničí nebo si odtud nechává zboží dovézt. Téměř třetina lidí některé potraviny kvůli tomu nekupuje. Vyplývá to z průzkumu poradenské společnosti KPMG. Výrobky se stejným názvem a obalem, ale jiným složením než v ostatních zemích Evropské unie považuje za problém 83 procent lidí mezi 55 a 64 lety. Ve skupině 18 až 24 let je to 62 procent lidí. Víc než polovina Čechů, podle nichž dvojí kvalita existuje, více pročítá složení kupovaného zboží.

Sněmovna v prosinci podpořila vládní novelu zákona zakazující prodej potravin v různé kvalitě, ale ve stejném obalu v ČR a jiných státech EU. Za porušení má prodejci hrozit pokuta až 50 milionů korun. Na dodržování zákazu bude dohlížet Státní zemědělská a potravinářská inspekce. Zemědělský výbor Sněmovně doporučil přijmout pozměňovací návrh k novele, kdy rozdíl ve složení potravin v různých zemích pod stejným obalem mají být zakázané, pouze pokud budou „podstatné“.

Počet nových pasivních domů v Česku loni vzrostl zhruba o pětinu

Počet nově dokončených pasivních domů, tedy domů s velmi nízkou spotřebou energie, loni v Česku meziročně vzrostl zhruba o pětinu na 1 200. Celkově jich je asi 7 200. Většinou jde o rodinné domy. Podíl nových pasivních domů na celkovém počtu nově postavených rodinných domů loni stoupl o procentní bod na šest procent. ČTK to sdělil ředitel Centra pasivního domu Tomáš Vánický.

Pro pasivní dům je klíčové zpětné získávání tepla, takzvaná rekuperace, kdy systém trubek vyměňuje vzduch a teplo zůstává uvnitř. První dům, kterému se říká pasivní, byl postaven v roce 1990 v německém Darmstadtu.

Odborníci RE vyzvali ČR k lepšímu boji proti obchodování s lidmi

Česko by mělo zlepšit ochranu a odškodňování obětí obchodování s lidmi. Vyzvala jej k tomu ve své zprávě skupina odborníků Rady Evropy známá pod zkratkou GRETA. Česko podle ní v uplynulých letech učinilo v boji proti obchodování s lidmi důležité kroky, dál je ale co zlepšovat. Právně závaznou konvencí Rady Evropy o boji proti obchodu s lidmi, na jejíž dodržování GRETA dohlíží, Česko ratifikovalo v březnu 2017. Odborníci ze skupiny GRETA vyzvali Česko, aby zlepšilo identifikaci obětí obchodování s lidmi, jejich ochranu a odškodňování, ale i efektivitu vyšetřování a postihu pachatelů. Zdůraznili rovněž, že úřady by neměly oběti obchodování s lidmi trestat za zapojení do nelegální činnosti, k níž byly donuceny. V oblasti pre-

vence by podle odborníků Rady Evropy mělo Česko informovat především ohrožené skupiny obyvatel, obzvláště příslušníky romské komunity a pracovníky z ciziny. Přijmout by mělo také opatření, která by odradila poptávku po službách obětí obchodování s lidmi.

Nejčastěji se obchoduje s lidmi kvůli sexu. V uplynulých letech přitom výrazně přibývá obětí z Asie a Afriky. V letech 2016-2018 byly téměř polovinou všech identifikovaných obětí děti, které byly nuceny k prostituci nebo byly zneužívány k pořizování dětské pornografie. Vyšší počet migrantů, kteří do Česka přicházejí v posledních letech za prací, zvýšil podle odborníků Rady Evropy i riziko zneužívání lidí na nucenou práci.

Norské fondy podpoří 13 projektů ke vzniku systému bydlení a péče

Peníze na přípravu a prosazování systému sociálního bydlení, péče o postižené či vzdělávání seniorů získá z norských fondů zatím 13 organizací. Každá dostane na svůj projekt k nastavení pravidel a zlepšení situace v Česku 100 000 až 250 000 eur (2,49 až 6,22 miliónu korun). Pracovat na něm může tři až čtyři roky. ČTK o tom informovala Markéta Wittichová z Nadace OSF. Do norských fondů přispívají Norsko, Island a Lichtenštejnsko. Podporu získala třeba Asociace lesních mateřských škol na změny v předškolním vzdělávání v přírodě, Nadace Partnerství na zvyšování odolnosti krajiny vůči změnám klimatu či Platforma pro sociální bydlení na prosazování řešení bytové nouze. Ke zvýšení mediální a digitální gramotnosti seniorů na venkově chce přispět organizace Elpida. Peníze získají i organizátoři projektů na pomoc dětem s autismem či znevýhodněným školákům.

Norské fondy pro Česko na období od roku 2014 do roku 2021 vyčlenily dohromady 184,5 miliónu eur (téměř 4,59 miliardy korun). Peníze směřují do jedenácti programů a využívají se na podporu výzkumu, ochrany životního prostředí, kultury či menšin a znevýhodněných. Zatím není jasné, jestli ČR bude mít podporu z norských fondů i po roce 2021. Bude záležet na vývoji a posilování české ekonomiky. Dotace získávají chudší státy.

Jablonecká firma nestačí kvůli koronaviru vyrábět

Jablonecká firma MALINA-Safety nestačí kvůli koronaviru vyrábět. Podnik dodává filtračně-ventilační systémy CleanAIR určené pro osobní ochranu zejména v průmyslových podnicích, filtry ale dodává třeba i české armádě. Teď se výrazně zvýšila poptávka zejména od zdravotníků, ale i od ostatních složek integrovaného záchranného systému. Kdyby měl podnik dvojnásobnou kapacitu výroby, poptávce by nestačil, sklady jsou prázdné, řekl ČTK výrobní ředitel společnosti Vítězslav Puc.

Podle Puce by k ochraně před nákazou stačil běžný respirátor, ale ty nejsou. „Koronavirus přišel po požárech v Austrálii, které zásoby v celé oblasti vyčerpaly. Region teď není schopen se sám dozásobit, i když hlavní výrobci jednorázových ochranných prostředků jsou v Indii a Číně. Proto jsou teď ochotni sáhnout po vyšších a dražších stupních ochrany, byť by to vlastně nebylo potřeba, jenže nižší stupně ochrany nejsou k dispozici,“ řekl.

Firma Respilon bude vyrábět masky na koronavirus v Izraeli i Brně

Společnost Respilon z Brna by měla do několika týdnů začít nabízet speciální masky s nanovláknem a oxidem mědi, které jsou schopné zachytit koronavirus a zahubit ho. Nechá je vyrobit v Izraeli ve spolupráci s izraelskými partnery, řekla ČTK spolumajitelka firmy Jana Zimová. Firma začne s výrobou masek s nanotechnologiemi v květnu i v Brně, uvedla.

Zpráva Charity: Lidé v tísní mají v ČR ztížený přístup k pomoci

Lidé v tísní mají v Česku ztížený přístup k pomoci. Dostupného bydlení a sociálních služeb je nedostatek. Úřady práce nejsou nastaveny tak, aby s klientem jeho situaci indivi-

duálně řešily. Chybí školky i dlouhodobá zdravotní péče. Závěry zprávy Caritas Cares 2019 o dostupnosti služeb pro zranitelné představili v Praze zástupci Charity ČR a Caritas Europe. Zprávu evropská charita vydává pravidelně. Nyní se na ní podílelo šestnáct zemí. Charita ČR je největším poskytovatelem sociálních služeb v Česku, zajišťuje jich pětinu.

Jak uvedl ředitel Charity ČR Lukáš Curylo, problém představuje hlavně nedostupnost bydlení, na které řada lidí kvůli rostoucím cenám a nájům nedosáhne. „Zákon se řeší patnáct let. Zda je to politikum, záměr, neochota, je otázka na politiky,“ dodal šéf charity. Podle zprávy nejsou služby úřadů práce nastaveny tak, aby klientovu situaci řešily. Úřední postup bývá složitý, chybí individuální přístup. Nedostatečná je nabídka bydlení i předškolní péče pro děti z rodin bez jistého bydlení či s jinými potížemi. Služby pro lidi bez domova nestačí na pokrytí potřeb.

V USA začaly testy léku na koronavirus, který vyvíjel i Čech

V americkém státě Nebraska začaly klinické testy léku remdesivir, který by mohl pomoci lidem nakaženým novým typem koronaviru. S odkazem na vyjádření místních zdravotnických úřadů o tom informovala agentura AP. Lék před několika lety vyvinul tým vědců kalifornské firmy Gilead Sciences, v jehož čele stojí Čech Tomáš Cihlář. Lékaři chtějí do testů zapojit dohromady na 400 lidí v padesáti zemích světa. Polovina z nich přitom dají remdesivir, zatímco zbytku bude podáno pouze placebo, tedy látka bez účinku upravená do stejné podoby jako lék. Prvním účastníkem testu v USA je nakažený Američan ve fakultní nemocnici univerzity v Nebrasce, který byl nedávno evakuován z výletní lodi Diamond Princess.

Akademie věd představila novou mikroskopickou laboratoř

Pozorování nejjemnějších detailů vnitřního uspořádání buněk, bakterií a virů umožňuje nová mikroskopická laboratoř, která byla představena v Ústavu molekulární genetiky Akademie věd (ÚMG AV) v Praze. Rekonstrukce prostor a nákup přístrojů pro jedno z nejmodernějších pracovišť v Evropě stály 55 miliónů korun. Poznatky získané s pomocí takzvané elektronové mikroskopie mohou pomoci například při léčbě virových infekcí či rakoviny. Laboratoř je součástí národní infrastruktury pro biologické a medicínské zobrazování Czech-Bioimaging, která spojuje výzkumné ústavy Akademie věd s univerzitami v Česku. Poskytuje také stálý přístup k moderním a nákladným technologiím a analýze dat pro mezinárodní vědeckou komunitu.

České přístroje na sondě Solar Orbiter fungují dobře

Tým vědců z Ústavu fyziky atmosféry Akademie věd získal první data z přístroje RPW na sondě Solar Orbiter. Čeští vědci a firmy spolupracovali na čtyřech z deseti vědeckých zařízení na palubě. Ke svému cíli družice poletí dva roky. Klíčová součást přístroje, zobrazovací zrcadla, vznik-

la v turnovských laboratořích TOPTEC Ústavu fyziky plazmatu AV. Společný projekt ESA a NASA pro výzkum Slunce stojí podle odhadů téměř 1,5 miliardy eur (zhruba 37 miliard korun). Podle českého ministerstva dopravy je to zatím největší zapojení českých vědeckých pracovišť a firem do přípravy kosmické sondy od vstupu ČR do ESA v roce 2008.

Zažítalová: Pro zisk prestižních grantů je třeba i více podpory

Mladí vědci mají podle předsedkyně Akademie věd ČR Evy Zažítalové dobré nápady, v soutěži o evropské granty však potřebují více podpory i průraznosti. Starší výzkumníky pak někdy omezuje to, že značnou část kariéry prožili v minulém režimu. Podpora začínajících vědců v Česku se podle ní rozvíjí, granty však mají leckdy „háček“, řekla ČTK vědkyně. „Lidé pro získání grantu potřebují větší podporu institucí i ministerstva. Mají výborné nápady, ale chce to ještě trochu jiný styl. Poradit jim mohou buď ti, kteří už prestižní grant získali, nebo odborníci z panelů a orgánů ERC,“ uvedla předsedkyně akademie.

Mladí vědci podle ní potřebují i více sebevědomí. Upozornila i na rozbíhající se projektové oddělení, které má na akademii pomoci lidem s žádostmi o tyto typy grantů. „I v Česku je ovšem velká snaha podporovat mladé vědce. Snad trochu na úkor lidí středního věku, kteří vlastně mají možnost žádat jen o standardní granty Grantové či Technologické agentury (TA),“ uvedla. Ale i u grantů pro mladé vidí různé překážky. Například podmínka půlročního pobytu v zahraničí může být omezující pro rodiče malých dětí. Grant není zase tak veliký, aby z něj v cizině hráli i péči o děti.

Babiš: Česko by mělo v květnu uspořádat další kyberkonferenci

Česko by mělo zorganizovat další konferenci o kybernetické bezpečnosti, řekl premiér Andrej Babiš na tiskové konferenci po jednání s estonským předsedou vlády Jüriem Ratasem. Estonsko považuje Babiš za lídra v dané oblasti, od kterého by se Česko, podobně jako například od Izraele,

mohlo inspirovat. Babiš uvedl, že Estonsko je lídrem v digitalizaci, a vyjádřil zájem o posílení spolupráce.

S Ratasem český premiér kromě technologických témat jednal především o mimořádném summitu Evropské unie, který bude věnován rozpočtu evropského bloku na období 2021-2027. Babiš očekává náročnou diskusi a je spíše skeptický k tomu, že by se povedlo nalézt kompromis. Podobně jako další státy čerpající z fondů soudržnosti chce Česko zachovat současný objem peněz na kohezi, z nichž profitují hlavně méně rozvinuté státy. Požadavky zemí východního a jižního křídla EU však narážejí na odpor některých bohatších zemí západu a severu, které by i kvůli britskému odchodu z unie chtěly dále snížit celkovou výši rozpočtu a rovněž redukovat peníze určené na kohezi. Současný návrh počítá s tím, že proti končícímu sedmiletému období ubude ve fondech kohezní politiky téměř 40 miliard eur (skoro bilión korun).

Europoslanci vyzvali k zajištění ochrany před umělou inteligencí

Europoslanci schválili usnesení, které vyzývá Evropskou komisi k zajištění větší ochrany spotřebitelů před výrobky a službami s prvky umělé inteligence. Komise by podle rezoluce měla vnést větší transparentnost do automatizovaných rozhodovacích procesů. „Pokud spotřebitelé používají systém, který automatizuje rozhodování, měli by být řádně informováni o tom, jak systém funguje, jak se spojit s člověkem se schopností rozhodování a jak mohou být rozhodnutí systému prověřena a opravena,“ uvádí se v rezoluci, kterou europarlamentu předložil výbor pro vnitřní trh a ochranu spotřebitele. Používání umělé inteligence se stává čím dál běžnějším v oborech, jako je finančníctví, zdravotnictví, vzdělávání či právo. Spoléhání na ni s sebou nicméně obnáší riziko zvláště tam, kde se činí rozhodnutí bez lidského dohledu a kde je potenciální dopad na lidi značný. Obavy panují například při automatizovaném výběru vhodného uchazeče o zaměstnání, při němž by mohly být na základě algoritmu znevýhodněny ženy či příslušníci menšin. Lidé musí mít vždy konečnou zodpovědnost a musí také být schopni zvrátit rozhodnutí učiněná na základě automatizovaného rozhodovacího procesu, uvádí se v rezoluci.

NASA zveřejnila snímek Měsíce, na němž se podíleli i Češi

Americký Národní úřad pro letectví a vesmír (NASA) jako astronomickou fotografii dne zveřejnil Měsíc zobrazený ze sedmi míst na světě v době, kdy na jeho povrch 21. ledna loňského roku dopadl asteroid. Na vzniku snímku se podíleli také Češi. „Dva ze sedmi spoluautorů této unikátní mozaiky, která astronomy dovedla k určení přesných informací o dopadnuvším tělese na Měsíc, jsou Češi,“ sdělil v prohlášení zaslaném ČTK astronom Petr Horálek.

Snímek dne nazvaný *Lunar Eclipse Perspectives* (*Perspektivy zatmění Měsíce*) tvoří záběry pořízené v americkém státě Georgia, Dominikánské republice, Kapverdách, na španělských Kanárských ostrovech, Německu, Rakousku a Česku. Tehdy během úplného zatmění Měsíce teleskopy v řadě zemí zaznamenaly, že do lunárního povrchu narazil meteorit.

Český úspěch při léčbě slepic

Čeští vědci upravili genetickou informaci slepic. Ty se díky tomu staly odolné vůči viru nevy léčitelné aviární leukózy, což je nádorové virové onemocnění, které postihuje slepice a krůty.

Slepici Zoru vyšlechtili vědci z Akademie věd a společnosti Biopharm. Vědci prokázali smysl pro humor, když tuto linii slepic pojmenovali Zora po pokusné slepici českého fiktivního génia Járy Cimrmana. Ten se snažil přeměnit svoji slepici Zoru v pomocníka člověka: „Ke tkanicím svých šněrovacích bot přišel zrnka pšenice. Cílem bylo, aby se Zora pokusila tato zrna sezobnout a přitom svému pánu uvolnila tkanice, aniž on sám se musel při zouvání shýbat.“ Zatímco ve vyprávění Zdeňka Svěráka skončil pokus neúspěšně, čeští vědci z Akademie věd a společnosti Biopharm slaví úspěch. Při studiu příčin nemoci se zaměřili na bílkovinnou molekulu, přes které virus vstupuje do buněk, popisuje Jiří Hejnar z Ústavu molekulární genetiky Akademie věd: „Zasáhli jsme do receptoru, přes který ten virus vstupuje do hostitelské buňky. Čili jsme udělali genetickou modifikaci. Vysadili jsme jedinou aminokyselinu v receptorové bílkovině a to se projeví rezistencí vůči viru.“

Proces, který je rutinní například u laboratorních myší či hospodářských zvířat, však v případě ptáků komplikuje odlišné rozmnožování. Vědci tak z kuřecích embryí vypěstovali pohlavní buňky, geneticky je upravili a vrátili do embrya. Později přišla na svět kuřata odolná vůči viru. Linie Zora čítá desítky kusů zvířat, včetně několika produkčních párů. Vědci tak vyšlechtili první geneticky upravenou domáci slepici. Ptačí leukóza se vyskytuje v drůbežích chovech po celém světě, spolehlivá léčba proti ní neexistuje a nemocná drůbež se musí likvidovat. Zatím není známo, jestli se vývoj rozšíří do praxe.

Nová metoda dokáže z krve pacienta poznat nádor tlustého střeva

Patentovanou metodu, která umožní z krve pacienta rozpoznat nádory tlustého střeva a konečníku, vyvinuli brněňští vědci. Pro výrobu diagnostických souprav ji chce využít česká biotechnologická společnost BioVendor, která s Masarykovou univerzitou a Masarykovým onkologickým ústavem uzavřela na přelomu roku licenční smlouvu. Hotový a klinicky prověřený set by mohl být k dispozici do dvou let. Kolorektální karcinom patří mezi nejčastější typy rakoviny v Česku. Každoročně je diagnostikováno asi 8 000 nových pacientů a téměř 4 000 lidí ročně nemoci podlehnou.

Základem metody, kterou vyvinul tým pod vedením Ondřeje Slabého, je sledování hladin několika takzvaných cirkulujících mikroRNA, které se do krve dostávají z nádorové tkáně. Lékaři díky metodě mohou sledovat také úspěšnost léčby a případně to, zda se nádor nevrací. Nová metoda dokáže ze vzorku krve správně identifikovat devět z deseti pacientů s kolorektálním karcinomem.

Vědci z ČVUT získali zlatou medaili na mezinárodní soutěži dronů

Čeští vědci z Elektrotechnické fakulty Českého vysokého učení technického v Praze (ČVUT) získali zlatou medaili na mezinárodní soutěži dronů ve Spojených arabských

emirátech. Týmu se kromě toho podařilo získat také první a druhé místo ve dvou dílčích disciplínách. Vědci získali odměnu ve výši 250 000 dolarů (5,8 miliónu korun). Přístroje vědeckých týmů musely v závodech najít a likvidovat balóny umístěné ve vzduchu, stavět zeď, či hasit požár. Na konci soutěže pak účastníky čekala závěrečná hlavní disciplína, která kombinovala prvky všech předchozích. V ní se technikům z ČVUT podařilo zvítězit.

Za úspěch český tým vděčí také takzvanému multirobotickému přístupu, který čeští vědci použili jako jediní z celkových sedmatřiceti týmů z univerzit po celém světě. Jejich drony, které létají samostatně s využitím počítačových senzorů, spolu totiž spolupracovaly a zastávaly dílčí úlohy, čímž se jim podařilo splnit zadané úlohy rychleji a účinněji.

Lékaři ve VFN provedli novou operační metodu plic

Novou operační metodu vyřazení plic z oběhu s využitím mimotělní plíce provedl tým lékařů z Všeobecné fakultní nemocnice (VFN) v Praze. První český bypass obcházející plíce má umožnit šestatřicetileté pacientce s těžkou hypertenzí plic absolvovat jejich transplantaci. O zákroku informovali zástupci VFN na tiskové konferenci. Operační metoda byla dosud provedena jen dvacítce pacientů na pěti pracovištích světa. Čeští lékaři konzultovali případ s odborníky z Řezna, dva němečtí lékaři se operace zúčastnili.

„Princip operace spočívá ve vytvoření obchvatu mezi hlavní plicní tepnou, která vede krev ze srdce do plic, a levou síní, kam za normálních okolností přitéká okysličená krev a současně ji zbavuje kyslíčnicku uhličitého. Nahrazuje tak zkratka plíce,“ řekl přednosta II. chirurgické kliniky – kardiologické chirurgie VFN Jaroslav Lindner, který ženu operoval. Mimotělní umělá plíce pacientce umožňuje omezený pohyb. Operace zlepšila funkci pravé srdeční komory i celého organismu, a žena se tak může dostatečně zotavit a připravit na transplantaci. Podle lékařů se v Česku provádí zhruba 45 transplantací plic za rok.

Josef Průša navrhuje a staví celosvětově úspěšné 3D tiskárny

Ačkoli technik a vývojář Josef Průša oslavil 23. února teprve třicáté narozeniny, navrhuje a staví 3D tiskárny, které se úspěšně prodávají do celého světa. Průša založil svoji společnost v roce 2012. Předloni tato jedna z nejúspěšnějších českých technologických firem zvýšila tržby o 92 procent na 1,136 miliardy korun. Zaměstnává více než 400 lidí a měsíčně rozešle do světa přes 6 000 tiskáren. Rodák z Havlíčkova Brodu Průša studoval aplikovanou informatiku na Vysoké škole ekonomické v Praze, studium však nedokončil. Již ve svých devatenácti letech začal navrhovat 3D tiskárny.

Zapojil se do projektu RepRap, což je mezinárodní komunitní projekt 3D tiskárny vyvíjené na principu otevřeného hardware. Všechna jeho práce v oblasti 3D tiskáren je tak volně dostupná pro jakékoli použití (open source). RepRap je převážně z plastových dílů, které je možné vytisknout na jiném RepRapu. „Moje tiskárny se umí částečně replikovat, tzn. tisknout součástky na další tiskárny, a taky tak činí,“ říká o své práci. Průša v Česku i po celém světě přednáší o 3D tisku a svobodném hardware.

Český fyzik se stal členem vedení obřího vědeckého experimentu

Ředitel Ústavu fyziky plazmatu Akademie věd ČR Radomír Pánek se stal jedním ze dvou místopředsedů správní rady Evropského společného podniku Fusion for Energy (F4E). Organizace se sídlem v Barceloně zajišťuje evropskou část Mezinárodního termonukleárního experimentálního reaktoru (ITER). V rámci projektu ITER vzniká poblíž francouzského města Cadarache obří termonukleární reaktor. Jeho cílem je prokázat možnost výroby elektrické energie z termonukleární fúzní reakce a výroby „čisté a téměř nevyčerpatelné energie“. Takzvaný tokamak atomy místo rozbíjení slučuje, jde o podobný proces jako na povrchu hvězd. Na projektu se podílí 35 států, jeho náklady jsou 20 miliard eur (asi 496 miliard korun). Po Mezinárodní vesmírné stanici je to nejdražší vědecký projekt světa.

Několik dat

01. 03. 1835 na Zbraslavi se začalo vyučovat na první české průmyslové škole pro tovaryše a učně, kterou zřídil kníže Oettingen-Wallerstein.

25. 04. 1865 byla založena Pražská společnost pro paroplavbu na řece Vltavě.

10. 04. 1895 Václavské náměstí bylo trvale osvětleno elektrickým proudem.

28. 03. 1900 z První české strojírny vyjela první parní lokomotiva vyrobená na českém území.

07. 04. 1900 byla uvedena do provozu první pražská veřejná elektrárna v Holešovicích.

IN MEMORIAM

Jiří Janda

Ornitolog Jiří Janda byl zakladatelem pražské ZOO. Přes milión malých i velkých návštěvníků projde ročně pražskou zoologickou zahradou, kterou založil a pomáhal budovat profesor Jiří Janda. Své mnohaleté úsilí korunoval coby její první ředitel. Od narození významného popularizátora života zvířat a zakladatele Československé společnosti ornitologické uplyne 24. dubna 155 let.

Příroda a ptactvo Jandu enormně zajímaly už od dětství. Po svém otci, spisovateli Bohumilu Jandovi Cidlinském, zdědil literární schopnosti, které později využil ve svých publikacích. Dovedl mistrně stylizovat své postřehy ze života zvířat, především ptáků. V roce 1919 byl jmenován státním konzervátorem přírodních památek a usiloval o založení československo-polského přírodního parku ve Vysokých Tatrách. A také jej intenzivně zaměstnávala myšlenka na vytvoření zoologické zahrady v Praze. Seznámil se s podobnými zařízeními v cizině. V roce 1904 Jandu pověřil pražský primátor přípravou vybudování ZOO, tehdy se uvažovalo o jejím umístění na vltavském ostrově Štvanici. Plány narušila první světová válka a poválečná situace v zemi. V roce 1922 věnoval velkostatkář Alois Svoboda městu pozemky v Troji s podmínkou, že na nich má být vybudována také ZOO. Zahrada oficiálně vznikla 28. září 1931 a Janda se stal jejím prvním ředitelem. Zemřel 25. srpna 1938.

Václav Vilém Štech (31. 3. 1885 – 24. 6. 1974)

V. V. Štech byl český historik umění, teoretik, kritik a publicista, profesor Akademie výtvarných umění v Praze. Na pražské Akademii výtvarných umění vyučoval dějiny umění v letech 1930-1958 (s výjimkou tří let za okupace, kdy byl vězněn v Buchenwaldu). Mimořádným profesorem byl jmenován již roku 1930, řádným v roce 1945, kdy mu byla udělena rovněž hodnost DrSc.

Štech se podílel na činnosti různých společenských a kulturních organizací, nejvýrazněji Klubu Za starou Prahu, jehož členem byl od roku 1904. Uskutečnil řadu studijních cest do zahraničí. Vedle množství československých kulturních a státních ocenění se Štech stal také držitelem četných zahraničních vyznamenání (např. švédského Řádu polární hvězdy, polského Zlatého kříže, byl rytířem francouzské Čestné legie aj.). Spolu s řadou úvodních studií či doslovů k výtvarným i beletristickým publikacím se Štech podílel také na četných výstavních katalozích, napsal rovněž řadu průvodních textů k malířským, grafickým a fotografickým publikacím.

V letech 1916-1924 řídil edici *Umělecké památky* v nakladatelství F. Topič a v letech 1931-1934 edici *Umění v obrazech*. Od počátku vysílání vystupoval v řadě populárně naučných programů Čs. rozhlasu i Čs. televize (mj. v sedesátých letech cyklus *Procházky Prahou*).

Josef Pekař (12. 4. 1870 – 23. 1. 1937)

Josef Pekař byl přední český historik přelomu 19. a 20. století, žák Jaroslava Golla, profesor a rektor Univerzity Karlovy. Ve svém výzkumu se postupně vyrovnal se všemi významnými kapitolami české historie, přičemž revidoval romantizující Palackého pojetí českých dějin a vtisknul textům vlastní kriticko-pozitivistickou koncepci. Byl členem České akademie věd a umění. V prosinci 1935 byl po abdikaci T. G. Masaryka navržen na funkci prezidenta republiky, kandidaturu však odmítl.

Prokop Drtina (13. 4. 1900 – 16. 10. 1980)

Prokop Drtina byl český právník a politik. Před druhou světovou válkou byl tajemníkem prezidenta Edvarda Beneše a během ní působil jako jeho blízký spolupracovník a pod pseudonymem Pavel Svatý také jako komentátor českého vysílání londýnského rozhlasu. V letech 1945-1948 byl ministrem spravedlnosti. Jako nejvyšší představitel čs. justice v období poválečné retribuice vystupoval na obranu zákonnosti a nezávislosti soudů proti komunistickým radikalistickým tendencím, projevům zvláště a politické demagogie. Patřil k nejvýraznějším obhájčům demokratického zřízení a právního státu proti nastupujícím totalitním silám v čele s KSČ.

20. února 1948 podal spolu s dalšími demokratickými ministry demisi, jež byla 25. února 1948 přijata. Po nastolení komunistické diktatury se pokusil o sebevraždu. Od března 1948 do prosince 1953 byl držen ve vyšetřovací vazbě a v prosinci 1953 odsouzen na základě vykonstruovaných obvinění k patnácti letům žaláře. V roce 1960 byl na základě amnestie propuštěn. Tři roky před svojí smrtí ještě stihl podpořit Chartu 77.

Prof. MUDr. Prokop Málek

19. dubna uplyne sto pět let od narození českého lékaře, vědce, organizátora a popularizátora lékařské vědy, prů-

kopníka české experimentální chirurgie, lymfologie, transplantologie i dalších moderních lékařských disciplín, autora stovek vědeckých prací včetně několika monografií i řady knih vědecko-populárních, zakladatele a prvního ředitele Institutu klinické a experimentální medicíny (IKEM), člena výborů mnoha národních i mezinárodních odborných společností a redakčních rad, dlouholetého vedoucího redaktora časopisu *Vesmír*, a navíc i malíře a muzikanta – akademika prof. MUDr. Prokopa Mála, DrSc. (19. 4. 1915 – 30. 9. 1992).

Už od svého působení v Ústavu klinické a experimentální chirurgie usiloval o pokrokový organizační princip spojení kliniky a experimentu, v úzké návaznosti na práci ústavů ČSAV i lékařských fakult. Tyto aktivity pak našly své vyvrcholení v roce 1971, kdy se stal jedním ze zakladatelů a také prvním ředitelem tehdy založeného Institutu klinické a experimentální medicíny, jenž vznikl integrací šesti do té doby samostatných výzkumných ústavů v krčském areálu. Budování IKEM pak zasvětil více než deset let svého života. Záslouhou jeho a jeho nejbližších spolupracovníků byla také již na samém počátku za vůdčí a nosné programy těchto Center výzkumu IKEM zvolena témata důležitá ze zdravotnického i socioekonomického hlediska tehdy, stejně jako dnes.

Málkovou zásluhou bylo i to, že v IKEM našli útočiště mnozí odborníci, kteří z politických důvodů nesměli pracovat na vysokých školách či v ČSAV (za všechny jmenujme imunologa a básníka Miroslava Holuba nebo vynikajícího internistu a diabetologa Vladimíra Bartoše). Za své práce získal Prokop Málek řadu cen odborných společností národních i mezinárodních, včetně zlaté plakety ČSAV Za zásluhy o vědu a lidstvo (1985) nebo zlaté pamětní medaile Univerzity v Pise za zásluhy o rozvoj světové chemoterapie (1974). V roce 1966 byl jedním ze zakladatelů Mezinárodní lymfologické společnosti a v roce 1971 byl na pražském VII. mezinárodním chemoterapeutickém kongresu zvolen do čela Mezinárodní chemoterapeutické společnosti.

V jeho stopách pokračuje i syn Ivan (IKEM), snacha Jana (Fakultní nemocnice Královské Vinohrady) a vnuk Filip (Nemocnice Na Homolce).

(Redakčně zkráceno – Mgr. Jaroslav Hořejší)

Prof. MUDr. Emanuel Vlček

Prof. MUDr. et RNDr. h.c. Emanuel Vlček, DrSc., narozený 1. března 1925 v Rožmitále pod Třemšínem, patřil do generace postižené událostmi druhé světové války. Za účast a zranění v Pražském povstání mu byl propůjčen Čs. válečný kříž 1939. Po promoci a vojenské službě pracoval v letech 1951-1957 v Archeologickém ústavu SAV v Nitře. V letech 1957-1967 působil v Archeologickém ústavu ČSAV v Praze. V roce 1967 přešel do Národního muzea v Praze, kde založil antropologické oddělení. Přednášel antropologii na univerzitě J. A. Komenského v Bratislavě a paleontologii člověka na Přírodovědecké fakultě v Praze.

Prof. Vlček publikoval přes 500 vědeckých sdělení, z toho 140 odborných studií, 53 knih a monografií, celou řadu vědeckých zpráv a populárních statí.

Pro kvalitu svých výzkumů byl zván ke spolupráci na vzácném paleoantropologickém materiálu na četná pracoviště v cizině. Věnoval se i antropologii současných populací a popsal skupinu Chalchů v Mongolsku. Veřejnosti jsou nejvíce známy jeho výzkumy tělesných vlastností his-

torických osobností českých dějin, zejména královských dynastií a význačných osobností dějin a kultury minulých dob. Těmito pracemi založil prof. Vlček novou pomocnou vědu historickou, která vypovídá o historických osobnostech objektivními přírodovědnými a medicínskými fakty nezávislými na subjektivní výpovědi psaných pramenů. Emanuel Vlček zemřel 24. října 2006.

Josef Velek

Josef Velek byl jedním z prvních českých publicistů, kteří se soustavně zabývali ekologickou problematikou. Narodil se 30. listopadu 1939 ve vesnici Klíncev u Mníšku pod Brdy, v Praze vystudoval elektrotechnickou fakultu ČVUT a v roce 1974 stál u zrodu mládežnického hnutí na ochranu životního prostředí Brontosaurus.

O rok později se stal redaktorem populárního časopisu *Mladý svět*, do kterého přispíval už od začátku šedesátých let. Také spolupracoval s dalšími periodiky, televizí a rozhlasem. Byl iniciátorem mnoha akcí na ochranu životního prostředí a autorem řady publikací s ekologickou tematikou a reportáží z cest. V červnu 1989 byl zapsán jako vůbec první Čech na čestnou listinu Organizace spojených národů Global 500, kde jsou uváděna jména jednotlivců i organizací z celého světa, kteří vynikajícími výsledky přispěli k ochraně a zlepšování životního prostředí.

Josef Velek 30. dubna 1990 utonul při potápění v Rudém moři u letoviska Safága, asi 800 kilometrů jižně od Káhiry. Jako ekolog a novinář se tehdy zúčastnil československé výpravy, která doprovázela potápěčskou expedici Blue World 90.

Josef Vavroušek

Významný český ekolog, publicista a politik Josef Vavroušek zahynul 18. března 1995 spolu se svojí dvacetiletou dcerou Petrou při pádu laviny v tatranské dolině Parichvost na Slovensku. Vavroušek miloval hory a byl vášnivým horolezcem, který slezl Alpy, Dolomity, Kavkaz a Kilimandžáro. Od sedmdesátých let 20. století byl Vavroušek (* 15. 9. 1944) součástí ekologického hnutí. Od roku 1975 působil jako systémový analytik Výzkumného ústavu pro vědecký rozvoj v Praze. Dva roky vykonával funkci ministra životního prostředí ČSFR. Až do své tragické smrti vyučoval na univerzitě a pracoval v nevládním sektoru.

Po listopadu 1989 využil svých zkušeností z Kruhu nezávislé inteligence a podílel se na vzniku Občanského fóra. V červnu 1991 zorganizoval první celoevropskou konferenci ministrů životního prostředí (Dobříš). Založil Spo-

lečnost pro trvale udržitelný život, přednášel na vysokých školách. Na jaře 1994 v USA přednesl dvaadvacet přednášek na univerzitách, vědeckých ústavech i státních institucích. Za svůj život publikoval pět knih, 40 studií a asi 150 odborných článků, především z oblasti kybernetiky, teorie systémů, teorie rozhodování a péče o životní prostředí.

Josef Vavroušek získal za svůj přínos řadu ocenění. V roce 1996 získal Cenu Františka Kriegla a od prezidenta Václava Havla získal v roce 2002 Medaili za zásluhy. Od roku 1996 se začala udělovat Cena Josefa Vavrouška, tu založila Nadace Charty 77 a dává ji za pozitivní řešení vzájemně spjatých ekologických, sociálních a ekonomických problémů. Cenu uděluje Nadace Partnerství.

Zemřel filozof a ekolog Erazim Kohák

8. února zemřel v Praze významný filozof Erazim Kohák, bylo mu šestaosmdesát let. Informaci o jeho úmrtí potvrdil mluvčí Filozofické fakulty Univerzity Karlovy Petr Kůkal a zároveň vyjádřil velkou lítost nad úmrtím velké osobnosti. Kohák vyučoval na univerzitách v Česku i zahraničí a získal řadu ocenění. V roce 2013 prezident Miloš Zeman Kohákovi propůjčil Řád Tomáše Garrigua Masaryka za vynikající zásluhy o rozvoj demokracie, humanity a lidská práva.

Erazim Kohák se narodil 21. května 1933 v Praze. V roce 1948 uprchl ve svých čtrnácti letech s rodiči do Německa a poté do USA. Pracoval tam v dělnických profesích a zároveň studoval na Colgateově univerzitě. V roce 1954 získal stipendium a mohl pokračovat ve studiu na Yaleově univerzitě. V roce 1958 na ní získal doktorát. V roce 1960 nastoupil jako asistent na katedře filozofie Bostonské univerzity, kde byl následně jmenován docentem a profesorem. Do České republiky se Kohák vrátil po roce 1989 a měl zásadní podíl na opětovném návratu a zabydlení se české filozofie na domácí půdě. Snažil se také probouzet ekologické povědomí. V letech 1990-1995 střídavě přednášel na univerzitě v Bostonu a na Univerzitě Karlově. V roce 1995 se vrátil do Čech natrvalo.

Širší veřejnosti byl Kohák známý i jako bývalý člen Rady České televize nebo jako sympatizant ekologických hnutí. Neúspěšně kandidoval i do Senátu za ČSSD. Vydal rovněž mnoho knih v angličtině i češtině, mimo jiné *Jan Patočka: Filozofický životopis, Průvodce po demokracii, Poutník po hvězdách, Člověk, dobro a zlo, Zelená svatozář, Hesla mladých svišťů* nebo *Svoboda, svědomí, soužití*.

(mk)

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Ministr Brabec podepsal vyhlášku o nové zonaci NP Šumava

Ministr životního prostředí Richard Brabec (ANO) podepsal vyhlášku o nové zonaci Národního parku Šumava. Uvedl to na twitteru. „Podepsal jsem vyhlášku o nové zonaci Národního parku Šumava. Platit bude od 1. března. Na patnáct let, doufám, přinese do parku klid a stabilitu a jasná pravidla pro správu Národního parku Šumava, obce i vlastníky lesů, jak v národním parku pečovat o naši nejcennější přírodu,“ uvedl ministr. Vyhláška rozděluje šumav-

ský národní park do čtyř sekcí s různým režimem ochrany. Nové rozdělení nahradí současné členění, která má tři zóny. Přírodní zóna vznikne na 27,7 procenta plochy a ponechá se pouze přírodním procesům. Zóna přírodě blízká počítá s minimálním zásahem lidí a zabere 24,6 procenta. Poté je zóna soustředěné péče s více než 46 procenty, nejmenší území je vyčleněno pro takzvanou kulturní krajinu. Bude se rozkládat na 1,2 procenta území parku a nacházejí se v ní hlavně zastavěné a zastavitelné lokality. Už 1. ledna nabyly účinnosti dvě vyhlášky o vymezení zón

ochrany přírody národních parků České Švýcarsko a Poďjí. Na podzim by pak mohla podle dřívějších informací ministerstva začít platit nová zonace Krkonošského národního parku.

Do genové banky na Špicberkách přispěla i ČR 95 vzorky semen

Mezi desetitisíci novými vzorky, které byly uloženy do největší světové banky rostlinných semen na arktických Špicberkách, bylo i 95 vzorků z České republiky. Informovalo o tom české ministerstvo zemědělství. Obří podzemní sklad na norském souostroví Špicberky může celkem pojmut zhruba 4,5 miliónu vzorků a v současné době jich je tam už kolem miliónu. V úložišti jsou semena udržována při stále teplotě minus 18 stupňů Celsia. Skladovací komory se nacházejí více než 100 metrů hluboko uvnitř hory, pod vrstvami skály o tloušťce 40 až 60 metrů. Jsou přitom 130 metrů nad úrovní moře. V tomto globálním úložišti je 1 263 jedinečných druhů a odrůd zemědělských plodin z českého Národního programu rostlin.

Vichřice Sabine poničila Lesům ČR asi 950 000 m³ dříví, škoda je 300 miliónů

Únorová vichřice Sabine v lesích spravovaných Lesy ČR poškodila asi 950 000 m³ dříví. Podnik škody vyčíslil na 250 až 300 miliónů korun. Informovala o tom mluvčí LČR Eva Jouklová. Nejvíce vítr zasáhl jihočeské lesy, také Vysočinu a Plzeňský kraj. V ostatních regionech jde o desítky tisíc jednotlivě vyvrácených, zlomených nebo nalomených stromů. Podnik plánuje zpracovat kalamiťní dřevo do konce května. „Uvolňujeme lesní cesty, opravujeme oplocenky a začali jsme s likvidací polomů v porostech. Přednost bude mít smrkové dříví, částečně ho využijeme k obraně lesa před kůrovcem při jarním rojení,“ uvedl generální ředitel Lesů ČR Josef Vojáček.

Spolky na ochranu přírody kritizují novelu zákona o myslivosti

Ministerskou novelu zákona o myslivosti kritizují spolky na ochranu přírody. Vadí jim, že povoluje, aby v lesích bylo víc spárkaté zvěře – třeba jelenů, srnců nebo kanců. Ti ničí mladé stromky a to by podle ochránců mohlo ohrozit obnovu českých lesů po kůrovcové kalamiťě. Proti novele se ohrazují například Hnutí Duha, Český svaz ochránců přírody nebo ornitologové. Českomoravská myslivecká jednota novelu podporuje.

Půlka smrků v Česku zmizí, kůrovec zničí v roce 2021 až 120 miliónů kubíků dřeva

Kůrovec v letošním roce napadne až 60 miliónů kubíků dřeva, v příštím roce se pak objem poškozeného dříví může zdvojnásobit až na 120 miliónů metrů krychlových. V dalších letech se kvůli tomu, že v poškozeném území zbude už méně než polovina původních smrkových porostů, počty napadených stromů sníží. Odhaduje to think tank Czech forest ve své střednědobé prognóze. Tento vývoj podmiňuje tím, že bude pokračovat vývoj kůrovcové kalamiťy tak, jak se dělo v posledních pěti letech. Od roku

2017 se totiž každoročně objem napadaného dříví přibližně zdvojnásobuje.

Na prognózu již zareagovala Asociace lesnických a dřevozpracujících podniků (ALDP), která vyzvala ministerstva zemědělství, průmyslu a obchodu a životního prostředí, aby přinesla návrhy na řešení této kritické situace. Asociace považuje dosavadní aktivity státu za nedostatečné.

Dvorským nosorožcům převezaným do Tanzanie se narodilo 4. mládě

Vzácným nosorožcům dvourohým, kteří byli v roce 2009 převezani ze ZOO Dvůr Králové nad Labem do tanzanského národního parku Mkomazi, se loni na konci října narodilo čtvrté mládě. Opět je to samička. Hlavním cílem projektu přesunu nosorožců do Tanzanie je obnovit tamní populaci nosorožců, která byla zdecimována dlouhými roky pytláčení. Dvorní nosorožci dvourozí patří k východnímu poddruhu, kterému hrozí vyhynutí.

Nosorožci dvourozí se do Afriky vrátili ze Dvora Králové po pěti generacích chovu v zajetí. Prarodiče dnešních nosorožců se do Dvora Králové dostali z Afriky na přelomu šedesátých a sedmdesátých let minulého století, kdy je z expedice přivezl tehdejší ředitel ZOO Josef Vágner.

Ochránci přírody mapují počet šelem v Beskydech

Ochránci přírody spolu s dobrovolníky začali mapovat výskyt velkých šelem v Beskydech. Už po šestatřicáté hledají v pohoří stopy rysů, vlků a medvědů. Výsledky mapování budou využity při ochraně těchto vzácných šelem, řekla ČTK mluvčí Agentury ochrany přírody a krajiny ČR Karolína Šulová. Podle posledních odhadů ochránců přírody je v Beskydech včetně přilehlé pohraniční oblasti Slovenska kolem deseti rysů, na slovenské straně Javorníků se zdržuje větší vlčí smečka, zatímco v Beskydech se pohybují spíše jednotliví vlci.

Mezi Krkonošemi a Orlickými horami žije až 20 vlků, napětí roste

Napětí mezi chovateli hospodářských zvířat na Broumovsku a Trutnovsku, kde se vyskytují vlci, roste. Volají po redukci vlků. Pokud stát farmářům nevyjde vstříc změnou legislativy, může se zvýšit pytláctví. V česko-polském pohraničí mezi Krkonošemi a Orlickými horami žije podle posledních odhadů CHKO Broumovsko patnáct až dvacet vlků ve třech smečkách. Polsko i Česko patří v EU k zemím, kde platí rozsáhlá míra ochrany vlků.

Loni Královéhradecký kraj vyplatil farmářům za ztráty způsobené vlky rekordní částku, zadávaných zvířat bylo zhruba stejně jako v jiných letech. Nárůst částky souvisí především s lepší informovaností chovatelů a také se zvýšením náhrad, což má vést ke snížení odporu chovatelů proti vlkům. „Každoročně je to mezi 100 až 200 kusy. Přes zimu je toho méně, nejvíce útoků je v květnu a v září,“ řekl ČTK Havrlant. Kraj vyplácí odškodné chovatelům některých hospodářských zvířat od roku 2016. Ochranáři jsou toho názoru, že farmáři by si svá stáda měli důsledně zabezpečit elektrickými ohradníky a poříditi si ovčácké psy. Na tato opatření mohou podle Agentury ochrany přírody

a krajiny ČR získat evropskou dotaci, která pokryje až 100 procent nákladů.

Veterináři spustili databázi ztracených a nalezených psů

Na webu Státní veterinární správy (SVS) funguje databáze ztracených a nalezených psů. Podobných databází funguje v ČR několik, zde jde ale o první, která je přímo pod státní správou. SVS současně připravuje spuštění centrálního registru psů, který musí podle zákona začít fungovat roce 2022. Na webu si nyní mohou lidé zadat údaje o svém ztraceném psovi, včetně čísla čipu nebo tetování. Pokud někdo naopak psa najde, může podle čísla čipu, lokality nebo fotografie nález zveřejnit nebo se podívat po hledajícím majiteli. SVS bude kromě médií informace o nové databázi posílat městům a obcím.

ARCHEOLOGIE

U Skutče bylo objeveno 21 stříbrných mincí, hlavně tolarů

Amatérský archeolog objevil s pomocí detektoru kovů v okolí Skutče na Chrudimsku uložené stříbrné mince. Náležel předal Regionálnímu muzeu ve Vysokém Mýtě. Sestával z 21 mincí, dvou pražských grošů Vladislava Jagellonského a 19 dalších mincí, vesměs tolarů. „Depot byl podle nejmladší ražby z roku 1644 uložen do země někdy ke konci pohnutého období třicetileté války,“ sdělil ČTK archeolog Regionálního muzea ve Vysokém Mýtě David Vích. Podle numismatického určení provedeného Kamilem Smíškem z muzea v Roztokách u Prahy pocházejí mince z různých koutů tehdejší Evropy. Kromě tolarů z Čech Rudolfa II. a Ferdinanda III. byly zeměmi původu Uhry, Tyroly, Alsasko, hrabství Montfort, Sasko, Nizozemsko, Polsko a Švýcarsko.

Poklad ve Starém Městě v lokalitě Na Valách

Gombíky, prsten, nůž, 23 kusů ozdob. Takové poklady objevili archeologové ve Starém Městě v lokalitě Na Valách. Při záchranném výzkumu tu objevili sedm hrobů s pozůstatky dětí a mladých žen. Žily v 9. století v době Velkomoravské říše.

Pohřebiště ve Starém Městě bylo zkoumané už od dvacátých let minulého století. Čítá přes 2 000 objevených hrobů. To z něj činí největší nekropoli z doby Velké Moravy, v rámci které stál i vůbec první archeologicky zjištěný kostel nebo jeho pozůstatky.

Loni v prosinci začala na místě nálezu stavba Cyrilometodějského centra Slovákckého muzea. Plochu už archeologové prozkoumali před sedmdesáti lety, proto pro ně byly nové nálezy velkým překvapením. Mezi výzkumnými sezónami 1949 a 1950 zůstala volná malá plocha, ve které byl odkryt první hrob, který obsahoval náušnice, gombíky a nožík. Asi týden poté, při celkové skrývce, bylo zachyceno dalších šest hrobů. „Podle antropologického zjištění doktorky Fojtové tu byly pohřbeny malé dívky nebo mladé ženy. V každém hrobě se našly náušnice, většinou stříbrné a pozlacené. Patří do skupiny velice honosného vel-

Ptákem roku 2020 je jiříčka obecná

Titul opeřenci, který žije v blízkosti lidí a na zimu odlétá do Afriky, udělila Česká společnost ornitologická (ČSO). Odborníci tak chtějí upozornit na ubývání vhodného životního prostředí pro ptáky vlivem stavebnictví a zásahů do hnízdišť.

Z historie

28. 03. 1845 rozsáhlá povodeň zatopila většinu Starého Města, níže položenou část Malé Strany, Smíchova, Podskalí, všechny pražské ostrovy a téměř celý Karlín.

25. 04. 1940 byl na Vltavě zaznamenán velmi nízký stav vody, po půldruhém století byly opět vidět pilíře někdejšího Juditina mostu a Čertovka úplně vyschla.

komoravského šperku, kterému říkáme veligradský. Víme, že tyto dámy žily v druhé polovině 9. století, v době knížat Rostislava a Svatopluka i arcibiskupa Metoděje. Víme, že byly součástí vysoce postavených velmožských rodin, protože v jednom hrobě měla šesti až osmiletá dívka vedle hlavy devět hrozničkových stříbrných a pozlacených náušnic. To už je bohatství, které si do hrobu mohla vzít opravdu jenom příslušnice té nejvyšší velkomoravské elity.“

„Takto bohaté hroby se nenacházejí každý den. Ty šperky jsou velice křehké, ležely v zemi přes 1100 let. Zvláště jedna dívčí kostra byla zachovaná v výborném stavu. Mnozí říkali, že by s ní klidně měnili zuby. V novinách se objevil takový titulek, že se ta dívka i po tisíciletí na nás usmívá.“

Studna nalezená u Pardubic je nejstarším pravěkým dřevěným objektem na světě

Dřevěná studna, kterou archeologové našli při záchranném výzkumu pod budoucí dálnici D35 u Ostrova v Pardubickém kraji, je nejstarší pravěká dřevěná struktura na světě. Potvrdil to dosavadní výzkum archeologů, kteří ji datují do let 5256 až 5255 před Kristem. „Potvrdilo se jak dendrochronologickým, tak radiokarbonovým datováním, že skutečně je to v této chvíli nejstarší pravěká dřevěná struktura, která je známa. Protože nic staršího takto datováno zatím není, můžeme ji označit za nejstarší na světě,“ řekl ČTK ředitel Archeologického centra Olomouc Jaroslav Peška. Pro archeology má nálezu studny veliký význam, a to nejen kvůli jejímu stáří, ale i díky vyspělé technologii, kterou byla postavena.

Studnu postavenou z dubových kmenů nyní odborníci konzervují a dělají další analýzy. Po ukončení výzkumu bude k vidění ve Východočeském muzeu v Pardubicích.

Tři kostry staré 1000 let v základech zámku v Břeclavi

Archeologové objevili v základech břeclavského zámku kosterní pozůstatky tří lidí. Jsou staré asi 1000 let. Kostry byly v těsné blízkosti a v extrémních pozicích. Podle

archeologa Miroslava Dejmalu mohli být lidé svázáni a mohlo jít o násilnou smrt. Archeologové budou nález dál zkoumat. Zatím nelze říct pohlaví ani další podrobnosti. Vše bude předmětem dalšího zkoumání. Napříč přes všechna těla jsou zbytky velkého kovového předmětu, který se nám dosud nepodařilo identifikovat," uvedl Dejmál. Podle něj je to z celostátního pohledu vzácný nález.

Podle Dejmalu byli lidé umístěni na podloží vysypaném kamením. „Nikde v Břeclavi zdroje kamení nejsou, proto

pracujeme s hypotézou, že sem byly dovezeny z Pohanska, kde lidé rozebrali již zaniklé hradisko. Celá hradba je jinak ze dřeva a hlíny," doplnil archeolog. I když na pozůstatky působil tlak a hradba v minulosti hořela, jsou kostry dobře rozpoznatelné. „Podle genetického rozboru chceme zjistit, jestli nešlo o příbuzné, jestli trvale žili zde, nebo pocházejí odjinud. V té době totiž bylo běžné otroctví. Je možné, že tito lidé mohli být třeba zotročenými válečnými zajatci," řekl Dejmál.

DOPRAVA

České dráhy zruší i poslední zakázku na zabezpečovací systém

České dráhy zruší i poslední zakázku na vybavení svých vlaků mobilní částí zabezpečovacího zařízení ETCS. Důvodem jsou vysoké náklady, které nechce dopravce akceptovat. ČTK to sdělil mluvčí Českých drah Radek Joklík. Společnost tak učinila po dohodě s novým ministrem dopravy Karlem Havlíčkem (za ANO). ETCS je automatický zabezpečovací systém, který kontroluje pohyb a polohu vlaků. Umožňuje například zastavit vlak při nedovoleném projetí návěstidla, dohlíží také na dodržování nejvyšší dovolené rychlosti v daném úseku a nejvyšší dovolené rychlosti vlaku. Při jejím překročení zabezpečovač zasáhne do řízení vozidla.

Ministr dopravy Karel Havlíček (za ANO) cenu nově nastavené zakázky na informační systém k dálničním značkám odhaduje na 128 milionů korun. Jde o třetinovou cenu proti původnímu tendru za 401 milionů korun. Klíčem ke zlevnění je podle něj snížení požadavků na bezpečnost. Havlíček to řekl *Deníku N*. Zrušená zakázka stála funkci Havlíčkova předchůdce Vladimíra Kremlíka (za ANO).

„Takzvané vybudování základu bylo za 104 milionů korun, my to dnes máme za 40 milionů. Dokonce tam možná můžeme využít výsledků toho hackathonu," řekl *Deníku N* Havlíček s odkazem na dobrovolnickou iniciativu programátorů z konce ledna. „Další částka byla původně 296 milionů v provozu a my to máme za 88 milionů," pokračoval Havlíček. Proti předchozím odhadům ve Sněmovně jde o přesnější částky, které jsou ve schvalovacím kolečku, vysvětlil *Deníku N* rozpor mezi odhady mluvčí ministerstva dopravy Jakub Stadler. Problémem původní zakázky byly podle ministra až příliš vysoké nároky na systém na základě nároků bezpečnostních složek.

Železnice nestíhá - současný provoz měl nastat až za 30 let

Objem železniční přepravy se v posledních letech setrvale zvyšuje. Státem vlastněné České dráhy loni přepravily 182 milionů cestujících, což bylo meziročně o tři milióny více. Nárůst pasažérů hlásí i dvě největší soukromé železniční společnosti RegioJet a Leo Express.

Počty cestujících rostou už devátý rok v řadě, objem přepraveného zboží se zvyšuje dokonce od roku 2007. Dynamika tohoto růstu udivuje i ministerské plánovače, akademiky a další dopravní experty. Dopravní sektorová strategie z roku 2010 počítala s tím, že přepravní výkony, kte-

rých železnice dosáhla už v roce 2018, nastanou až v roce 2050.

Možnosti železnice v Česku se ale blíží svým limitům. Páteřní tratě, především koridory mezi Prahou, Brnem a Ostravou, a linky v okolí hlavního města jsou na hraně kapacity a další vlaky na ně ve dne už v podstatě nelze přidávat.

Kapacitu tratí v příštích letech mírně zvýší různé technické úpravy, na zásadní zlepšení však budou muset dopravní a nákladní dopravci počkat řadu let. Více vlaků, a tím pádem více cestujících a nákladu, se na koleje dostane až po zprovoznění chystaných vysokorychlostních tratí, které se ale nezačnou stavět dřív než v roce 2025. Do té doby bude provoz na nejdůležitějších linkách na hraně kapacity.

Ještě v devadesátých letech využívalo vlaky v Česku každoročně přes 200 milionů cestujících. S rozvojem automobilové dopravy i soukromých autobusových linek ale začal jejich počet klesat a pád se zastavil až v roce 2010, kdy vlakem cestovalo přes 164 milionů lidí. Od té doby počet cestujících neustále roste průměrným tempem sedm procent ročně. Na zmodernizované tratě České dráhy postupně nasadily moderní vozidla Pendolino a Railjet, která cestujícím poskytla dosud netušený komfort. Vedle čistých toalet a klimatizace se mohli lidé v těchto vlacích připojit na internet. Dalším důležitým faktorem nárůstu oblíbenosti železnice je tak podle Pohla i rozvoj osobní elektroniky a možnosti strávit několikahodinovou cestu prací. Velké změny přinesla také soukromá konkurence.

V roce 2011 zahájila činnost společnost RegioJet Radima Jančury, který se po úspěchu svých autobusů Student Agency pustil i na koleje. Ještě v devadesátých letech využívalo vlaky v Česku každoročně přes 200 milionů cestujících. S rozvojem automobilové dopravy i soukromých autobusových linek ale začal jejich počet klesat a pád se zastavil až v roce 2010, kdy vlakem cestovalo přes 164 milionů lidí. Od té doby počet cestujících neustále roste průměrným tempem sedm procent ročně.

Bouřlivý rozvoj zaznamenala železnice také v okolí Prahy a Brna. Cena nových bytů v hlavním městě se roku 2015 zdvojnásobila. Stále více lidí, kteří v hlavním městě pracují, si proto bydlení pořizuje ve městech a vesnicích v okolí Prahy, odkud do práce dojíždějí vlakem.

Pozoruhodné je, že zároveň s počty cestujících ve vlacích a průměrnou přepravní vzdáleností roste i počet automobilů. Ten se mezi lety 2010 a 2018 zvýšil o více než milión na 5,8 miliónu vozů, průměrná přepravní vzdálenost individuální automobilové dopravy ale klesla na 31

ujetých kilometrů. Železnice přitom zaznamenala opačný trend: střední přepravní vzdálenost se za stejné období zvýšila ze 40 na 52 kilometrů. „Lidé se naučili kombinovat automobilovou a železniční dopravu. Na nádraží přijedou autem a dál jedou vlakem. Tento vývoj nicméně způsobil přetížení nejpoblábnějších železničních tras. Počet vlaků, které denně projedou klíčovým úsekem páteřní východozápadní trasy mezi Prahou a Kolínem, za posledních deset let dramaticky narostl v pracovní dny z 320 na 465 vlaků. Průměrně tak tudy projede vlak každé tři minuty.

V osobní dopravě přesnost vlaků v roce 2018 klesla pod 90 procent, to znamená, že více než desetina spojů se zpozdila o více než pět minut. V nákladní dopravě, která musí osobním vlakům dávat přednost, je situace výrazně horší.

Do roku 2030 se má podle Evropské komise 30 procent nákladní dopravy na vzdálenost delší než 300 kilometrů převést na koleje. To se ale nepovede. Není prostor, tratě nemají dostatečnou propustnost. I nákladním dopravcům se přitom podařilo stáhnout část dopravy ze silnice na železnici.

Zmíněný převod nákladní dopravy ze silnic na koleje do roku 2030 je součástí evropského plánu na dosažení takzvané uhlíkové neutrality, tedy nulových emisí CO₂, do roku 2050. Česká vláda se sice zavázala snížit tyto emise pouze o 80 procent, bez zásadních investic do železniční infrastruktury ale bude velmi obtížné naplnit i tento cíl. Zatímco emise produkované energetikou, průmyslem a domácnostmi klesají, množství CO₂ z dopravy naopak roste.

Výrazné zvýšení kapacity železničních tratí není možné bez investic do infrastruktury. Revoluční změnu do tuzemské železniční dopravy přinesou až vysokorychlostní tratě (VRT), které propojí Prahu, Brno a Ostravu a zároveň poskytnou rychlé spojení s okolními zeměmi. Projekt těchto tratí schválila vláda v roce 2017, stavět by se mělo začít v roce 2025 a se zprovozněním celé sítě se počítá v roce 2035. Tratě, na nichž by vlaky měly dosahovat rychlosti až 320 kilometrů v hodině, by v Česku měly vzniknout tři – mezi Prahou, Brnem a Ostravou s napojením na Polsko, Slovensko a Rakousko, mezi Prahou a Drážďany a mezi Prahou a Plzní se spojením do Mnichova. Výhledově se počítá také s tratí mezi Prahou a Hradcem Králové s napojením na polskou Vratislav.

Vysokorychlostní tratě se staví podle norem francouzských vlaků TGV. První vysokorychlostní úseky by měly vzniknout mezi Prahou a Poříčany na trati do Brna a mezi Brnem a Vranovicemi ve směru na Břeclav. Cesta mezi Prahou a Brnem po vysokorychlostní trati by měla trvat méně než hodinu. Předpokládá se, že ji denně bude využívat 50 tisíc lidí, což je oproti dnešku několikanásobný nárůst.

Náklady na vybudování vysokorychlostní tratě mezi Prahou a Brnem se odhadují zhruba na 120 miliard korun, celý systém má přijít až na půl biliónu.

*Jan Richter, 20. 02. 2020, Ekonom
Zaslal Ing. J. Zajíček*

Když jedna jízdenka nestačí... Mezi kraji je dopravní bariéra

Tarifní chaos. Tak někteří odborníci označují stav, který ve vlakové i autobusové dopravě nastal po změně jízdních řádů v prosinci loňského roku. Dopravní obslužnost se řeší

na úrovni krajů, pro cestující to ale často představuje obtíže a nutnost vyznat se v jednotlivých tarifních systémech. „Situace se v České republice po 15. prosinci 2019 výrazným způsobem zkomplikovala. Jsou pochopitelné obavy cestujících z určité nepřehlednosti a bohužel už jsou i první náznaky úbytku cestujících. Cestující tyto změny považují za nepohodlné a nejsou ochotni věnovat tolik času jejich studování. Bohužel se to projevuje odlivem cestujících z veřejné dopravy,“ uvedl pro server Zdopravy Pavel Drdla z Katedry technologie a řízení dopravy Dopravní fakulty Jana Pernera Univerzity Pardubice.

Nejsložitější je situace při cestách na delší vzdálenosti přes krajské hranice. „Požadovat po cestujícím odbavení pomocí několika jízdenek je nešťastné,“ podotkl Drdla. Změna objednavatele veřejné dopravy by ale byla za současné situace takřka nemožná. „Smlouvy s dopravci jsou uzavřeny na desetileté období a jejich vypovězení je zatíženo sankcemi. Nastalo by tak hromadné rozbíjení integrovaných dopravních systémů jednotlivých krajů, které si samy vytvořily z důvodu neexistence národního systému. V tuto chvíli si neumíme představit, jak by tento proces probíhal. Troufám si říct, že stát nemá dlouhodobou koncepci dopravy. Jinak by nemohl přijít s tímto nápadem,“ řekl náměstek hejtmana Pardubického kraje Michal Koryš, který je zodpovědný za dopravní obslužnost.

Problémem je, že české kraje jsou uměle vytvořené celky a jejich hranice často nerespektují dopravní potřeby obyvatel. Jaké řešení by odborník z pardubické univerzity navrhol? „Doporučoval bych model Švýcarska, kde je sice více dopravců a více integrovaných systémů, ale cestující tím není nijak postižen. On si koupí jízdenku z bodu A do bodu B a už neřeší, se kterým jede dopravcem nebo v jakém se zrovna nachází integrovaném systému. To už je úloha těch, kteří si přerozdělují tržby. Tedy ani v České republice bychom neměli dělat z cestujícího »einstaina« tarifních systémů v různých krajích, vůbec by tím neměl být zatěžován,“ vysvětlil Drdla.

*Lukáš Dubský, 04. 02. 2020, chrudimsky.denik
Zaslal Ing. J. Zajíček*

Překvapení cestující: premiér a ministr ve vlaku

Cestující v rychlíku 707 Lužnice z Prahy do Českých Velebic čekalo překvapení. Na spoj, který je složen téměř výhradně z vozů z osmdesátých let minulého století bez větší modernizace, nasadily České dráhy vůz Bdpce se zásuvkami, klimatizací a wifi. Důvodem byla výprava premiéra Andreje Babiše a ministra dopravy Karla Havlíčka vlakem do Benešova spojená s várkou slibů o vylepšení dojíždění vlakem do Prahy.

České dráhy se snímkem z modernizovaného vozu pochlubily na svých sociálních sítích, stejně tak premiér a ministr. Na těchto spojích běžně jezdí soupravy složené z vozů řady A, B a BDs, tedy v podstatě toho nejhoršího, co České dráhy cestujícím na rychlících nabízejí. Jde o vozy, které prošly jen drobnými úpravami, například výměnou potahů.

České dráhy nasadily vůz pro premiéra v době, kdy na řadě jiných linek trvale bojují s nedostatkem vhodných moderních vozů, například na Západních nebo Valašských expresech.

Vlakové nádraží v Pardubicích

Správa železnic po řadě odkladů vrhla na stavební trh jednu z největších železničních zakázek poslední doby: modernizaci pardubického uzlu. Předpokládaný objem vypsané stavební zakázky činí 4,4 miliardy korun. Nádraží čeká zásadní proměna, cestující se přitom budou muset smířit s řadou výluk.

Dělníci v Pardubicích přestaví podstatnou část kolejiště, prodlouží podchod a vybudují nové ostrovní nástupiště číslo 5. Kompletní modernizaci projdou také všechna stávající nástupiště tak, aby umožnila bezbariérový nástup do nízkopodlažních vlaků.

Osazen bude nový informační a orientační systém a zvukové majáčky pro nevidomé. V podchodech budou nově pojízdné schody.

Nově vznikne i lávka, která propojí severní a jižní části města a budou z ní přístupy na perony. Průjezdna rychlost se zvýší ze 100 kilometrů v hodině na 160 kilometrů v hodině. Jak doplnila Správa železnic na svém Facebooku, bude položeno 24 kilometrů nových kolejí a sto nových výhybek. Součástí modernizace nebude takzvaná Ostřešanská spojka, což je léta plánovaná nová trať na Chrudim. Její stavba je kvůli odporu obcí v nedohlednu.

Práce v uzlu Pardubice zásadním způsobem omezí železniční provoz, a to především ve druhém roce výstavby. Omezení se dotknou i kapacity stanice.

Předpokládaný termín zahájení stavby je letošní červenec. V tomto roce se počítá s přípravnými pracemi v takzvané nulté etapě s krátkodobými výlukami. Hlavní stavební činnost bude probíhat v hlavních výlukách od února 2021 do prosince 2023. Práce na úpravě ETCS pak budou probíhat až do prosince 2024.

Stavba bude v první fázi financována z národních zdrojů, stát na ní nedávno přidal Správě železnic peníze. Železničáři nicméně očekávají, že později jim na stavbu přispějí evropské fondy.

Konec doby automobilové? Začíná velká rakouská dopravní revoluce

Nová vládní koalice Zelených a lidovců v Rakousku pracuje na zavedení jednotné celoroční jízdenky na veškerou veřejnou dopravu v celém Rakousku. Přelomový projekt, jehož cílem je omezení automobilismu, se může stát návodem i pro jiné země. Už dnes se ale podle odborníků dají při jeho zavádění očekávat velké komplikace.

Když se na začátku roku dohodli vůbec poprvé v historii Rakouska na společném vládnutí lidovci (ÖVP) a Zelení (Grünen), celá Evropa se začala ptát, jaký dopad bude mít tohle „ozelenění“ rakouského kabinetu nejen na rakouskou, ale i na evropskou politiku. Budou se Rakušané ještě urputněji snažit o konec jaderné energetiky v EU? Začnou znovu blokády hranic kvůli Temelínu?

Nakonec se možná překvapivě ukazuje, že tím hlavním, co prověří skutečné „ozelenění“ rakouské politiky, nebude prozatím ani tak energetika jako doprava. Kabinet si totiž jako stěžejní bod svého vládního programu stanovil takzvaný „klimatiket 1:2:3“, což přes krkolomný název znamená zavedení jakési levné a všem dostupné celoroční jízdenky na veřejnou dopravu v zemi. Jestli se vládě podaří splnit svůj slib z vládního prohlášení dovést do konce, měl by

mít každý Rakušan možnost cestovat po celé zemi všemi hromadnými prostředky za tři eura (76 korun) na den. Taková by totiž měla být v přepočtu na denní tarif cena celoroční průkazky, opravňující jejího držitele k cestám veškerou pozemní veřejnou dopravou od vlaků, dálkových autobusů až po metro a tramvaje. A bude přitom jedno, zda se rozhodne cestovat z Vídně do Salcburku nebo jen po městě. Za rok zaplatí celkem 1095 euro (28 000 korun) a může využívat prakticky jakýkoliv hromadný dopravní prostředek v celé zemi.

Protože Rakušané si v průměru vydělají měsíčně 2 400 euro hrubého (ze zákona ale mají nárok na 14 platů v roce), celoroční jízdenka na veškerou veřejnou dopravu v zemi by je jim ukrojila asi 45 % jedné měsíční mzdy. Pokud bychom to přepočítali na české poměry, Češi s dnešním průměrným měsíčním platem 32 466 korun by při stejném poměru zaplatili za roční celostátní jízdenku po rakouském vzoru 14 600 korun.

Komu by se to zdálo hodně, měl by se podívat na ceny již dnes nabízených permanentek. České dráhy například nabízejí roční neomezené cestování ve druhé třídě svých vlaků za 19 990 korun, pražský Dopravní podnik pak prodává celoroční permanentku na městskou dopravu za 3 650 korun. Cesty meziměstskými autobusy nebo vlaky jiných dopravců než ČD si pak každý musí platit ještě zvlášť. I v Česku by tedy zavedení rakouské celonárodní jízdenky znamenalo, že každý její držitel by zaplatil v hrubém přepočtu minimálně o polovinu méně než kolik činí dnešní nejlevnější nabídka pro neomezené cestování veřejnou dopravou.

Pomohlo by to ale k tomu, že tisíce Čechů přestanou jezdit auty a s jednoduchým dokladem v kapse budou předsedat z jednoho veřejného dopravního prostředku do druhého? Právě takovou představu totiž má rakouská vláda. Od celostátní zlevněné jízdenky si slibuje výrazný odklon od automobilismu a tedy i úsporu škodlivých emisí z dopravy. Proto lidem pro větší výběr hodlá nabídnout nejen celoroční národní jízdenku za 3 eura na den, ale také její „zemské“ napodobeniny. Za neomezené cestování v rámci jedné spolkové země by lidé platili 1 euro (25,3 koruny) denně, což už ostatně v některých zemích, například v Salcbursku, mohou platit už dnes. Při využívání veřejné dopravní sítě v rámci dvou zemí by to byla 2 eura.

O jak významnou úsporu nákladů pro pravidelné a časté cestující by se jednalo, svědčí fakt, že dnes nabízejí jen rakouské dráhy (ÖBB) neomezené roční jízdné druhou třídou svých vlaků za 1 944 eur, tedy 5,3 euro na den. Týká se to ale pouze vlakové dopravy státního přepravce, ničeho jiného. Deník *OÖ Nachrichten* na základě dostupných nabídek dopravců spočítal, že kdyby si měl dnes člověk v Rakousku zaplatit právo neomezené cestovat ve všech spolkových zemích všemi dostupnými prostředky veřejné dopravy, stálo by ho to ročně nejméně 8 476 euro (215 000 korun). Navrhovaná jednotná jízdenka by mu tedy dala stejnou možnost za osmkrát menší částku.

Právě fakt, že vládní plán jednotné jízdenky zahrnuje úplně všechny veřejné dopravní prostředky, včetně soukromých dopravců, znamená podle odborníků obrovskou logistickou výzvu s nejistým výsledkem. Jízdenka by měla sjednotit pod „jednu střechu“ až stovky různých dopravních tarifů, kombinací a slev, a to tak, aby spokojení byli dopravci i jejich zákazníci. Vláda tvrdí, že to dokáže.

Ministryně dopravy za Zelené Leonore Gewesslerová vytvořila speciální odbornou komisi, která má nejpozději do šesti měsíců doladit detaily projektu a ve spolupráci s dopravci i regionálními politiky navrhnout jeho definitivní podobu. Už dnes je ale jisté, že i kdyby se vládě podařilo tento prvořadý záměr z vládního prohlášení dotáhnout do konce, vyjde takzvaná „klimajízdenka“ státní rozpočet řádově na stovky miliónů eur ročně.

Vedení jednotlivých spolkových zemí se totiž netají tím, že to, co vláda rozhodla, by měla také zafinancovat. „Náklady na klimajízdenku odhaduji jen v Horních Rakousích na 15 až 20 miliónů euro (půl miliardy korun) za rok,“ řekl listu *Oberösterreichische Nachrichten* hornorakouský radní pro dopravu Günther Steinkeller. Vzhledem k tomu, že Rakousko má včetně Vídně celkem devět spolkových zemí, mohlo by se jednat jen aritmetickým přepočtem o dodatečné náklady až 180 miliónů eur (4,6 miliardy korun).

Rakouská vláda ale tvrdí, že pokud její opatření skutečně povede k omezení automobilismu a většímu využívání ekologičtější veřejné dopravy, investice se Rakousku bohatě vrátí. Kabinet se ve vládním prohlášení zavázal k tomu, že prosadí takovou energetickou a dopravní politiku, aby mohlo být už do roku 2040 Rakousko takzvaně klimaticky neutrální, tedy vypouštělo do ovzduší jen tolik emisí skleníkových plynů, kolik jich zároveň spotřebuje.

I když může vládní plán „klimajízdenky“ vypadat jako ústupek lidovců radikalismu Zelených, opak je pravdou. O zavedení podobné možnosti uvažovali ve snaze omezit

přebujelý automobilismus v Rakousku takřka všechny minulé vlády za posledních deset let. Ve vládním programu měla tuto možnost i velká koalice lidovců a sociálních demokratů v roce 2009, nakonec ale plán ztroskotat právě na složitosti jeho realizace.

Určitým vzorem pro rakouský plán mělo být i sousední Švýcarsko, které sice nemá jednotnou jízdenku na veškerou veřejnou dopravu, ale místní vláda alespoň dokázala přesvědčit obyvatele o výhodách celoroční jízdenky na vlak. Ta stojí ve Švýcarsku 3 860 švýcarských franků (91 000 korun) a z 8,5 miliónu Švýcarů, včetně nemluvňat, si jí pravidelně kupuje 500 000 lidí. Částka za celoroční vlakovou jízdenku je sice z českého pohledu extrémně vysoká, představuje ale 54 % průměrného měsíčního hrubého platu v zemi.

Naproti tomu lidé v Lucembursku mohou od března letošního roku cestovat veřejnou dopravou úplně zdarma. Ve snaze snížit objem automobilové dopravy na silnicích a zejména uvnitř hlavního města Lucemburk nestojí cesta autobusem, vlakem nebo tramvají obyvatele země vůbec nic. Platí pouze ti, kteří chtějí cestovat první třídou. I když se Lucembursko stalo první zemí v Evropě s bezplatnou veřejnou dopravou, o podobném opatření či alespoň maximálním zlevnění jízdného uvažují politici i v řadě dalších zemí. Z hlavních měst má například veřejnou dopravu zdarma pro místní obyvatele estonský Tallin.

*Marek Kerles, Info.cz
Zaslal Ing. J. Zajiček*

Podujatia

Svätourbanské zoborské slávnosti Nitra 2020

22. 05. 2020 – 24. 05. 2020

Priestranstvo pred Artinom, KC Zobor, Nitra

Oslavy sviatku sv. Urbana vo vinohradníckej oblasti Nitry, na Zobore. Tradičné podujatie s bohatým programom. Viac na www.nitra.eu.

Aponyho historický festival na Kaštieli Jablonica 2020

08. 05. 2020, Jablonica

Výnimočný festival pre rodiny s deťmi a fanúšikov histórie. Pripravuje sa historický program z histórie Trnavskej župy od 16. po 19. storočie, divadelné predstavenia, remeselníkov a atrakcie pre deti a dospelých. Deti si budú môcť vyskúšať rôzne remeslá a na tie usilovné čaká aj certifikát tovariša. Dospelí majú možnosť vidieť pestrý program od 9:30 až do polnoci, ten sa bude zverejňovať najbližšie týždne a mesiace postupne.

Jarná bojovka 2020 Dlhé Diely: Hranica – Ostrý Kameň

09. 05. 2020, Bratislava – Karlova Ves – Dlhé Diely

Na jeseň roku 1319 vodárske vojská napadli a premohli kráľovskú armádu strážiacu (D)obrí priesmyk. Batalióny miklušovcov po prvý raz od čias Veľkej vodárskej vzbury vstúpili na územie kráľa Pataja a pomaly obsadzujú Ostro-kamenské panstvo. V ceste im stojí prvá veľká prekážka – hrad Ostrý Kameň, na ktorom panuje Random McEesh, z kráľovho poverenia pán a správca oblasti. Sám však svoj hrad neubrání. Blížiaci sa zima prináša strasti obom stranám. Vodárske vojská spomalili postup, aby doplnili zásoby a načerpali sily pred osudným stretom. Ani McEeshovi

nie je ľahko. Odkedy vodárske vojská dobyli (D)obří priesmyk, pripravili ho o cennú úrodu z dožinkov. Vypálili sýpky, sklady a rabovali naprieč panstvom. Táto zima bude pre Ostrý Kameň osudnou. Vojská vodárov sa pomaly, ale isto blížia k pevnosti, ktorú stráži jej neveľká posádka vojakov. Stihnú posily v podobe vojsk Kráľovstva Vína prísť včas? Stihnú prísť skôr ako hrad bude obliehaný vodárskym vojskom, alebo to čo uvidia už budú len ruiny kedysi nedobytej pevnosti? Napätie sa stupňuje, krajinou sa nesie dupot kopýt a cengot kovu. Vo vzduchu cítiť krv, pot a elfské čajové pečivo. Prídte aj vy otočiť kormidlom dejín a pridajte sa k udatným rytierom Kráľovstva Vína, či mocným zbrojnošom Akvilónie. Viac na www.facebook.com/events/2467305856892005/.

Nitránsky rínek 2020 Nitra – 8. ročník a Nitrafiesta

23. 05. 2020, Svätoplukovo námestie, Nitra

Na jar víta Nitra znovu s obľúbeným moderným mestským trhom – Nitránskym rínom, kde sa po ôsmykrát predstavia na Svätoplukovom námestí šikovní a kreatívni ľudia, malí remeselníci, pestovatelia a malovýrobcovia, taktiež mladí umelci a kapely z celého Slovenska.

Viac na www.nitra.sk.

Ten večer májový – Kamenný Mlyn Vajarský – medzinárodný hudobný festival

30. 05. 2020, Plavecký Štvrtok – Kamenný Mlyn Vajarský

Tento festival je pokračovaním úspešného projektu Hudba bez hraníc. Určite Vás poteší bohatý program s množstvom populárnych účinkujúcich, bohaté občerstvenie, sprievodný program ako i príjemné prostredie prírodného

areálu. Predpredaj vstupeniek: Ticketportal, alebo na telefóne číse +421 905 949 360. Cena: € 15,-. Viac na www.zahorienka.wbl.sk.

Stredoveký festival Vračuňa 2020

06. 06. 2020, Bratislava – Vračuňa

Klub vojenskej histórie Teokratos v spolupráci so Skupinou historického šermu SIC Vás pozýva na druhý ročník Stredovekého festivalu Vračuňa. Málokto vie, no história vračuňskej prevažne panelovej mestskej časti siaha až do stredoveku, konkrétne do roku 1279, kedy bola založená. Bola majetkom šľachtica Verekenyiho, podľa ktorého dodnes nesie svoj názov. Pozývame Vás na Stredoveký festival Vračuňa 2020, ktorý po minuloročnom úspechu organizovaný už ako samostatná akcia. Pred rokom ste mohli vidieť množstvo historických táborov, vyše sto bojovníkov zo 6 krajín Európy a takisto aj bohatý program plný tancov, súbojov, sokoliarov, ale aj žonglérske vystúpenie a bábkové divadlo. Celý program bude zverejnený čo najskôr, no určite vyvrcholí rekonštrukciou stredovekej bitky, ktorá bude vrcholom programu.

Viac na www.facebook.com/events/2738309656192367/.

61. medzinárodný folklórny festival Myjava 2020

07. 06. 2020 – 21. 06. 2020, Myjava

V päťdesiatych rokoch 20. storočia začal na Slovensku narastať záujem o opätovné oživenie a aktívne pestovanie folklóru. Boli organizované rôzne súťaže, prehliadky a festivaly, pričom tento rozmach všeobecného záujmu o folklór spôsobil výrazný rozvoj folklórneho a folkloristického hnutia na Slovensku. Podiel účasti západného Slovenska na folklórnom dianí bol však v tom čase oproti ostatným regiónom Slovenska podstatne nižší. Krajský dom osvety v Bratislave preto inicioval usporadúvanie programov zostavených výhradne z kolektívov západného Slovenska. Táto iniciatíva našla svoje opodstatnenie a 3. júna 1956 sa v malom amfiteátri hotela Slovan v Piešťanoch uskutočnili Krajské letné slávnosti piesní a tancov. A práve toto podujatie sa po viac ako štyroch desaťročiach začalo považovať za I. ročník Folklórnych slávností. Festival však od svojho začiatku bojoval s diváckym nezaujmom a slabým organizačným zázemím. Nekonal sa každoročne a často sa menilo i miesto jeho konania. Jeho cesta viedla z Piešťan cez Vrbové až do Krakoviev. Význam festivalu za jeho viac ako polstoročné pôsobenie je nielen v rámci západného Slovenska, ale aj v celoslovenských a medzinárodných súvislostiach nezastupiteľný. So súčasným názvom Medzinárodný folklórny festival Myjava sa úspešne zaradil k popredným podujatiam na Slovensku zameraným na prezentovanie ľudovej kultúry. Uznáním vysokej programovej a organizačnej úrovne festivalu bolo jeho prijatie za člena Medzinárodnej rady organizátorov folklórnych festivalov a ľudového umenia C.I.O.F.F. v roku 1999. Neskôr však Slovensko z C.I.O.F.F.-u vypadlo a preto ani myjavský festival nemohol používať toto označenie. Až do septembra 2018, kedy sa na 48. svetovom kongrese C.I.O.F.F. (International Council of Organizations of Folklore Festivals and Folk Arts) aj zásluhou Myjavy do štruktúr vrátila Slovenská národná sekcia a myjavský sviatok folklóru tu zároveň získal status C.I.O.F.F. International Festival. Ten má prispieť napríklad k lepším podmienkam na delegovanie folklórnych kolektívov na festival. Viac na www.mffmyjava.sk.

Korunovačné slávnosti 2020 Bratislava – 18. ročník

12. 06. 2020 – 14. 06. 2020, Bratislava

Korunovačné slávnosti v Bratislave patria medzi najväčšie kultúrne podujatia na Slovensku a zážitkovým spôsobom približujú korunovacie 18 kráľov a kráľovien, ktorí boli korunovaní v Bratislave. Konajú sa každoročne v posledný júnový víkend na pamiatku korunovacie Márie Terézie, ktorá bola korunovaná 25. júna 1741. Obrad korunovacie je zinscenovaný podľa historických podkladov. Vystupuje v ňom vyše 200 hercov v dobových kostýmoch. Kráľ dostáva od ostrihomského arcibiskupa – prímasa Uhorska – svätoštefanskú korunu spolu s ďalšími korunovačnými insígniami: meč, plášť, jablko a žezlo. Po obrade korunovacie pasuje rytierov Rádu zlatej ostrohy, skladá prísahu vlasti a sľubuje zachovávať integritu krajiny na korunovačnom pahorku. V rámci korunovačného sprievodu sa rozhadzujú korunovačné žetóny, víno tečie zadarmo z fontány, pečú sa voly, korunovačný jarmok dobových remesiel a mnoho ďalších atrakcií vytvára v meste skutočne korunovačnú atmosféru. Viac na <http://www.korunovacie.sk/>.

Sekulský jarmok remeselníkov 2020 Sekule – 21. ročník

13. 06. 2020, Sekule

Sekulský jarmok remeselníkov je v poradí už 21. ročníkom podujatia, na ktorom môžu remeselníci prezentovať svoje zručnosti a výrobky ľudových remesiel verejnosti zo širokého okolia. Podujatie sprevádza bohatý kultúrny program a sprievodné akcie.

Stredovek v Sade Janka Kráľa 2020 Bratislava – 3. ročník

20. 06. 2020, Bratislava – Petržalka

Pozývame Vás na tretí ročník podujatia Stredovek v Sade, ktoré sa bude konať v júni 2020 v Bratislavskom Sade Janka Kráľa. Sad zaplnia desiatky nadšencov histórie v dobových odevov od čias Veľkej Moravy až po obdobie vlády kráľa Karola Róberta. Návštevníci budú môcť okrem rekonštrukcie historickej bitky a rôznych turnajov vidieť aj šermiarske a tanečné vystúpenia. Zabudnuté umenia našich predkov oživia šikovní remeselníci a stredovekú kultúru skupiny dobových tancov. Historickú atmosféru v sade dotvorí stanové tábory plné replík zbraní, zbrojí, remeselných potrieb či dobového nábytku. Môžete sa tešiť aj na množstvo novniiek, medzi ktorými budú napríklad funkčná replika katalpultu, turnaj urodzených pánov z dvoru Magistra Donča alebo hry a zápolenia včasného stredoveku. Stránka podujatia: www.facebook.com/events/518384388777467/.

(DMN)

Literárne tipy

Peter Šulej: Fytopaleontológia (Marenčin PT, 2020)

Román je završením trilógie *História – Spolu – Fytopaleontológia*. Má tri dejové, priestorové a časové roviny, ktoré sa v závere románu stretnú a završia nielen samotný prozaický text, ale aj celú trilógiu. Na postavách troch hlavných protagonistov Mira, Petra a Daniela a ich priateľov autor reflektuje súčasnú spoločnosť. V ďalšej rovine sa odvíja monológ umelej inteligencie, túžiacej dostať sa na vyššiu kognitívnu úroveň, odohrávajúci sa mimo času a priestoru, vo virtuálnom priestore paralelných vesmírov. Napokon bude v blízkej budúcnosti planéta pretkaná dátovou sieťou, svetlom a elektrónmi, avšak spoločnosť ešte nie

je natoľko informačná, aby štáty a etniká vymizli bez stopy. Daniela, vnučka Daniela, pátra po archeologickom náleze, ktorý by mohol zmeniť osud vymierajúceho ľudstva. Distopická vízia budúcnosti plná kyberpunkovo temnej atmosféry opisuje Bratislavu ako preludnený megapolis, kde každý deň je bojom o prežitie. Autor sa zamýšľa nad vývojovými vzorcami (nielen) slovenskej spoločnosti, ale v širšom meradle aj Európskej únie a celej planéty – migráciou, klimatickými zmenami, nástupom nových technológií, genetickými manipuláciami a ďalšími výzvami, ktorým bude musieť ľudstvo čeliť. Román je písaný experimentálnou formou, využíva množstvo žánrov a (post)moderných techník. Distopická vízia budúcnosti plná kyberpunkovo temnej atmosféry. V preludnenom megapolise je každý deň bojom o prežitie. Mimo času a priestoru, vo virtuálnom svete paralelných vesmírov sa odohráva monológ umelej inteligencie, túžiacej dostať sa na vyššiu kognitívnu úroveň. V blízkej budúcnosti bude planéta pretkaná dátovou sieťou, svetlom a elektrónmi, avšak spoločnosť ešte nie je natoľko informačná, aby štáty a etniká vymizli bez stopy.

Sebastian Fitzek: *Šialená hra* (Tatran, 2020)

Mal to byť posledný deň v jej živote. Renomovaná kriminálna psychologička Ira Saminová sa starostlivo pripravila na samovraždu. Cíti sa vinná za smrť staršej dcéry, dolieha na ňu ako neznesiteľné bremeno, nevie ho uniesť. Chýba jej už len Coca-Cola light s citrónom, aby mohla úspešne zavŕšiť svoj smrtonosný plán. Vybehne do najbližšieho obchodu, tam ju však zastihne príkaz, aby sa bezodkladne zapojila ako vyjednávačka do rukojemníckej drámy v rozhlasovom štúdiu. Do živého vysielania vtrhol psychopat, zajal skupinku návštevníkov a spustil morbidnú hru: telefonuje náhodne zvoleným poslucháčom a žiada od nich heslo. Ak sa volaný ohlásí vopred určeným heslom, únosca prepustí jedného rukojemníka. Ak nie, jedného zastrelí. Únosca chce pokračovať v hre tak dlho, kým do štúdia nepríde jeho snúbenica. Má to však háčik: jeho snúbenica je už niekoľko mesiacov úradne mŕtva. Policajná vyjednávačka Ira sa púšťa do beznádejného vyjednávania, ktoré bez dychu live počúvajú milióny rozhlasových poslucháčov.

Vladimír Kuštek: *Československý svet v Karpatoch 2* (Združenie inteligencie Rusínov Slovenska, 2020)

Druhý diel knihy *Československý svet v Karpatoch* je venovaný dejinám všedného dňa na Podkarpatskej Rusi v období, kedy Podkarpatsko bolo súčasťou ČSR. Nadväzuje na čitateľsky úspešný prvý diel *Československého sveta v Karpatoch*, ktorý obsahuje historicko-spoločenské portréty podkarpatských miest od Užhorodu po Jasiňu s hlavným zameraním na obdobie 1919-1939. V úvodnej časti sledujeme životné osudy vo svojej dobe známych rusínskych a slovenských osobností, pôsobiacich v krajine (V. Ščerecký, K. Prokop, J. Trochta, M. Lichard). Ďalšie kapitoly popisujú tradičnú židovskú svadbu a vzdelávacie aktivity užhorodského magistrátu vo vzťahu k tamojšej rómskej menšine. Kniha ďalej pripomína, že čs. obdobie prinieslo nielen modernizáciu a zvýšenie výroby podhorjanského pivovaru a mukačevskej tabakovej fabriky, ale aj nemalý rozvoj pošty a telegrafu, obchodnej siete firmy Baťa a Legiodružstva. Významne tiež prispelo k rozvoju sokolského hnutia, športu a turistiky v krajine aj k posilneniu čs.-rumunskej vzájomnosti a spolupráce. Záver knihy prináša spomien-

ky autora na vandrovku Podkarpatskej v r. 1977. Súčasťou knihy je bohatá príloha fotografií a vyobrazení, písomností a dobových artefaktov.

Juraj Šebo: *Útek do pekla* (Naše vojsko, 2020)

O leteckých esách, ktoré boli úspešné počas druhej svetovej vojny, sa popísalo veľa kníh. Väčšinou od nemeckých autorov. Ich hrdinovia nasadajú do lietadiel a miera k nepriateľským zbrojovkám, opevneniam, mostom. O náletoch na miesta, kde nebola ani jedna zbrojovka, nestál žiadny muničný sklad či vojenský objekt, kde ale žilo niekoľko desiatok tisíc civilných obyvateľov nepísali. O protitankových strelcoch sa aspoň môže povedať, že sa sústreďovali čisto na vojenské ciele. V priebehu druhej svetovej vojny hrali prím tankové jednotky. Na svetlo sveta tak priniesli nových hrdinov, protivníkov týchto hrozných zbraní, protitankových delostrelcov. Tí najúspešnejší boli považovaní za hrdinov len v okruhu svojich spolubojovníkov. Už na začiatku vojny sa ich vyprofilovalo niekoľko. Jedným z nich bol aj Gustáv Wendrinský, rodák z Bratislavy. Slúžil v rokoch 1940 až 1944 u Waffen-SS, konkrétne v 8. SS Kavallerie Division Florian Geyer. Behom nasledujúcich tvrdých ústupových bojov v Rusku zničil 45 tankov protivníka jediným kanónom (4 tanky pancierovou pästou), čo je najvyšší počet tankov zničených jedným protitankovým delom počas druhej svetovej vojny (6 tankov T-34 za jeden deň!). Niektorí čitatelia môžu chápať túto knihu ako oslavu jednotiek Waffen-SS. Úmyslom autora však bolo ukázať, že vojaci so zlovestnými rúnamy na výložkách síce spáchali strašné zločiny a zverstvá, ale boli súčasne aj najlepšimi nemeckými vojakmi. Bolo medzi nimi aj tisíce mužov, ktorí v poľných jednotkách plnili svoje bojové úlohy po boku armády a na vojnových zločinoch sa nepodieľali. Jedným z nich bol aj Gustáv Wendrinský. Či tak alebo onak, jeho meno zostane navždy synonymom pre protitankové eso.

Kol. autorov: *Vojnová Bratislava* (Marenčin PT, 2020)

Príbeh o architektúre a meste, budovanom v zložitých časoch vojnovnej a povojnovej konjunktúry. Je to mozaika poskladaná zo života vojnovj Bratislavy, osudov architektov a staviteľov, z tragédií, zlyhaní aj víťazstiev, ktoré mesto prežilo. Autori cez príbehy domov, námestí a celých štvrtí odkrývajú meniacu sa mapu histórie mesta počas najničivejšej vojny akú naša civilizácia zažila.

Boris Filan: *PrešpoRock. Spomienky starého optimistu* (Slovart, 2020)

Aj keby som sa v živote nikam nepohol, spoznal som dôverne mnoho miest: Prešporok, Presburg, Willsonovo mesto, Pozsony, Bratislavu, Blavu, Paštekar City. Moja Bratislava – na jar unavená ako po výprasku, na prelome júna a júla balkánska, polonahá, od konca augusta karpatská, zafarbená jeseňou a voňajúca burčiakom. A celkom ináč naladená so zamrznutým Dunajom a prikrytá snehom. Bratislava je iná planéta v daždi a iná v slnečnom dni. Iná je v stredu, iná sobotná, nedeľná a pondelňajšia. Mesto, z ktorého by človek utekal, keď v ňom žije, a hneď by sa nasťahoval, keby žil inde. Zvyknem mestám pripisovať ľudské charaktere a načúvať, čo mi hovoria a akou rečou. U Bratislavy mi to napadlo až nedávno. Bratislava je staršia dáma, v mladosti krásavica, keď mala otecka Rakúšana, mamičku Maďarku. Kedysi bola vydatá za Bystriča-

na, od ktorého sa ako-tak naučila po slovensky, ale prekážajú jej nové, zle urobené zuby. Bratislava, stará pani v nových šatách. Mohla by mať mať aktuálne výstižný slogan. Bratislava, mesto lekární a pizzérií.

Boris Filan: *Zabíjačka a iné rozkoše* (Slovart, 2020)

Čo si predstavíte pod názvom Zabíjačka a iné rozkoše? Plný stôl dobrôt? Zábavu, chute a vône? Boris Filan ich zasa namiešal neúrekom. Nedajú sa zjesť, ale ochutnať áno, aspoň prenesene. Rozprávanie o dokonalosti vajička, státi v radoch, strojopisovom prstoklade aj o džbáne, s ktorým sa chodí po pivo, až kým sa raz nerozbije. Akých je jeho sedem divov sveta? A čo by si zobral na opustený ostrov? Ak máte radi rozprávania Borisa Filana, opäť si prídete na svoje.

Luboš Vyskoč – Bohuš Schwarzbacher: *Vranov nad Topľou a okolie z neba* (CBS; 2020)

Zemplín a Šariš. Poznáte? Dva rázovité východoslovenské regióny. Úchvatná príroda, malebné zákutia, bohatá história a pestrá prítomnosť. A práve tomuto čarovnému kúsku Slovenska je venovaná táto unikátna kniha. Punc výnimočnosti jej dáva jedinečný pohľad na krajinu, na jej hlboké lesy, rozľahlé lúky, farebné polia, životodarné rieky Topľu a Ondavu, očarujúcu Domašu, mestá Vranov nad Topľou a Hanušovce nad Topľou, dediny a dedinky, všetky historické, kultúrne i technické pamiatky či iné zaujímavosti kraja hodné navštívenia. A to všetko z pohľadu, aký má možnosť vidieť len málokto. Južná časť regiónu leží na okraji Východoslovenskej nížiny. Okolo nej jej korunu vytvárajú pohoria Slanské vrchy a Ondavská vrchovina. Uprostred tejto koruny leží aj centrum celého regiónu – Vranov nad Topľou. Jeho pýchou je majestátna bazilika minor s kláštorovým komplexom. Krása histórie a súčasnosti sa snúbi v Hanušovciach nad Topľou. Vysoko nad mestom sa vypína najdlhší oblúkový železničný viadukt v strednej Európe. Pod ním nájdete dvojicu nádherných kaštieľov, kostol z 13. storočia či historickú sušiareň liečivých bylín. Modernou dominantou regiónu je vodná nádrž Veľká Domaša, ktorá sa v pomerne nedávnej minulosti stala jedným zo symbolov letného relaxu pri vode. Severnou časťou okresu prechádza aj historická hranica medzi dvoma svojráznymi regiónmi – Zemplínom a Šarišom. Vranov nad Topľou a väčšia časť okresu ležia na Zemplíne. Okolie Hanušoviec nad Topľou zas leží v Šariši. V tomto kraji sa však nachádza aj mnoho iných, menej známych miest, ktoré stoja za spoznanie. Mnohé z nich nájdete práve v tejto knihe, ktoré Vám sprostredkujú pohľad, ktorý je dopriaty vtákom.

Nataša Holinová: *Prípad starej dámy* (Ikar, 2020)

Začiatok skutočného príbehu bolo možné pred rokmi sledovať v médiách. Teraz ho až do konca prežijú fiktívne postavy vo fiktívnej bratislavskej štvrti. Stará dáma sa ocitne v neuveriteľnej situácii: celý život sa starala o chorú dcéru a zrazu ju od nej vyhodili. Kto a prečo? Stará dáma je presvedčená, že je to pokus o krádež bytu. Rozhodne sa svoj príbeh publikovať a vyhladá človeka, ktorý píše o sociálnych prípadoch. Rýchlo sa ukazuje, že do problému je zapletená aj sociálka a súdy, ale cesta von taká rýchla nebude. Publicista si postupne získa náklonnosť aj dôveru starej dámy, ktorá sa mu zverí, že zamladi prežila Osvienčim. S čím všetkým sa stretne vo vysokom veku?

Juraj Červenák: *Mŕtvy na Pekelnom vrchu* (Slovart, 2020)
Historická detektívka. Prvý prípad kapitána Steina a notára Barbariča, ktorí sú na stope zločinu v habsburskom cisárstve za vlády Rudolfa II. Na konci 16. storočia zúri v kresťanskom pohraničí vojna s Osmanskou ríšou. Turci sa pokúšajú preniknúť k bohatým banským mestám v hornom Uhorsku. Vojnového veterána Steina vyšlú do Štiavnice odhalit zradcu, ktorý sa chystá nepriateľom ukázať tajnú cestu do dobre opevneného mesta. Pátranie ešte skomplikuje vražda miestneho šľachtica. Stein musí spojiť sily s mestským notárom Matejom Barbaričom, aby rozplietol kľbko sprisahani a zločinov, z ktorých mnohé siahajú hlboko do minulosti. Zdá sa, že všetko súvisí so zlodeňským Pekelným vrchom – mnohí veria, že sa na ňom zjavuje duch zhýralej meštianky, a po nociach sa tam rozlieha vytie psov, čo strážia bránu do záhrobia.

Juraj Červenák: *Strážcovia Varadína* (Slovart, 2020)

Epos o protitureckých vojnách v Uhorsku, Sedmohradsku, Chorvátsku a Stredomorí v druhej polovici 17. storočia. Kapitán Kornélius Báthory, šermiar, rytier a básnik, už mnohokrát preukázal svoje vojenské kvality. Ako človek však zlyhal, keď po smrti manželky zanevrel na svojho syna a radšej dal prednosť vojenskej kariére. Dnes, keď má Michal Báthory 12 rokov, Kornel chce všetko napraviť a byť mu opäť otcom. Osud však chce, aby úprimnosť svojho pokánia dokázal veľkými obeťami a podstúpil neslýchané útrapy. Michal je totiž zajatý lúpežnými martalovcami a kým sa jeho otec vystrábi z ťažkých zranení, stopy po chlapcovi pohltí Osmanská ríša. Skončil v otroctve alebo v niektorom z janičiarskych výcvikových táborov? Je len jediný človek, ktorý vie, kam presne Michala odvliekli. A ten sa práve pripojil k tureckej invázii do Sedmohradska. Kornel sa vydáva na cestu k transylvánskej pevnosti Varadín, proti ktorej už tiahne obrovská presila Turkov...

Patrik Orišek: *Cesta do krajiny Draka* (Monokel, 2020)

Prežite neuveriteľné dobrodružstvo z čias, keď bol svet ešte neznámym a magickým miestom. Príbeh cestovateľa Marca Pola a jeho výpravy do ďalekých krajín Orientu fascinuje a inšpiruje už viac ako sedem storočí. Jeho imaginatívne opisy divokej prírody, tajomných miest, bežných ľudí a ich zvykov, ale aj života na dvore veľkého chána čítame stále dokola ako historický dokument, ako cestopis a teraz aj, prečo nie, ako rozprávku. Pretože cesta, to je v prvom rade príbeh, a ten, ktorý prežil benátsky kupec počas výpravy do krajiny Draka, patrí k tým, ktoré treba rozprávať stále odznova.

Zuzana Kuglerová: *Obuvník jeho veličenstva* (Georg, Žilina, 2020)

Kniha je rozdelená na tri časti a každá je venovaná inej generácii Unglerovcov. Kým prvá hovorí o ceste malej Claire zo Španielska do Pruska, druhá sleduje osud Johana von Ungler, ktorý dezertoval z prúskej armády k rakúskemu vojsku. Mal na to vážny dôvod: zamiloval sa do Márie Terézie. Opätovoala mu cisárovná city? Na túto otázku si nevedel dať odpoveď ani Imrich Varga, ktorý po celý svoj život prenasledoval nielen Johana, ale aj jeho syna. Lásku strieda zrada, priazeň cisárovnaj nenávisť. Luxusný život vo výslňí pád na samé dno.

Beatrix Zatková: *Horský hotel Hodváb* (Motýl, 2020)

Niž silnejšie ako život na tomto svete nejestvuje. Všetko, čo ide proti životu, ide v ústrety smrti a je odsúdené na zánik. Na vrchole Čiernej hory v Krkonošiach sa týči honosný horský hotel Hodváb – symbol luxusu a šťastia, v ktorom sa chystá naleštená silvestrovská párty. Na prelome rokov 1938 a 1939 však už vo vzduchu cítiť hrôzu z blížiaccej sa vojny a všadeprítomný strach sa nedá zahnať šampanským. Keď Hodváb obsadia nacisti, z majestátnej budovy a jej pravidelných návštevníkov postupne vyprcháva nobles a aj nádej na lepšie zajtrajšky. Iba hviezda prvorepublikových filmov a dedič hotela Maxim Borovský si plnými dúškami užíva spoločnosť krásnych žien a rodinné bohatstvo. Zo dňa na deň prichádza o svoju bohémsku bezstarostnosť a začína si uvedomovať vysokú cenu slobody, priateľstva i lásky. Jeho milovaným hrozí bezprostredné nebezpečenstvo. Ako sa však rozhodovať v časoch, keď morálku kriví vojna? Vdýchnite iskrivú atmosféru príbehu inšpirovaného skutočnými udalosťami, plného nečakaných zvrátov, ale aj láskavého humoru a nadčasových posolstiev, ktorý vám pohladí dušu.

Zuzana Šmatláková: *Nič sa nestalo* (Marenčin PT, 2020)

Malé divadlo, prekvapivo zaplnené, mladá žena hrá monodrámu o matke, ktorá si našla milenca a pokúša sa dopátrať príčiny, prečo podvádza manžela a hlavne, prečo necíti žiadnu vinu. V hľadisku sedí muž, ktorý túto ženu pozná a jej rozprávanie dopĺňa vlastnými spomienkami, až napokon vysvitne, že monodráma nie je tak celkom o nej. Počas predstavenia hlavná postava veľakrát skúša trpezlivosť divákov: len tak si „odbehne“ na facebook, bez akéhokolvek zaváhania preruší rozprávanie, aby si odpísala na správu alebo dvihla hovor. Keď povie niečo, čo ju rozruší, zacvičí si jogu na upokojenie alebo urobí fotku, ktorú zavesí na sociálnu sieť a vyzve divákov, aby jej ju „lajkli“. Popritom neustále vtípkuje, dokonca aj najvážnejšie momenty svojho monológu sa snaží vybalansovať humorom, čo divákov aj rozprávača značne zneisťuje. Novela *Nič sa nestalo* je sondou do životov súčasných tridsiatnikov, ktorým sa ešte stále nepodarilo dospieť a snažia sa všemožne vyhýbať zodpovednosti. Leitmotívom je hľadanie vinníka tohto stavu, čo vyznieva smiešne až alibisticky, no zároveň núti čitateľa premýšľať, či v dobe sociálnych sietí a informačného pretlaku vôbec existuje niečo ako slobodná vôľa a do akej miery sú naše rozhodnutia determinované skúsenosťami.

Emma Tekelyová – Emma Tekelyová ml.: *Polievky, od ktorých sa chudne* (Liga za kvalitu života – občianske združenie, 2020)

„Vedeli to v minulosti už naše staré mamy. Polievka je grunt. Žiaľ, vďaka trendu fast foodu hlboké tanieri v kuchyniach nadhlo zostali prázdne, a my sa čudujeme, prečo máme na sebe viac tuku a v sebe viac nervozity. Pritom polievka robí zázraky a je to zároveň najjednoduchšie jedlo na svete. Hodiť pár ingrediencií do hrnca a uvariť ich spolu dokáže každý začiatokník. Dnes to platí dvojnásobne. Všetci chceme mať viac času a menej kíl. My na polievky prisaháme už roky. Po polievkovej strave sa aj vy budete cítiť ľahko, plní energie a bez hladovania získate vytúžené postavu. Za to ručíme.“

Milan Kuchta, kolektív autorov: *Mikrobióm a zdravie človeka* (A-medi management, 2020)

K tvorbe publikácie *Mikrobióm a zdravie človeka* viedol autorov nedostatok relevantných informácií v našom písomníctve z prudko sa rozvíjajúcej oblasti mikrobiálneho osídlenia človeka a vzájomných interakcií medzi makroorganizmom a mikroorganizmami. Publikáciou sa autori snažili naplniť ideu vytvorenia pomôcky tak pre lekárov, aj tých, ktorí sa na oblasť probiotík nešpecializujú, tiež pre farmaceutov, ako aj pre laikov, ktorí chcú byť objektívne informovaní a ktorým záleží na ich zdraví a zdraví ich blízkych. Publikácia koncentruje podstatné informácie na „jedno miesto“ a zároveň zvyšuje prehľadnosť množstva informácií v tejto oblasti. Cieľom bolo podať vedecky preverené a klinicky objektivizované informácie pre využívanie účinkov mikrobiómu, jeho vývoja, zmien a možností jeho terapeutického ovplyvnenia od raného detstva. Fakty a informácie v publikácii čitateľovi objasnia, ako je to možné aj za pomoci poznania účinkov našich malých priateľských baktérií.

Valentína Figelová: *Džbány, košíky, medovníky. Spoznaj naše remeslá* (Slovart, 2020)

Náučná ilustrovaná knižka zoznámi deti so 14 ľudovými remeslami: kožušníctvom, korytárstvom, gubárstvom, šúpoliarstvom, háčkováním, debnárstvom, papučiarstvom, výšivkami, modrotlačou, drotárstvom, hrnčiarstvom, košíkárstvom a medovníkárstvom. V každej kapitole sa dozvieme o materiáloch, nástrojoch aj spôsoboch spracovania suroviny a využití výrobkov. Na konci každej kapitoly je aj tvorivá úloha pre dieťa. Knižka vychádza z maturitnej práce autorky.

Monika Reiterová: *Finančná gramotnosť pre I. stupeň základných škôl* (Ikar, 2020)

Pracovný zošit s názvom *Finančná gramotnosť pre 1. stupeň základných škôl* moderným spôsobom motivuje deti k zodpovednosti, a to nielen v oblasti financií. Výstižné príslavia a nápadité úlohy s využitím rébusov, krížoviek, informačných zdrojov a technológií, diskusií v triede či rozhovorov s rodičmi, ako aj úlohy s uplatnením medziľudských vzťahov, deti určite zaujmú. Cvičebnica, ktorú držíte v rukách, je spracovaná tak, aby v nej našli úlohy žiaci všetkých vekových kategórií prvého stupňa základných škôl. Publikácia je vypracovaná v súlade so štátnym vzdelávacím programom pre primárne vzdelávanie.

Soňa Vancáková: *Ďakujem, mami* (Equilibria, 2020)

Učili nás ďakovať. Dali nám zo seba to najlepšie. Venovali nám drahocenný čas. Naše mamy. Je čas všimnúť si ich lásku. Ďakovať znova a znova. Môžeme to povedať aj touto milou knihou. Nájdete v nej poďakovania za rôzne prejavy lásky doplnené farebnými ilustráciami. Kniha je vhodná pre všetkých, ktorí majú túžbu poďakovať svojej mame. Vďaka krátkym zrozumiteľným textom a prívetivým ilustráciám je kniha vhodná aj pre deti. (MM)

Zomrel publicista Pavel Vilikovský

Vo veku 78 rokov zomrel významný slovenský prozaik, prekladateľ a publicista Pavel Vilikovský. Existenciu ľudstva, dejiny či premenlivosť života zobrazoval pomocou irónie

a paródie. Narodil sa 27. júna 1941 v Palúdzke pri Liptovskom Mikuláši. Študoval na FAMU v Prahe, neskôr na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Pracoval ako redaktor v časopise *Slovenské pohľady*, v literárnej revue *Romboid* a ako redaktor vydavateľstva Tatran. Neskôr sa venoval prekladateľskej činnosti a do slovenčiny preložil významné diela z anglickej a americkej prózy. V roku 1961 vydal v časopise *Mladá tvorba* poviedku *Viac než kedykoľvek*, svoj debut. V čase normalizácie publikáciu pozastavil a v písaní pokračoval až v roku 1983, keď vydal novelu *Prvá veta spánku*. Jeho knižné diela ako napríklad *Vlastný životopis zla*, *Posledný kôň Pompejí* či *Večne je zelený* boli preložené do mnohých cudzích jazykov.

Tvorba Pavla Vilikovského bola internacionálne uznávaná a ocenená. Okrem iného získal Cenu vydavateľstva Slovenský spisovateľ, Cenu Všeobecnej úverovej banky za najlepšiu prózu a Cenu Dominika Tatarku mu bola v roku 1996 udelená za zbierku poviedok *Krutý strojvodca* (1996).

Vláda zdvojnásobí výšku prídavku na dieťa

Vláda v polke februára schválila návrh novely zákona o sociálnom poistení, ktorý má rodinám zaručiť zvýšenie prídavku na dieťa, a to minimálne na sumu 50 eur. Parlament sa uvedeným návrhom zaoberal na mimoriadnej schôdzi v rámci skráteného legislatívneho konania. Zvýšenie prídavku na dieťa, ktoré ma platiť od budúceho roku, bude činiť 25,05 eura mesačne. „Návrh zákona má za cieľ poskytnúť rodičom nezaopatreného dieťaťa väčšiu podporu zo strany štátu a čiastočne odbremeniť rodičov od finančných výdavkov, ktoré im vznikajú v dôsledku zabezpečovania starostlivosti o nezaopatrované dieťa,“ uviedol rezort práce v dôvodovej správe k novele zákona. Dôvodom rozhodnutia má byť fakt, že súčasná suma dávky sa aj napriek každoročnej valorizácii ukázala ako nepostačujúca. V budúcom roku zvýšenie prídavku dostane 1 087 900 ľudí, priemerne mesačne by sa malo opatrenie týkať 651 830 detí a náklady na toto opatrenie sa odhadujú na 300 miliónov eur.

Vláda po dvojnásobnom zamietnutí opäť vyslovila nesúhlas s Istanbulským dohovorom

Vláda SR nesúhlasí s Dohovorom Rady Európy o predchádzaní násilí na ženách a domácnemu násilí, ktorý sa skrátene udomácnil ako Istanbulský dohovor. Národnej rade SR odporúča, aby taktiež vyjadrila nesúhlas s týmto návrhom. Odmietavé stanovisko kabinetu schválili jeho členovia na februárovom rokovaní. Toto rozhodnutie odzrkadľuje súčasnú situáciu týkajúcu sa procesu odmietnutia ratifikácie dohovoru. Vláda v polovici decembra 2019 uznala uznesenie parlamentu z marca a novembra 2019, aby súdnicstvo nepokračovalo v procese ratifikácie Istanbulského dohovoru. Vyskytli sa totiž pochybnosti pri výklade viacerých ustanovení tohto návrhu a ich možných rozporov s Ústavou SR. Jedná sa najmä o ústavnú definíciu manželstva ako zväzku muža a ženy a tiež o nejasnosti v otázke odstraňovania rodových stereotypov. Vláda v decembri poverila predsedu vlády požiadať prezidentku SR, aby oznámila Rade Európy rozhodnutie Sloven-

skej republiky nepodpísať uvedený dokument. Prezidentka Zuzana Čaputová tak zatiaľ neurobila, v procese ukončenia procesu odmietnutia Istanbulského dohovoru sa riadi iným právnym výkladom, ako je názor vlády. Ani dodatočné stretnutie troch najvyšších ústavných činiteľov k tejto téme začiatkom februára neuzavrela túto tému a prezidentka sa obrátila na Najvyšší súd so žiadosťou o preverenie nejasností.

Vláda schválila zrušenie diaľničných známok

Vláda začiatkom februára schválila návrh na zrušenie zákona o diaľničnej známke, ktorý na rokovanie predložil predseda vlády Peter Pellegrini (Smer-SD). Kabinet zároveň schválil aj skrátené legislatívne konanie k tomuto návrhu. „Navrhujeme sa zrušiť povinnosť úhrady diaľničnej známky za užívanie vymedzených úsekov ciest z dôvodu nedostavanej diaľničnej siete a zvýšenie disponibilného príjmu obyvateľstva,“ uvádza dôvodová správa k návrhu. Účinnosť sa navrhuje od 1. januára 2021.

Zámer zrušiť diaľničné známky pre fyzické osoby a právnické osoby s vozidlom do 3,5 tony predstavil predseda Národnej rady (NR) SR a SNS Andrej Danko. Dodal, že to bol jeden z bodov mimoriadnej schôdze parlamentu, ktorá sa uskutočnila vo februári. Minister financií Ladislav Kamenický (Smer-SD) uviedol, že toto opatrenie so sebou prinesie náklady vo výške približne 70 miliónov eur. Prijatie návrhu zákona bolo odôvodnené snahou zvýšiť disponibilného príjmu obyvateľstva znížením výdavkov na platenie diaľničných známok. Avšak Národná diaľničná spoločnosť počíta s príjmami za diaľničné známky. NDS podľa vlastných slov nie je schopná zabezpečiť prevádzku a údržbu diaľnic a splácanie existujúcich úverov. Uvádza sa to v stanovisku NDS zverejnenom na sociálnej sieti krátko po uverejnení rozhodnutia vlády o návrhu na zrušenie zákona o diaľničnej známke. Bez týchto príjmov musí vláda nahradiť financie inými zdrojmi zo štátneho rozpočtu. Inak nebude možné zabezpečiť prevádzku diaľnic a ich bezpečnosť.

Polícia vyšetruje podozrenie z kupčenia s rómskymi hlasmi

Vyšetrovateľ Národnej kriminálnej agentúry (NAKA) obvinil z priestupku volebnej korupcie jednu osobu, ktorá bola zadržaná po prevzatí úplatku vo výške 1 000 eur. Jedná sa o prvý prípad volebnej korupcie v tomto volebnom období. Prípad pomohol odhaliť kandidát OLaNO Branislav Veselko. „V prípade ide o zabezpečovanie hlasov rómskych voličov v blížiacich sa voľbách,“ uvádza polícia. Za tento spôsob volebnej korupcie hrozí páchatelovi ročný trest odňatia slobody. OLaNO uvádza, že mal za Veselkom prísť občian z Rimavskej Soboty, ktorý mu mal zaistiť volebné hlasy v parlamentných voľbách. „Povedal mi, že to samozrejme nebude zadarmo. Keďže mi bolo zrejme, že nejde o legálne získavanie hlasov, kontaktoval som políciu,“ upresnil kandidát na poslanca. Veselko následne kooperoval s vyšetrovateľmi NAKA pri akcii, počas ktorej bol podozrivý zadržaný a následne obvinený.

(DMN)

UPOZORNĚNÍ

Cvičitel'ský sbor Sokolské župy Rakouské přistupuje s okamžitou platností k následujícímu opatření: až do odvolání se pozastavuje veškerá aktivní činnost všech jednot, která se bude řídit v souladu s rozhodnutím rakouské vlády.

Prosíme všechny o porozumění.

Cvičitel'ský sbor

Opustila nás Libuše Krakovičová

Libuše nebo Lilo, jak ji nazývali její přátelé, se narodila českým rodičům v roce 1931 ve Vídni, kde také prožila šťastné dětství a byla jako opožděný jedináček rodiči hýčkaná. Avšak se začátkem druhé světové války byla jednou tato bezstarostná doba ukončena. Poznala hlad, násilí, bombardování, rasismus a pronásledování. Tak jako pro mnohé vídeňské Čechy následovalo odvězení jejího otce do koncentračního tábora Dachau. Pro Libuši a její matku nastala doba strádání a strachu o otce, který našťastí tyto hrůzy přežil a vrátil se domů. Tyto těžké zkušenosti Libuši poznamenaly, ale také z ní udělaly silnou ženu, která uměla čelit všem problémům. Byla vždy velmi úslušná, velkorysá a vůči všem přívětivá.

Její rodiče jí umožnili udělat v osmnácti letech vůdčí list, získala také oprávnění na nákladní vozy, což bylo pro tuto dobu víc než neobvyklé. Vyučila se dvěma povoláním, švadlenou a malířkou na skle a porcelánu, a převzala potom firmu svého otce, kterou dále úspěšně vedla.

Byla také dlouhá léta činná v mnoha českých spolcích, jako např. ve výboru Českého srdce, Sokolské župy Rakouské a v Menšinové radě. Vděk jí patří za všechny její zásluhy v menšinovém životě. Je nutné připomenout její angažovanost v roce 1968 po okupaci vlasti, kdy pomáhala mnoha uprchlíkům a tak opět prokázala svou odvahu. Stejně tomu bylo během války v Jugoslávii. Zasloužila se také o záchranu dítěte přítelkyně, když mu umožnila drahou operaci srdce.

Později musela podstoupit tvrdou zkoušku, když její syn Petr v devatenácti letech onemocněl na rakovinu poté, co její manžel rakovinu přežil. Také tentokrát nasadila všechnu sílu a snahu, aby synovi pomohla. Na odborné klinice v New Yorku mohl být díky velmi dlouhé a těžké operaci zbaven rakoviny. Dalšími osudovými ranami bylo po několika letech jeho onemocnění způsobené dlouhou narkózou a traumatem. Dlouhá léta se celá rodina a především Libuše o něj starala až do jeho předčasné smrti v pětapadesáti letech. Také úmrtí jejího manžela ji v této době těžce zasáhlo. To všechno na ní zanechalo stopy a vedlo k onemocnění, které bylo spojeno se silnými bolestmi. Přesto však si uchovala svou odvahu a chuť do života.

Silnou oporou byla vždy pro ni její dcera Silvia a radost z vnoučat Barborky a Philippa s jejich partnery ji provázela až do konce jejího života.

Všichni, kdo jsme Libuši znali, uchováme si ji ve svých vzpomínkách jako praktickou, inteligentní ženu a silnou osobnost, která se vyznačovala velkorysostí, úslušností a srdečností. Čest její památce!

Mb

Tradiční dětský maškarní ples Sokolské župy Rakouské

Tělocvična Sokola Vídeň XVI/XVIII zažila tři výjimečné dny masopustu. V pátek místo cvičebních hodin bylo v sokolovně při zdobení rušno. Členové místní jednoty ve Steiner-gasse 7 a Vlastenecké omladiny se snažili během několika hodin vykrášlit tělocvičnu pro následující víkend. A skutečně se jim to velmi podařilo.

V sobotu 15. února 2020 se v sokolovně sešlo hodně dospělých masek. Při výborné hudbě a tanci se všichni až do pozdních hodin po půlnoci pobavili.

V neděli 16. února 2020 očekávala vyzdobená sokolovna ty nejmladší s jejich rodiči a příbuznými. Jako vždy děti v krásných kostýmech měly možnost se do sytosti vydovádět při poutavých hrách pod vedením sestry Danušky Frey-Maternové spolu s jejími pomocníky. Při průvodu masek jsme si však uvědomili menší účast dětí zapříčiněnou nemocemi a jinými pádnými důvody. Ale to přítomným dětem nebránilo, aby se dobře bavily. Samozřejmě k výborné náladě přispívali kromě kouzelníka bratra Standy Štěrby a bratra Tomáše Frey-Matery u hudby také sestry a bratři u bufetu, výčepu a při vydávání tomboly. Pro děti je každoroční tombola vyvrcholením tohoto plesu, a proto nesmí chybět.

Po třech zábavných hodinách se každým rokem podílejí mnohé děti s jejich rodiči na náročném úklidu sokolovny. I toto má pro děti určitý půvab a učí se tím také pomáhat.

Následující den vždy patří bratru sokolníkovi Rudolfu Makovskému, který uklízí jím před oběma plesy připravené stoly, židle, kulisy baru a náradí zpět na příslušná místa. Za jeho namáhavou přípravu a náročný úklid mu srdečně děkujeme. Dík patří všem zúčastněným pomocníkům a organizátorům a samozřejmě sestrám, maminkám a babičkám za jejich příspěvky do bufetu. A již nyní se těšíme na hojnou návštěvu v příštím roce.

Nazdar!

Mb

Sokolská župa rakouská
1010 Wien, Drachengasse 3/5
www.sokol-wien.com
E-mail: sokol@sokol-wien.at

Starosta:
dr. Thomas FREY-MATERNA
E-mail: materna@aon.at
Tel./fax: ++43 1 604 87 04

Sokol informuje

Jako tělovýchovný spolek s dlouholetou tradicí Vám Sokol nabízí sportovní hodiny vedené školenými vedoucími s velkou praktickou zkušeností.

Přijďte se podívat,
srdečně Vás zveme!

Náčelnictvo a cvičitelé
Sokolské župy rakouské

Náčelnice: dr. Daniela FREY-MATEROVÁ
Náčelník: Mag. Stanislav ŠTĚRBA

e-mail: jar.hovorka@gmx.at
jednatelka

Sokolský adresář:
www.sokol-wien.com

Česká obec sokolská
Tyršův dům – Újezd 450,
118 01 Praha 1
Tel.: ++420 257 007 111
Fax: ++420 257 320 580
www.sokol.eu

Cvičení rodičů s dětmi

Cvičíme
každý pátek
16:00 – 17:00
Bližší informace:
Mag. I. MÜHLBERGEROVÁ
tel.: 480 49 14

Župní družstvo volejbalu (vedoucí odboru Anton Florián, tel. 01/586 86 86)
23, Anton-Baumgartner-Strasse – kulatá hala Alt-Erlaa

Čtvrtek	19:30 – 21:00	odbíjená (muži)
---------	---------------	-----------------

Župní trénink ve stolním tenise (info: Pavel Vlček, tel. 0680 3107573)
17, Steingasse 7 – sokolovna

Středa	19:00 – 21:00	stolní tenis
--------	---------------	--------------

Župní zdravotní cvičení
17, Steingasse 7 – sokolovna

Úterý	16:00 – 17:30	ženy a muži
-------	---------------	-------------

Sokol Vídeň I/V

3, Sebastianplatz 3 – tělocvična školy Komenský

Úterý	19:30 –	rekreační volejbal
-------	---------	--------------------

Sokol Vídeň II/XX/XXI (Info: Věra Mottlová, tel./fax: 01/2728326 od 10:00)
21, Roda-Roda-Gasse 7

Úterý	18:00 – 21:00	míčové hry (ženy + muži)
-------	---------------	--------------------------

Sokol Vídeň III/XI

Info (volejbal): N. Štěrbová, tel. 0650/967 80 80, e-mail: K.Sterba@gmx.at
3, Sebastianplatz 3 – tělocvična školy Komenský

Čtvrtek	19:00 – 21:00	gymnastika (ženy a muži)
---------	---------------	--------------------------

Sokol Vídeň X

10, Angeligasse 21 – sokolovna
E-mail: sokol-10@chello.at
Tel. a záznamník: 01/600 20 20

Úterý	18:00 – 21:00	stolní tenis
	18:00 – 19:00	showdance Sokol X
	19:00 – 20:00	aerobic Sokol X
	20:00 – 22:00	fotbal Sokol X
Středa	19:00 – 21:00	Volejbal Sokol III
Čtvrtek	09:00 – 10:30	jóga Sokol X
Pátek	15:30 – 19:00	SVS (dorostenci, Sokol V U-17)
	18:00 – 21:00	stolní tenis
	19:00 – 21:00	SVS (Sokol V)

Sokolská jednota Tyrš XII/XV

Info: jar.hovorka@gmx.at, tel. 0699/12 68 12 46

Jednota cvičí v sokolovně 10, Angeligasse 21.

Pondělí	19:30 – 21:00	míčové hry (muži)
Čtvrtek	16:30 – 17:20	rodiče s dětmi a předškolní děti
	17:30 – 18:45	základní sport. gymnastika (žactvo 6-14 let)
	19:30 – 20:30	kondiční a posilovací cvičení na hudbu (ženy + muži)

Sokol Vídeň XVI/XVIII

17, Steingasse 7 – sokolovna, tel. 01/480 14 55

Pondělí	16:30 – 17:30	cvičení rodičů s dětmi
	19:00 – 21:00	trénink oddílu stolního tenisu
Úterý	18:00 – 19:30	aerobik (s Kvetkou)
Středa	19:00 – 21:00	trénink oddílu stolního tenisu
Čtvrtek	16:30 – 18:00	florbal žactvo
	19:30 – 21:00	cvičení žen
Pátek	17:15 – 18:30	cvičení žactva
	20:00 – 22:00	cvičení mužů

Rychlobruslařka Sábliková vyhrála na MS závod na 3000 metrů

Rychlobruslařka Martina Sábliková vyhrála na mistrovství světa v Salt Lake City závod na 3000 metrů a obhájila titul z loňského roku. Dvaatřicetiletá česká reprezentantka zajela v dějišti olympijských her 2002 čas 3:54,252, což je nejlepší výkon sezóny. Sábliková na světových šampionátech získala jedenadvacátou zlatou medaili, trojku ovládla po šesté v kariéře. V Salt Lake City uspěla po třinácti letech, v roce 2007 tam získala první zlatou medaili na MS v kariéře.

Další den Martina Sábliková překonala vlastní světový rekord na trati 5000 metrů, přesto skončila druhá. Z vítězství se radovala Ruska Natalija Voroninová, jež v poslední rozjíždce zajela čas 6:39,021 a jako první žena se dostala pod hranici 6 minut a 40 sekund. Sábliková nebyla ze zisků stříbrné medaile zklamaná.

Martina Sábliková skončila na mistrovství světa ve víceboji v Hamaru těsně čtvrtá. Medaile obhájkyni loňského titulu utekla o osm setin sekundy. Posedmé v kariéře vyhrála Nizozemka Ireen Wüstová, která má stejně jako Sábliková celkově 21 titulů mistryně světa. Druhá česká reprezentantka Nikola Zdráhalová byla jedenáctá.

Lyžařka Kateřina Smutná skončila potřetí za sebou na Vasově běhu třetí

Z českých mužů si vedl nejlépe veterán Stanislav Řezáč, šestačtyřicetiletý závodník byl sedmnáctý. Po 90 kilometrech se radovali z vítězství Nor Peter Eliassen a Švédka Lina Korsgrenová. Smutná, která ztratila na vítězku přes osm minut, se prosadila na stupně vítězů počtvrté v řadě.

Čtyřbob Dominika Dvořáka skončil na mistrovství světa šestý

Tímto výsledkem výrazně posunul nejlepší české umístění v této disciplíně, kterým dosud byla desátá pozice Jiřího Vrby z roku 2015. V Altenbergu posbírali všechny medaile domácí Němci a stejně jako před týdnem ve dvojbobech triumfoval Francesco Friedrich. Olympijský vítěz a obhájce titulu získal ve čtyřbobech zlato na MS potřetí.

Kombinace SP lyžařek v italském La Thuile byla kvůli hustému sněžení zrušena

Pořadatelé by totiž po vydatné sněhové nadílce nedokázali upravit trať. Malý křišťálový glóbus získala Italka Federica Brignoneová, která vyhrála oba kombinační závody v sezóně. Česká reprezentantka Ester Ledecká skončila v hodnocení disciplíny třetí. Dvojnásobná olympijská vítězka získala bronz v Crans Montaně a v lednu byla v Altenmarktu-Zauchensee šestá. V konečném hodnocení kombinace zaostala se ziskem 100 bodů o 25 bodů za druhou Švýcarkou Wendy Holdenerovou.

Čeští biatlonisté slavili na MS úspěch

Biatlonisté překvapili na mistrovství světa v italské Anterselvě hned na úvod ziskem bronzové medaile ve smíšené štafetě. Čtveřice Eva Kristejn Puskarčíková, Markéta Davi-

dová, Ondřej Moravec a Michal Krčmář v průběhu úvodního závodu šampionátu jen dvakrát dobíjela a nestačila pouze na Norsko a Itálii.

Hned vzápětí šokovala sportovní svět Lucie Charvátová bronzem ve sprintu. Česká reprezentantka, jejímž maximum ve Světovém poháru dosud bylo páté místo ze sprintu v prosinci 2015 v Hochfilzenu, nyní v italské Anterselvě nestačila jen na vítěznou Norku Marte Olsbuovou Røiselandovou a Američanku Susan Dunkleeovou.

Jizerská padesátka

Tisíce amatérských a profesionálních závodníků se každoročně setkávají v Jizerských horách na trati dlouhé 50 km. K mezinárodnímu věhlasu Jizerské padesátky přispělo její zařazení do série dálkových lyžařských závodů Worldloppet. 53. ročníku se zúčastnil například mnohonásobný mistr světa Petter Northug z Norska. K původnímu vytrvalostnímu běhu na lyžích se postupem času přidružily i běhy na kratší tratě, včetně závodů pro děti, firemní týmy nebo historické lyžníky.

Jako spousta dobrých nápadů v Čechách se Jizerská padesátka zrodila v hospodě u piva... Byla výsledkem sázky horolezců z liberecké Lokomotivy, kteří se přeli o to, kdo dovede dojet nejrychleji z Bedřichova na Jizerku a zase zpátky. Tak se vlastně jela v únoru 1968 první Jizerská padesátka, které se v té době zúčastnilo 52 závodníků, startovní stálo pět korun a v jeho rámci závodníci dostali v cíli teplý čaj a dvě tatranky," vypráví v kavárně pražského sídla Jizerské padesátky organizátor závodu David Douša.

V roce 1970 se patnáct otců-zakladatelů největšího běžeckého závodu v Čechách vydalo na Expedici Peru pokorit jednu z nejvyšších hor v Jižní Americe – Huascarán. V Andách je zastihlo nejničivější zemětřesení v historii kontinentu, při kterém zahynulo kromě českých horolezců na 80 tisíc obyvatel Peru a okolních států.

Jejich odkaz žil dál a už v roce 1971 se jela Jizerská padesátka jako memoriál Expedice Peru a vlastně až do loňského roku rekordní léta zažívala právě v sedmdesátých a osmdesátých letech, kdy byla nesmírně populární.

Sportovní dění v Česku se zastavilo, hokej nepozná mistra

Kvůli pandemii koronaviru vláda zakázala v Česku sportovní akce. Platí také zákaz vstupu na sportoviště, což znamená zastavení všech soutěží v zemi. Hokejový svaz v reakci na vyhlášení nouzového stavu ukončil extraligu a titul v nejvyšší domácí soutěži nebude udělen, hrát se do odvolání nebude ani nejvyšší fotbalová soutěž, která měla původně pokračovat alespoň bez diváků. Všechny soutěže bezodkladně přerušily mimo jiné také domácí basketbalový, volejbalový či házenkářský svaz.

Judistické mistrovství Evropy v Praze se místo prvního květnového víkendu uskuteční až v termínu od 19. do 21. června. Turnaj, jehož největší domácí hvězdou by měl být úřadující mistr světa a olympijský šampion Lukáš Krpálek, dostal nový termín po dohodě s Evropskou judistickou unií. Sportovní dění se zastavuje po celém světě poté, co Světová zdravotnická organizace (WHO) označila aktuální situaci za pandemii. Podle magazínu *The Hockey News* bude zrušeno mistrovství světa v hokeji. Odloženo o rok je

i mistrovství Evropy ve fotbale. Nebudou také dokončeny Světové poháry ve sjezdovém lyžování, ve skocích na lyžích a v biatlonu. Předčasně ukončeno bylo i juniorské mistrovství světa ve sjezdovém lyžování v Narviku.

Hokejista Jágr si v Jablonci vyrazil minci s vlastním portrétem

Zlatou minci s vlastním portrétem si v České mincovně v Jablonci nad Nisou vyrazil hokejista Jaromír Jágr, který slaví 48. narozeniny. „Samozřejmě to dám rodičům, bez nich bych na té minci nebyl,“ uvedl Jágr při slavnostní ražbě. Jeho mince je jedenáctá z cyklu Legendy československého hokeje, která je věnovaná olympijským vítězům z Nagana a jejich slavným předchůdcům. Na mincích už byli zvěčněni například Dominik Hašek, Vladimír Martinec nebo Ivan Hlinka. Na reverzní straně mince je Jágrův portrét s hřívou, jakou míval v dobách největšího úspěchu českého hokeje, při triumfu na olympijských hrách v Naganu v roce 1998. Většina mincí je už rozebrána, zájem o tuto emisi je velký. Pamětní mince s jeho podobiznou je dílem medailéra Martina Daška.

Fanoušek odkázal pražskému klubu Bohemians miliónový majetek

Majetek za více než sedm miliónů korun odkázal fotbalovému klubu Bohemians 1905 jeho dlouholetý fanoušek, který před rokem podlehl v jednadsmadesáti letech zákeřné nemoci. Pražský klub o daru Jana Houdka informoval na svém webu. „Chtěl bych ho poznat, poděkovat mu, bohužel osud tomu nechtěl a nedovolil nám to,“ uvedl ředitel „Klokánů“ Darek Jakubowicz. „To nejmenší, co pro něj teď můžeme udělat, je postarat se o důstojné rozloučení. Je to neuvěřitelný příběh věrnosti, lásky a oddanosti ke klubu, k Bohemce,“ dodal.

Huascarán: Tragédii patnáctky českých horolezců v Peru připomene dokument

Před padesáti lety se parta mužů rozloučila s věžemi rodného Skaláku. Nastoupila na cestu k vrcholům peruánských Bílých Kordiller. Měli zkušenosti, za sebou tvrdý trénink, houževnatost. Jenže jejich sen zastavilo zemětřesení. Patnáct mužů zemřelo pod Huascaránem. Jejich cestu letos připomene dokument *Boys 1970 a 2019 aneb Vteřiny věčnosti*.

Sportovně-historický snímek kombinuje staré události s těmi nedávnými. Diváky zavede k již pozapomenutým příběhům a pamětníkům, již je znovu oživují, ale také do nedaleké minulosti, do roku 2019, kdy se po stopách tragické expedice vydali jiní čeští horolezci: Marek Holeček a Radoslav Groh. Jejich volba loni padla na východní stěnu šestitisícového Huandoy Norte, který byl také v hledáčku horolezců v roce 1970. Holeček a Groh s sebou do Peru vzali kameru, konkrétně dokumentaristu Tomáše Galáska, a domů se mimo jiné vrátili s exkluzivními záběry z výstupu hor, nejvýše položené železnice v Americe, deštného pralesa, indiánů, rybářských přístavů na pobřeží Pacifiku i dekadentního prostředí těžářských oblastí.

Padesátileté výročí tragédie si ostatně připomenou někteří čeští horolezci také letos v Peru. „Bylo to tehdy obrov-

ské zemětřesení, kde zahynulo dohromady 80 tisíc peruánských indiánů. Nejen že se tam sesunula celá jedna strana hory, kde zahynuli ti Češi, celé se to tam otřásl,“ řekl Libor Dušek, jeden z horolezců, který se do Peru letos chystá.

Dokument produkuje společnost Alternative.NOW založená absolventy filmových a uměleckých škol s ambicí vytvářet netradiční a neotřelá audiovizuální díla zejména s orientací na dokumentární tvorbu. Na dokončení *Boys 1970 a 2019 aneb Vteřiny věčnosti* jeho tvůrci nedávno rozjeli crowdfundingovou kampaň na HitHitu. (mk)

Zemřela Dana Zátopková

Ve věku sedmadvadesáti let zemřela legendární atletka Dana Zátopková, olympijská vítězka v hodu oštěpem z Helsinek 1952 a bývalá světová rekordmanka.

„Byl jsem za ní naposledy v sobotu, kdy to ještě bylo možné. Dlouze jsme si povídali, psychicky byla úplně v pohodě, do poslední chvíle jí to páliło, ale tělo jí přestalo sloužit,“ uvedl v tiskové zprávě předseda Českého klubu olympioniků Oldřich Svojanovský.

Dana Zátopková se narodila stejně jako její budoucí manžel Emil 19. září 1922. Vedle zlaté medaile z Helsinek získala i olympijské stříbro o osm let později v Římě. Mnohonásobná česká šampionka se dvakrát stala i mistryní Evropy (1954 a 1958) a v roce 1958 vytvořila v pětatřiceti letech výkonem 55,73 metru světový rekord. Po skončení závodní dráhy se věnovala trenérské činnosti.

V roce 1998 obdržela Olympijský řád, o patnáct let později převzala medaili Za zásluhy.

JUBILEUM

Ivan Lendl (* 7. 3. 1960, Ostrava) je tenisový trenér a bývalý profesionální tenista, který reprezentoval Československo a po získání amerického občanství také Spojené státy. Do současnosti je nejlepším českým mužským tenistou historie. V osmdesátých letech 20. století patřil mezi nejdominantnější tenisty a pobýval na špici světového tenisového žebříčku ATP až do začátku devadesátých let.

Tennis Magazine jej vyhlásil jedním z deseti nejúspěšnějších tenistů od roku 1966 a zdůraznil jeho důležitost a profesionální přístup, kterým ovlivnil tenisovou historii a plejádu hráčů, kteří přišli po něm. V knize *Moderní encyklopedie tenisu* zahrnul Bud Collins Lendla do seznamu 21 největších tenisových hráčů v období od roku 1946 do roku 1992. Na pozici světové tenisové jedničky setrval celkem 270 týdnů ve třetím nejdelším období za Petem Samprasem a Rogerem Federerem. Počtem 1 071 vítězných utkání dvouhry na okruhu ATP se v celkovém pořadí zařadil na třetí místo za Američana Jimmyho Connorse, který vyhrál 1 256 zápasů, a Federera.

VZPOMÍNKA

Karel Koželuh

Karel Koželuh (* 7. 3. 1895) byl československý všestranný sportovec. Československo reprezentoval velmi úspěšně

v tenise, ledním hokeji a oblékl též fotbalový reprezentační dres. Byl pravou světovou celebritou. Tleskali mu státníci i hollywoodská smetánka. Kolébka tenisu – Anglie – si jej vybrala jako národního kouče. Mezi jeho přátele se počítali Vlasta Burian, Jan Masaryk či americký automobilový magnát Henry Ford. Protože se tenisem živil, neměl Koželuh šanci startovat na grandslamech. Místo toho vyučoval bohatou klientelu všude po světě. Angličané ho také požádali, aby trénoval jejich daviscupový tým. Žil na Floridě, v Americe předal základy tenisu i malému chlapci se jménem George William Bush.

Během druhé světové války pořádal exhibice, jejichž výtežek poté věnoval Červenému kříži nebo československému odboji. Po válce ho to táhlo domů, chtěl republice pomoci. Jeho přítel Jan Masaryk, ministr zahraničí, mu slíbil, že ho podpoří jako ministra sportu. V Československu Koželuh dál trénoval a vedl jako kapitán daviscupový tým. Kromě toho si otevřel obchod se sportovním zbožím na Václavském náměstí. Změna režimu znamenala Koželuhův odchod ze světla slávy. Nastoupil jako tělovýchovný referent do podniku Stavobet. O emigraci neuvažoval, už měl dost trmácení po světě. „I když o všechno přišel, nechtěl odejít. Svoji vlast miloval,“ vysvětlila Miroslava Bendlová, Koželuhova praneteř. Jeho osud se naplnil 27. 4. 1950, kdy zahynul při automobilové nehodě.

Po tragickém úrazu komunisté místo soucitu zavřeli Koželuhovu manželku Miroslavu na tři roky do vězení za přechovávání nepřihlášených šperků – zlatých trofejí a cen. Odkaz legendárního tenisty ale žil dál. V roce 2006 byl Koželuh s přispěním dalšího skvělého hráče Jana Kodeše uveden do mezinárodní tenisové Síně slávy.

František Šťastný (12. 11. 1927 – 8. 4. 2000)

František Šťastný byl český silniční motocyklový závodník, který se už za svého života stal legendou. 28. října 2013 ho prezident Miloš Zeman vyznamenal in memoriam medailí Za zásluhy.

V českých a československých barvách se do historických tabulek vítězů GP započítávaných do seriálu mistrovství světa dostali do dnešní doby pouze tři závodníci. František Šťastný hned čtyřikrát, třikrát ve třídě 350 a jednou v královských půllitrech, dvakrát Lukáš Pešek ve stopětdvacítkách a jednou Karel Abraham ve třídě Moto2.

Po skončení aktivního závodění se stal sportovním motoristickým komentátorem v Československé televizi. V povídce *Smrt pana Baltisbergra* o brněnské velké ceně roku 1956 o něm dokonce napsal Bohumil Hrabal: „...Poslední kolo jel František Šťastný takovým tunelem, údolím vystlaným z jásohu hrdel, rukou, kapesníků a všeho ostatního, čím jen se dá vyjádřit nadšení. A tak místa k sezení, jakmile se přiblížil, měnila se v místa k stání...“

Vilém Jakš (25. 4. 1910, Bratčice – 21. 8. 1943, Biskajský záliv)

Vilém Jakš byl prvním československým boxerem, který bojoval o titul mistra světa. Bojoval do posledního dechu, ale nevyhrál. Nedočkal se ani vítězství boje o svobodnou Evropu. Jako zadní střelec 311. československé bombardovací perutě našel svůj hrob v chladných vodách na dně Biskajského zálivu.

Box ho bavil už od malička. Chodil do Sokola a vylepšoval tam své boxerské umění. V polovině dvacátých let se

přestěhoval do Prahy, s boxem pokračoval v Nuselském klubu Český lev. V roce 1929 si začínali odborníci všimát tehdy devatenáctiletého mladíka. Brzy získal amatérský mistrovský titul ve welterové váze. V květnu 1932 už přestoupil mezi profesionály. Bojovné srdce a rychlé nohy přinášely českému boxerovi vítězství nejen v mladé republice, ale i daleko za jejími hranicemi. V únoru 1935 se v Paříži střetl se Španělem Alvarem Santosem. Jakš šel v prvním kole třikrát k zemi, ale nevzdal se a nakonec soupeře přemohl. Odměnou mu kromě trofeje byl i pokřik nadšených Francouzů: „Žaks!“ Tohle vítězství mu zaručilo pozvánku do boje o titul mistra světa. Protivníkem byl úřadující šampion Francouz Marcel Thil. K duelu došlo 4. května 1935 v pařížském Paláci Sportu. Ve 14. kole se Jakš opět dvakrát ocitl na podlaze, ale pokaždé se vzchopil. Na nohy se snažil dostat i potřetí, ale když při počítání „devět“ vstával, vhodil manažer českého boxera Krassowski ručník do ringu. Nadšené publikum přesto vyneslo poraženého z ringu na ramenou. „Jakš je skvělý šermíř pěstí a má před sebou krásnou budoucnost,“ složil Thil soupeři poklonu.

Na základě fingovaného potvrzení boxerské unie odjel v roce 1940 do Itálie – k vybojování smyšleného zápasu. Odtamtud zamířil do Francie, když Francie padla, odplul s ostatními do Velké Británie. A to i přesto, že mu jeho snoubenka, tehdy známá filmová herečka Käthe von Nagy, nabídla, aby s ní zůstal na francouzské Riviéře.

V Anglii prodělal u RAF (Royal Air Force – Královské letectvo) zbrojářský kurz zaměřený na ovládnutí kulometů

používaných na palubách bombardérů. Už za měsíc byl poslán na základnu Honington, kde se právě formovala 311. československá bombardovací peruč. V noci 10. září 1940 byl mezi prvními, kteří usedli do dvoumotorového bombardéru Vickers Wellington a vyrazili na první operační let. Následovaly další mise nad okupovanou Evropou.

Obdržel i první vyznamenání – Československou medaili Za chrabrost a Československý válečný kříž. V červenci 1941 Jakš s létáním ale skončil a stal se z něj zbrojní instruktor v pilotní škole v Brize Nortonu. K létání se vrátil kvůli pomluvám. 22. června 1943 se proto znovu hlásil u „třistajedenáctky“, tehdy už přeřazené k Pobřežnímu velitelství. Ta se zrovna přezbrojovala na moderní americké čtyřmotorové bombardéry B-24 Liberator. 21. srpna se ze základny v Beaulieu poblíž Hampshiru zvedl na první protiponorkovou patrolu jednotky Liberator s označením BZ780 vedenou velitelem perutě Breicetlem. Na pozici zadního střelce seděl Jakš. Jenže Breicetlův Liberator se hned z první mise nevrátil. Dlouho zůstával osud letu nejasný. Letoun ani těla osmi československých letců se nikdy nenašly. Protože nemají hroby, jsou jejich jména uvedena na mramorových panelech na památníku v Runnymede.

Jakš byl po válce povýšen na podporučíka a v roce 1991 na podplukovníka in memoriam. Jeho předválečnými osudy se před devětadvaceti lety nechal volně inspirovat režisér Jaroslav Soukup ve filmu *Pěsti ve tmě*. Jméno hlavního hrdiny bylo tehdy mírně pozměněno na Vilda Jakl. Konce války se nedožil ani jeho bratr Jožka Jakš. Člen ilegální odbojové skupiny zahynul v koncentračním táboře Mauthausen v březnu 1942.

Vážení,

je to poprvé, co někam píšu. Odebírám a čtu Váš časopis pravidelně, proto jsem se odhodlal napsat a poprosit o vysvětlení. Víím, že ve Vídni je zase české gymnásium, ale někde jsme nedávno slyšel, že je to Alumni Komensky. Jsem starší ročník, ale ze školních let na gymnáziu víím z latiny, že alumnát je z latinského „alere“ (vyživovat) a že je to označení ústavu, kde jsou chovanci-žáci společně vyučováni a mají společný dozor. Slovo „alumnus“ označuje chovance bohosloveckého ústavu, kněžského semináře. Jsem z toho trochu udiven, znamená to, že gymnásium je předěláno na alumnát? Tvar slova „alumni“ mi nedává smysl. Můžete mi to prosím objasnit?

Děkuji předem za Vaši ochotu,

Jan Zelinka

Vážení pane Zelinko,

děkujeme za Váš dotaz, ale objasnit název Alumni Komensky, který používají absolventi gymnázia Školského spolku Komenský sdružení pod hlavičkou Akademického spolku, bohužel neumíme. Bylo by nejlépe, kdybyste se obrátil na předsedkyni Akademického spolku a současnou ředitelku gymnázia paní Mag. Helenu Huberovou. Telefon najdete v časopisu Kulturní klub na předposlední straně časopisu.

Zůstaňte nám věrný a vše dobré přeje

redakce Klubu

Rakousko, 13.-15. 8. 1988: první zahraniční zájezd FC

S gorbačovským optimismem a bilakovskou vytrvalostí se pustil tandem presidiosekretáři do napohled utopického projektu Austria 88. Pod heslem „Malý je ten, kdo má jen malý cíl“ šli oba pohlaváři nekompromisně za realizací Velkého snu, ač zprvu byli častováni ironií. Jura si ani nevyřídil cestovní pas, aby upozornil na toto posměchu hodné donkichotství.

V sobotu 13. srpna stály pod kaštany tři škodovky a lada, opatřené značkou CS, a zatímco proviantní náčelník Čeřa ještě sháněl po městě štryclu čerstvého chleba, přebíral dramaturgii do svých rukou starší Gogola. Určil trasu přes Kyjov, čímž patrně hodlal otestovat šoférské schopnosti a stav vozidel ještě na domácí půdě. Ve Znojmě, jež jsme zvolili za poslední etapové město v tuzemsku, opovrhla posádka dramaturgova vozu lidovým bufetem a v hotelu při konzumaci dietního párku spotřebovala všechnen čas, který jsme našetřili při krkolomné jízdě Žďárnickým lesem a plánovali využít na drobné nákupy za železnou oponou.

Byl opět den zvaný pařák a v liduprázdném Hollabrunnu se na nás zpoza skel výkladních skříní zamčených obchodů usmívalo vzácné zboží. Hrom aby do toho praštil a hned několikrát, neboť se z ničeho nic spustil liják s větrnou smršťí a na víc než půlhodinu nás uvěznil v průčelích obchodů a v pasážích. A vzápětí modré nebe, zpěv kosů, houkání sirén a modré uniformy na hasičských tatrách, požárník Pecin měl zážitek.

Sitzendorf jsme poznali jako čistou, upravenou vesnici téměř bez známek života. Sem tam jeho uličkami propul nějaký volkswagen a z okna vyhlédla Österreicherin,

jinak atmosféra sicilského venkova. Na starobylém domku Nummer 6 na rozlehlém náměstí visel plán kulturního léta a uvnitř dlela protagonistka odpolední akce. Její choť v typické zelenožluté kšiltovce nás v průčelí stodoly pohostil několika dubly Grüner Veltliner, a to v množství, které spolehlivě poslalo vicepresidia Čeřu do říše sladkých snů o našem socialismu.

Na slavnostní vernisáži nové knihy paní Ireny byla přítomna část vesnice a celé FC v klubových kravatách. Zatímco v malé zahrádce Ráčkových vyluzovali jacis Němci dětské žertovné písně a ukolébavky, mařatský fořt dřímával v předposlední brázdě židlí v hlubokém předklonu jak valach u hospody.

V sále gasthausu Hess, jednoho ze dvou vesnických hotelů, jsme roztáhli lehátka, trochu si orazili a už tu bylo pozvání do vinného sklepa promotora zájezdu Franze. Dlouhatánské studené chodby Čeřu probraly a poznamenal, že to původně bylo metro. Sekretáři radostně mlaskal a při každém vzorku hlaholil: „Es ist matrosch!“ Dolnorakouská suchá vína, doslazovaná pouze na 19 stupňů, nás pak provázela po oba dny a ukázalo se, že jak místní sudy, tak slovácké břuchy jsou bezedné. Bohatá studená večere před sklepem nám vytvořila fundament pro večerní zábavu v konkurenčním gasthausu Pelzer na opačné straně návsí, kde nás podle čuchu večer našel Aka, souběžně cestující po této krásné zemi se svou dcerou a velikým klubovým praporem.

Není mnoho spolehlivých svědků událostí toho večera. Avšak v historickou postavu zde vyrostl ex-trinker Mačka, oduševněle odolávající všem nástrahám a nízkým požitkům a jako anděl strážný bdělým okem střežící abonenty ústavu docenta Skály.

„Jane, pod' už dóm, sedajú na tebe muchy!“ přísně otcovsky varoval vytrvalce kdysi v běhu, nyní v mnohem příjemnější disciplíně. Bez úspěchu. Malovinař už mezitím chytil slinu a navíc jej nevytěčený zlomený kotník zbavoval nervozity z nedělního výkonu. Věnoval se proto obchodnímu jednání a v 02:30 jej Komisař pro záchranu tonoucích Mačka znovu dostal na mušku – bylo to těsně poté, co maratónec vylezl zpod stolu a nic nechápajícím místnímu výrobci skleněných lustrů pečlivě artikulovanou češtinou slabikoval: „Spa-dly mně sir-ky tam do-lů.“ Červený kříž fungoval až do třetí hodiny ranní, kdy z hospodského doupěte vytáhl načabraného Motýla, který v mezičase už prochlastal i klubovou kravatu. Sori, také už bez výsostného klubového doplňku, byl spasen doslova za minutu dvanact (ve skutečnosti už bylo něco po čtvrté) olivovou kšiltovkou ve chvíli, kdy se do sebe chystal u šenku vpravit nápoj „na přátelství a renesanci historického území“. Noční dusno zmrtilo všechny ovíněné a v temnotě mezi lehátkami, trestaje občasná zachrápání, pochodoval nedobrovolný ctitel bublinkových vod Mačka a neúprosně pronásledoval párek komárů, který si oblíbil jeho alkoholu prostou krevní skupinu.

Ještě zakyslí a s „annapurnou“ v trenkách seděl ráno u pramene první Sori a při doušcích trnkové pálenky smutně přemýšlel o kravatě a osudu svého padlého sponzora z předchozí noci. Běžec Jan seděl na hospodském schodku a unaveně ukusoval ze své pistáciové klobásky, zatímco Jan starší začínal pociťovat předstartovní bolesti kloubu. Mačka oznámil směrem ke spícímu Motýlovi, že má poslední náhradní kravatu a prodává ji s nedělní příirázkou. Inzerát

neměl žádnou odezvu, protože kukla ve spacáku se vykulila až před polednem.

Po chutné snídani na zahradě pod hroznovým nebem nás čekaly společenské povinnosti. Vedení klubu se šlo pomodlit do místního kostela spolu se všemi sitzendorfskými sportovci při mši, kterou farář sloužil za zemřelé fotbalisty SV Sitzendorf. Další oficialitou byla slavnostní schůze fotbalového klubu. U čestného stolu nemohl chybět Herr Pfarrer, Bürgermeister, zástupce dolnorakouského Fussball Verband a vedle vedení SV také jediný profesionální vinař vesnice, jehož špičky se po obědě nosily na stůl. Zdenál Botek precizní středoškolskou němčinou v delším projevu poděkoval za přijetí, poblahopřál k jubileu a pozval naše hostitele na Moravu. Dostalo se mu velkého aplausu a není neskromné tvrdit, že jsme udělali dobrý dojem. Se smutným okem opouštěli naši delegáti vzorky zlatých vín, bylo však nutné opustit radovánky a chystat se na hlavní poslání. Turnaj začínal v půl druhé a podle rozpisu jsme z prvních čtyř špilů hráli tři! Bylo poledne, vzduch se tetal horkem, ve stínu bylo přesně 35 a deset hráčů FC opíjelo místní fotbalovou hvězdu v jeho bytě. Starší, zodpovědnější hráči trávili čas na lavičkách v parku a z této divoké seance byli poněkud nervózní. Hudební kulisu prostopášníkům zajišťoval kytarista Mačka alias Schwarze Katze. Výtky a varování klubových hodnostářů z ulice chodil k oknu ve druhém patře vyřizovat „abstinent“ Sori. S pravačkou pod parapetem, v níž držel sklenku whisky, ujišťoval: „Nebojte, já na ně dávám pozor.“

Hostitel nagriloval výtečné klobásy a celé FC se, teď už bez kravat, zato s drakama, vydalo přes dědinu na hřiště. Pouze náhradní gólman si neodpustil přesun svým vozem, když už pravda zaplatil doma pojistku a navíc mu u nás furt berou za alkohol papíry. Do těchto končin šandáři nechodí...

Výsledky: TUS-Union Bad Gleichenberg – FC 2 : 1

FC Guntersdorf – FC 1 : 6

SV Sitzendorf – FC 2 : 3

Po plichtě v předposledním utkání se ještě rýsovala možnost našeho prvenství, ale domácí – už předem odsouzení k překvapivě čtvrtému místu – nevydrželi bojovat a v závěru inkasovali. Fanoš přebral pohár, a zatímco se zaplňovaly stoly na tréninkovém hřišti, odnášeli dobrovolníci kouče FC do auta, aby vyhledali lékařské ošetření. Ještě téhož večera Aka deportoval Jana do vlasti a do hradištského špitálu, kde už víc jak týden leží se záhadnou nervovou chorobou.

Lístky na jeden nápoj a jeden wurst byli vysušenými vnitřnostmi sužovaní hráči nuceni přeměnit povětšinou na zwei Getränke, ale i tak ržáli nad prázdnými püllitry dlouhou dobu, než přišla záchrana. Téměř dvouhodinové hluché místo, kdy dodavatelsko-odběratelské vztahy vážily, vyprovokovalo karetní maniačky k odchodu na noclehárnu, kde se v klidu věnovali své neřesti. Dar klubu z Guntersdorfu v podobě dvojky vína nás inspiroval k aportu püllitru slivovice, jež jsme coby pozdravy chudých rozdali na stoly svých soupeřů. To se ale objevil i promotér Franz a vedení SV, opět nás zahltili lahodným mokem a při jednání jsme domluvili i návštěvu Sitzendorfských u nás. Krásný nedělní večer jsme pak zakončili v sídle našich milých hostitelů zpěvankami. Po celém Niederösterreichu se táhly lyrické dolňácké a hornácké, ale i nezbytný Song o práci, který presidia definitivně vyčerpalo a vyhnal cestou zvanou Promile

Weg na kutě. Krátce poté přitáhl na pelech i zbytek unavených ovcí s pasákem Jozou, pouze velický beran se pásal s domácími až do chvíle, kdy jsme se před gasthauzem loučili se starostou a s vedením SV...

Chudáci Habešané, říkali jsme si celé hodiny při putování poloprázdnými ulicemi Vídně, kam jsme si na zpáteční cestě odskočili. Překrásný park zámku Schoenbrunn byl kvůli nesnesitelnému vedru jen polovičním zážitkem a pohled na příslušníky rozvojových asijských krajín olizujících zmrzlinu a popíjejících fantu a sprite téměř zoufalý. Těch pětatřicet až padesát vočů za dvě deci sodovky jsme nakonec v nádražní hale Westbahnhofu stejně museli dát, jinak hrozila smrt dehydratací. Přesto Mačka riskl vodu z kohoutku na WC, povzbuzen patrně příkladem stejně postiženého Araba.

Dunajský kanál byl obležen Vídeňáky a tři auta se značkou CS se hnala s fata morganou orosené pivní sklenice k našim hranicím. Juniorská osádka posledního vozu nemohla opustit toto město bez toho, aby aspoň nakoukla do Prátru a na Mexiko Platz, takže se honičky k Mikulovu nezúčastnila. Nemohla tudíž ocenit, jak se šetří pohonné hmoty využíváním vzduchového pytle při stovceti kilometrové rychlosti v podání abstinenta Soriho. To už měl naštěstí Otec Jandera opravená brzdová světla (na rozdíl od cesty do Rakous, kdy pro pilota šedé stopětky docházelo k dramatickým situacím), takže ve Valticích jsme se všichni sešli ve zdraví v jedné místní restauraci.

(Archivní záznam z roku 1988, který nám zaslal spisovatel Milan Ráček, člen tehdejší delegace.)

Adolf Holl

Rád bych vzdal hold velkému člověku. Od prvního okamžiku bezmála čtyřicetiletého pobytu v Rakousku mne takřka neustále doprovázejí nevtíravě, nenápadně, ale zato vytrvale myšlenky některých významných rakouských křesťanů či reformně a kriticky orientovaných teologů. Jejich názory jsem si postupem času oblíbil, ba se s nimi i vnitřně ztotožnil. Na jedné straně na tom má velkou zásluhu otevřená, liberální a civilní rakouská společnost, která těmto lidem umožňuje působení ve veřejnoprávních médiích, na druhé straně ale také katolická církev, která je zde známá jako pokoncilově otevřená a tolerantní vůči jiným směrům v křesťanství i vůči jiným náboženstvím. To dodnes není v mnoha zemích světa a Evropy samozřejmostí, včetně země, ve které jsem se narodil a vyrůstal, tj. v dnešní České republice a na Slovensku.

Ve věku devětaosmdesáti let zemřel ve Vídni ve čtvrtek 23. ledna 2020 Adolf Holl, někdejší katolický kněz, filozof, historik, profesor teologie a religionistiky, autor téměř třiceti knih, novinář a televizní moderátor. Ano, tím vším tento talentovaný, vzdělaný a charismatický člověk byl. Jeho život razantně změnila neuvěřitelná kniha, kterou napsal ve svých čtyřiceti letech roku 1971 a která jej dovedla na cesty, o kterých sám předtím nic netušil. Ve své knize tvrdil tehdejší kaplan ze 16. vídeňského okresu, že Ježíš byl proti jakékoliv hierarchii a proti jakékoliv církvi a že své poselství přinesl lidem na okraji společnosti, nemajetným, bezdomovcům, revolucionářům a prostitutkám. Rozčílil tím mnohé věřící, hlavně však ty v Římě. Když se pak ještě k tomu veřejně přiznal, že má problém s dodržováním celibátu, podrážděná a rozzlobená církevní hierarchie poža-

dovala tehdy jediné: okamžité suspendování. Pro upřímného, hluboce věřícího i hledajícího člověka to byla rána, která jej, jak sám až do konce říkal, nepřestala bolet.

Věřící, ale i pochybující, něžný i hněvivý, myslitel, mystik, přítel i nepřítel, muž milující ženu, ale i celibátník, homo politicus, ale také homo religiosus, Rakušan i světoobčan, spisovatel a kněz, anarchista a konzultant hierarchie, tichý i hlučný, cynický a také soucitný, obětující se do krajnosti, ale i zarputilý, veřejný a intimní – takhle ho popsala známá redaktorka Renata Schmidtkunz v rozhlasovém rozhovoru v roce 2015, který odvysílal rakouský rozhlas v den Hollova úmrtí. „Lichotíte mi,“ řekl tehdy Holl. Ale ona trvala na svém: „Nelichotím. Takhle vás vnímám nejenom já, ale mnoho dalších lidí.“

Adolf Holl se narodil 13. května 1930 ve Vídni. Okolnosti jeho narození nebyly bezproblémové: jeho matka měla krátký vztah se ženatým mužem, který Adolfa zplodil, avšak krátce nato náhle zemřel. Matka jej vychovávala sama. Bylo to v době, kdy v Německu i Rakousku mnozí obdivovali Hitlera, a to také vysvětluje chlapcovo křestní jméno. V dětství byl členem Hitlerjugend. Teprve v dospívání, jako nadšený ministrant, se se sympatiemi k Hitlerjugend definitivně rozešel. Již jako čtrnáctiletý zatoužil stát se knězem. Člen náboženských kroužků a aktivit vyměnil svůj někdejší zápal pro Hitlera za ideály Ježíše Krista. Když vstupoval do semináře, ptal se jej představený, proč se chce stát knězem. „Protože chci sloužit mši.“ Kněz se jeho odpovědi podívil. Chtěl slyšet jiné důvody, třeba touhu po pastorační činnosti či hlásání Evangelia. Adolfův důvod se mu zdál příliš slabý. Chlapec byl nicméně do semináře přijat.

Po vysvěcení působil Holl od roku 1954 do roku 1973 jako kaplan, vyhledávaný kazatel a učitel náboženství. Zároveň ale pokračoval na univerzitě studiem filozofie, historie a žurnalistiky, následně pak působil jako docent na vídeňské katolické teologické fakultě. Psal články do novin a publikoval knihy. Jedna z prvních nazvaná *Jesus in schlechter Gesellschaft (Ježíš ve špatné společnosti)* se v roce 1971 stala okamžitě celosvětovým bestsellerem přeloženým do mnoha jazyků. V téže době psal také projevy pro kardinála Königa. Když se kniha objevila na pultech knihkupectví a tlak z Vatikánu na kardinála Königa kvůli Hollovým názorům, neslučujících se prý s učením církve, nezbyvalo Königovi než se tomuto tlaku podvolit. Nejprve odebral v roce 1973 Hollovi právo učit na katolické univerzitě a tři roky nato jej také suspendoval z kněžské služby. Kardinál König byl přitom považovaný za velice pokrokového, liberálního člověka a zároveň promotora závěrů II. vatikánského koncilu. Kdyby bylo záleželo jenom na něm samotném, určitě by Holla nebyl suspendoval. Holl si také kardinála velice vážil a nepřestal jej až do své smrti obhajovat. Kardinál mu totiž krátce před suspenzí poslal osobní list, ve kterém mu nejenže vysvětlil, proč k suspenzi přistoupil, ale také dodal, že se za to omlouvá. Holl přiznal, že suspenzí mu kardinál vlastně prokázal dobrý skutek, protože mu tím umožnil být svobodným člověkem, samým sebou a žít svým vlastním životem.

V knize *Jesus in schlechter Gesellschaft* Holl polemizuje o Ježíšově božství, hlavně však otevírá otázku, jestli Ježíš vůbec chtěl založit kleriky řízenou institucionalizovanou církev. Způsob, jakým hierarchická církev zachází s novými ideami či kritikou, vnímá Holl jako směs samolibosti, pokrytectví a zavírání očí před skutečností. Tato kniha měla

obrovský ohlas v celém světě, a jak se ukázalo, měla i velký vliv na vznik tzv. teologie osvobození v Jižní Americe. Kromě jiného také velice oslovila tehdejšího kněze a později arcibiskupa Oskara Arnulfa Romera, brutálně zavražděného během mše v roce 1980 v San Salvadoru. Za pontifikátu papeže Jana Pavla II. byl pohled jak na tuto teologii, tak na zavražděného Romera velice kritický. Teprve po nástupu jeho následovníků Josefa Ratzingera a hlavně papeže Františka začal proces rehabilitace této teologie a arcibiskup Romero byl dokonce v roce 2018 prohlášený za svatého.

Přestože Adolf Holl zůstal celý svůj život kritickým vůči katolické církvi a někdy nepohodlným i v očích mnohých politiků, představitelů církve i společnosti si jej vážili a respektovali jej. Byl nejenom vzdělaný, ale měl také noblesu, nadhled, humor, nechyběla mu sebeironie a sebekritika. Po celém Rakousku se stal populárním, když jej do svých služeb pozvala rakouská televize ORF, ve které dlouhá léta vedl diskusní pořad „Club 2“. Zval si politiky, umělce, spisovatele, filozofy a vedl s nimi fundované diskuse na aktuální, všeobecná, ale také tzv. tabu témata. Za tyto pořady i za svou publikační činnost obdržel několik rakouských a mezinárodních ocenění. Při udílení státního vyznamenání v roce 2003 za kulturní publicistiku pronesl v laudatio na jeho osobu filozof Rudolf Burger mj. tuto větu: „Holl je moudrým člověkem ne proto, že miluje Boha, ale proto, že zná a miluje lidi – zná je v jejich pyše, ale také v jejich ubohosti, zná jejich touhu po smysluplnosti v nesmyslném světě.“ A spisovatel Franz Morak, tehdejší státní sekretář, řekl, že „Holl je nepodplatitelná, nekorumpovatelná instituce duchovního života“.

Holla si vážila také vzdělaná a otevřená církevní hierarchie. Nejen v Rakousku, ale i mezinárodně známý pastorační teolog, kněz a někdejší děkan vídeňské teologické fakulty Paul Zulehner u příležitosti jeho úmrtí přiznal, že je Hollovi vděčný za jeho křesťanskou i občanskou kuráž, jeho kritické myšlení a za jeho odvahu vzdát se dobrovolně privilegií a místa ekonomicky zabezpečeného statusu klerika. Tím, že byl úředně zbaven moci sloužit a kázat jako kněz, možná získal takovou vnitřní sílu a svobodu, že pak jako člověk a vědec oslovil mnohonásobně více lidí, než kdyby zůstal „přirdoušeným“ knězem.

Holla si cenil také nynější vídeňský kardinál Christoph Schönborn, který v roce 2012 *pro Tyrolský deník* řekl, že má s Hollem dobrou „diskutační bázi“. Bylo to tedy mnoho let po tom, co skončil II. vatikánský koncil. Jeden z důvodů, proč si jej vážili vzdělaní církevní představitelé, teologové i věřící lid, tkvěl v tom (jak to v mnoha rozhovorech sám Holl potvrdil), že navzdory suspendování a své kritice hierarchie katolické církve zůstal do smrti nejenom hluboce věřícím křesťanem, ale že žil duchovní i každodenní život na výši, jíž nedosahuje množství jiných kněží a řeholníků, kteří suspendování nebyli. Vždy mne fascinovala jeho odpověď redaktorům, když se dotazovali, jak je vůbec možné, že je suspendovaný, on, člověk, který píše knihy o Ježíšovi a křesťanství, usiluje naplňovat svůj život ideály Ježíše Krista a měl by být vlastně vzorem pro jiné kněze a řeholníky. V různých obměnách v průběhu celého života vysvětloval, že jej od dětství doprovázejí dva obrazy a jedna skladba: obraz od Leonarda da Vinci z roku 1498 *Poslední večeře*, Rembrandtův *Ježíš a učedníci z Emmau* (1648) a hudební opus *Ave verum corpus* (1791) Wolfganga Amadea Mozarta. Říkával, že jeho trvalým snem,

touhou a nejhlubším přáním je být přítomen okamžiku, kdy učedníci stolují s Ježíšem, mohou mu položit jakoukoliv otázku, dotknout se ho, být v jeho blízkosti. A skladbu *Ave verum corpus* považuje přímo za mystické vyjádření Ježíšovy přítomnosti v eucharistii.

Přiznám se, že i já jsem si pak uvedené obrazy znovu prohlédl a začal jsem naslouchat Mozartově skladbě. S pohnutím se před Adolfem Hollem skláním a děkuji mu za inspiraci i mé znovuobjevení těchto skvostů křesťanské kultury a víry.

Jeden z redaktorů se Holla krátce před jeho smrtí ptal, jestli by mohl poodhalit něco konkrétního z toho, jak žije své každodenní křesťanství. Ten odpověděl: „Desátek svého výdělků odvádím pro jednoho uprchlíka, a to až do té doby, než bude po všech stránkách zabezpečeny.“ Taktně odmítl uvést nějaké detaily, jen se pousmál a dodal, že jednomu z uprchlíků, kterému po léta pomáhal, se podařilo vystudovat a dnes má již dobře placenou práci...

V úvodu jsem napsal, že existuje jen málo vyspělých společností, které umožní vyniknout lidem, jež německé slovo označuje slovem „Querdenker“. Česky by se to dalo přeložit jako „originální myslitel“ či „svébytná osobnost“. Budťo si občanská společnost řekne, že ji myšlenky nějakého kněze nezajímají, anebo se ozve církve či jeho okolí, že onen člověk je heretik, který tvrdí něco jiného, než co říká jejich náboženství. Quedenker to nikdy a nikde nemá lehké. Ale jestli se najdou ve společnosti či v církvi takoví, kteří se na něho dívají bez předsudků a zaujatosti, kteří ho berou jako člověka, který má právo mít svůj názor, celým svým životem jej obhajuje a je zřejmé, že stojí za to si jej vyslechnout, protože se člověk něco dozví, skláním hlavu jak před oním „Querdenkerem“, tak také před dotyčnou společností, ať již občanskou, nebo církevní.

Peter Žaloudek,
Vídeň, konec ledna 2020

Zemřel filosof Erazim Kohák (1933-2020)

V sobotu 8. února zemřel v Praze ve věku šestaosmdesáti let profesor Erazim Kohák, jedna z nejvýraznějších osobností české filozofie 20. a 21. století. Jeho otec, národně socialistický novinář a politik Miloslav Kohák, patřil k předním činitelům domácího odboje za druhé světové války. V roce 1948 čtrnáctiletý Erazim emigroval s rodiči krátce po únorovém převratu do USA, kde začínal jako dělník v různých profesích, postupně ale vystudoval filozofii a teologii na univerzitě Yale, kde v roce 1958 získal doktorát z filozofie. Souběžně s akademickou dráhou působil krátkou dobu i jako evangelický farář. V letech 1960-1994 přednášel na Bostonské univerzitě, kde se habilitoval v roce 1970 a jejímž řádným profesorem se stal v roce 1977.

Po celou dobu svého působení v USA se zabýval intelektuálním a politickým děním ve své vlasti: překládal spisy Jana Patočky do angličtiny a spolu s Hedou Margoliovou-Kovályovou napsal knihu o roce 1968 *Na vlastní kůži* ('68 Publishers, Toronto 1973).

V četných nekrolozích publikovaných v České republice k úmrtí prof. Koháka je jeho mnohostranná činnost v rámci československého exilu zachycena jen okrajově, jeho působení ve Vídni v osmdesátých letech a kontakty s osobnostmi československého exilu v Rakousku pak většinou opomenuty.

Kohák byl jedním ze stálých autorů *Svědectví*, kde vycházely jeho články o historických a politických tématech, literární kritiky, úvahy v rubrice *Tribuna* a recenze. Ve *Svědectví* byly – také z jeho iniciativy – zveřejněny články Jana Patočky, jako např. *Války 20. století a 20. století jako válka*.

V sedmdesátých a osmdesátých letech se angažoval v exilové Čs. sociální demokracii – v roce 1973 byl zvolen členem ústředního výkonného výboru, v roce 1983 se stal členem představenstva – a zastupoval její zemskou organizaci v USA, od roku 1978 byl jedním z hlavních autorů exilového *Práva lidu*. Podílel se na přípravě programových dokumentů strany a účastnil se diskusí o ideových a historických otázkách, mj. usiloval o objektivní zhodnocení osobnosti a role Bohumila Laušmana.

Prof. Kohák se stal v osmdesátých letech Visiting Fellow/hostujícím lektorem Institutu pro vědy o člověku (Institut für die Wissenschaften vom Menschen – IWM), za-

loženého v roce 1982 ve Vídni skupinou mladých filozofů pod vedením Krzysztofa Michalského, k jehož učitelům patřil Jan Patočka. Jeden z prvních projektů IWM byl zaměřen na filozofické dílo Jana Patočky s cílem výzkumu a šíření jeho odkazu. V letech 1984 a 1985 se ve IWM uskutečnily dvě konference, kde kolegové a studenti Jana Patočky diskutovali o koncepci vydání jeho spisů, které vyšly v letech 1987-1992 jako *Vybrané spisy* v pětisvazkové německojazyčné edici u renomovaného nakladatelství Klett-Cotta. Ke skupině do Vídně pozvaných odborníků patřil též Erazim Kohák, znalec metafyziky, etiky a filozofie ekologií, zabývající se desetiletí středoevropskou humanistickou tradicí a filozofickým odkazem T. G. Masaryka a Jana Patočky. Spoluzakladatel IWM a filozof Klaus Nellen byl pověřen navázáním kontaktů s českými filozofy a disidenty v Praze, kteří Patočkovu dílo vydávali v samizdatu. Nellen, který se stal spoluvydavatelem všech pěti svazků, postupně odvezl z Prahy do Vídně kopie všech Patočkových rukopisů, částečně také za pomoci německých a rakouských diplomatů. Ve Vídni Nellen spolupracoval úzce s psychologem, filozofem, překladatelem a signatářem Charty 77 Jiřím Němcem, který se stal jedním z českých spolueditorů

a s Erazimem Kohákem. Nellen později popsal důležitou roli Koháka v projektu IWM: Kohák prostudoval veškeré Patočkovy spisy a přispěl k systematickému uspořádání archivu ve Vídni, podílel se na překladech Patočkových textů do anglického jazyku, přednášel o jeho díle, které analyzoval v četných článcích a v knize *Jan Patočka. Filozofický životopis* (1987).

Vedle vědecké práce v IWM se Kohák ve Vídni zapojil do aktivit českých spolků ve Vídni, které stály v opozici k tehdejšímu režimu v ČSSR. Např. v roce 1983 se zúčastnil spolu s Radomírem Lužou, Zdeňkem Mlynářem, Přemyslem Janým a Ivanem Medkem diskuse u kulatého stolu O významných výročích československých dějin. O dva roky později pronesl přednášku na téma Spory o české dějiny. Spolu s Jiřím Němcem se Erazim Kohák stal ve Vídni členem rakouské pobočky Společnosti pro vědy a umění (SVU), kde vystupoval s přednáškami také o Janu Patočkovi.

Po Listopadu 1989 byl Kohák odhodlán vrátit se Československa. V letech 1991-1994 vyučoval střídavě na univerzitě v Bostonu a na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy (FF UK). Od roku 1995 žil se svojí americkou ženou Dorothy převážně v Praze, pokračoval v nezištné výuce na FF UK, v roce 2000 se stal emeritním profesorem UK. V následujících letech pracoval v Akademii věd ČR, kde se stal členem Centra globálních studií.

Z dlouhé řady jeho knih publikovaných v ČR uvedme alespoň několik příkladů: z oblasti morální filozofie *Člověk, dobro a zlo* (1994, 2000), ad filosofické reflexe českých dějin *Domov a dálava* (2009), ad ekologická etika *Zelená svatozář* (2012). Kohákovy úvahy o morálním smyslu přírody původně publikované již v USA v knize *The Embers and the Stars* (University of Chicago Press, 1984) byly vydány v české, pozměněné podobě pod názvem *Oheň a hvězdy* (2016).

Do Vídně, která se mu v období exilu stala vedle jeho životních stanic v USA dalším domovem, se v posledních dvaceti letech ještě několikrát vrátil, aby navštívil přátele a místa, které si zamiloval již v osmdesátých letech.

Jana Stárková

Wiener Festwochen (15. 5. – 21. 6.)

I letos se Vídeň na pět týdnů, kdy se bude konat mezinárodní kulturní festival, stane centrem soudobého scénického umění. Festival bude zahájen 15. května na tradiční zahajovací slavnosti na vídeňském náměstí Rathausplatz – akci konané pod širým nebem a s volným vstupem, která vždy dokáže nadchnout tisíce návštěvníků a která je přenášena do celého světa. Letos na téma: Variatio, Im-

Ředitel festivalu Christophe Slagmuylde představil program WFW 2020

provisatio & Fantasio über Beethovens Werk – Variace, improvizace a fantazie na Beethovenovo dílo. Účinkují: Koehne Quartett, Ankathie Koi, Mira Lu Kovacs, Lukas Laueremann, Mischwerk, PHOEN Extended, Herbert Pixner, Helge Schneider, Golar Shahyar, Marie Spaemann, Die Stottern, hudební vedení Paul Gallister.

Počínaje 16. květnem bude na celkem osmadvaceti scénách ve dvanácti okresech k vidění šestačtyřicet produkcí od celkem 546 umělců a umělkyně z čtyřadvaceti zemí, bude možno vidět patnáct světových premiér. Je připraveno 42 000 vstupenek.

Z českého pohledu bude možná zajímavá hudební hra *Everything that Happened and Would Happen* skladatele a divadelníka Heinerja Goebbelse, který se inspiroval knihou Patrika Ouředníka *Europeana. Krátká historie Evropy dvacátého století* vydanou v roce 2001. Ouředníkovy texty jsou do hry zakomponovány, ale jak už titul prozrazuje, hraje se v angličtině s německými titulky. Místo: Halle E – MuseumsQuartier (17./18./19. 5. 2020).

Premiérově bude například uvedena hudební produkce *Das Lied von der Erde* skladatele Gustava Mahlera – zpracováno pro komorní orchestr Arnoldem Schönbergem, dokončeno Rainerem Reihnem (Philippe Quenne – dirigent, Emilio Pomárico – režie, koncept, scéna a kostýmy, orchestr Klangforum Wien, alt – Christina Dalletska, tenor – Michael Pflumm). Místo: Divadlo na Vídeňce / Theater an der Wien (10./11./12. 6. 2020).

Staronovým ředitelem festivalu Wiener Festwochen je Belgičan Christophe Slagmuylde. Otto-Wagner Pavilon na Karlsplatzu bude sloužit během trvání festivalu jako festivalové centrum.

Kompletní program najdete na: www.festwochen.at.

Wiener Festwochen Gesellschaft m. b. H.

Lehár-gasse 11/1/6, 1060 Wien

Telefon: +43 (0) 1 589 22-0

Fax: +43 (0) 1 589 22-49

E-Mail: festwochen@festwochen.at

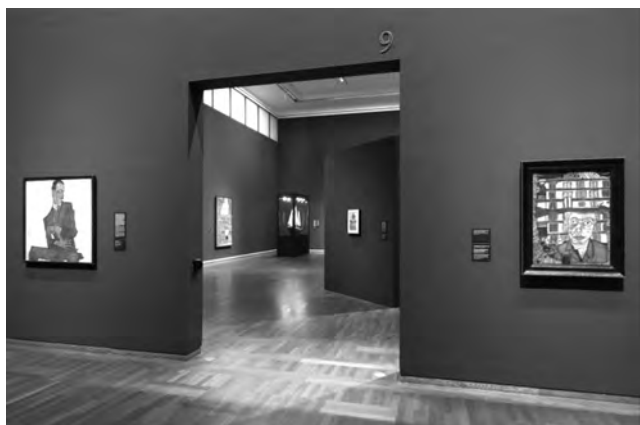
Hundertwasser – Schiele. Imagine Tomorrow

Vídeňské Leopold Museum přichystalo ke 20. výročí úmrtí Friedensreicha Hundertwassera rozsáhlou výstavu prezentující Hundertwasserovo provázání s dalším ikonickým vídeňským umělcem Egonem Schielem – výstavu dvou umělců, které možná spojují také české kořeny.

Všestranný Friedensreich Hundertwasser (vl. jm. Friedrich Stowasser, 1928-2000) objevil kouzlo vídeňské mo-

derny už ve svých dvaceti letech a od té doby se začal obklopat dílem Egona Schieleho (1890-1918).

Dvě dekády po Hundertwasserově smrti otevřelo Leopold Museum rozsáhlou výstavu spojující oba umělce. 170 exponátů se zaměřuje na ústřední motivy a témata v díle obou mistrů a vyzdvihuje řadu společných prvků. Výstavu věnovanou dvěma rakouským uměleckým velikánům 20. století doplnily prestižní zápůjčky z rakouských i mezinárodních sbírek a dosud nepublikovaný archivní materiál.

Výstava je otevřena do 31. srpna 2020.

Leopold Museum, Museumsplatz 1, 1070 Wien

Otevřeno denně kromě úterý od 10:00 do 18:00, čtvrtěk až do 21:00

<https://www.leopoldmuseum.org/>

Milada Horáková

K 70. výročí popravy Milady Horákové věnuje Literární kroužek této vzácné ženě svůj pořad. Jádrem našeho večera budou její dopisy psané rodině. Je to literární dílo.

K tomu malé vysvětlení: Narodila se roku 1901. Prožila tedy zrod republiky jako mladé děvče. A to ji přivedlo ke studiu díla T. G. Masaryka – bylo to jeho dvojdílné dílo *Otázka sociální*, které ji přesvědčilo, že komunismus je neuskutečnitelný. Za první republiky se politicky věnovala otázkám rovnoprávnosti žen. Svou poctivou prací vzbudila pozornost Petra Zenkla, s nímž spolupracovala. Po roce 1939 pracovala v odbojové organizaci, byla zatčena a odsouzena k smrti. Omilostněna se vrátila v květnu 1945 do Prahy. Zde politicky působila v Československé straně národně sociální. A i zde byla neochvějnou ochránkyní ducha TGM – i ve vlastních řadách. V roce 1946 definitiv-

ně pochopila cestu Klementa Gottwalda. V roce 1948, ač byla vyloučena ze všech veřejných funkcí, byla stále politicky aktivní, udržovala kontakty s exilovými politiky, podporovala lidi usilující o emigraci a nadále se zasazovala proti komunistům.

Nebořila, ale veřejně bojovala za myšlenky TGM, které sama velmi dobře znala. 27. září 1949 byla podruhé zatčena. Nikdy jí nemohli dokázat protistátní činnost a ona svou obratnou obranou přiváděla své vyšetřovatele k zoufalství. Pod vedením Sovětů byl nakonec zinscenován monstrproces, kdy nakonec byla odsouzena podruhé k smrti a 27. června 1950 popravena. Její poslední slova „Padám, padám ... tento boj jsem prohrála, odcházím čestně...“

Večer se uskuteční 15. května 2020 v klubovně školy Komenského, Vídeň 1030, začátek 19:00 hodin.

Srdečně zvou pořadatelé.

Klement Maria Hofbauer-Dvořák

Narodil se 26. prosince 1751 v Tasovicích u Znojma Pavlovi a Marii Dvořákovým a dostal jméno Jan. Byl devátý z dvanácti dětí, z nichž sedm záhy zemřelo. V šestnácti letech vstoupil do učení k pekaři do Znojma, práce ho nenaplňovala, a proto se vydal na pouť do Říma. Po návratu se nabídl do služeb premonstrátům v Louce u Znojma.

Poté se znovu vydal do Itálie, kde 23. ledna 1783, o svátku sv. Klementa z Ankary, přijal z rukou biskupa, budoucího papeže Pia VII., poustevnický šat a s ním nové jméno Klement. V rámci josefínských reforem však dochází i ke zrušení poustevnických řádů a Klement se chtěl vrátit ke svému řemeslu, nejprve do Moravských Budějovic a poté do pekařství ve Vídni. Domovem se mu nakonec stala mladá kongregace redemptoristů.

Po dobytí Varšavy zakáže Napoleon působení všech řeholních řádů. A tak jsou roku 1808 redemptoristé spolu s dalšími řádovými kněžími vyhoštěni z Polska, kde Klement Maria Hofbauer působil, a se vrací do Vídně. Stává se oblíbeným pastýřem duší, hojně se věnuje chudým a nemocným. Po několika letech je mu svěřena správa kostela sv. Voršily. Jako vyhledávaný kazatel a vzdělaný člověk má vliv na studenty i na literáty své doby. Teprve na sklonku života se Otci Klementovi podaří získat úřední souhlas k působení redemptoristů na rakouském území (roku 1820). Sám už se jeho uskutečnění nedožije, vyčerpán prací a nemocí umírá o měsíc dříve, 15. března roku 1820. Později jsou jeho ostatky přeneseny do kostela Panny Marie Na nábreží. Na jeho počest po jeho smrti byly i zavedeny v kostele Panny Marie Na nábreží pravidelné bohoslužby v českém jazyce.

Jelikož se u jeho hrobu uskutečňovala uzdravení a byly vyslyšeny mnohé modlitby, byl proces blahorečení završen už roku 1888. Jen o dvacet let později, roku 1909, prohlásil papež Pius X. Otce Klementa Maria Hofbauera za svatého. Jeho rodná světnička v Tasovicích byla přebudována na kapli, kostel zasvěcený svatému Klementovi spravuje komunita redemptoristů. Karel Klement Maria Hofbauer je patronem města Vídně a pekařů.

Rodina Kolaříkova vede již 100 let „Schweizerhaus“ v Prátru

Kdo by neznal proslulou zahradní restauraci Schweizerhaus s grilovanými koleny a českým pivem ve vídeňském Prátru. Schweizerhaus je pravděpodobně nejslavnější vídeňská zahradní restaurace, kterou lze nalézt ve většině turistických průvodců. Už po desetiletí je neodmyslitelně spjata s Budějovickým Budvarem a 100 let s rodinou Kolaříků, původem z jižních Čech.

Dnešní majitel, obchodní rada Karel Kolařík, je významným podporovatelem české národnostní menšiny ve Vídni, v rodině se podařilo zachovat český jazyk. Rodina Kolaříkova se hlásí po celou dobu existence podniku ke svému českému původu.

Vídeňská hospodářská komora vyznamenala Karla Kolaříka cenou Gastronom roku 2009, v roce 2010 mu byla udělena Wiener Tourismuspreis, tuto cenu v posledních letech obdržel např. Sachrův dort či Vídeňští filharmonikové.

Rodina Kolaríků se usadila ve Vídni už koncem 19. století a v roce 1901 se jim narodil druhorozený syn Karel. Vyučený řezník a uzenář převzal v pouhých devatenácti letech restauraci Schweizerhaus. Jméno Schweizerhaus je prvně dokumentováno v roce 1868.

Karel staví vlastní udírnu, zavádí v roce 1926, k překvapení branže, Budějovický Budvar a kolena a uzeniny se stávají vyhlášenou specialitou podniku. V roce 1929 staví pavilon „Wiener Würstelselcherei“. Byla to první „otevřená“ kuchyně, která umožňovala hostům sledovat výrobu a přípravu jídel. V roce 1937 zakládá Velkoobchod s nápoji.

V roce 1940 musí čtyřicetiletý Karl Kolarik narukovat, a to k námořnictvu. Po návratu ze zajetí se pustí do vybudování totálně zničeného Schweizerhausu, sám vlastnoručně sází první kaštiny a ořechy, v kuchyni zavádí placky – bramboráky. V padesátých letech si nechá zaslat z Ameriky módní grily, které se používají nejen pro kuřata, ale také pro vepřová kolena, zavádí dršťkovou polévku a další speciality. Vynalézá a patentuje „Radimat“, zařízení potřebné pro výrobu tenkých spirálek ředkve. V šedesátých letech mu již po boku stojí syn Karl junior (dnešní majitel), který se převážně stará o obchodní chod podniků.

Největší budvarská pivnice na světě se kvůli obrovskému zájmu hostů rychle rozrůstala a dnes v ní najednou může sedět 2 400 lidí, z toho 1 600 na otevřené zahradě pod kaštiny. V roce 2004 zvolili Vídeňané Schweizerhaus vůbec nejoblíbenějším místem ve Vídni.

Radecký na divadelních prknech

Po úspěšné předpremiéře a premiéře souboru 4generace v divadle Semafor hostovalo toto amatérské sdružení nadšenců ve věku od 16 do 83 let ve vyprodaném divadle Rokoko. Následovala repríza v divadle U Vašů, soutěže pražských divadel, nu a pak Vídeň.

Autor hry a režisér Jan Brabenec neustále mate herce tím, že do již usazených scén vkládá nové děje a slova. Tvrdí, že text hry je živý, a tak se stále snaží dílo vylepšovat. Naštěstí konzultuje své kroky s herci, a tak se zvolna stává *Radeckého pochod životem* dílem celého souboru.

Podle autora se divák při hře moc nepobaví, ale humor dílu nechybí, tvrdí. „Je to však smích, při kterém mrazí. Poetické partie, které plynou ze rtů životem zkoušeného a protřelého sluhy, zní vznešeně a doznívají ve vnímavém srdci diváka,“ dodává autor.

Pár slov ze hry: „Spousta ptáků ztichlo, neměli komu zpívat. Mrtví neslyšeli a těm, co vyhráli, zpívat nechtěli.

Ze slz bolesti byly kaluže a z chodníků romantických snů blátivé stezky beznaděje.“

Hra *Radeckého pochod životem* zachycuje významné mezníky vojenské kariéry nejslavnějšího vojáka narozeného v Čechách. V této hře, bazírující na historických fragmentech, je prezentována doba francouzských válek s řadou tehdy významných osobností, jako byl Napoleon Bonaparte, František II., car Alexandr I., kníže Schwarzenberg a další.

Ve hře je použita řada originálních citátů maršála. Hlavní postavou ale není ve své době všemocný muž maršál Radecký, nýbrž jeho osobní sluha Vencl, který ho provází životem, ale především ukazuje svými glosami poněkud neslavnou tvář doby hrůzných dobovatelských válek, národního osvobození Italií (risorgimento), korupčních obchodů s vojenským erárem, ale především Radeckého.

Radeckého pochod životem je hra o bezmocnosti mocných, o slabostech a zbabělosti hrdinů, o zbytečnosti válek, o tom, že většina takzvaných revolucí a osvobozenecých hnutí byla ve skutečnosti využívání a zneužití chudáků jen a pouze pro vlastní prospěch, a to v jakékoli době, i nyní.

Autor: „S posledními tóny *Radeckého pochodu* od J. Strause st. odchází voják k věčnému spánku a divák si z představení odnáší legendu, která byla nejen pompézní, ale především lidská, prostě člověka Josefa Vencla, hraďte Radeckého.“

Radeckého pochod je slavná a stále hraná skladba Johanna Strausse st. a po uvedení této hry bude maršál Radecký pro mnohé, především mladé lidi, zajímavým překvapením, míní autor.

Hraje soubor 4generace, neb nejstaršímu herci je 83 let a nejmladší herečce 16 let.

75 let od konce druhé světové války – koncentrační tábor Mauthausen – vzpomínková akce

V neděli 10. května 2020 se opětovně koná v bývalém koncentračním táboře Mauthausenu mezinárodní vzpomínková akce, která připomene 75. výročí osvobození tohoto tábora americkou armádou, v tomto roce v duchu hesla „Menschlichkeit ohne Grenzen“ (Lidskost bez hranic).

Koncentrační tábor Mauthausen sehrál tragickou roli při likvidaci českého protinacistického odboje. Na podzim 1942 a na jaře 1943 zde nacisté zavraždili stovky členů rodin a příbuzných československých parašutistů, kteří se podíleli na atentátu na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha. Zde byl 22. prosince 1941 umučen i známý český písničkář, herec, textař, skladatel, spisovatel, scenárista, dramatik a režisér, Rytíř české kultury in memoriam Karel Hašler. Jeho pamětní deska, kterou inicioval Kulturní klub, se nachází pod oknem v krematoriu. Nacházejí se zde i další české pamětní desky.

První vězňové z Dachau přišli do koncentračního tábora nedaleko městečka Mauthausen, ležícího asi 20 km na východ od Lince, 8. srpna 1938, necelých pět měsíců po „anšlusu“ Rakouska nacistickým Německem. Mauthausen byl tedy prvním koncentračním táborem mimo vlastní území Německa.

Tábor patřil do tzv. III. stupně pro nepolepšitelné, jejichž návrat byl nežádoucí. Koncentrační tábor Mauthausen patřil k nejhorším nacistickým likvidačním koncentračním táborem. Vězňové byli vystaveni nelidskému zacházení, byli naháněni do drátů nabitých elektrinou, usmrcování petrolejovými injekcemi. Likvidace probíhala masově v plynových komorách nebo v pojízděném plynovém autobusu. Nejhorší ovšem bylo psychické týrání a těžká fyzická práce, hlavně v kamenolomu, kde po „schodech smrti“, 186 strmých schodech vytesaných do žuly, vězňové v kolonách vynášeli na zádech několikrát za den bez odpočinku za neustálého bití a střelby mohutné kvádry žuly. Nechvalně proslulé byly sadistické vraždy, tzv. „parašutistické skoky“, kdy si nahoře na plošině SSmani vybírali oběti, které shazovali dolů ze skály do jezírka.

Největší národnostní zastoupení v táboře měli Poláci. Do jara roku 1941 bylo do tábora zavlčeno jen velmi málo Židů. Teprve později do tábora přijížděly židovské transporty, z nichž první byl vypraven z Čech. Židům bylo v Mauthausenu určeno ještě brutálnější zacházení než ostatním vězňům a jejich šance na přežití tak byly minimální. Od poloviny roku 1944 přijížděly do Mauthausenu pracovní transporty z Osvětimi, Plaszówa a dalších táborů. V roce 1945 přicházejí do tábora evakuovaní vězňové.

uniknuší selekcím v Osvětimi. Ti jsou jako už předtím ruští zajatci ponecháni na volném prostranství v tzv. stanovém táboře a vystaveni drastickému počasí. Hladem umíraly tisíce vězňů, neboť už tak malý přírůstek jim byl zkrácen. V táboře se vyskytly i případy kanibalismu.

Vězni byli nasazeni především na hloubení tunelů pro podzemní továrny, které byly budovány v okolí. Mezi nejznámější pobočné tábory Mauthausenu patřili Gusen, Ebensee či Melk, kde panovaly stejně otřesné podmínky.

Celkový počet mauthausenských vězňů se odhaduje na 199 404, z nichž na 119 000 zemřelo. Mezi nimi bylo 38 120 Židů.

Pokud by někdo měl zájem se této akce zúčastnit, je eventuálně za malý poplatek možno využít autobus (pokud budou volná místa) Bund Sozialdemokratischer FreiheitskämpferInnen, Opfer des Faschismus und aktiver AntifaschistInnen.

Neděle 10. 5. 2020, sráž v 6:45 před nádražím (konečná stanice U4, S45, východ Keiβlergasse), odjezd v 7:00.

Info a přihlášky:

Ingrid Antes, Sekretariat
 Bund Sozialdemokratischer FreiheitskämpferInnen,
 Opfer des Faschismus und aktiver AntifaschistInnen
 Löwelstraße 18, 1010 Wien
 Tel.: +43 (0) 1 53427/277
 Fax: +43 (0) 1 53427/258
 www.freiheitskaempfer.at

Literární večer s Pavlou Horákovou

Ve středu 25. února 2020 proběhl v Českém centru Vídeň literární večer se sympatickou spisovatelkou a překladatelkou Pavlou Horákovou. Akci moderoval ředitel České-

ho centra Vídeň Mojmir Jeřábek, ukázky textů v němčině předčítala Angelika Vodvarka, tlumočení se chopil Michael Anton Černocho.

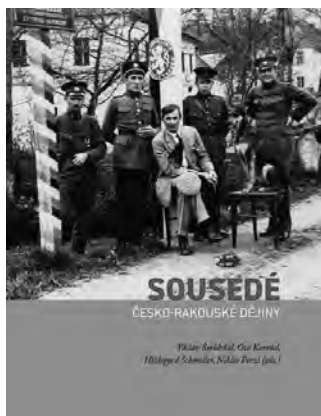
Pavla Horáková strávila první dva měsíce nového roku ve Vídni na rezidenci Q21, během níž pracovala na svém aktuálním projektu. Čtení s českou autorkou pobývajícím v místě Českého centra, která navíc obdržela cenu Magnesia Litera za prózu v roce 2019, nešlo neuspořádat. V úvodu večera seznámila Pavla Horáková diváky se svou dosavadní tvorbou a blíže představila Magnesii Literou ověřený román *Teorie podivnosti*. Poté už se věnovala hlavnímu bodu večera – memoárům své prababičky Kači, které zpracovává do literární podoby. Pavla Horáková věří tomu, že když člověk něco píše, chce, aby to bylo čteno, a proto se rozhodla vdechnout 350 stranám textu nový život. Vzpomínky prababičky obohatila o vypravěčku ze současnosti, fiktivní vnučku, která chodí po prababiččiných stopách a komentuje místa, jež zná z memoárů. Vídeň hraje v memoárech důležitou roli – prababička do Vídně často jezdila za svými staršími sestrami, které se ve Vídni usadily. Memoáry vyjdou v románové podobě v nakladatelství Argo.

(Foto © České centrum Vídeň)

Sousedé

Václav Šmidrkal – Ota Konrád – Hildegard Schmoller – Niklas Perzi (eds.): *Sousedé. Česko-rakouské dějiny*
 Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2020, 408 stran, váz.,
 210 x 270 mm, ISBN 978-80-88304-19-7
 www.nln.cz/knihy/sousedce-cesko-rakouske-dejiny/

Česká velvyslankyně Ivana Červenková zvala 13. února 2020 v 18 hodin do budovy velvyslanectví ve Vídni na prezentaci nově vydané knihy o česko-rakouských dějinách *Sousedé*. Tuto akci krátkodobě a spontánně domluvila v Praze s historikem Lubošem Velkem. Českou verzi společně česko-rakouské knihy o dějinách přijeli do Vídně

ně představit zástupci autorského týmu, předseda (za ČR) stálé konference česko-rakouských historiků Luboš Velek a koordinátoři projektu Ota Konrád a Václav Šmidrkal. Populárně naučná společná česko-rakouská kniha o dějinách, která si klade za cíl přispět k vzájemnému poznání a porozumění, je výsledkem několikaleté práce stálé konference. V rámci projektu vznikly i didaktické materiály pro výuku dějepisu, volně dostupné na webové adrese <https://www.cesiarakusane-proskoly.cz/>.

Kniha se po loňském německém vydání dostala počátkem tohoto roku veřejnosti do rukou i v české verzi. K oficiálnímu představení knihy širší veřejnosti došlo 27. února v Praze a následně se prezentace knihy přesunou do českých regionů.

Hudební doprovod v průběhu večera obstaralo hudební uskupení Ostravská bandaska pod vedením Viktora Velka, které se specializuje na českou populární tvorbu první poloviny 20. století.

Poznámka: Novou knihu Viktora Velka *Hudební umělci mezi Ostravou a Vídní* z řady *Musica Bohemica Viennensia* (Tomus V) Ostravské univerzity vám představíme v dalším čísle měsíčníku *Kulturní klub*.

Rok Adolfa Loose 2020 v Rakousku a ve Vídni

Také v Rakousku proběhne několik akcí, které připomenou 150 let od narození architekta Adolfa Loose. V programové řadě „Loos 2020“ připravil spolek Architekturerbe Rakousko možnost v rámci komentované prohlídky navštívit privátní interiéry zařízené podle návrhu Adolfa Loose. Brněnský rodák Adolf Loos je považován za průkopníka moderní architektury. (www.architekturerbe.at)

Akademický spolek

Na plesu se sešlo hned šest generací mluvčích školy (zleva): Philipp Kostohryz (2014), Nina Zeitlberger (2016), Karolína Holíková (2018), Laura Di Centa (2007), Klára Butz (2015), Martina Fuseková (2020)

Část výboru Akademického spolku (zleva): Klára Butz, Maria Milford-Mikulik, Stefan Strauß, Laura Di Centa, Philipp Kostohryz, Martina Fuseková, Judita Huber

Ohlédnutí

Galavečr viedenských Slovákov

15. 2. sa uskutočnil 17. Galavečr viedenských Slovákov v priestoroch jedného z najkrajších hotelov imperiálnej Viedne: Hotel Park Hyatt, Am Hof 2, 1010 Wien.

Spomienkové podujatie pri príležitosti druhého výročia vraždy novinára Jána Kuciaka

Pri príležitosti druhého výročia vraždy novinára Jána Kuciaka a jeho snúbenice Martiny Kušnírovej sa 21. februára 2020 konalo pred budovou slovenskej ambasády vo Viedni spomienkové podujatie.

Spomienkové podujatie na atentát v Oberwarte

V meste Oberwart sa 4. februára 2020 konalo spomienkové podujatie na štyri rómske obete atentátu pred 25 rokmi. Podujatia sa zúčastnil o. i. prezident Národnej rady Wolfgang Sobotka, predstavitelia menšín, rodiny obetí a členovia diplomatického zboru. V mene zastupiteľského úradu Slovenskej republiky vo Viedni bol na spomienkovom podujatí zástupca veľvyslanca Slovenskej republiky Martin Pangrác.

Předseda Národní rady Wolfgang Sobotka na V4 obědě

V rámci předsednictví České republiky ve skupině visehradských zemí (V4) pořádá velvyslankyně Ivana Červenková pravidelné obědy pro velvyslance Maďarska, Slovenska a Polska, na které zve významné osobnosti rakouského veřejného života.

Poslední oběd se uskutečnil 18. února v rezidenci velvyslankyně. Čestným hostem byl Wolfgang Sobotka, předseda dolní komory rakouského parlamentu. Tématem diskuse při obědě byl mimo jiné příští víceletý finanční rámec EU, česko-rakouská kniha o historii *Sousedé* či spolupráce národních parlamentů.

Ve vídeňské *Rusálce* teče krev, ale pěvecké obsazení je skvělé

Libreto Jaroslav Kvapil (1868-1950):

„Za tvou lásku, za tu krásu tvou,
za tvou lidskou vášeň nestálou,
za všechno, čím klet jest osud můj,
lidská duše, Bůh tě pomiluj!“

Obnovená inscenace *Rusalky*, která měla premiéru ve Vídeňské státní opeře v lednu 2014 (režisér Sven-Eric Bechtolf), je nyní výtečně pěvecky obsazena. Nebyla ani tehdy a ani dnes není „tradiční“. *Rusalka* je tmavovlasá vod-

ní víla v zimní, neutěšené krajině, s kmeny uschlých stromů, napadaným sněhem, holými šedými stěnami. Scéna se dělí na dvě roviny, spodní v pozadí s od mrazu zamženým sklem a druhá je jakýsi balkónový prostor přes celé jeviště. Zámek zastupují červené stěny s postelí a již zmíněné

okno. Vodník je statný energický muž, který rychle pobíhá z prvního patra na dolní scénu, Rusalka také podává skvělý atletický výkon, než vyhledá ježibabu, a protože nemá nožky – je přece vodní vílou – musí se tudíž po scéně plazit. Zcela rušivým elementem v posledním aktu je skládací židle, která trůní v krajině. Hajný má na sobě pouze kožené kalhoty s laclm, typické oblečení rakousko-bavorské. Cizí kněžna v červené róbě a princ se příliš neodchylují od klasiky. Polonéza je stylizovaná do milostných hrátek novomanželů (balet) před zraky Rusalky, za sklem pochodu jí smutečně oblečení hosté svatby. Chudák Rusalka, nejenže nedokáže prince k sobě připoutat, ale musí celou operu ustát bosa v jakémsi bílém kombiné. Skutečným šokem je krutá pomsta Ježibaby, která podřeže a ubodá kuchtička, zřejmě na základě slov: tohle vyžle posílá mi k snědku – co na tom, že Ježibaba odmítá výsměšným: to bych měla k snědku čistou pečeni. Mrtvolu pak nabídne lesním žinkám, které jako upírky lačně sají kuchtičkovou krev a krev si smáčejí ruce a poté opěvují své půvaby (Mám, zlaté vlásky, mám).

Ten největší vklad do inscenace přineslo nové pěvecké obsazení. Vynikající princ polského tenoristy Piotra Beczaly s lyrickým i dramatickým výrazem, skvělá cizí kněžna sopranistky Eleny Zhidkové, přesvědčující Ježibaba s temnými tóny slovinské mezzosopranistky Moniky Bohinecové

a naprosto vynikající vodník se srozumitelnou češtinou jihokorejského basisty Jongmin Park i Olga Bezsmertná jako Rusalka se snažila, co bylo v jejích hlasových možnostech. Je potěšující, že spolu s Piotrem Beczalou sklídl od publika největší ovace i český dirigent Tomáš Hanus.

Státní opera Vídeň – Antonín Dvořák: *Rusalka*
 Dirigent: Tomáš Hanus, režie: Sven-Eric Bechtolf, scéna: Rolf Glittenberg, kostýmy: Marianne Glittenberg, světla: Jürgen Hoffmann, choreografie: Lukas Gaudernak, sborník: Martin Schebesta

Státní orchestr Vídeňské opery, premiéra 26. ledna 2014
OBSAZENÍ:

- Princ – Piotr Beczala
- Cizí kněžna – Elena Zhidková
- Vodník – Jongmin Park
- Rusalka – Olga Bezsmertná
- Ježibaba – Monika Bohinecová
- Hajný – Gabriel Bermúdez
- Kuchtička – Rachel Frenkel
- 1. lesní žinka – Diana Nurmukhametova
- 2. lesní žinka – Szilvia Vörös
- 3. lesní žinka – Margaret Plummer
- Myslivec – Rafael Fingerlos

(Psáno po 22. provedení 4. února 2020)

Maškarní ples 2020

V sobotu 15. února zahýřila sokolovna ve Steinergerasse duhovými barvami a jinak cvičební místnost se na několik hodin proměnila v kouzelnou oázu radostného veselí a skotačení. Přispěli k tomu i sami návštěvníci svými nápaditými maskami a skvělá hudba, dvojice Mistrál ze Slovenska. Na plese tak zazněly česko-slovenské písničky a nechyběly ani mezinárodní melodie. Tanečníci se mohli na parketu vytancovat za zvuku jak standardních, tak i latinsko-amerických tanců a také tzv. „diskotéka“ dostala patřičný prostor. Divadelníci Vlastenecké omladiny předvedli scénku z připravovaného muzikálu *Rebelové* a zlatým hřebem večera pak byla tradiční promenáda s volbou masek. Ty se před porotou všemožně předváděly a snažily se troufnout jedna druhou. Výběr byl velmi obtížný a mně bylo líto roztomilých trpaslíků se sličnou Sněhurkou, kteří skončili na nevděčném 4. místě a už na ně nezbyly ceny. Ale vítězná cikánská tlupa přesvědčila všechny svým temperamentem, že jsou prostě ti nejlepší. Lidožrouti a Mário s Luigim byli zase tak absolutně dokonalí, že posbírali druhou a třetí cenu.

A co jsme kromě tance všichni stihli? Hud-

ba hrála téměř nepřetržitě a zahrála také sólo Ilonce, která nedávno oslavila své polokulaté narozeniny. Ilonka je tichou duší a pilnou sokolskou včeličkou, je jedním z pilířů Sokola ve Steinergerasse a všichni jí upřímně přejeme hodně zdraví a spokojenosti. Také návštěvnice Kristýnka, jedna z krásných cikánek, slavila úderem půlnoci své mladé narozeniny a dostala tradičního hobla. Bylo nám spolu dobře, byli jsme veselá česko-slovenská rodina a domů jsme se rozcházelí spokojení a nabití novou energií. Ti mladí ovšem neměli ještě dost a našli si diskotéku, kde dováděli až do ranního kuropění a domů šli až za světla. A takhle to má taky být!

Foto: aVa

Vítězná masky

Sněhurka a její trpaslíci

Jubilantka Ilonka tančí sólo

Spolkový výlet do Bratislavy

Pozýváme vás na celodenní výlet do Bratislavy na hrad Devín, plavbu lodí po Dunaji, procházku po Staromeste a na premiérové baletné rozprávkové představení *Popoluška* v novom divadle SND.

Zraz: 25. 4. 2020 o 9:30 – Hauptbahnhof Wien

Návrat: okolo 22:00 – Hauptbahnhof Wien

Cena: pre členov spolku SOVA 20 €, deti 10 €, bezplatne pre deti zo sobotňajších kurzov slovenčiny v spolku!

V cene je zahrnutá doprava organizovaným autobusom, vstup na hrad, loď a do divadla.

Obmedzený počet miest!

Prihlášky na: elena.mandik@gmail.com, 0680/12 60 341

Nahláste počet detí a dospelých a zaplatte určený poplatok do 31. 3. 2020 v hotovosti v spolku alebo na konto SOVA:

IBAN: AT52 14000 03710071330

BIC: BAWAATWW

Sprachkursangebot im Sommersemester

Unser Kursplan umfasst 330 Sprachkurse in 33 Sprachen.

Sprachkurse im Sommersemester (09. 03. – 30. 06. 2020):

Albanisch, Arabisch, Bulgarisch, Dänisch, Englisch, Farsi, Finnisch, Französisch, Griechisch, Hebräisch, Hindi, Italienisch, Japanisch, Koreanisch, Kroatisch, Kurdisch, Mazedonisch, Niederländisch, Norwegisch, Polnisch, Portugiesisch, Rumänisch, Russisch, Schwedisch, Serbisch, Slowakisch, Slowenisch, Spanisch, Tschechisch, Türkisch, Ukrainisch, Ungarisch und ÖGS

Ermäßigte Kursgebühr:

- 25 % für Studierende aller Universitäten,
- 50 % für Studienbeihilfenempfänger*innen der Universität Wien

Detaillierte Informationen zu unseren Kursvarianten (Daten, Intensität, Kursgebühren, Ermäßigungen) finden Sie auf unserer Webseite: Fremdsprachenkurse.

ECTS-Punkte: Die Kurse schließen mit einer Kursprüfung ab.

Mit einem positiven Zeugnis werden ECTS-Punkte vergeben.

Über die Anrechnung der ECTS-Punkte entscheidet die jeweilige Studienprogrammleitung.

Niveaus A1 und A2: 2 ECTS-Punkte pro Kurs

ab Niveau B1: 3 ECTS-Punkte pro Kurs

Spezialkurse Für Studierende:

Fachsprachliche Kurse für Business, Recht, Wissenschaft und Internationale Beziehungen in Englisch, Französisch und Spanisch.

NEU im Angebot: Schreibwerkstatt für Arabisch, Französisch, Russisch, Spanisch und Türkisch

Prüfungsvorbereitungen: CAE, CPE, FCE, IELTS

ERASMUS Vorbereitungskurse

Sprachkompetenznachweise für Studierende

Team des Sprachenzentrums der Universität Wien

Universitätscampus Hof 1.16, Alser Straße 4, 1090 Wien

Tel.: 01/4277-24101, E-Mail: sprachenzentrum@univie.ac.at

Univerzita Palackého vydá sérii pěti učebnic češtiny pro cizince

Univerzita Palackého v Olomouci se chystá vydat novou pětidílnou sérii učebnic češtiny pro cizince. První díl, věnovaný těm nejpokročilejším, je již na světě, další budou postupně přibývat. Vydání učebnic je součástí projektu Czech it UP, který se inspiroval moderním stylem učebnic oxfordského typu. Testují je cizinci, kteří na univerzitě studují, řekli zástupci školy.

Jako první vyšel díl pro nejpokročilejší studenty. Univerzita k jeho vydání na prvním místě přistoupila záměrně, protože podobný typ učebnic na trhu chybí. „Sérii Czech it UP záměrně uvádíme dílem určeným pro úroveň C1. Právě v této úrovni totiž na českém trhu citelně chybí výběr knih a učebnic, s nimiž je možné při výuce pracovat,“ uvedl ředitel vydavatelství Aleš Prstek. Pracovní verzi této učebnice jako první pozitivně testovali studenti na Letní škole slovenských studií, na kterou každoročně přijíždějí lidé z celého světa.

Osobnost Závěše Kalandry připomíná výstava v Senátu

Osobnost levicového intelektuála Závěše Kalandry připomíná výstava v Senátu. Kalandra byl před sedmdesáti lety odsouzen a popraven komunistickým režimem, který ho zařadil do skupiny s političkou Miladou Horákovou. Důvodem popravy nebylo podle tvůrců výstavy smyšlené obvinění Kalandry z velezrady a špionáže, ale snaha komunistů vypořádat se exemplárně se svými kritiky a odpůrci.

Předseda Klubu Milady Horákové František Šedivý připomenul, že novinář, filolog a historik Kalandra v jednadvaceti letech vstoupil do komunistické strany, kam ho přivedla snaha zlepšit společenský řád. Za kritiku stalinských procesů v tehdejší Sovětské svazu byl v roce 1936 označen za trockistu a ze strany vyloučen. Druhou světovou válku strávil v koncentračních táborech, po ní se věnoval převážně vědecké práci. Kalandra byl zatčen v roce 1949 a do skupiny s Horákovou zařazen jako trockistický štváč. Popraven byl 27. června 1950 navzdory protestům vědců z Harvardovy univerzity. Plně rehabilitován byl až v roce 1990. O rok později mu tehdejší prezident Václav Havel udělil Řád Tomáše Garrigua Masaryka.

Sčítání lidu v ČR

Poslanci chtějí, aby obyvatelé u sčítání lidu vyplňovali údaje o víře. Lidé budou moci příští rok zřejmě znovu dobrovolně vyplňovat i rubriku, zda se hlásí k nějaké církvi nebo náboženské společnosti. Shodl se na tom sněmovní výbor pro veřejnou správu. Doporučil tak rozšířit vládní předlohu, která se zachováním zjišťování údajů o víře nepočítala. Dolní komora o předloze rozhodne při nejbližší příležitosti. Předseda Českého statistického úřadu (ČSÚ) Marek Rojíček absenci dotazu na víru ve vládním návrhu zdůvodňoval tím, že při minulém sčítání na něj odpověděla jen zhruba polovina lidí. Pro mnohé z nich to byla otázka citlivá a řada lidí prý uváděla vymyšlená vyznání. Sčítání lidu se koná jednou za deset let.

3/2 U kulatého stolu pořádaného Stálou komisí Senátu pro kraje žijící v zahraničí se sešli zástupci Ministerstva školství a zahraničních věcí, aby společně probrali koncepci a obsah vládního „Programu podpory českého kulturního dědictví na léta 2021–25“.

Kulatý stůl v Senátu ČR

Aktuální potřeby české diaspory, využití potenciálu českých krajanů, podpora programu České kulturní dědictví i nové formy komunikace – o tom se debatovalo v rámci kulatého stolu pořádaného v Senátu předsedou Stálé komise Senátu pro kraje v zahraničí Tomášem Czerninem.

Počet Čechů žijících v zahraničí stále narůstá. Na rozdíl od minulosti mnozí z nich počítají s návratem. „V současnosti existuje na 300 krajských spolků. Je třeba zvýšit systémovou pomoc na jejich fungování,“ prohlásil ve svém vystoupení zmocněnec MZV pro kraje Jiří Krátký. „Spolupráce s krajskou komunitou je významným obohacením. A to především z hlediska sociálního, ale nezanedbatelný je i ekonomický přínos. Jen za rok 2018 poslali krajané ze zahraničí do ČR téměř 86 miliard korun. Největšími přispěvateli jsou mladí Češi pracující v Německu, Rakousku, Velké Británii a Irsku.“

Debatovali senátor Tomáš Czernin, Martin Smolek, náměstek pro řízení sekce právní a konzulární MZV ČR, Dana Prudíková, náměstkyně pro řízení sekce legislativy a mezinárodních stavů, Ladislav Bánovec, ředitel odboru mezinárodních stavů MŠMT ČR, zmocněnec Jiří Krátký a jeho hosté Markéta Kubánková, Czexpats in Science, Křištof Hanzlík, NUVIT, Jan Kovařík, Terra.cz, zástupci ministerstva školství, členové Konzultativní rady. Moderovala Bronislava Vacková, tajemnice Stálé komise Senátu PČR pro kraje žijící v zahraničí. Debaty se také zúčastnila předsedkyně Kulturního klubu Čechů a Slovákův Rakousku, která měla možnost v rámci kulatého stolu referovat o problematice české národnostní menšiny v Rakousku, respektive ve Vídni.

Širší debatu o možnostech využití potenciálu expatů i spolupráce s diasporou nabídne krajská konference, která se uskuteční 29.-30. září v Praze.

Ve volbách do Národní rady na Slovensku zvítězilo hnutí OĽaNO

Volby do Národní rady Slovenské republiky 2020 se konaly v sobotu 29. února 2020, bylo voleno všech 150 poslanců Národní rady v jednom volebním obvodu zahrnujícím celé Slovensko.

Dle výsledků voleb zvítězilo hnutí OĽaNO s 25,03% hlasů, následuje strana SMER-SD s 18,29% a hnutí SME Rodina s 8,24%, hranici 5% překročily strany ĽSNS, SaS, a překročila hnutí PS/Spolu a Za ľudí, avšak koalice PS/Spolu se do NR nedostala, neboť potřebovala 7% hlasů.

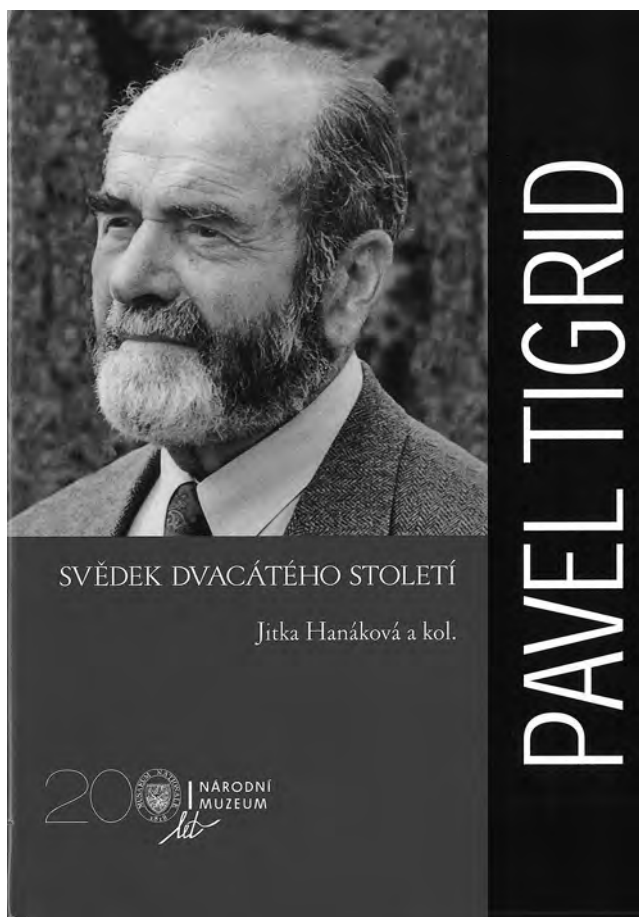
Voleb se mohlo účastnit okolo 4 445 000 voličů včetně Slováků žijících v zahraničí. Počet Slováků v zahraničí se odhaduje na 300 000. Přes 86 000 voličů v zahraničí požádalo o možnost volit korespondenčně. Velké množství Slováků pobývajících v České republice odvolilo v Kútech na československé hranici.

Slovenská strana Smer utrpěla poprvé od roku 2006 volební porážku a zamířila do opozice. Zemi povede Igor Matovič, politik, kterého by až donedávna jako budoucího premiéra tipoval jen málokdo. Poslanec a lídr hnutí Obyčejní lidé a Nezávislé osobnosti (OĽaNO) svou kampaň postavil výhradně na slibu vymýtí korupci.

Igor Matovič je slovenský politik a bývalý podnikatel. Od roku 2010 je poslancem NR SR, nejdříve zvoleným na kandidátce SaS a poté jako předseda hnutí Obyčejní ľudia a nezávislé osobnosti. Toto hnutí Matovič spoluzakládal.

Igor Matovič (OĽaNO)

Pavel Tigríd

Jitka Hanáková a kol.: *Pavel Tigríd. Svědek dvacátého století*, Praha: Národní muzeum, 2019, 176 str., pevná vazba, 170 × 235 mm, 478 g

Kolektivní monografie je věnována Pavlu Tigrídovi, jednomu z nejvýraznějších představitelů československého protikomunistického exilu. Publikace představuje osobnost Pavla Tigrída v souvislostech kulturních a politických dějin 20. století, jichž byl Tigríd aktivním tvůrcem.

Pavel Tigríd zasvětil půl století boji s totalitními režimy a významně tak přispěl k pádu komunismu a obnově demokracie v Československu. Patřil k největším českým novinářům druhé poloviny 20. století a novinářské profesi zůstal věrný až do své smrti, jen s malou přestávkou v letech 1994-1996, kdy byl českým ministrem kultury. Kniha obsahuje anglické resumé, rejstřík a dvě fotopřílohy.

Nová kniha *Do bouře* (2020) české violoncellistky a spisovatelky Anny Brikciusové

Sbírka básní *Do bouře* byla napsána v Bratislavě v rámci pobytového stipendia Visegrad Fund. Vydalo nakladatelství Bor.

„Hudebnice a literátka, která dosud vydala jednu prozaickou a jednu básnickou sbírku, navazuje ve své aktuální knize básni na tu předešlou, jež vyšla v roce 2017 pod názvem *Kolibří úsměv*. Z ní, stejně jako z té nynější, vycítí poučený čtenář autorčino hudební cítění i vzdělání. Je patrné na hře se slovy, jejímž výsledkem je výrazná zvukomalebnost veršů, pro básně je dále příznačný vnitřní neklid,

výrazná symbolika a silný duchovní rozměr. Aktuální sbírka *Do bouře* je snad jen o něco naléhavější, ale i nadějnější než sbírka předešlá. Opět se tu objevuje antropomorfizovaná příroda, temnota, ale i příslib svítání, pády i vzestupy, cesta odnikud někam, už ne nikam. Pro toho, kdo se chce poprat s dešifrováním symbolů, bude četba jejích básní nepochybně silným zážitkem. Na obálce knihy upoutá reprodukce obrazu Josefa Žáčka, o generaci staršího malíře niterné spirituality, jak bývá charakterizován.“

Knihu je možno zakoupit exkluzivně v internetovém knihkupectví Kosmas.cz zde:

<https://www.kosmas.cz/knihy/272334/do-boure/>
Odkazy:

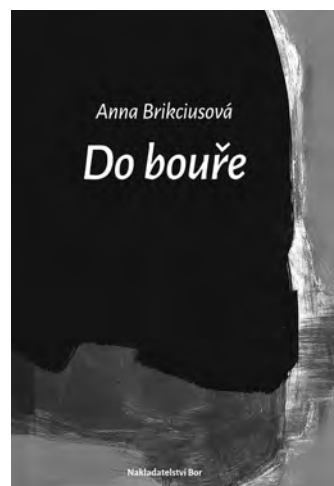
<http://Anna.Brikcius.com>

<http://www.Twitter.com/Brikciusova>

<http://www.FaceBook.com/Brikciusova>

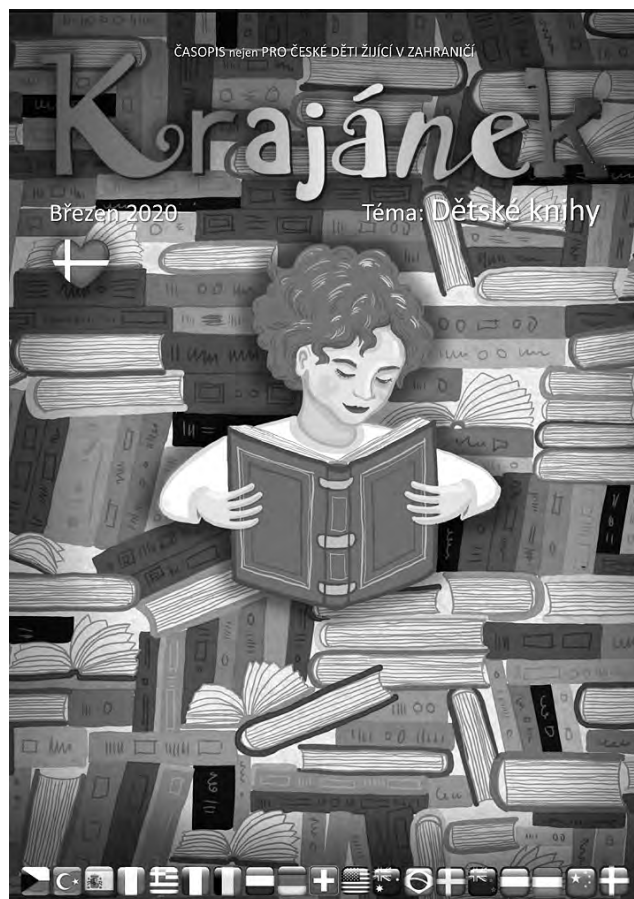
<http://www.Instagram.com/Brikciusova>

<http://www.NaklBor.cz>

Vyšlo březnové číslo časopisu *Krajánek*

Časopis *Krajánek* vydává *Krajánek* ve světě z. s. Všechna čísla jsou zdarma ke stažení na <http://krajanekvsvete.cz/>.

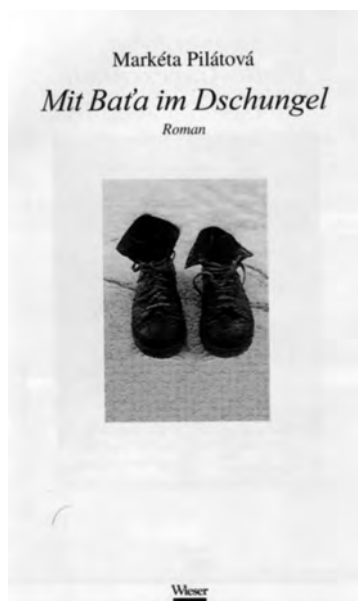

Novinky nakladatelství Wieser z českého pohledu

Stanislav Struhar
(* 1964, Zlín)
žije ve Vídni

Stanislav Struhar: *Verlassener Garten*
cca. 120 str., váz., EUR 21,00
ISBN 978-3-99029-381-2

Markéta Pilátová
(* 1973, Kroměříž)
několik let žila v Brazílii
a Argentině, kde se do-
stala do kontaktu s po-
tomky rodiny Baťových.
Její romány byly přelo-
ženy do šesti jazyků.

Markéta Pilátová: *Mit Baťa im Dschungel*
cca. 280 str., váz., EUR 21,00
ISBN 978-3-99029-382-9

Wieser Verlag
www.wieser-verlag.com

A-9020 Klagenfurt/Celovec • 8.-Mai-Straße 12
Telefon +43 (0)463 37036 • Telefax +43 (0)463 37635
office@wieser-verlag.com • <http://www.wieser-verlag.com>

Ein Abend über Peter Kreisky

Bruno Kreisky Forum für internationalen Dialog uspořádalo začátkem února *Ein Abend über Peter Kreisky*.

Peter Kreisky wurde am 8. Mai 1944 im schwedischen Exil geboren, wohin sein Vater, der spätere Bundeskanzler Bruno Kreisky, vor den Nazis flüchten musste. Am 27. Dezember 2010 verstarb er während einer Bergwanderung auf Mallorca, wo er einen kurzen Weihnachtsurlaub verbrachte.

Zu seinem 75. Geburtstag erschien ein Buch über Peter Kreisky, den 68er, engagierten Wachstumskritiker und radikalen Demokra Wachstumskritiker und radikalen Demokraten – herausgegeben von seiner Lebenspartnerin Eva Brenner. Es stellt sein visionäres Denken und Handeln an den Rändern linker Bewegungen, seinen Kampf gegen Rassismus, Sexismus und Fundamentalismus in den Fokus und lässt Umrisse einer politischen Theorie erkennen.

Die Themen, die Peter Kreiskys ein Leben lang beschäftigt haben – die Zukunft des Sozialstaates, Feminismus, Flüchtlingsfragen oder das Zusammenschrumpfen der linken Szene und damit verbunden die mögliche Organisation einer „neuen linken“ Gemeinschaft – sind heute so aktuell wie je.

Den Bruch wagen – Texte von und über Peter Kreisky,
hrsg. von Eva Brenner, Wien: Mandelbaum Verlag 2019

Veletrhy Brno, a. s.,

nejvýznamnější organizátor odborných veletrhů a výstav v České republice, pořádá i letos celou řadu zajímavých veletrhů a výstav určených jak pro odbornou, tak i širokou veřejnost.

Přehled stěžejních veletrhů BVV v roce 2020:
05.-09. 10. 2020

MSV – Mezinárodní strojírenský veletrh

IMT – Mezinárodní veletrh obráběcích a tvářecích strojů
 FOND-EX – Mezinárodní slévárenský veletrh
 WELDING – Mezinárodní veletrh svařovací techniky
 PROFINTECH – Mezinárodní veletrh technologií pro povrchové úpravy
 PLASTEX – Mezinárodní veletrh plastů, pryže a kompozitů
21.-23. 10. 2020
 WOOD-TEC – Mezinárodní veletrh pro dřevozpracující a nábytkářských průmysl
 Bližší informace na www.bvv.cz.

Zprávy ZÚ

Anlässlich des Beethovenjahres 2020 bietet die Secession ein besonderes Raum- und Klangerlebnis – Der Beethovenfries und die 9. Symphonie

Für die BesucherInnen der Secession ist es nun erstmals möglich, den Beethovenfries von Gustav Klimt musikalisch untermalt zu erleben. Über Kopfhörer können sie den 4. Satz aus der *Symphonie Nr. 9 d-moll op. 125* in einer preisgekrönten Einspielung durch die Wiener Symphoniker unter Philippe Jordan anhören. Somit wird die musikalische Inspiration Klimts für den Fries für die BesucherInnen erfahrbar: Der Beethovenfries, der in der Secession zu sehen ist, wurde als bildliche Darstellung der 9. Symphonie Beethovens geschaffen.
www.secession.at

Danube Challenge Cup 30.-31. květen 2020, Gerasdorf / Vienna

Chcete si zahrát proti týmům ze sedmi a více zemí či se zúčastnit jako divák? Mezinárodní mládežnický fotbalový turnaj Danube Challenge Cup představuje skvělou kombinaci uvolněné atmosféry venkova a zajímavostí Vídně. Není tedy žádným překvapením, že byl turnaj od prvního ročníku v roce 2012 každý rok plně obsazen.

Age Categories: starší přípravka (U10), starší přípravka (U11), mladší žáci (U12), mladší žáci (U13), starší žáci (U15), mladší dorostenci (U17)

Tournament website: www.danubechallengecup.at
 Organizátor: SV Gerasdorf-Stammersdorf & SC Columbia Floridsdorf

Tel.: +420 777 277 368 (CZ)

E-Mail: stepan.sokac@euro-sportring.cz

Wien braucht dich!

Einladung zur Informationsveranstaltung der Wiener Polizei:

Donnerstag, 26. März 2020, 18:00 Uhr

VHS Liesing, Liesinger Platz 3, 1230 Wien

Mittwoch, 1. April 2020, 18:00 Uhr

Amtshaus Brigittenau, Brigittaplatz 10, 1200 Wien

Donnerstag, 28. Mai 2020, 18:00 Uhr

JugendZone16, Ottakringer Straße 200, 1160 Wien

Österreichische Staatsbürgerschaft ist Voraussetzung!

Ich suche eine neue berufliche Herausforderung!

Ich habe Migrationshintergrund und möchte gerne Polizistin/Polizist werden!

Welche Voraussetzungen sind dafür notwendig?

Was verdiene ich als Polizistin/Polizist?

Dann ist der Besuch dieser Informationsveranstaltung der Wiener Polizei auf jeden Fall richtig!

Die Wiener Polizei möchte Menschen mit Migrationshintergrund dazu ermutigen, sich bei der Polizei zu bewerben.

Bei den Veranstaltungen „Wien braucht dich!“ können Sie sich über die Ausbildung und die Polizeiarbeit informieren.

Polizistinnen und Polizisten der Wiener Polizei stehen für Ihre Fragen zur Verfügung.

Das Projekt „Wien braucht dich!“ wird in Kooperation mit der Stadt Wien (Integration und Diversität) und der Wiener Polizei durchgeführt.

Regionalstelle Süd Integration und Diversität

1100 Wien, Keplerplatz 5

Tel.: +43 1 4000 10921, Mobile: +43 676 8118 10921

www.integration.wien.gv.at

Leo-Perutz-Preis für Wiener Kriminalliteratur: Ausschreibung 2020

Sehr geehrte Damen und Herren,

der Hauptverband des Österreichischen Buchhandels (HVB) und die Stadt Wien Kultur laden herzlich zur Teilnahme am Leo-Perutz-Preis für Wiener Kriminalliteratur ein. Der Preis zeichnet Kriminalromane aus, deren Qualität und literarischer Anspruch an den namensgebenden österreichischen Literaten erinnern. Darüber hinaus sollen die ausgezeichneten Werke möglichst innovativen Charakter haben und müssen einen Wienbezug aufweisen.

Die Stadt Wien Kultur stiftet das Preisgeld in der Höhe von 5 000 €. Die Teilnahme am Wettbewerb ist kostenlos. Die Entscheidung über die Auszeichnungen des Leo-Perutz-Preises für Wiener Kriminalliteratur trifft eine unabhängige Fachjury.

Ausgezeichnet werden Kriminalromane mit:

- gehaltvollem literarischem Anspruch im Sinne des namensgebenden Autors Leo Perutz
- Wienbezug (Schauplatz des literarischen Werkes)
- wenn möglich innovativem Charakter.

Einreichberechtigt sind alle Kriminalromane, die zwischen dem 1. Juli 2019 und dem 30. Juni 2020 erschienen sind oder erscheinen werden.

Termine:

Ende der Einreichfrist: 31. März 2020

Shortlist: 1. Juli 2020

Bekanntgabe des Siegertitels und Preisverleihung im Rahmen der Kriminacht im Wiener Kaffeehaus am 6. Oktober 2020

Anmeldungen sind ausschließlich online möglich. Hier finden Sie das Anmeldeformular.

Details zur Ausschreibung finden unter www.buecher.at/leo-perutz-preis/

Die Durchführung des Leo-Perutz-Preises erfolgt mit freundlicher Unterstützung der Bestattung Wien.

Rücksprachehinweis:

Hauptverband des Österreichischen Buchhandels

Mag. (FH) Alexander Lippmann

Tel.: +43 1 512 15 35 25

E-Mail: lippmann@hvb.at

Adel in Böhmen mit Georg Adam Clam Martinic, 23.-26. 10. 2020“

Rádi Vás již teď upozorňujeme na připravovaný zájezd po stopách české aristokracie „Adel in Böhmen“ s hrabětem Georgem Clam Martinicem, potomkem Jaroslava Bořity Martinice (pražská defenestrace 1618). Georg Clam Martinic pracuje jako průvodce (např. provádí na hradě Schal-

laburg), vypráví osobní příhody během procházky soutěskou Klamschlucht či rodinným hradem v Klamu. Doprovází různé zájezdy, při kterých jeho přítomnost znamená zprostředkování vlastních zážitků, poznatků o vlastním rodu Clam Martiniců, a rád přebírá zakázky od skupin, které předem vysloví svoje přání. Mj. organizuje každý rok v létě velmi oblíbené koncerty v areálu hradu Clam.

Abfahrt:

5:30 Uhr Neuhofen an der Krems - Forum

5:45 Uhr A1 Ansfelden, Rosenberger

6:00 Uhr Hbf. Linz, vor dem Café Stellwerk

entlang der Strecke über **Freistadt (genaue Zustiegsstelle anführen und Zeit selbst berechnen)**

1 Tag

ME Biofarm Košík (Václav Košnář kocht für uns!)

Schloss Frýdlant in Nordböhmen, ehemaliger Sitz der Grafen Clam Gallas

N /AE – Hotel Babylon, **Liberec**

2. Tag

Schloss Sychrov - ehemaliger Sitz der Fürsten Rohan

Mělník – Schloss und Weinkeller – Sitz der Fürsten Lobkowitz

ME

Berg Říp – kurze Wanderung

N /AE- Hotel Hejtmanský dvůr, **Slaný**

3. Tag

Schloss Smečno – ehemaliger Sitz der Grafen Clam Martinic / in Österreich Burg Clam →

Burg Karlštejn – Burg zur Aufbewahrung der Kronjuwelen

ME

N /AE – Hotel Pivovarský dvůr, **Zvůkov**

4. Tag

Schloss Orlik – Sitz der Fürsten Schwarzenberg

ME

Schloss Konopiště – ehemaliger Sitz des Thronfolgers Franz Ferdinand d'Este

Kosten DZ 490,- / EZ 540,-

Busfahrt

3 Nächtigungen

4x ME + 1 Getränk

3x AE (ohne Getränk)

Eintritte

Führungen

Reiseleitung

Anmeldung an

Hana Rigo

per Mail: rigotranslations@aon.at

telefonisch: **0676 318 48 91**

IBAN: AT51 2032 6000 0401 3389

POKYNY PRO ČTENÁŘE

Příhlášky k členství/odběru časopisu zasílejte na adresu:

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku

Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich

Mohsgasse 30/9

A-1030 Wien

tel./fax/záznamník (od 10:00): **++43-1-79 88 454**

e-mail: info@kulturklub.at, www.kulturklub.at

Nemáme placenou sekretářku, a proto prosíme o pochopení, pokud se nedovoláte. Namluvte svá přání na záznamník, určitě se ozveme. Srdečně děkujeme všem novým odběratelům časopisu a věříme, že jsou s ním spokojeni. Zároveň prosíme o Vaše ohlasy, přání, návrhy a kritiky.

Vážení členové v Rakousku, příspěvek na rok 2020 činí **35,- €** (členský příspěvek 17 € + předplatné 18 €).

Členství zahrnuje: zasílání časopisu, možnost inzerce na homepage Klubu, možnost inzerce s 20 % slevou v časopise *Kulturní klub* aj.

Vážení čtenáři v Rakousku, abo-příspěvek na rok 2020 činí **37,- €**. Prosíme, uveďte na složenice zkratku ABO.

Bankovní spojení: Bank Austria

IBAN: **AT 03 1200000 683035901**

SWIFT: **BKAUATWW**

POKYNY A CENÍK PRO INZERENTY

(platí od 1. 1. 2017, viz též: www.kulturklub.at)

e-mail: inzerce@kulturklub.at

Karlsknaben suchen Nachwuchs

Hast du Freude am Singen? Dann bist du bei uns genau richtig!

Nach einem kurzen Kennenlernen mit unserem Team, wirst Du gleich bei den Karlsknaben angemeldet.

Unsere Anforderungen: • Mindestalter: 9 Jahre • Höchstalter: 14 Jahre bzw. bis zum Stimmbruch • Sängerbische und chorische Erfahrung sowie Notenlesekenntnisse wären wünschenswert aber nicht zwingend vorausgesetzt.	Unsere Leistungen: • Vollkommen gratis • 2x wöchentliche Proben nur nachmittags • Regelmäßige Auftritte • Professionelle musikalische Ausbildung (auch in der Theorie) durch einen Volksschulkapellmeister der Wiener Sängerknaben • Musizieren auf hohem Niveau mit großen Werken alter Meister

Anmeldung jederzeit möglich

Kreuzherrenmusikschule Wien
Kreuzherrngasse 1 / 1040 Wien
(hinter der Karlskirche)

Telefon: +43 664 621 68 84
+43 1 504 61 87

E-Mail: info@khms.at

Web: www.khms.at

 Kreuzherrenmusikschule-Wien

Suchen Sie professionellen
& bezahlbaren Musikunterricht im attraktiven
Ambiente für Ihre Kinder oder sich selbst?

Möchte Ihr Sohn im Knabenchor bei der Karlskirche
singen?

Die Kreuzherrenmusikschule Wien bei der Karlskirche hat freie Plätze
für das Schuljahr 2019/2020 in den Fächern:

- Elementares Musizieren
- Klavier, Orgel, Akkordeon
- Violine, Viola, Violoncello, Kontrabass
- Blockflöte, Querflöte, Klarinette, Saxophon, Oboe, Fagott, Trompete, Horn, Posaune, Bariton, Tuba
- Gitarre, Harfe
- Sologesang, Chorgesang ("Karlsknaben")
- Schlagzeug

Sie sind herzlich zum Besuch und einer kostenlosen Schnupperstunde
eingeladen. Wir sind offen für alle!

 Kreuzherrenmusikschule Wien
Kreuzherrngasse 1 / 1040 Wien
(hinter der Karlskirche)

Telefon: +43 1 504 61 87
+43 664 621 68 84

E-Mail: info@khms.at

Web: www.khms.at

 Kreuzherrenmusikschule-Wien

TSCHJECHISCHES ZENTRUM
ČESKÉ CENTRUM

Herrengasse 17, 1010 Wien

Tel.: +43-1-53 52 360

www.czechcentres.cz/vienna

e-mail: ccwien@czech.cz

www.facebook.com/TschechischesZentrumWien

Po, St, Čt 10:00-17:00

Út 10:00-18:00, Pá 10:00-16:00
(Polední přestávka 12:00-12:30)

**Každou první sobotu v měsíci
otevřeno pro veřejnost
od 10:00 do 15:00 hodin!**

Galerie auf der Pawlatsche
Institut für Slawistik
Universitätscampus,
1090 Wien, Spitalgasse 2-4 / Hof 3
www.univie.ac.at/pawlatsche

Obchodní právo a nemovitosti

Adresa právníka / právníčky
v redakci

tel., fax a záznamník:
01 79 88 454 (od 11:00)

VESELÁ ŠKOLA s celodenní péčí

MŠ / Česká škola / doučování

7:00-17:00 hodin, 0-15 let

Barichgasse 21/4, 1030 Wien

Tel.: 0650 33 23 579

**Slowakisches Institut
SLOVENSKÝ INŠTITÚT**

Wipplingerstrasse 24-26, 1010 Wien

Po – Štv 09:00-12:30, 13:00-17:00

Pia 09:00-12:30, 13:00-15:00

tel./fax: ++43-1 53 54 057

www.mzv.sk/sivieden,

si.wien@gmx.at

RAKÚSKO-SLOVENSKÝ KULTÚRNY SPOLOK

Sekretariát: út 9:00-10:30,
čt 18:00-19:30

Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien

tel. +43-1-596 13 15

fax +43-1-595 57 99

rsks@slovaci.at

www.slovaci.at

ST. KARL

Kreuzherrngasse 1, 1040 Wien

Heilige Messe

Montag bis Freitag 18:00 Uhr

Samstag Vorabendmesse 18:00 Uhr

Sonn- und Feiertage 9:30 und 11:00 Uhr

Rosenkranz täglich um 17:30 Uhr

in der Kapelle

Beichtgelegenheit eine halbe Stunde vor Beginn
der Messen und nach Vereinbarung

Svatá zpověď také v českém jazyce!

Die Kirche ist geöffnet:

Mo-Fr 7:30-19:00 Uhr

Sa 8:30-19:00 Uhr,

So 9:00-19:00 Uhr

Kanzleistunden:

Mo-Fr 8:30-11:30 Uhr

Tel.: 504 61 87, Fax: DW 13

E-Mail: st.karl.wien@aon.at

Haus- und Krankenbesuche und Beichte
mit Kommunionempfang nach Vereinbarung
mit der Pfarrkanzlei

Otevřeno vždy od 15. března do 31. října

BIERGARTEN · RESTAURANT

Schweizerhaus

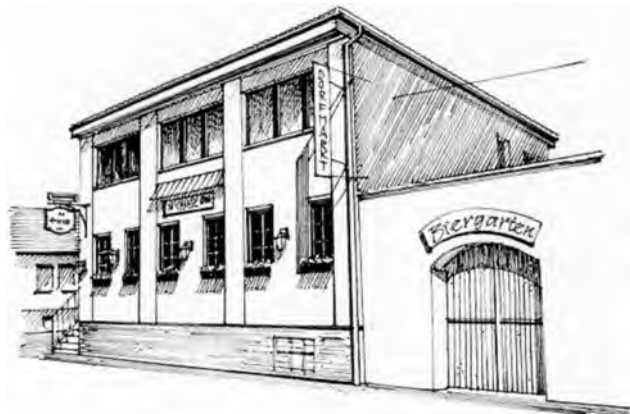
Familie Karl Kolařík

seit 1920

1020 Wien, Prater 116, Tel. 728 01 52

BÖHMISCHER HOF

Restaurace
privátní pokoje

Laaerstr. 55
2111 HARMANNSDORF-RÜCKERSDORF

So-St 10:30-22:00 hod.
Čt 10:30-14:00 hod.

Tel. 06 991 991 1111
www.hroch.at

KULTURNÍ KLUB

Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku
Informationszeitschrift der Tschechen
und Slowaken in Österreich
Mohsgasse 30/9, 1030 Wien
mobil (od 10:00): 0043-0-664-97 33 764
fax: 0043-1-79 88 454
e-mail: info@kulturklub.at
www.kulturklub.at

Koniasch Latin Press s. r. o.

Na Hubálce 7
CZ-169 00 Praha 6
tel.: +420-603 256 618
koniasch@gmail.com
www.koniasch.cz

STAROŽITNÍK: FIEDLER V.

Restauruje / nakupuje / prodává. Zájem o nákup českých malířů. Zprostředkování bude honorované. V. Fiedler, Vídeň 7, Siebensterng. 20. Tel. 523 35 81, mobil 0664/3566676.

Restaurace BÖHMERWALD

Česká kuchyně a speciality.
Osłavy pro malé i větší skupiny
v romantickém prostředí
české a slovenské restaurace.

Na Vaše objednávky se těší rodina Stuchlíkova,
1040 Wien, Argentinierstr. 66 / Wiedner Gürtel 20,
tel./fax: 505 72 34, e-mail: boehmerwald@aon.at,
www.restaurant-boehmerwald.at
otevřeno: po – ne 11:00-23:00 hod.

Restaurant Dinner Theater Schönbrunner Stöckl

beim Meidlinger Tor

České a slovenské speciality!

10:00-23:00, otevřeno po celý rok

Die Künstlerwirtsleut' Tamara Trojani – Konstantin Schenk

1130 Wien, Schönbrunn, Meidlinger Tor

Tel.: +43 1 8134229, 0664 2244849, Karten: +43 660 63 63 200

www.schoenbrunnerstoeckl.com www.dinnertheater.wien

KOREC und BLAŽEK OEG

Mo-Fr 09:00-19:00, Sa 09:00-15:00

17:00-18:00 – sleva 25 %

Täglich Mittagmenü – Spezialitäten aus der ganzen
Monarchie – Trennkost- und Seniorenkarte

Simmeringer Hauptstr. 96a, 1110 Wien

Tel. +74 331 81

Přímo v nákupním centru Simmering
3 hod. parkování v garáži zadarmo

Danica KORECOVÁ
majiteľka
fa. Korec
Veľké Úberce 310
Slovensko

- Ubytovanie
- Restaurácia
- Gril
- Kaviareň
- Sauna
- Fitness
- Parkovanie

TEL./FAX: 038/7486 159

VEĽKÉ ÚBERCE č. 310

Danica Korecová

fa. Korec

tel./fax:

038-7486 159

Info v reštaurácii
Pressburg

Božena Němcová: Jak šlo vejce na vandr

Za starých časů se stalo, že šlo vejce na vandr. Když tak jde na ten vandr, potká je vůl: „Kam pak jdeš?“ ptá se ho. „Jdu na vandr,“ odpoví vejce. „I já jdu, budeme dva,“ řekl vůl a šli dále. Potkali koně.

„Kam jdete?“ – „Jdeme na vandr.“

„Já také jdu, budeme tři.“ – Šli dále, potkali kočku. – I ta šla s nimi, bylo jich čtvero. – Zase šli dále, potkala je kačice. I ta šla s nimi, bylo jich patero. – Šli dále, potkali krocana.

„Kam jdete všichni?“ – „Jdeme na vandr.“

„I já půjdu s vámi, bude nás víc.“ – Bylo jich šestero. – Šli dále, potkali raka. – I ten šel s nimi, a tak jich bylo sedmero.

Šli, šli, až přišli do lesa, a tam nebylo ani ptáčka, ani žádného zvířátka, všude všecko pusto. Vandrovnickové měli hlad, nebylo čeho pojmít a noc se blížila. I pravilo vejce kočce: „Ty máš dobré oči, vylez nahoru na strom a podívej se, uvidíš-li kde světlo!“

Kočka se hned vydrápala na strom a když byla nahoře, viděla daleko chýšku a v ní světélko.

Rychle slezla a povídala to ostatním.

„No, už je dobře, tam půjdeme a kdyby tam i čerti byli, musí nám dát jíst!“ řeklo vejce. Šli – Když k chyšce došli, povídá vejce koňovi, aby zabuchal na dveře. – Kůň zabuchal a ven vyšla stará baba. „Co tu chcete, co tu hledáte? Rychle utečte, jak moji chlapci přijdou, všechny vás pobijí,“ baba na ně spustila. „Eh, pobijí, nepobijí, jen ty se o nás nestarej a dej nám jíst,“ pravilo vejce.

„Eh, nechť vás Perun, já pro takové pocestné nic nemám,“ odpověděla baba. – Tu se vejce rozhněvalo a kázalo volu, aby vzal babu na rohy a zanesl jí do lesa. – To se také v okamžení stalo, vůl odnesl babu do lesa, hodil ji do jámy a přiběhl nazpět. Tu když do chyše vešli, slyšeli přicházení člověka. – Všichni se lekli, jen vejce ne: poručilo hned, aby se kůň za dveře postavil, vůl doprostřed jizby, kočka aby vlezla na ohnisko, na polici krocana, pod lavici kačice, rak musel vlézt do škopku do vody, a když byl každý na svém místě, zhasilo vejce světlo a samo se zahrabalo do polena na ohništi.

Obyvatelé té chyšky byli zbojníci; dva přišli domů, tři zůstali na zboji. – Podivili se, že není světla v chyši a že jim nejde bába otvírat. „Nejspíš zaspala, praví jeden. – „No, však ji probudím,“ řekl druhý a vešel do dveří. Ale tu kůň vyhodil, až zbojník odletěl. „Jaký to čert?“ zvolá zbojník a skočí do jizby. A tu vůl začne ho rohama klát, a když skočí zbojník k ohništi, aby si rozžehl, kočka ho začne drápat, a jak sahá do popela, vejce se rozpuke a zastříkne mu do očí. I skočí ke škopku, aby si oči vymyl, ale tu ho popadne rak za prst. „Oh, sto bohů vám do hrdla, tohle není po dobrém,“ zvolal zbojník a hled dveře, ale vůl ho ještě rohama dobíjel, a krocana volal: „Udry, udry!“ a kačička: „Tak, tak, tak!“ – Stěží přišel zbojník ven tu vypravoval kamarádům, co se mu stalo v chyši. „Za dveřmi stojí mlátec se čtyřmi cepy, uprostřed jizby stojí jeden ze železnými vidlemi, na ohnisku je drápač, v popeli jeden střílí a ve vodě někdo stříhá; na polici volá: Udry, udry! a pod lavicí: Tak, tak, tak!“ – I lekli se zbojníci, utekly do lesa a do chyšky se více nevrátili.

Žilo tam tedy vejce se svými tovaryši v pokoji, dokud nesnědli, co tam byli našli. Potom se nejspíše domů vrátili.

Jiří Wolker: O milionáři, který ukradl slunce

Na světě žil jeden ohromný milionář. Stalo se, že shromáždil ve svých rukou všechno bohatství zemské. Nebylo nic, čeho by si nemohl popřát. Bydlil v nejkrásnějším zámku a všichni lidé mu sloužili.

Ale ubohý milionář byl nemocen. Jeho nemoc nebyla ani tak zlá, jako odporná. Po celém těle rostly mu hnusné žluté vředy, které přes den mokvaly a v noci děsně pálily. Byla to škaredá nemoc, tak škaredá, že až sám milionář se za ni styděl, a proto ji hledal ukrýt do šatů z jemných látek a do postelí z hedvábnými poduškami.

Jeho jmění ustavičně rostlo, ale jeho nemoc rostla také. Byla obava, že vyrážka zastihne oči. Toho se boháč nejvíce bál. Mohl-li dobře zakrýt všechna místa na svém těle, toto bylo jediné, které musilo zůstat nepříkryto, chtěl-li žít, vládnout a vydělávati.

Nemocný milionář rozhodl se, že si zavolá lékaře. Dotsud se žádného neptal na radu, ba žádného ani k sobě nepřipustil, neboť nechtěl, aby se někdo dozvěděl, jak ubohý je ve své podstatě. Obával se, aby lidé, kteří mu záviděli jeho ohromné štěstí, nezaradovali se snad nad jeho nemocí a necítili se šťastnější než on. Usuzoval, že máje nejvíce peněz, musí mít i nejvíce štěstí. Ostatní lidé tak usuzovali také, vzhlížejíc na jeho krásné šaty, automobily a pohodlí.

I zavolal si nejlepšího lékaře a řekl mu: „Pane lékaři, prohlédněte mě dobře a poradte co mám dělat, abych se uzdravil. Moje nemoc je tak odporná, že se o ní nesmí nikdo dozvědět. Proto zajisté prominete, když vás po vaší prohlídce dám popraviti. Nevěřím žádnému člověku, tím méně lidskému jazyku. Historie o králi Midasovi naučila mě být důslednějším než on. Ostatně vaší ženě bude vyplácena přiměřeně vysoká pense z mých pokladen a vaše děti vystudují na mé útraty.“

Lékař zpozoroval, že udeřila jeho poslední hodina. Neboť smrtící síla toho muže byla ohromná.

„Mé životní síly kvapem prchají“, pravil dále milionář. „Jedněte rychle!“

Svlékl se a stanul před ním nahý, podobaje se zpola rozmačkané housence a zpola vykotlanému zubu.

Lékaře zachvátil hnus. Jak k tomu přijdu, myslil si, abych byl k vůli jeho vředům zabít, já, který jsem docela zdravý. Každý člověk má moc usmrtit druhého člověka. Má-li ji on, budu jí mít i já. Dobrá, poradím mu lék, který mu přijde zatraceně draho.

„Milostivý pane“, řekl, „znám lék pro vaši chorobu. Je tím lepší, že jedině vy si jej můžete opatřit. Vy potřebujete slunce. Ale ne jen trochu, kterou dostávají almužnou ostatní, vy potřebujete slunce celé. Máte ohromné jmění a myslím, že i slunce můžete za ně snést s nebeské báně do svého paláce. Když se sním sám na nějaký čas uzavřete, když sám budete zblízka účasten jeho blahodárné dobroty, vyjdete ze sluneční lázně nejen úplně zdráv, ale i nesmrtelný. Je to jediný lék, který vám mohu doporučit, neboť na vás se sešla choroba celého světa. Slunce pak je zdraví celého světa.“

Milionář lékaři uvěřil. Jak by neuvěřil člověku, který byl krok před smrtí, jenom se ještě otázal: „Nevíte, jak může být slunce drahé?“ – „Slunce je drahé všem lidem. Možná, že je jednomu lacinější.“

Když lékař domluvil byl odveden a popraven. Vdově byl doručen šek na slušnou sumu, sirotkům zánovně školní

knihy, dvě zcela zachovalá pravítka z kanceláří milionářových a pouzdro na držátka s nápisem: *Uč se synu, moudrým býti!*

Milionář zatím přemýšlel, jak sundat co nejlaciněji slunce.

Dal zbudovat ohromná lešení. Sta inženýrů vystavělo velkolepý jeřáb. Stavitelé pracovali na plánech budovy, do níž mělo býti sneseno slunce a uzavřeno s milionářem a jeho vředy. Milióny dělníků ze všech zemí světa mlátili kladivy: ne proto, aby sundali slunéčko, ale aby uživil ženu a děti.

Jedné noci, která byla temnější než zatvrdlé srdce, sundali lidé milionářovi slunce s oblohy, spustili je do ohromné budovy a uzavřeli železobetonovými zdmi s ocelovými pláty.

Ani jeden paprsek neunikal.

Na světě byla tma a milionář se radoval, že se mu vše povedlo. Po tmě ani Bůh nepozná, myslil si, že slunce je pryč. Já zatím stanu se nesmrtným, a kdo mi potom co může! Nezůstane jen při slunci, odnesu i všechny hvězdy a přidám je do svých pokladů. Budou moje, jako jsou moje cenné papíry, uložené v bance „Ego“. Brzy se stane, že nebude nic, co by nebylo mým. Koupím si i Pána Boha a udělám ho svým tajemníkem. Budu mladý, krásný, nesmrtný a nejbohatší. Kdo mi odolá? Mohu znásilnit zemi jako ženu a ona bude ráda, že je znásilněna, neboť ženy mají rády silné a neurvalé muže. Hip-hip!

Zatím lidé se probouzeli ze sna. Tuze se divili, že slunce už nesvíti. Na nebi trčela jen veliká, červená rána, kterou hasiči a natěrači marně se snažili uhasit anebo zatřít. Lidé se shlukovali a křičeli:

„Kde je slunce? Kdo nám sebral slunce?“

Strážníci s elektrickými svítilnami dělali pořádek. Byla to těžká práce! Lidé byli jako bezhlaví a marně bys je napomínal k tichosti nebo rozchodu.

Milionář dal rozsvítit všechna světla. Sto tisíce lustrů plálo na nárožích, v kavárnách, barech a kabaretech. Na předměstí svítily tři smutné lucerny a na dědinách vytahovali ze zpráchnivělých truhlic hromničky a dívali se uděšeně na sebe.

Nastal zmatek, který podporovali černí netopýři, kteří přilétli neznámo odkud.

Nevěstky na ulicích byly už umdlelé, neboť noc trvala příliš dlouho.

Milionář počítal: až se uzdravím, budu vyrábět ze slunce sirky „Helios“, mast na opálení „Slunín“ a vše, co se dá. Šikovný člověk může lehko zbohatnout. Jak jsem rád, že na to nepřišel nikdo přede mnou.

Ale lidé ve městech byli víc a více zmateni. Naráželi na sebe jako poplašený dobytek.

Proto dal milionář vylepit plakáty a sepsat úvodníky do novin.

KONEČNĚ TMA! ODVĚKÝ NEPŘÍTEL ZDOLÁN

NEJVELKOLEPĚJŠÍ DŮKAZ LIDSKÉ OBĚTAVOSTI

Již od počátku světa byli lidé trýzněni největším tyranem, jaký kdy byl stvořen – sluncem. Jeho krutou tyranii na svých bedrech snášel nejvíce ze všech stavů lidí pracující, kterýchžto miliony padaly zasaženy při práci jeho zhoubnými paprsky. Lékařsky je zjištěno a statisticky dokázáno, že plných 100 % (slovy sto procent) lidí, kteří se pod sluncem narodili, též pod ním zemřeli. Této krutovládě byl učiněn konec. Znamý lidumil pan Poslední Milionář (– kdo by si nevzpomněl na jeho vzácnou ochotu, s kterou zabezpečil ženu a dítka tragicky zemřelého lékaře X!) dal je

na vlastní náklad sundati s nebe. Práce se díky nadlidské obětavosti zdařila a slunce zmizelo se světa. Nehynoucí památka je mu zajištěna.

Žádejte prospekty!

Ti, kdož měli světlo, tak si to přečetli a uklidnili se, ti, kdož je neměli, zůstali neklidni dál. Mnoho babiček (ty, co už byly dvacet let slepé) říkalo: přijde konec světa.

Běda milenci, který ve tmě ztratil svou lásku. Už ji našel.

Zatím boháč odstraniv všechno své služebnictvo, odešel ke slunci. Když vešel do ohromné budovy, přepevně zamkl, přesvědčiv se ještě, zda stráže s revolvery a bajonety hlídají dobře všechny vchody. Klíč nechal v dírce, aby se nikdo nemohl dívat. Potom počal se svlékati.

Slunce pálilo.

Jak to nebesky hřeje, myslil si milionář. Velká síla do mně vstupuje. Vše nezdravé bude spáleno a přetaveno v čistý kov. Vyjdu jako mladý bůh. Tolika lidem dávalo slunce štěstí a zdraví. Na mně je, abych bral toho součet, když ostatní všechny jsem odstranil. Oh, jak nesmírné štěstí jest, sněsti štěstí všech jen na sebe.

Slunce pálilo.

Je to trochu moc horké. Ale neškodí. Velkou dobrotu je třeba naučit se nosit. Jen, aby mně záda mnoho nebolela. Ale hlava. A ústa, oči, prsa a nohy.

Ach – žár je nesnesitelný. Stravuje mě zevnitř i zevně. Zdá se mi, že popelnatím. Jen ještě chvíli vydržet. Potom odejdu. Odejdu a skočím do studené řeky. Najdu si milenku z ledu. Roztavím ji ve svém náručí. Budu nejsilnější, nejbohatší, nesmrtný. Jak jsem sláb, chud a vše bolí, jako bych umíral! Ne, už to nevydržím. Půjdu. Snad to postačí. Půjdu – utíkám – letím...

Nahý žebrák se spálenými vředy a zanícenýma očima doběhl ke dveřím. Běda! Rozžhavený klíč nabobtnal v klíčové dírce, že by jej ani sám Bůh neotevřel, kdyby byl chtěl. Marně jím lomcoval, marně jím trhal, zde nebylo služebníků, rádců a dělníků, zde byl sám, jako samo bylo jeho srdce v uhnívající hrudi, jako samy byly jeho oči ve vrstvě hnisu a bolesti.

Milionář se zachvěl. Jeho tělo se bortilo jako strom při bouři. Človče, neunesš štěstí všech! Nestačíš na svoje.

Slunce pálilo.

Milionář se zhroutil.

Zbyla z něho hromádka popele, nic větší než železný šestáček. Malá hromádka honosivé bídy. Budova, kterou dal vystavět pro svoji pýchu, stala se katafalkem, a slunce, ukradené jeho nemocnou ctižádostí, bylo velkou svící při jeho mrtvole. Nikdo neplakal.

A slunce pálilo.

Pálilo tak, že brzy propálilo všechny stěny. I ty zřítily se jako vystavěné na písku. Propadly se do země, podobné černokněžníkům, kteří zmizí po zakletí. Slunce vybuchlo svojí září na všechny strany. Leželo na zeleném trávníku jako zlatý, ohromný balon.

Lidé se zaradovali. „Je vidět na cestu“, říkali si a smáli se. Šlo teď jen o to, jak dopravit slunce zase na nebe, aby všichni je viděli a všichni jím viděli.

Lidé zvažněli a radili se.

Kdo nám vynese slunce zase na oblohu?

Přítrefily se k tomu děti. Byla to Mánička a Pepík. Snad byly z Vršovic, snad se Smíchova, ale jistě odněkud byly.

„My je tam doneseme“, řekl Pepík. „Nosíval jsem mnohokrát lidem kufry z nádraží. Onehdy jsem jednomu pánu nesl tak veliký, že se všichni divili. To by bylo, abych slunce neunesl!“

Mánička a Pepík odnesli slunce na nebe.
„Vraťte se k obědu domů!“ volala za nimi máma.
„Vrátíme se, vrátíme se...“
A vrátili se.

KLUBOVÁ CHVILKA POEZIE

Ljuba Štíplová: *Breptavá*

Kdo odříká jaksepatri
tuhle moji básničku,
jestli nemá jazyk za tři,
bude ho mít na kličku:

Já rád játra, ty rád játra,
jsou-li játra, Jára pátrá.
Jára taky má rád játra,
jenže říká – járátrátra.
Kdo to svedl jaksepatri,
kdo se při tom neloudal,
ten má vyřídilku za tři,
ten ať říká se mnou dál:

Jiří řeže dříví z dřínu,
tři sta řízů za vteřinu.
Jiří řeže dříví z břízy,
za vteřinu čtyři řízy.

Kdo to svedl jaksepatri,
kdo se při tom neloudal,
ten má vyřídilku za tři,
ten ať říká se mnou dál:

Šine se pštros přes pšenici
s pštrosíky a se pštrosicí,
pštrosí máma, pštrosí táta
a tři pštrosí pštrosátčata.

Kdo to všechno nepopletl,
toho asi nespletu –
slovo Popokatepetl
spolkne jako tabletu.

Vladimír Holan: *Báseň*

Je pohádka (proč není?)... o tobě...
Že potají, chtíc kdysi na ples jít,

jsi půlnoc připouštěla k plaché podobě
těla, z níž úsvit jen smí pít,
že plody copů střáslas pod květy
rozvitě tušením, jež ví,
jak mají ňadra sládnout do věty,
již někdo vysloví,
že kroky váhání zažehly v tobě jas,
jenž zvábil do koberce tmu.
Z nočního stínu v srdci svém nesoudilas
na lůnu rozumu.
Je pohádka... A právě proto snad,
že její skříň jsi otevřela, věř!...
uzřelas pak před sebou, nahou odtud, odevšad,
kterak bráněním samoty prorost se ve tvůj připravený šat
šipkový keř, šipkový keř.

Vladimír Holan: *Chlapec*

Po celou noc padala na sadě jablka,
zatímco sousedův chlapec umíral...
Byl to on, který ti druhdy řekl:
„Pane, jste cizinec?“ Řekl jsi:
„Proč se ptáš?“ Řekl: „Máte
moc času ve svých očích...“
Řekl jsi: „Ty jsi já, když jsem
byl mlád!“ Řekl: „Já budu vy,
teprve až zestárnu ... Ale víte co,
pojďme na poštu a odtamtud
si zatelefonujeme, kdy vlastně jsme...“

Vladimír Holan: *Chorá láska*

Na kovadlině vody, tkvěním znaven již,
kuje si oblak v krok sandály přesvětlé.
Ó jaro v kladivu! Ale až v červnu zříš
lekníny, jiskry odlétlé.
A ještě odněkud ten rozmach kladiva
dopadá v srdce tvé a mé.
Snad vzejde květ, jež jiskra rodívá,
kdy ale, nevíme.

PRANOSTIKY NA DUBEN

Jak prvně zahřmí, fialka víc nevoní.
Duben hojný vodou – říjen vínem.
Hodně-li v dubnu vítr duje, stodola se naplňuje.
Je-li v dubnu krásně a povětrí čisté, bude květen nepřijem-
ný jistě.
Co duben našetří, to květen spálí.
Jasný měsíc v dubnu škodí květu stromů.
Když se ozve v dubnu hrom, chyt' si kámen nebo strom.
Jaký duben – takový říjen.
V dubnu hrom – nebojí se mrazu strom.
Hrom v dubnu – dobrá novina, mráz květů více nepostíná.
Kam se nese první bouřka, tam ostatní za ní táhnou.
Březen – za kamna vlezem; duben – ještě tam budem.

Nechť si duben sebelepší bývá, ovčákovi hůl přec jen se
zasněživá.
Ranní déšť a dubnový čas jest stejný.
V dubnu čas a panský kvas.
Panská láska a dubnový sníh za mnoho nestojí.
Sníh dubnový hnojí, březnový tráví.
Dubnový sníh pole hnojí a déšť jim požehnání přináší.
Teplé deště v dubnu, teplé dny v říjnu.
Když duben laškuje, bývá mnoho sena a obilí.
Pakli mokrá a zimavý duben, jest úroda na víno.
Studený a mokrá duben plní sklepy a sudy.
Je-li v dubnu teplý déšť, hojně požehnání jest.
Na mokrá duben – suchý červen.

(mk)

TROCHA HISTORIE

06. 04. 885 zemřel Metoděj, slovanský věrozvěst (narozen mezi lety 815-820).

12. 04. 1125 na Vyšehradě zemřel Vladislav I., český kníže.

Vojtěch III. Salcburský (1145 – 8. 4. 1200, Salzburg)

Vojtěch III. z dynastie Přemyslovců byl salcburský arcibiskup v letech 1168-1177 a 1183-1200. Vojtěch III., jinak též Adalbert (německy Adalbert III. von Böhmen), byl třetí syn českého knížete a krále Vladislava II. a jeho první manželky Gertrudy Babenberské.

05. 04. 1355 byl Karel IV. korunován v Římě císařem Říše římsko-německé.

Jan Žižka z Trocnova a Kalicha (kolem r. 1360, Trocnov – 11. 10. 1424, Přebyslav)

Jan Žižka byl český husitský vojevůdce, pokládán za otce husitské vojenské doktríny a autora či prvního uživatele defenzivní bojové techniky, tzv. vozové hradby. Historicky je podrobněji zmapováno pouze šest posledních let jeho života, zprávy o Žižkových předchozích osudech jsou nedostatečné, vycházet lze pouze z kusých zmínek v několika náhodně zachovalých listinách. Proto se ani odborníci nemohou shodnout a v biografických pracích, věnovaných tábořskému hejtmanovi, zastávají často i vzájemně protichůdné názory. Důležitým objevem, který umožnil alespoň částečné zodpovězení otázek spjatých s jeho osobou, byl nález tzv. čáslavské kalvy při archeologickém průzkumu, prováděném v roce 1910 v kostele sv. Petra a Pavla v Čáslavi. Po vědeckých analýzách bylo určeno, že se pravděpodobně jedná o část kostry husitského vojevůdce. V krvavých srážkách s katolíky v okolí Plzně husité pod jeho velením poprvé srazili vozy a touto defenzivní bojovou strategií dosáhli větších úspěchů než lépe vyzbrojení protivníci. Jako vynalézavý strateg se Žižka projevil i při tažení z Plzně do právě vznikajícího Tábora roku 1420 v bitvě u Sudoměře. V Táboře byl zvolen jedním ze čtyř hejtmanů. Hlavním velitelem husitských vojsk se stal už téhož roku, když bránil svou víru i vlast proti křížové výpravě. Její rozprášení mu přineslo nebývalý kredit. Pod Žižkovým vedením husité šířili svou víru i krvavou cestou, obsažovali katolická města a vypalovali kláštery. Žižka neváhal nechat upálit i sektáře mezi svými. Při tažení na Moravu 11. října 1424 zemřel na zánětlivé onemocnění u Přebyslavi. Jeho přívrženci se od té chvíle začali nazývat Sirotci.

První křížová výprava a bitva na Vítkově

Roku 1420 papež Martin V. vyhlásil v podstatě na Zikmundovu žádost proti husitům křížovou výpravu. Zikmund s vojskem sebraným ve Vratislavi, ke kterému se připojila i česká a moravská katolická šlechta, napadl vzápětí Čechy. Brzy dorazil až k Praze (zde činilo jeho vojsko asi 30 000 mužů), obklíčil ji a obsadil Hrad a Vyšehrad. V nejvyšší tísní požádali pražští husité o pomoc v Táboře. Táboři vedení Žižkou přitáhli do Prahy. Zásadním zvratem v obléhání a tím i celé křížové výpravě se stalo odražení Zikmundových sil, které se pokusily obsadit vrch Vítkov, čímž by

úplně odřízly Staré a Nové Město pražské od možnosti zásobování. Po tomto fiasku finančně vyčerpaný Zikmund od Prahy odtáhl, zůstaly jen jeho posádky na Vyšehradě a Pražském hradě. Spojenému vojsku táborů a pražanů se během roku 1420 podařilo získat Vyšehrad po bitvě u jeho hradeb, kde znovu porazili 1. listopadu Zikmundovo vojsko. Na jaře 1421 husité převzali kontrolu nad většinou královských a velkých poddanských měst ve středních a východních a severozápadních Čechách (Rokycany, Chomutov, Kadaň, Žatec, Louny, Slaný, Beroun, Český Brod, Kouřim, Kolín, Čáslav, Nymburk, Kutná Hora, Jaroměř, Chrudim). Ta se stala základem pražského svazu. V červnu 1421 kapitulovala i Zikmundova posádka na Pražském hradě. V červnu 1421 se sešel v Čáslavi sněm. Jeho účastníci přijali čtyři artikuly pražské a odmítli Zikmunda, kterého obvinili ze zločinů proti království a jeho obyvatelům, jako svého krále. <https://cs.wikipedia.org/wiki/Husitství>

Před 600 lety se narodil Jiří z Poděbrad

Český král Jiří z Poděbrad se narodil 23. dubna 1420 v Poděbradech. Pocházel z rodu pánů z Kunštátu. V českých dějinách nikdy neseděl na trůnu král, který by měl původ v domácí šlechtě. To se povedlo jen jemu. Jiří byl výborný diplomat a politik. Jeho cesta ke královskému titulu ale nebyla jednoduchá.

Před korunovací musel Jiří slíbit papežským legátům poslušnost a odpor proti kacířům. Protože musel svůj slib splnit, vystoupil v roce 1461 proti Jednotě bratrské. Větší zásahy proti kališníkům ale neudělal. Papež Pius II. vyžadoval po Jiřím, aby přistoupil na katolickou víru a kališnictví zrušil. Na to ale Jiří nepřistoupil. V letech 1462-1464 se šířilo po západní Evropě poselství vládcům. Jeho cílem bylo vytvoření mírové unie evropských států, ve kterém by měli jeho členové stejná práva a vzájemné spory by se řešily bez použití násilí.

V roce 1466 byl Jiří papežem prohlášen za kacíře a čelil křížové výpravě, v jehož čele byl Jiřího bývalý zeť, uherský král Matyáš. V únoru 1469 se však Matyáš ocitl po bitvě u Vítkova v královském obležení. V zajetí slíbil, že se bude snažit o smíření Jiřího s papežem. Po propuštění se ale nebránil zvolení katolickými pány za českého krále. Jiří věděl, že jeho synové se české koruny nedočkají, a proto se rozhodl přenechat ji Jagellovcům. Český sněm Matyáše Habsburka jako krále odmítl a přiznal právo na českou korunu synovi krále Kazimíra IV. Vladislavu Jagellonskému. Ten se stal českým i uherským králem a země Koruny české byly opět spojeny. Po vyčerpávající válce v roce 1471 se objevily naděje na smír obou stran. Jiří z Poděbrad ale nečekaně v březnu 1471 zemřel.

Zásluhy Jiřího z Poděbrad: Jiří z Poděbrad přispěl k rozvoji českého království, a to jak hmotně, tak i kulturně. Obnovil hospodářství země, které narušily dlouholeté války. Zasloužil se o obnovu dolování stříbra v Kutné Hoře, o ražbu českého groše. Podporoval obchodní cesty, které byly nutné pro rozvoj zahraničního obchodu. Pro podporu řemesla a obchodu uděloval cla a tržní předpisy. Chtěl stejně jako Karel IV. obnovit jednotu českého státu a posílit královskou moc navrácením statků.

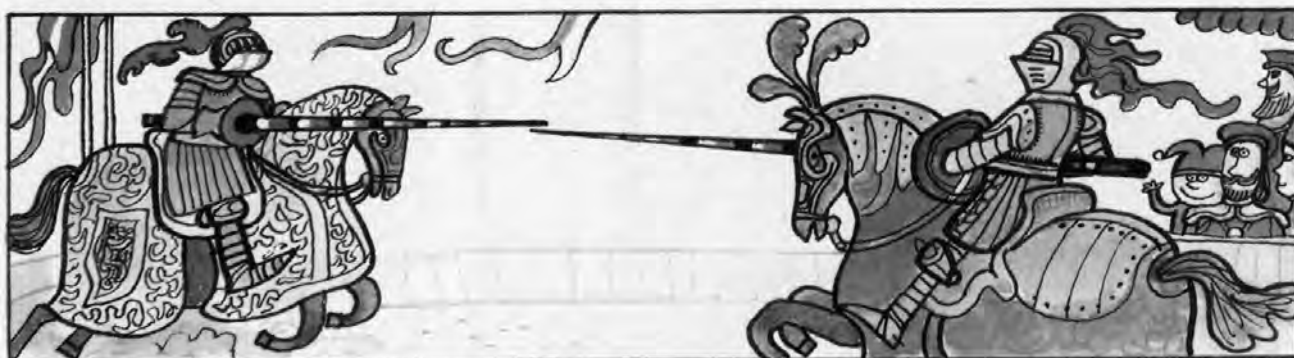
JIŘÍKOVO MÍROVÉ POSELSTVO

V prvních letech své vlády se Jiřík z Poděbrad rozhodl k neobvyklému činu. Vyslal poselstvo ke všem významným panovníkům. Chtěl je získat pro svou myšlenku trvalého míru.

Poselstvo vedené panem Lvem z Rožmitálu zamiřilo nejdřív do Německa. Když byl králův úkol splněn, vydalo se padesát Čechů do Belgie.

V Bruselu si Čechů velmi považovali. Na jejich počest uspořádal vévoda turnaj. Češi mezi belgickými rytíři nenašli rovné soupeře. Rozhodli se tedy, že ukáží, jak se zápasí v Čechách.

Dva nejsilnější muži z poselstva svlékli brnění a jen v lehkém pancíři se rozjeli proti sobě. To bylo na Belgičany příliš. A když se nejsilnější z Čechů rozjel proti zdi, nadšení neznalo mezí.

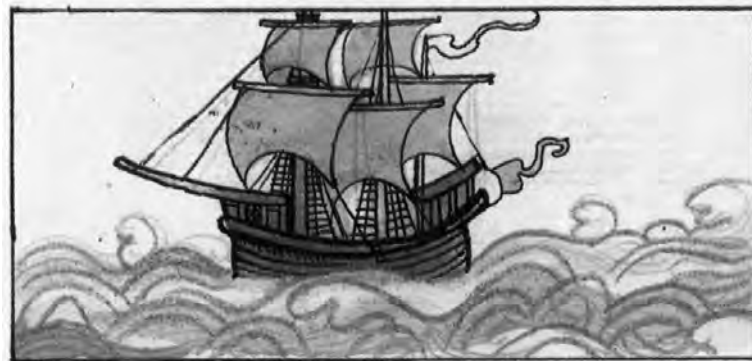
Belgičané na oplátku připravili hostům nevšední podívanou. Poslové krále Jiříka byli prvními Čechy, kteří viděli na vlastní oči bruslaře. Není divu, že se s Belgií těžko loučili.

Další cesta Jiříkova poselstva vedla do Anglie. V cestě však stálo moře. Když poslové vypluli, strhla se bouře. Přesto však šťastně dosáhli anglických břehů.

Také v Anglii přijali Jiříkovy posly dobře. Starobylý Londýn se Čechům zalíbil, a když i jednání s králem dopadlo dobře, poslové se vydali na další cestu.

Ani zpáteční cesta přes moře nebyla snadná. V mlze a vlnobití loď zbloudila. Když bylo nebezpečí největší, plavci objevili ostrov.

Jiří Černý, Pavel Zátka, Zdeněk Adla, Jiří Kalousek:
Obrázky z českých dějin a pověstí
(Praha: Albatros)

Dobu Jiřího z Poděbrad v tomto ohledu kdysi zhodnotil Jaroslav Pešina slovy: „Panovník nedynastického původu, vyšlý z husitského hnutí, a přece se dožadující reprezentace důstojné jeho nového majestátu, byl jistě v ne snadné situaci. Tísňen dvěma krajnostmi a vystaven výtce přepychu z jedné a chudosti z druhé strany, volil moudrou cestu takového kompromisu mezi oběma krajnostmi, který by smiřoval novou potřebu reprezentativnosti s husitskou střídmostí...“

Matyáš Korvín (23. 2. 1443, Kluž – 6. 4. 1490, Vídeň)
Uherský a chorvatský král, český spolukrál, titulární rakouský vévoda (otec János Hunyadi, matka Erzsébet Szilágyi).

Matyáš I. zvaný Korvín byl od roku 1458 král uherský (a chorvatský), od roku 1469 také český a od roku 1485 (titulární) rakouský vévoda. Roku 1469 byl částí českých a moravských stavů zvolen českým vzdorokrálem proti Jiřímu z Poděbrad; pozdější dohoda s Vladislavem Jagellonským (1479) znamenala, že si oba podrželi titul dědičného českého krále a rozdělili si pravomoci na základě zemském. Vladislav vládl pouze v Čechách, Matyáš na Moravě a ve vedlejších zemích Koruny. Byl ženatý s Poděbradovou dcerou Kateřinou, která ale brzy při porodu zemřela. Druhou manželkou byla Beatrix Neapolská. Jediného, ale nelegitimního potomka porodila Matyášovi Barbara Edelpöcková ze Steinu nad Dunajem.

Byl to velmi schopný, vzdělaný muž, energický, rázný, ale i konfliktní. Po smrti Jiřího z Poděbrad usiloval o všeobecné uznání této královské hodnosti. Českým králem byl ale zvolen a korunován Vladislav Jagellonský. Až v roce 1479 došlo po urputných diplomatických jednáních k uzavření míru v Olomouci, který do určité míry znamenal porážku Vladislava Jagellonského. Matyáš nadále vlastnil titul českého krále, získal Moravu a vedlejší země Koruny české.

O uherskou korunu válčil s císařem Fridrichem III., který si ji nárokoval po svém zesnulém synovci Ladislavu Pohrobkovi. Roku 1463 uzavřeli mír v Šoproni. Uhrám měl nadále vládnout Matyáš, císař však směl používat titul uherského krále. Toužil po císařské koruně a marně usiloval o zvolení římským králem. Dobil dědičné habsburské země a roku 1485 se usídlil ve Vídni. Ke konci života usiloval o smíření s Habsburky, kteří měli garantovat nástupnictví jeho nemanželskému synu Janovi. Jeho nástupcem na uherském trůně byl právě Vladislav Jagellonský. Ten byl zvolen uherskými stavy, které nerespektovaly Matyášovu vůli, aby se králem stal jeho nemanželský syn Jan.

Ve své době byl jedním z nejmocnějších panovníků střední Evropy a Uhersko za jeho vlády zažilo vrchol renesance.

27. 04. 1850 byl vydán pražský obecní řád, k Praze připojil Židovské Město, které současně přejmenoval na Josefov.

Karl Lueger (24. 10. 1844, Vídeň – 10. 3. 1910, Vídeň)
Karl Lueger byl rakouský politik v éře Rakouska-Uherska, dlouholetý starosta Vídně a zakladatel Křesťansko-sociální strany. Byl vynikajícím řečníkem a jeho křesťansko-sociální hnutí bylo prvním masovým politickým hnutím v Rakousku-Uhersku. Ve své agitaci používal antisemitismus. Negativním způsobem se vyjadřoval o Židech, ale snažil se vycházet s vídeňskými Čechy. Svými oponenty býval označován

za populistu, ale i oni mnohdy oceňovali jeho moderní způsob řízení města.

Kvůli kontroverzním politickým názorům a radikální agitaci nebyl opakovaně císařem Františkem Josefem I. potvrzen ve funkci vídeňského starosty. Kvůli vetování jeho osoby byly celkem třikrát nařizeny opakované volby, ale Lueger při nich vždy u voličů opět uspěl. Do starostenské funkce byl nakonec instalován až 16. dubna 1897, když císař ustoupil a post v čele městské samosprávy pak opakovaně obhájil a zastával jej až do své smrti.

Ve funkci starosty řešil složité úkoly budování čerstvě ustavené Velké Vídně coby metropole monarchie. Podařilo se mu provést rozsáhlé infrastrukturní projekty v zásobování vodou, plynem i elektrifikaci. Podporoval sociální péči. Vídeň za jeho působení prošla masivní industrializací, došlo ale též k zřízení četných městských parků a rekreačních míst. Udržel si vysokou popularitu, která přesahovala rámec jeho strany.

Vladimír Iliič Uljanov (22. 4. 1870, Uljanovsk, Rusko – 21. 1. 1924, Gorki Leninskije, Rusko)

Hlavním stratémem celého bolševického puče byl právník Vladimír Iliič Uljanov, vystupující pod jménem Lenin. „Lenina postihl politováníhodný osud. Byl zbaven práva na omyly, hříchy, neřesti a slabosti,“ napsal roku 1976 publicista a básník Jiří Kovtun v recenzi Solženicynovy knihy *Lenin v Curychu*. Měl pravdu: dlouhá léta byl Leninův portrét „zasádovaný“ v jediné, oslavné podobě. Teprve od začátku devadesátých let hledají historici pravdu.

V roce 1910 byl v Evropě zaveden Den žen

Mezinárodní den žen, připadající každoročně na 8. března, je mezinárodně uznávaný svátek stanovený Organizací spojených národů k výročí stávky newyorských švadlen v roce 1908. V České republice je svátek od roku 2004 významným dnem

Ačkoli se mezinárodní den žen (MDŽ) slaví každý rok 8. března, základní myšlenka tohoto svátku není dnes už tolik známá. Pro některé muže je 8. březen dnem, kdy koupí květinu či čokoládu své přítelkyni, manželce či kolegyni, nebo jim alespoň popřejí, pokud vůbec.

Nejčastěji bývá tento den spojován s československým socialistickým režimem, čemuž bezpochyby přispěly okázalé slavnosti 8. března na počest žen, typické především rudými karafiáty, oslavami na pracovišti a verši představitelky Svazu žen. Právě kvůli spojení s bývalým režimem přestali v současné době někteří tento den slavit, neboť se podle nich jedná pouze o uměle vytvořený komunistický svátek. Skutečnost je ale jiná. Mezinárodní den žen se slaví už od počátku 20. století, s komunistickým režimem v Československu jeho vznik nesouvisí. Původní základní myšlenkou MDŽ je občanská a politická rovnoprávnost mužů a žen, zapojení žen do rozhodovacích procesů, zavedení volebního práva pro ženy a odstranění genderové diskriminace. Jako takový je MDŽ důležitým dnem každoročně připomínajícím boj žen za svá práva.

Mezinárodní den žen má svůj původ v době sociálních krizí a příprav států na nadcházející světovou válku. V této době se začaly ženy zasazovat o svá práva a pronikat tak do veřejného života. Počátky můžeme spatřovat v roce 1907, kdy se konal první mezinárodní sjezd socialistických žen ve Stuttgartu. Právě zde padl návrh, aby se ženy určité

den v roce scházely a požadovaly volební právo. Této konferenci se účastnilo téměř šedesát delegátek z patnácti zemí. Důvodem, proč se měly ženy v boji za svá práva scházet v jeden určitý den, byla snaha upozornit na tuto problematiku širokou veřejnost, jak ženy, tak také muže.

V roce 1908 se pak sešlo několik tisíc žen a pochodovalo ulicemi v New Yorku. Demonstrovaly za zkrácení pracovní doby, zvýšení mezd, volební právo a za politická a hospodářská práva pro ženy. Od tohoto roku se pak ve Spojených státech začal slavit poslední únorovou nedělí „Národní den žen“.

V Evropě byl Den žen zaveden o dva roky později, v roce 1910, na druhé mezinárodní konferenci socialistických žen v Kodani, kdy se z tohoto dne stal mezinárodně oslavovaný den na návrh Clary Zetkinové, německé socialistky a zakladatelky dělnického ženského hnutí. Clara Zetkinová prosadila pořádání mezinárodního svátku za účelem boje za volební právo žen. V Kodani tak došlo k proklamování Mezinárodního dne žen na počest boje žen za svá práva a dosažení volebního práva. Poprvé se ženy takto organizovaně sešly o rok později, v roce 1911, v několika evropských zemích, mimo jiné také v Rakousko-Uhersku.

Později se dnem žen stal 8. březen, který se ustálil po první světové válce, a to především vlivem demonstrací žen a jejich protestních akcí proti první světové válce konaných v Petrohradě 23. února roku 1917. Po abdikaci cara byla ustavena prozatímní vláda, která schválila volební právo žen. Podle gregoriánského kalendáře je 23. únor vlastně 8. březen, a proto se tento den ustanovil jako Mezinárodní den žen.

MDŽ nám tedy připomíná, že boj za ženská práva a rovnoprávnost ušel už dlouhý kus cesty, dlouhý kus cesty má ale ještě před sebou.

25. 04. 1920 před 100 lety šli Pražané k prvním volbám do Senátu.

27. dubna 1940 byl na Himmlerův rozkaz v blízkosti polského městečka Oświęcim založen největší nacistický koncentrační a vyhlazovací tábor Auschwitz

První vězňové – především Poláci vězněni z politických důvodů – sem byli zavlečeni v červnu 1940 a byli využíváni k otrocké práci. V březnu 1941 zde již bylo registrováno více než 10 tisíc vězňů. Osvětimský tábor byl známý pro svou tvrdost. Neblaze proslulý byl především blok 11 (tzv. bunkr), kde byli vězňové trestáni tím nejkřutějším způsobem. Před ním stála tzv. černá zeď, u níž se konaly časté popravy. Nápís „Arbeit macht frei!“, který byl umístěn nad hlavní bránou osvětimského kmenového tábora, tak byl pouhým cynickým výsměchem.

Symbolem bezohledného využívání vězňů se staly lékařské pokusy prováděné na vězňích nacistickými lékaři, např. neblaze proslulým Josefem Mengele. Tito „lékaři“ experimentovali mj. se sterilizací židovských žen a prováděli pokusy na dětech, především na dvojčatech.

V březnu 1941 poručil Himmler vedle původního kmenového tábora postavit druhý rozsáhlejší komplex, který byl nazván Osvětim II – Birkenau. Tábor v Birkenau byl rozdělen do řady podsekcí ohraničených ostnatým drátem nabitým elektrinou. V sekci BIIIb byl v letech 1943-1944 umístěn tzv. terezínský rodinný tábor. Při nejvyšším stavu bylo

v Birkenau více než 100 tisíc vězňů. V březnu 1942 byl v blízkých Monovicích zřízen tábor Osvětim III, nazývaný též Buna Monovice, kde si německá firma I. G. Farben zřídila továrnu na výrobu syntetického kaučuku. Jako pracovní sílu využívala otrocké práce vězňů. K Osvětimi dále náleželo 45 dalších pobočných táborů, kde byli vězňové nuceni k otrocké práci. V létě 1941 předal Heinrich Himmler veliteli osvětimského tábora Rudolfu Hössovi příkaz vybudovat v Osvětimi centrum masového vraždění Židů. První plynová komora byla zřízena v Osvětimi I. V ní byly v září 1941 poprvé vyzkoušeny a ověřeny vražedné účinky cyklo-nu B – látky, která se běžně používala pro deratizaci. Později byly v Birkenau postaveny čtyři velké plynové komory, v nichž mohlo být denně zavražděno na šest tisíc lidí. Plynové komory byly maskovány jako sprchy, které měly oběti přesvědčit, že jde o dezinfekční opatření, kterým musejí projít dříve, než budou posláni na práci v táboře.

Od konce března 1942 začaly do Osvětimi proudit židovské transporty z nacisty ovládaných zemí. Nejdříve sem byli deportováni Židé ze Slovenska, z Francie, od července 1942 z Nizozemí, od srpna z Belgie a Jugoslávie. Od října 1942 do října 1944 bylo z Terezína do Osvětimi deportováno více než 46 tisíc vězňů. Část z nich byla na přechodnou dobu umístěna v tzv. terezínském rodinném táboře. Po celý rok 1943 do Osvětimi přijížděly transporty z Německa a dalších zemí v nacistické sféře moci. Obětí poslední velké vlny deportací do Osvětimi se stali maďarští Židé, kteří sem byli deportováni od května do července 1944.

Na základě Himmlerova příkazu z 29. ledna 1943 bylo do Osvětimi deportováno také zhruba 20 tisíc Romů, kteří většinou zahynuli v plynových komorách.

Z Osvětimi uprchlo celkem 667 vězňů, z nichž však 270 bylo dopadeno již v okolí tábora a okamžitě popraveno. Nejznámějším případem byl útěk dvou slovenských Židů Alfreda Wetzlera a Waltera Rosenberga (Rudolf Vrba), kterým se podařilo přejít na Slovensko a informovat tamější židovské vedení a jeho prostřednictvím celý svět o hrůzně skutečnosti Osvětimi, o níž sepsali obsáhlou zprávu.

7. října 1944 došlo v Birkenau k povstání Sonderkomanda pracujícího v plynových komorách. Vězňům se podařilo zničit jednu z plynových komor a narušit tak vyhlazovací proces. Všichni povstalci zahynuli. Popravena byla také skupina mladých vězeňkyň, které povstalcům propašovaly z továrny v Monovicích střelný prach. Brzy poté byly plynové komory a krematoria na Himmlerův rozkaz zničeny. Před postupující Rudou armádou bylo třeba skrýt stopy vražedné mašinerie. Když se v lednu 1945 začala k táboru sovětská vojska blížit, začalo chvatné vyklízení tábora. 58 tisíc vězňů bylo vyhnáno na pochody smrti – větší část z nich byla v jejich průběhu zavražděna.

27. ledna 1945 vstoupila do tábora koncentračního tábora Auschwitz Rudá armáda, která zde našla 7 650 vyčerpaných a vyhladovělých vězňů a řadu dokladů o zločinech, které nacisté nestačili včas zničit. Tak bylo v táborových skladech nalezeno téměř 8 tun lidských vlasů a přes milion pánských obleků a dámských šatů.

25. 03. 1945 – nálet amerických letadel na Prahu – došlo k útoku na strategické cíle v Libni, Kbelích a Vysočanech.

21. 04. – 24. 04. 1990 – Československo poprvé v celé jeho historii navštívil římský papež Jan Pavel II.

Česky a slovensky mluvící lékaři ve Vídni

MUDr. Jiřina BODNAR
choroby kožní a pohlavní
po, čt 14-18:30, út 8-13, pá 8-11
Josefstädterstr. 3/4-5, Wien 8
tel. 406 99 41

MUDr. Vít DOLEŽAL
zubní lékař (všechny pokladny)
Kegelgasse 14 / Top 12 (vchod
ze Seidlgasse 12), 1030 Wien
tel. 713 72 66

MUDr. Eva DRŠATA
oční lékařka (všechny pokladny)
Favoritenstr. 8/2, 1040 Wien,
po, st – odpoledne; út, čt – dopoledne
termín po dohodě
na tel. 587 54 27

MR MUDr. Vladislav LIPTÁK
internista – sportovní lékař
Innere Medizin – Sportmedizin
gerichtlich beeid. Sachverständiger
Diplomsportarzt
všechny pokladny
Zelinkagasse 12, 1010 Wien-City
po, út, st 14:00-16:00, čt 9:00-11:00
tel. 533 58 34, fax 533 58 34 16

Digitale Praxis: **Dr. med. &
Dr. dent. med. Josef LUDVÍK**
FA für Zahn-, Mund- und Kiefer-
heilkunde
Simmeringer Hauptstr. 40/4,
1110 Wien
Po 10:00-13:00, 14:00-19:00,
út 7:30-14:00, st 7:30-14:00,
čt 12:00-17:00 a podle domluvy
tel.: 749 34 76, www.drludvik.at
e-mail: ordination@dr-ludvik.at

MUDr. Ilona POLZER
(roz. Bartošková), choroby oční
a optometrické (Wahlarzt)
Wiener Neudorf, Schillerstr. 26, NÖ
po, út 9-12, po + st 17-19 hod. a po
dohodě (i sobota dopoledne možná)
Tel.: 02236-496 93,
v akutních případech mimo ord. hod.:
0660-3470374
www.gesundeaugen.at

Další česky nebo slovensky
mluvící lékaře najdete na:
www.mimo-domov.cz

Ověřené překlady dokumentů aj.

Mag. Pavlína LÖSSL
Allgemein beeidete und gerichtlich
zertifizierte Dolmetscherin
für die tschechische Sprache
Sprachtrainerin für Tschechisch,
Slowakisch, Deutsch
Dieselgasse 5/2, A-1100 Wien
office@pavlina.at, www.pavlina.at

Mag. Lenka KOVARIK
A-1210 Wien
Felix-Slavik-Str. 3/1/10
tel./fax: 2908809
mobil: 0699/11807581
lenkakovarik@outlook.com
lenka.kovarik@fh-burgenland.at
http://www.deutsch-tschechisch.at

Univ.Lektor Dr. Dietmar KOLLER
Weidengasse 2
2333 Leopoldsdorf/Wien
Tel.: +43 (0) 676 37 62 117
dietmar.koller@univie.ac.at
www.tschechisch-slowakisch.com

ŠKOLSKÝ SPOLEK KOMENSKÝ

Schulverein Komenský
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel. +43-1-7133188-01

Mateřská škola
Ředitelka:
Sabina Eimer
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel.: +43-1-7133188-10

Bilingvní obecná škola
Ředitelka: **Dipl. Päd. Marcela Ofner**
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel.: +43-1-713 31 88-20

Bilingvní reálné gymnázium
Ředitelka:
Mag. Helena Huber
Schützengasse 31, 1030 Wien
Tel.: +43-1-713 31 88-60
www.rgkomensky.at

DUCHOVNÍ SPRÁVA KRAJANŮ

P. MMag. Peter FIALA, O.Cr.
Tel.: +43 (699) 1265 9399
E-mail:
peter.fiala@katholischekirche.at

P. Mgr. Ing. Václav SLÁDEK, O.Cr.
Tel.: +43 670 40 88 255
E-mail:
vaclav.sladek@katholischekirche.at

Kancelář:
Salvatorgasse 12, A-1010 Wien
Mag. Miroslava CINKOVÁ
T:+431 533 95 94 DW 214 F: DW 9214
E-mail:
miroslava.cinkova@katholischekirche.at
[https://www.redemptoristen.com/
maria-am-gestade/](https://www.redemptoristen.com/ maria-am-gestade/)

Římskokatolická
Katedrála sv. Štěpána
Wiener St. Stephansdom
svatá zpověď pondělí 16–18, úterý
15–17, středa 13–14 hod.

Kostol Panny Márie Snežnej
1030 Wien, Jaquingasse 12
Svätá omša s kážňou v slovenskom jazyku každú
nedelu a v zasvätený sviatok o 18 hodine.

K. M. Hofbauer Klub
Česko-slovenské společenství věřících
při chrámu Maria am Gestade ve Vídni
Seitzergasse 5, 4. patro vlevo, A-1010 Wien
http://k-m-hofbauer-klub.webnode.at/
Tel.: 0043 699 192 528 87
reneseliga@gmail.com

Kaple sv. Stanislava, Kurentgasse 2, Wien 1
mše svatá každý první pátek v měsíci v 18:00

ST. KARL
Kreuzherren-
gasse 1
1040 Wien

**Die Kirche ist ge-
öffnet:**
Mo-Fr 7:30-19:00
Sa 8:30-19:00
So 9:00-19:00

Kanzleistunden:
Mo-Fr 8:30-11:30

Tel.: 504 61 87
Fax: DW 13
E-Mail:
st.karl.wien@aon.at

Österreichische Post AG
PZ 05Z06781 P
Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
Mohsgasse 30/9
1030 Wien

Nezapomeňte nahlásit
případnou změnu adresy!

---

*Vážené čtenářky, vážení čtenáři,
přejeme Vám krásné prožití velikonočních svátků!*

